

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**YENİ TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA (2024)
GÖRE HAZIRLANAN 5. SINIF TÜRKÇE DERS
KİTABINDAKİ METİNLERİN SÖZCÜK TÜRLERİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Ersin BAŞARAN**

**Danışman
Prof. Dr. Turgut BAYDAR**

TEMMUZ 2025, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

“Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programına (2024) Göre Hazırlanan 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Sözcük Türleri Açısından İncelenmesi” **Yüksek Lisans** tezim tarafımdan incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim. Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Ersin BAŞARAN

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi

Program Adı : Tezli Yüksek Lisans

Tez Başlığı : Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programına (2024) Göre Hazırlanan 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Sözcük Türleri Açısından İncelenmesi

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 235 sayfalık kısmına ilişkin 02/07/2025 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı %5'tir.

Filtrelemeye tırnak içerisindeki alıntılar dahil edilmiştir. Filtrelemede yedi (7) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 02/07/2025

Danışman

Prof. Dr. Turgut BAYDAR

Öğrenci

Ersin BAŞARAN

KILAVUZA UYGUNLUK

“Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programına (2024) Göre Hazırlanan 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Sözcük Türleri Açısından İncelenmesi” başlıklı Yüksek Lisans Tezi Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Ersin BAŞARAN

Danışman

Prof. Dr. Turgut BAYDAR

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. Turgut BAYDAR danışmanlığında **Ersin BAŞARAN** tarafından hazırlanan “**Yeni Türkçe Dersi Eğitim Programına (2024) Göre Hazırlanan 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Sözcük Türleri Açısından İncelenmesi**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı’nda **Yüksek Lisans** olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

02/07/2025

JÜRİ:

Danışman : **Prof. Dr. Turgut BAYDAR** (İmza)
Üye : **Prof. Dr. Arzu Sema Ertane BAYDAR** (İmza)
Üye : **Doç. Dr. Salim DURUKOĞLU** (İmza)

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun /.... /2025 tarih vesayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /..... /2025

Prof. Dr. Necdet TOZLU

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

İnsanların birbirleri ile iletişimini sağlayan en önemli unsur dildir. Bu sebeple dil öğretimi büyük önem arz etmektedir. Dil öğretiminin en önemli aşamalarından biri de sözcük türlerinin öğretilmesidir. Çünkü insanlar duygularını, düşüncelerini, sevinçlerini, acılarını dildeki sözcükler sayesinde karşdakine aktarmaktadır. Sağlıklı bir iletişim sözcüklerin doğru şekilde kullanılması ile mümkün kılınmaktadır.

Sözcük, bir ya da birden çok heceden oluşan, belli bir anlamı olan, tümce kurmaya yarayan ve tümce kuruluşunda özel görevleri olan dil unsurudur. Sözcük, ancak tümcede veya metinde kazandığı anlama göre tam olarak kavranabilir. Bu sebeple sözcük, tümceden veya metinden ayrı düşünülmemelidir. Sözcük, tümce içerisinde edindiği görevlere göre belli sınıflara ayrılır. Belli sınıflara ayrılan sözcükler, öğrencilere ders kitaplarında yer alan metinler ve bu metinlerin etkinlikleri aracılığıyla öğretilmektedir. Türkçe dersinde öğrencilere öğretilmek istenen dört temel beceri olan okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerileri için sözcükler ve sözcük türleri büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple Türkçe ders kitabı ve içerisindeki metinler, sözcük türlerinin kavratılması açısından en önemli araçtır.

Bu çalışma ile Yeni Öğretim Programına (2024) göre hazırlanan 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin sözcük türleri açısından taranarak metinlerin bu anlamda değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bulgular bölümündeki cümlelerde yer alan yazım ve noktalama yanlışlıkları incelenen ders kitabından doğrudan alıntı yapılmasından kaynaklıdır.

Ersin BAŞARAN, Erzincan, 2025

TEŞEKKÜR

Bu çalışma süresince yanımda olduğunu daima hissettiğim sevgili eşim Ceyda BAŞARAN'a; moral ve motivasyon kaynağım, biricik kızım Zeynep Gökçe BAŞARAN'a; yine tez yazım sürecinde desteklerini hep gösteren sevgili kardeşlerim Harun AYAYDIN'a, Havva Hidayet GÜRER'e, Mehmet Berkant GEZER'e, Dr. İrem Hatipoğlu'na; bize her zaman yol gösteren, ı ışık olan Bölüm Başkanımız Prof. Dr. Arzu Sema Ertane BAYDAR'a ve bu zorlu süreçte hep yanımda olan, Türkçenin uçsuz bucaksız bir derya olduğunu anlamamı sağlayan kıymetli danışmanım Prof. Dr. Turgut BAYDAR'a yürekten teşekkürlerimi arz ederim.

Ersin BAŞARAN

**YENİ TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA (2024) GÖRE
HAZIRLANAN 5. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN
SÖZCÜK TÜRLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Ersin BAŞARAN

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Temmuz 2025

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Turgut BAYDAR

ÖZET

Bu tez çalışmasının amacı, 2024 yılında kademeli olarak yürürlüğe giren ve ilk olarak 5. sınıflarda uygulanmaya başlanan yeni öğretim programına göre hazırlanan 5. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerdeki sözcük türlerinin belirlenmesidir. Yeni müfredata göre hazırlanmış olan ders kitabında (2 cilt) yer alan 18 ana metin, sözcük türleri açısından incelenmiştir. Sözcükler isim, sıfat, zamir, zarf, fiil, edat, bağlaç ve ünlem olarak tasnif edilmiştir. Belirlenen kelime grupları da kendi içerisinde yapılarına göre ya da işlevlerine göre alt başlıklara ayrılmıştır. Çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Eski öğretim programında kelime grupları konuları 6. sınıf yıllık planında yer alırken yeni öğretim programı ile birlikte sözcük türleri 5. sınıfta öğretilmeye başlanmıştır. Öğrenmenin gerçekleşmesi için kullanılan en önemli araçlardan biri ders kitabı olduğundan, ders kitabındaki metinlerin sözcük türleri açısından zengin olmasının öğrencilerin sözcük türlerini daha iyi kavramasına katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Bu çalışma, ders kitabının sözcük türleri açısından yeterliliğinin sorgulanması sebebiyle önem arz etmektedir.

Çalışma sonucunda incelenen metinlerde en fazla isim türü tespit edilmiştir. İsim türünü sırasıyla sıfat, zarf, fiil, bağlaç, zamir, edat ve ünlem takip etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sözcük, Sözcük Türleri, Türkçe Ders Kitabı.

**EXAMINATION OF THE WORD TYPES IN THE 5TH GRADE TURKISH
TEXTBOOK PREPARED ACCORDING TO THE NEW TURKISH
CURRICULUM (2024) IN TERMS OF WORD TYPES**

Ersin BAŞARAN

Erzincan Binali Yıldırım University

Graduate School of Social Sciences

Master Thesis, July 2025

Supervisor: Prof. Dr. Turgut BAYDAR

ABSTRACT

The aim of this thesis is to determine the word types in the texts in the 5th grade Turkish textbook prepared according to the new curriculum, which gradually entered into force in 2024 and first started to be implemented in the 5th grades. Eighteen main texts in the textbook (2 volumes) prepared according to the new curriculum were analyzed in terms of word types. The words were classified as noun, adjective, pronoun, adverb, verb, preposition, conjunction and interjection. The identified word groups were also divided into subsets according to their structures or functions. Descriptive survey model was used in the study.

While word group topics were included in the 6th grade annual plan in the previous curriculum, with the new curriculum, word types started to be taught in the 5th grade. Since one of the most important tools used for learning is the textbook, it is considered that the richness of the texts in the textbook in terms of word types will contribute to students' better understanding of word types. This study has importance for this reason.

As a conclusion of the study, the noun type was identified the most in the texts analyzed. Adjective, adverb, verb, conjunction, pronoun, preposition and interjection followed the noun type respectively.

Keywords: Word, Word Types, Turkish Textbook.

İÇİNDEKİLER

YENİ TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA (2024) GÖRE HAZIRLANAN 5. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN SÖZCÜK TÜRLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xvii
TABLolar LİSTESİ	xviii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. Kuramsal Çerçeve.....	3
1.1.1. Sözcük	3
1.1.2. Sözcük Türleri.....	3
1.1.2.1. İsim	4
1.1.2.1.1. Varlıkların Oluşlarına Göre İsimlerin Sınıflandırılması.....	5
1.1.2.1.1.1. Somut İsim	5
1.1.2.1.1.2. Soyut İsim	5
1.1.2.1.2. Varlıklara Verilişlerine Göre İsimlerin Sınıflandırılması.....	5

1.1.2.1.2.1. Özel İsim	5
1.1.2.1.2.2. Cins İsim	6
1.1.2.1.3. Oluş ve Kılış İsimleri.....	6
1.1.2.1.4. Yapı Bakımından İsimlerin Sınıflandırılması.....	7
1.1.2.1.4.1. Basit İsim	7
1.1.2.1.4.2. Türemiş İsim	7
1.1.2.1.4.3. Kalıplaşmış İsim.....	7
1.1.2.1.4.4. Birleşik İsim	8
1.1.2.1.5. İsim Tamlamaları.....	8
1.1.2.1.5.1. Belirtili İsim Tamlaması	8
1.1.2.1.5.2. Belirtisiz İsim Tamlaması	9
1.1.2.1.5.3. Zincirleme İsim Tamlaması	9
1.1.2.1.6. Varlıkların Sayılarına Göre İsimlerin Sınıflandırılması	9
1.1.2.1.6.1. Tekil İsim	9
1.1.2.1.6.2. Çoğul İsim	9
1.1.2.1.6.3. Topluluk İsmi	9
1.1.2.2. Sıfat.....	10
1.1.2.2.1. Sıfat Tamlaması	10
1.1.2.2.2. Köken Bakımından Sıfatların Sınıflandırılması	10
1.1.2.2.2.1. Türkçe Kökenli Sıfatlar	10
1.1.2.2.2.2. Yabancı Kökenli Sıfatlar	10
1.1.2.2.2.3. Karışık Kökenli Sıfatlar	11
1.1.2.2.3. Yapı Bakımından Sıfatların Sınıflandırılması	11
1.1.2.2.3.1. Basit Sıfatlar	11
1.1.2.2.3.2. Türemiş Sıfatlar.....	11
1.1.2.2.3.3. Birleşik Sıfatlar	12
1.1.2.2.3.4. Pekiştirme Sıfatları.....	12
1.1.2.2.3.5. Kelime Gruplarından Oluşan Sıfatlar.....	12
1.1.2.2.4. İşlevleri Bakımından Sıfatların Sınıflandırılması	13
1.1.2.2.4.1. Nitelik Sıfatları.....	13
1.1.2.2.4.1.1. Sıfatlarda Karşılaştırma ve Derecelendirme İşlevi	13
1.1.2.2.4.1.2. Sıfatlarda Küçültme	14

1.1.2.2.4.1.3. Sıfatlarda Pekiştirme İşlevi	14
1.1.2.2.4.2. Belirtme Sıfatları	14
1.1.2.2.4.2.1. İşaret (Gösterme) Sıfatları	15
1.1.2.2.4.2.2. Sayı Sıfatları	15
1.1.2.2.4.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları	15
1.1.2.2.4.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları	15
1.1.2.2.4.2.2.3. Üleştirme Sıfatları	16
1.1.2.2.4.2.2.4. Kesirli Sayı Sıfatları	16
1.1.2.2.4.2.2.5. Topluluk Sayı Sıfatları	16
1.1.2.2.4.2.3. Soru Sıfatları	16
1.1.2.2.4.2.4. Belirsizlik Sıfatları	16
1.1.2.3. Zamir	17
1.1.2.3.1. Yapıları Bakımından Zamirlerin Sınıflandırılması	17
1.1.2.3.1.1. Basit (Yalın) Zamirler	17
1.1.2.3.1.2. Türemiş Zamirler	17
1.1.2.3.1.3. Birleşik Zamirler	18
1.1.2.3.2. İşlevleri Bakımından Zamirlerin Sınıflandırılması	18
1.1.2.3.2.1. Şahıs Zamirleri	18
1.1.2.3.2.2. Dönüştürme Zamirleri	18
1.1.2.3.2.3. İşaret Zamirleri	19
1.1.2.3.2.4. Aitlik (İlgi) Zamirleri	19
1.1.2.3.2.5. Belirsizlik Zamirleri	19
1.1.2.3.2.6. Soru Zamirleri	20
1.1.2.3.2.7. Bağlama Zamiri	20
1.1.2.4. Zarf	20
1.1.2.4.1. Kökenleri Bakımından Zarfların Sınıflandırılması	21
1.1.2.4.1.1. Yabancı Kökenli Zarflar	21
1.1.2.4.1.2. Türkçe Kökenli Zarflar	21
1.1.2.4.2. Yapıları Bakımından Zarfların Sınıflandırılması	21
1.1.2.4.2.1. Basit (Yalın) Zarflar	21
1.1.2.4.2.2. Türemiş Zarflar	21
1.1.2.4.2.3. Kelime Grubu Yapısındaki Zarflar	22

1.1.2.4.2.4. Cümle Kuruluşundaki Zarflar	22
1.1.2.4.2.5. Birleşik Kelime Yapısındaki Zarflar	22
1.1.2.4.3. İşlevleri Bakımından Zarfların Sınıflandırılması	23
1.1.2.4.3.1. Zaman Zarfları	23
1.1.2.4.3.2. Yer ve Yön Zarfları	23
1.1.2.4.3.3. Tarz Zarfları	23
1.1.2.4.3.3.1. Nitelik Bildirme Zarfları	23
1.1.2.4.3.3.2. Durum Bildirme Zarfları	24
1.1.2.4.3.4. Azlık – Çokluk (Miktar) Zarfları	24
1.1.2.4.3.5. Soru Zarfları	24
1.1.2.5. Fiil	24
1.1.2.5.1. Yapıları Bakımından Fiillerin Sınıflandırılması	25
1.1.2.5.1.1. Basit Fiiller	25
1.1.2.5.1.2. Türemiş Fiiller	25
1.1.2.5.1.3. Birleşik Fiiller	25
1.1.2.5.2. İçerikleri Bakımından Fiillerin Sınıflandırılması	25
1.1.2.5.2.1. Oluş Fiilleri	25
1.1.2.5.2.2. Kılış Fiilleri	26
1.1.2.5.2.3. Durum Fiilleri	26
1.1.2.5.3. Anlamları Bakımından Fiillerin Sınıflandırılması	26
1.1.2.5.3.1. Esas Fiiller	26
1.1.2.5.3.2. Yardımcı Fiiller	26
1.1.2.5.4. Fiil Çekimi	27
1.1.2.5.4.1. Fiilde Kip	27
1.1.2.5.4.1.1. Bildirme Kipleri	27
1.1.2.5.4.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman	27
1.1.2.5.4.1.1.2. Duyulan Geçmiş Zaman	28
1.1.2.5.4.1.1.3. Şimdiki Zaman	29
1.1.2.5.4.1.1.4. Gelecek Zaman	29
1.1.2.5.4.1.1.5. Geniş Zaman	30
1.1.2.5.4.1.2. Tasarlama Kipleri	30
1.1.2.5.4.1.2.1. İstek Kipi	30

1.1.2.5.4.1.2.2. Emir Kipi	31
1.1.2.5.4.1.2.3. Dilek/Şart Kipi	32
1.1.2.5.4.1.2.4. Gereklilik Kipi	32
1.1.2.5.4.2. Fiilde Şahıs	33
1.1.2.5.4.3. Fiillerde Olumsuzluk	34
1.1.2.5.4.4. Fiillerde Soru	34
1.1.2.5.5. Fiilimsi (Çekimsiz Fiiller)	34
1.1.2.5.5.1. İsim-Fiil	35
1.1.2.5.5.2. Sıfat-Fiil	35
1.1.2.5.5.3. Zarf-Fiil	35
1.1.2.6. Edat	35
1.1.2.6.1. Yapıları Bakımından Edatların Sınıflandırılması	36
1.1.2.6.1.1. Türkçe Kökenli Edatlar	36
1.1.2.6.1.2. Yabancı Kökenli Edatlar	36
1.1.2.6.2. Kullanılış Biçimleri Bakımından Edatların Sınıflandırılması	36
1.1.2.6.3. Görevleri Bakımından Edatların Sınıflandırılması	37
1.1.2.7. Bağlaç	37
1.1.2.7.1. Kökenlerine Göre Bağlaçların Sınıflandırılması	38
1.1.2.7.1.1. Yabancı Kökenli Bağlaçlar	38
1.1.2.7.1.2. Karışık Kökenli Bağlaçlar	38
1.1.2.7.1.3. Türkçe Kökenli Bağlaçlar	38
1.1.2.7.2. Şekil ve Şekil Yapılarına Göre Bağlaçların Sınıflandırılması	39
1.1.2.7.2.1. Tek Kelimededen Oluşan Bağlaçlar	39
1.1.2.7.2.2. Tamlama ve Kelime Grubu Şeklindeki Bağlaçlar	39
1.1.2.7.2.3. Tekrar Şeklinde Oluşan Bağlaçlar	39
1.1.2.7.2.4. Cümle Yapısında Olan Bağlaçlar	39
1.1.2.7.3. İşlevlerine ve Cümledeki Yerlerine Göre Bağlaçlar	39
1.1.2.7.3.1. Sıralama Bağlaçları	39
1.1.2.7.3.2. Denkleştirme – Karşılaştırma - Seçme Bağlaçları	40
1.1.2.7.3.3. Pekiştirme Bağlaçları	40
1.1.2.7.3.4. Nöbetleşme Bağlaçları	40
1.1.2.7.3.5. Cümle Bağlayıcısı Niteliğindeki Bağlaçlar	40

1.1.2.8. Ünlem	40
1.1.2.8.1. Kökenleri Bakımından Ünlemlerin Sınıflandırılması.....	41
1.1.2.8.2. Ses ve Kelime Yapısı Bakımından Ünlemlerin Sınıflandırılması	41
1.1.2.8.3. Nitelik ve Görevleri Bakımından Ünlemlerin Sınıflandırılması ..	41
1.1.2.8.3.1. İçer Dönük Ünlemler	42
1.1.2.8.3.2. Dışer Dönük Ünlemler	42
1.1.2.8.3.3. Ses Yansımali Ünlemler.....	42
1.1.2.8.3.4. Ünlem Gibi Kullanılan Kelimeler	42
1.2. İlgili Araştırmalar	42

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli (Deseni)	45
2.2. Verilerin Toplanması	45
2.2.1. Çalışma Materyali	46
2.2.2. Veri Toplama Süreci	47
2.3. Verilerin Analizi	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. İsim.....	48
3.1.1. Varlıkların Oluşlarına Göre İsimlerin Sınıflandırılması	48
3.1.1.1. Somut İsim.....	48
3.1.1.2. Soyut İsim.....	53
3.1.2. Varlıklara Verilişlerine Göre İsimlerin Sınıflandırılması	56
3.1.2.1. Özel İsim.....	56
3.1.2.2. Cins İsim.....	66
3.1.3. Yapıları Bakımından İsimlerin Sınıflandırılması.....	73
3.1.3.1. Basit İsim	73
3.1.3.2. Türemiş İsim	81
3.1.3.3. Birleşik İsim.....	88
3.1.4. İsim Tamlamaları	93
3.1.4.1. Belirtili İsim Tamlaması	93

3.1.4.2. Belirtisiz İsim Tamlaması.....	100
3.1.4.3. Zincirleme İsim Tamlaması.....	106
3.1.5. Varlıkların Sayılarına Göre İsimlerin Sınıflandırılması.....	107
3.1.5.1. Tekil İsim.....	107
3.1.5.2. Çoğul İsim	110
3.1.5.3. Topluluk İsmi.....	112
3.2. Sıfat	115
3.2.1. İşlevlerine Göre Sıfatların Sınıflandırılması	115
3.2.1.1. Niteleme Sıfatları.....	115
3.2.1.2. Belirtme Sıfatı.....	121
3.2.1.2.1. İşaret Sıfatı.....	121
3.2.1.2.2. Sayı Sıfatı	128
3.2.1.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatı	128
3.2.1.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatı.....	130
3.2.1.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatı	131
3.2.1.2.2.4. Kesir Sayı Sıfatı	131
3.2.1.2.3. Belirsizlik Sıfatları.....	131
3.2.1.2.4. Soru Sıfatları.....	135
3.3. Zamir	135
3.3.1. İşlevleri Bakımından Zamirlerin Sınıflandırılması	136
3.3.1.1. Kişi Zamiri.....	136
3.3.1.2. İşaret Zamiri.....	144
3.3.1.3. Dönüşlülük Zamiri.....	149
3.3.1.4. Aitlik Zamiri	150
3.3.1.5. Belirsizlik Zamiri.....	150
3.3.1.6. Soru Zamiri	154
3.4. Zarf.....	158
3.4.1. İşlevleri Bakımından Zarfların Sınıflandırılması	158
3.4.1.1. Zaman Zarfı	158
3.4.1.2. Yer-Yön Zarfı	166
3.4.1.3. Tarz Zarfı	166
3.4.1.4. Miktar Zarfı	174

3.4.1.5. Soru Zarfı.....	178
3.5. Fiil	181
3.5.1. Yapısına Göre Fiillerin Sınıflandırılması.....	181
3.5.1.1. Basit Fiil.....	181
3.5.1.2. Türemiş Fiil	188
3.5.1.3. Birleşik Fiil	196
3.6. Edat	204
3.7. Bağlaç	212
3.8. Ünlem.....	225
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	229
KAYNAKÇA.....	236
ÖZ GEÇMİŞ	237

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

c : Cilt

s : Sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

vb. : ve benzeri

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1: İsim Tablosu.....	115
Tablo 3.2: Sıfat Tablosu	135
Tablo 3.3: Zamir Tablosu	157
Tablo 3.4: Zarf Tablosu	180
Tablo 3.5: Fiil Tablosu	204
Tablo 3.6: Edat Bağlaç Ünlem Tablosu.....	227
Tablo 3.7: Genel Tablo	228

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Varlıkların Oluşlarına Göre İsimlerin Dağılım Grafiği	229
Şekil 2. Varlıklara Verilişlerine Göre İsimlerin Dağılım Grafiği	229
Şekil 3. Yapıları Bakımından İsimlerin Dağılım Grafiği	230
Şekil 4. İsim Tamlamaları Dağılım Grafiği.....	230
Şekil 5. Varlıkların Sayılarına Göre İsimlerin Dağılım Grafiği.....	231
Şekil 6. İşlevlerine Göre Sıfatların Dağılım Grafiği	231
Şekil 7. Belirtme Sıfatlarının Dağılım Grafiği	232
Şekil 8. İşlevleri Bakımından Zarfların Dağılım Grafiği	233
Şekil 9. Yapısına Göre Fiillerin Dağılım Grafiği	233
Şekil 10. İşlevleri Bakımından Zamirlerin Dağılım Grafiği	234

GİRİŞ

İnsanlığın varoluşundan beri insanların en önemli ihtiyaçları arasında iletişim gelmektedir. İletişimi sağlayan en önemli unsur ise dildir. Dilin tanımı TDK'de "İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma." şeklindedir (TDK, 2005).

Dil içerisindeki en önemli unsurlardan biri sözcüktür. Sözcük, manası veya gramer vazifesi bulunan ve tek başına kullanılan ses veya sesler topluluğudur (Ergin, 1998). Dilin etkili kullanılmasında sözcüğün rolü oldukça önem arz etmektedir. Sözcüklerin anlamına ve görevine uygun şekilde kullanılması sayesinde dil, insanlar arasındaki iletişim görevini daha etkin şekilde yerine getirecektir.

Sözcükler cümle içerisinde edindikleri görevlere göre belli sınıflara ayrılmaktadır. Dilbilimciler sözcük türlerini farklı sayı ve şekillerde saptamışlardır. Bu çalışmada 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı sözcük türleri açısından incelenirken Prof. Dr. Zeynep Korkmaz'ın Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi kitabı referans olarak alınmıştır.

Sözcük türlerinin doğru olarak öğretilmesi dili etkin kullanma açısından büyük öneme sahiptir. Dili etkili kullanan bir kişi; sosyal hayatında, iş hayatında, aile ve arkadaş çevresinde kısaca hayatın her alanında başarılı ve saygın bir kişi olarak kabul görür. Bu sebeple okullarda dil eğitime ve sözcük öğretilmesine büyük önem verilmektedir. Sözcük ve sözcük türlerinin öğretimi Türkçe dersi çatısı altında Türkçe ders kitabı aracılığıyla öğrencilere aktarılmaktadır.

Öğretmenlerin ve öğrencilerin en çok başvurduğu temel kaynak ders kitaplarıdır. Öğretmenlerin dersleri ve sınıf içi tartışmaları, büyük ölçüde ders kitaplarındaki metinler üzerinden gerçekleştirdiklerini yapılan araştırmalar doğrulamaktadır. (Özbay, 2003) Türkçe ders kitaplarında dilin amaçlarını gerçekleştirmek için metinler kullanılır. Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programı(2024) doğrultusunda hazırlanan 5. Sınıf Türkçe ders kitabı 2 kitap olarak hazırlanmış; her kitapta 9 metin, toplamda ise 18 metin (dinleme ve serbest okuma metinleri hariç) yer almıştır. Bu tez çalışmasında bu metinlerin tamamı sözcük türleri açısından incelenmiştir.

Bu tez çalışmasında Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programı(2024) çerçevesinde hazırlanan 5. Sınıf Türkçe ders kitabı içerisindeki metinler, sözcük türleri açısından incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programına (2024) göre hazırlanan 5. Sınıf Türkçe ders kitabı 2 kitap olarak hazırlanmış, dinleme ve serbest okuma metinleri hariç kitaplarda toplam 18 metin yer almıştır. Bu metinlerin tamamının sözcük türlerinin dağılımı açısından incelenmesi ders kitabının sözcük türlerini öğretme kapasitesi açısından önem arz etmektedir. Çalışma 5. Sınıf Türkçe ders kitapları ile sınırlıdır. Elde edilen veriler çeşitli başlıklar altında toplanarak, sonuçlar tablolar ile sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. Kuramsal Çerçeve

1.1.1. Sözcük

Sözcük, tek başına bir anlamı karşılayan, cümle kurulumunda kullanılan sesler topluluğudur. Aşağıda sözcük ile ilgili yapılan çeşitli tanımlar yer almaktadır:

“ ‘Kelimeler’, bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan ve tek başlarına zihindeki belirli kavramlara karşılık olan somut veya soyut ‘söz kalıplarıdır’; somut ve soyut kavramlar arasında ilişki kuran ‘dil birimidir’.” (Korkmaz, 2009, s. 6).

“ ‘Kelime’, anlamı ya da cümlede dilbilgisi görevi bulunan bir ya da birkaç heceli ‘ses işaretidir’.” (Ediskun, 2004, s. 87).

“ ‘Sözcük’, manası veya gramer vazifesi bulunan ve tek başına kullanılan ses veya sesler topluluğudur.” (Ergin, 2009, s. 95).

“Anlamı olan ya da tümce kuruluşuna yarayan anlatım aracına ‘sözcük’ denir.” (Gencan, 2001, s. 78)

“Kelimeler bir veya birkaç heceden meydana gelmiş, her dile göre ayrı ‘anlam birlikleridir’.” (Banguoğlu, 2007, s. 44).

1.1.2. Sözcük Türleri

Zeynep Korkmaz (2009) sözcük türlerini isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç, ünlem ve fiil olmak üzere sekiz başlık altında toplamıştır.

Muharrem Ergin ise sözcükleri anlam veya görev bakımından sözcükler olarak üç başlık altında incelemiştir:

1. İsimler
2. Fiiller
3. Edatlar

Türkçedeki her kelime muhakkak bu üç kelime çeşidinden birine girer. Bunlardan isimler ve fiiller manaları olan, edatlar ise vazifeleri olan kelimelerdir. İsimlerin ve fiillerin tek tek manaları vardır, her biri bir nesneyi veya hareketi karşılar. Edatların ise tek başlarına manaları yoktur. Onlar manalı kelimelerin yani isimlerin ve fiillerin yanında bir dereceye kadar manalanan, hiçbir nesneyi veya hareketi karşılamayan, fakat böyle olduğu halde dilde vazife gören kelimelerdir (Ergin, 2009, ss. 216- 218).

Haydar Ediskun (2004) da sözcükleri yapı ve anlam bakımından ikiye ayırmış ve anlam bakımından sözcükleri de sekiz başlık altında ayırmıştır. Bu başlıklar “isim, sıfat, zamir, zarf, fiil, edat, bağlaç ve ünlemdir”.

Bu çalışmada sözcük türleri, Zeynep Korkmaz’ın (2009) Gramer Terimleri Sözlüğü esas alınarak isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç, ünlem ve fiil olmak üzere 8 başlık altında incelenmiştir.

1.1.2.1. İsim

Adlar, evrendeki canlı cansız bütün varlıkları, insan tasavvurundaki somut ve soyut bütün kavramları, tek tek ya da tür olarak karşılayan sözlerdir. Adlar, niteliklerin, dildeki görevlerine, şekil yapılarına, kullanılış yerlerine taşıdıkları diğer özelliklere göre birbirlerinden farklı biçimlerde sınıflandırmak mümkündür. Adlar ana nitelikleri bakımından şöylece gruplandırılabilir:

- I. Somut ve soyut adlar,
- II. Özel adlar, cins adlar (tür adları),
- III. Oluş ve kılış adları (Korkmaz, 2009, s. 314).

Ediskun “Türk Dilbilgisi” eserinde isim türünü şu şekilde ifade eder: “Varlıkları ya da eylemleri bildiren; tanıtan kelimeye ‘isim’ denir; sokak, bulut, düşünce, Osman, Ayla...” (Ediskun, 2004, 103).

Muharrem Ergin’in “isim” tanımı ise şu şekildedir:

İsimler, canlı cansız bütün varlıkları ve mefhumları tek tek veya cins cins karşılayan varlıkların ve mefhumların adları olan kelimelerdir. Ağaç, su, taş, çocuk, oda, yolcu, yıldız, deniz, köprü, Orhan, İstanbul, Anadolu, Karadeniz, Atatürk, Yavuz, Gönül, Işık, Korkut, Çağlayan, Yüksel kelimeleri örnek olarak verilebilir (Ergin, 2009, S.218).

1.1.2.1.1. Varlıkların Oluşlarına Göre İsimlerin Sınıflandırılması

Varlıkların oluşlarına göre isimlerin sınıflandırılması “somut isim” ve “soyut isim” şeklindedir.

1.1.2.1.1.1. Somut İsim

“ ‘Somut adlar’, duyu organlarımızla görüp kavrayabildiğimiz ve tabiatla madde olarak var olan gerçek nesne ve varlıkların adlarıdır: taş, toprak, arpa, buğday, ev, oda, göl, gül, balık, serçe, tavşan, Tekir, İbrahim, Mahmut, Fatma, Serpil, Sevim vb.” (Korkmaz, 2009, s. 196).

“Somut isim”, beş duyu organımızdan biri ya da birkaçına hitap eden varlıklara verilen isimlerdir.

1.1.2.1.1.2. Soyut İsim

Soyut adlar, görünürde madde olarak var olmayan, duyu organlarımızla kavranamayan, ancak zihinde ve tasavvurumuzda var olan kavramlara ve niteliklere karşılık adlardır: adalet, anlayış, cesaret, doğruluk, düşünce, erdem, egemenlik, elem, inanç, insanlık, iyilik, kötülük, yiğitlik, yücelik, neş’e, renk, sevinç, saygı, sevgi, ülkü, üzüntü, zekâ, melek, cin, peri, şeytan vb. (Korkmaz, 2009, s. 196).

“Soyut isim”, duyu organlarımızın herhangi birine hitap etmeyen, duygusal ve zihinsel kavramlara verilen isimdir.

1.1.2.1.2. Varlıklara Verilişlerine Göre İsimlerin Sınıflandırılması

1.1.2.1.2.1. Özel İsim

Has isimler tek olan, diğer varlıklar içinde tam bir benzeri olmayan varlıkların hususî adlarıdır. Bu isimlerin mânâları ancak karşıladıkları varlıklarla kaimdir. Karşıladığı varlık bilinmiyorsa has isim, göz önünde o varlığı canlandırmaz, o varlığın şekil ve vasıfları hakkında hiçbir şey ifade etmez. Has

ismin karşıladığı bir varlığın ancak onu bilenlerin zihninde bir hayali vardır (Ergin, 2009, s. 218).

Zeynep Korkmaz'a göre (2009) özel isimlerin başlıca türleri şunlardır:

- 1) Kişi adları: Adnan, Gökçe, Bilge, Zeynep, Ersin vb.
- 2) Hayvan Adları: Karabaş, Pamuk, Fındık, Sarıkız vb.
- 3) Millet, Devlet, Topluluk, Boy ve Aşiret Adları: Türk milleti, Türkiye, Türkler, Kayılar, Avşarlar vb.
- 4) Kıt'a, Ülke, Yer, Şehir, Irmak vb. Adları: Asya, Kazakistan, Elazığ, Malatya, Beydağı, Pasifik Okyanusu vb.
- 5) Dil, Din, Mezhep ve Tarikat Adları: Farsça, İslamiyet, Sünnîlik, Mevlevîlik vb.
- 6) Kurum, Kuruluş, Dernek, Okul, Makam vb. Adları: Milli Eğitim Bakanlığı, Malatya Valiliği, Bir Avuç Gönüllü Derneği, Özal Ortaokulu vb.
- 7) Saray, Köşk, Villa, Apartman, Otel, Cami, Gemi, Uçcak, Sandal gibi Bina Araç ve Benzerlerine Cins Adlarından, Tarihi ve Coğrafi Adlardan veya Kişi Adlarından Alınarak Verilen Adlar: İshak Paşa Sarayı, Pembe Köşk, Büyük Otel, Yavuz Gemisi, Menekşe Apartmanı vb.
- 8) Gazete, Dergi, Ansiklopedi, Kitap, Roman vb. Adları: Fanatik Gazetesi, TÜBİTAK Dergisi, Türk Tarihi Ansiklopedisi, Şu Çılgın Türkler vb.

1.1.2.1.2.2. Cins İsim

Cins adlar, aynı türden olan canlı cansız bütün varlık ve kavramlara verilen ortak adlardır. Bu adlar, özel adlarda olduğu gibi belirli tek bir varlık veya nesneyi göstermezler. Aynı türden olan varlık ve kavramlardan birine, bir bölümüne veya hepsine ad olan sözlerdir: ağaç, ana, baba, bitki, at, kuş, kuzu, güvercin, ördek, şeftali, zeytin, ev, otel, saray, han, hamam, göz, boyun, kalp, topuk, süngü, süzgeç, tüfek, yer, gece, gündüz, hava, ışık, ses vb. (Korkmaz, 2009, ss. 213 – 214).

1.1.2.1.3. Oluş ve Kılış İsimleri

Bu gruba giren adlar, herhangi bir varlık ya da nesneyi gösterme yerine, bir oluş ve kılışın veya bir durumun adıdır. Aslında fiillerdeki oluş ve kılışlar her zaman bir ad biçimi ile adlandırılır: anlamak, dinlemek, gelmek, okumak,

serinlemek, yaymak; dinme, gönderme, hızlanma, yetinme; anlayış, bekleyiş, direniş, özeniş gibi (Korkmaz, 2009, s. 214).

Zeynep Korkmaz “Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi” (2009) kitabında oluş ve kılış isimlerinin şu ekler ile kurulduğundan bahsetmiştir:

- 1) –mAk Eki: ağlamak, oynamak, hüzünlenmek, kararmak vb.
- 2) –mA Eki: oturma, budama, filizlenme, sevinme vb.
- 3) –İş/-Uş Eki: yakarış, kaçış, haykırış, kapanış vb.

1.1.2.1.4. Yapı Bakımından İsimlerin Sınıflandırılması

1.1.2.1.4.1. Basit İsim

“Basit isim”, kök halinde bulunan ve herhangi bir yapım eki almamış bir kelimeden oluşan isimlerdir. Türemiş ve birleşik isimlerin dışındaki bütün isimler basit isim grubunda yer almaktadır.

Basit isimlere örnek olarak masa, kalem, defter vb. isimleri verebiliriz.

1.1.2.1.4.2. Türemiş İsim

“Türemiş isim”, isim kök veya gövdelerine yapım ekleri getirilerek oluşturulan ve yeni bir kavramı karşılayan isimlerdir.

Türemiş isimlere örnek olarak silgi, uçak, saygı vb. isimleri örnek verebiliriz.

1.1.2.1.4.3. Kalıplaşmış İsim

Türkçenin türetme ve birleştirme dışında kelime yapma yollarından biri de kalıplaşmadır. Kalıplaşma olayı herhangi bir kelime ile birleşen çekim ya da yapım ekinin, türetme yoluyla kurulan sözlerde olduğu gibi, bilinen belirli görevi veya görevleri ile kullanılmayıp, eklendiği kelimeyle beklendiğinden ayrı, yeni bir anlam meydana getirecek biçimde birleşip kalıplaşmasıdır (Korkmaz, 2009, ss. 227 – 228).

Zeynep Korkmaz “Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi” (2009) kitabında bu konuya örnek olarak şu kelimeleri vermiştir: yüzde (matematikte bir oran), gözde (<göz+de bulunma durumu ekinin kaynaşması), yukarı (<yok+garu) vb.

1.1.2.1.4.4. Birleşik İsim

Birleşik isim bir nesnenin ismi olmak üzere yan yana gelen birden fazla ismin meydana getirdiği kelime grubudur. Bir nesnenin çok defa tek tek adı da olan isimler aynı nesneyi karşılamak, aynı nesneye beraber ad olmak için doğrudan doğruya, eksiz olarak yan yana gelir ve birleşik isim yaparlar (Ergin, 2009, s. 385).

Zeynep Korkmaz’a göre (2009) “birleşik isimler” gramer yapıları bakımından dört ana grupta toplanabilir:

- 1) İsim + isim yapısındaki birleşik adlar: Demirhan, Gökyay, Orhan Kemal vb.
- 2) İsim tamlaması kalıbındaki birleşik adlar: Adapazarı, Beyoğlu, Boğaziçi vb.
- 3) Sıfat tamlaması kalıbındaki birleşik adlar: başkent, ilkbahar, karayel vb.
- 4) Öteki kelime grupları ve cümle biçimindeki birleşik adlar: biçerdöver, bilgisayar, hacıyatmaz, külbastı vb.

1.1.2.1.5. İsim Tamlamaları

“İyelik ekli bir isim unsurunun, iyeliğin işaret ettiği bir başka isim unsuruyla kurduğu kelime grubudur. Bu kelime grubunda iki isim unsuru “aitlik, içinde bulunma, sınırlandırma, belirtme vb.” anlam ilgileri çerçevesinde birbirine bağlanır.” (Karahan, 2010, s. 42).

1.1.2.1.5.1. Belirtili İsim Tamlaması

Tamlayan unsur belirli ise, belirtilmek isteniyorsa, biliniyorsa, genitif ekini alır. Tamlayan unsurun böyle belirli olması, grup içinde kuvvetle hissedilmesi, onun guruba iştirakinin daha zayıf olması, tamlanan unsuru geçici olarak desteklemesi, ona geçici olarak ve o anda bağlanması, onun daima beraber kullanılır tamlayıcısı olması demektir (Ergin, 2009, s. 382).

Leyla Karahan (2010) birinci unsuru ilgi hali eki taşıyan isim tamlamasının “belirtili isim tamlaması” olduğunu belirtmiştir.

Zeynep Korkmaz ise (2009) belirtili isim tamlamasını, tamlayan ismin sonuna ilgi durumu eki, tamlanan adın sonuna da üçüncü şahıs iyelik eki getirilerek yapılan tamlama türü olarak tanımlamıştır.

Kapının kolu, Ezgi'nin Günlüğü, ölümün kıyısı, Cennetin Krallığı belirtili isim tamlamasına örnek olarak verilebilecek kullanımlardır.

1.1.2.1.5.2. Belirtisiz İsim Tamlaması

“Belirtisiz isim tamlamasının iki unsuru arasında daimî bir ilişki mevcuttur. Tamlamada iki unsur arasına başka bir unsur giremez ve unsurlar yer değiştirmez.” (Karahan, 2010, s. 44).

“Belirtisiz isim tamlamalarında tamlayanın tamlanana bağlılığı belirsiz fakat süreklidir. Anlamca da tamlananın ayrılmaz bir parçasıdır.” (Korkmaz, 2009, s. 272).

Ergin (2009) “Türk Dil Bilgisi” adlı kitabında “belirtisiz isim tamlaması” için belirsiz, umumi olduğunu fakat gruba iştirakinin, tamlanana bağlılığının daha kuvvetli olduğunu dile getirmiştir.

Çam sakızı, çoban armağanı, Han Duvarları, Eşref Saati belirtisiz isim tamlamasına örnek olarak verilebilecek tamlamalardır.

1.1.2.1.5.3. Zincirleme İsim Tamlaması

“Zincirleme isim tamlaması”, iki isim tamlamasının bir araya gelerek oluşturduğu yeni bir isim tamlaması türüdür.

1.1.2.1.6. Varlıkların Sayılarına Göre İsimlerin Sınıflandırılması

1.1.2.1.6.1. Tekil İsim

Sayı olarak tek olan bir varlığı karşılayan isimlere tekil isim denir. Çocuk, kalem, yaprak, kâğıt vb. sözcükler bu tür isim grubuna örnek olarak verilebilir.

1.1.2.1.6.2. Çoğul İsim

“+lAr” ekinin tekil bir isme gelmesiyle belirsiz bir çokluk bildiren isimlere çoğul isim denir. Çocuklar, kalemler, yapraklar, kağıtlar vb. isimler bu tür isim grubuna örnek olarak verilebilir.

1.1.2.1.6.3. Topluluk İsmi

Yapı olarak tekil olan, “+lAr” çokluk ekini almamasına rağmen birden fazla varlığı karşılayan isimlere topluluk ismi denir. Ordu, küme, orman, takım, sürü, demet, deste, düzine gibi sözcükler bu tür isim grubuna örnek olarak verilebilir.

1.1.2.2. Sıfat

Türkiye Türkçesinde çok geniş bir yeri olan sıfatlar, adlardan önce gelerek onları niteleyen, nasıl olduklarını gösteren veya çeşitli yönlerden belirten sözlerdir: açık kapı, boş oda, geniş yer, uzun yol, yaşlı adam, beş kişi, üçer ay, her insan, beşinci sınıf, bu sözler, hangi başarı, yanan ateş, sararmış yaprak gibi (Korkmaz, 2009, s. 333).

“ ‘Sıfatlar’ vasıf ve belirtme isimleridir. Nesnelerin çeşit çeşit vasıfları, çeşit çeşit belirtileri vardır. İşte sıfatlar bu vasıfların ve belirtilerin isimleridir. Demek ki sıfatlar nesneleri vasıflandırma ve belirtme suretiyle karşılayan kelimelerdir.” (Ergin, 2009, s. 244).

Varlıkları niteleyen ya da belirten kelime türüne “sıfat” denir.

1.1.2.2.1. Sıfat Tamlaması

“Bir isim unsurunun bir sıfat unsuruyla nitelendiği veya belirtildiği kelime grubudur.

sıfat unsur + isim unsur = sıfat tamlaması

verimli + topraklar = verimli topraklar” (Karahan, 2010, s.48).

1.1.2.2.2. Köken Bakımından Sıfatların Sınıflandırılması

Korkmaz (2009) sıfatları kökenlerine göre “Türkçe kökenli, yabancı kökenli ve karışık kökenli” olmak üzere üç başlık altında toplamıştır.

1.1.2.2.2.1. Türkçe Kökenli Sıfatlar

“Bir varlığın bir nesnenin birden çok niteleme ve belirtme özelliklerine sahip olması dolayısıyla, sıfatların sayısı adlara oranla çok daha fazla olduğu gibi, Türkçe kökenli sıfatların sayısı da pek çoktur. Bunların bir kısmı doğrudan doğruya kök durumuna geçmiş yalın sözlerdir.” (Korkmaz, 2009, s. 337).

Türkçe kökenli sıfatlara örnek olarak yuvarlak (top), dinç (kadın), yırtık (elbise) verilebilir.

1.1.2.2.2.2. Yabancı Kökenli Sıfatlar

Dilimize girmiş olan yabancı kökenli sıfatlar, ya tarihî devirlerdeki kültür ilişkilerinin ve ortak İslam medeniyetinin bir sonucu olarak Arap ve Fars

dillerinden yahut da yine günümüze kadar süregelen çeşitli ilişki ve etkilerle Fransızca başta olmak üzere Yunanca, İtalyanca, İngilizce, İspanyolca gibi batı dillerinden geçmiştir. Sayıları da epey fazladır (Korkmaz, 2009, s. 337)

Yabancı kökenli sıfatlara örnek olarak beşeri (ilim), sabit (bakış), maddi (çıkar) gibi sıfatlar verilebilir.

1.1.2.2.3. Karışık Kökenli Sıfatlar

“ ‘Karışık kökenli sıfatlar’, genellikle Arapça bir adla Farsça bir ekin, Farsça bir ekle Arapça bir adın birleşmesinden yahut da Arapça ve Farsça Adlara Türkçe bir sıfat yapma ekinin getirilmesinden oluşmuştur.” (Korkmaz, 2009, s.339).

Karışık kökenli sıfatlara örnek olarak kusursuz (işlem), meraklı (kız), dindar (adam) gibi sıfatlar verilebilir.

1.1.2.2.3. Yapı Bakımından Sıfatların Sınıflandırılması

Zeynep Korkmaz (2009) sıfatları yapıları bakımından beş başlık altında incelemiştir: basit sıfatlar, türemiş sıfatlar, birleşik sıfatlar, pekiştirme sıfatları ve kelime grubundan oluşan sıfatlar.

1.1.2.2.3.1. Basit Sıfatlar

Bu sıfatlar kök halinde bulunur. Başka bir kelime ile birleşmemiştir ve herhangi bir yapım eki almamıştır: kırmızı (kalem), yeni (ileti), acı (biber) vb.

1.1.2.2.3.2. Türemiş Sıfatlar

“ ‘Türemiş sıfatlar’, ad kök veya gövdelerinden, addan ad veya addan fiil türeten eklerle kurulmuş olan sıfatlardır. Bu eklerin bir kısmı çok işlek olduğu halde, bazıları az işlek yahut da eski dönemlere ait şekillerin kalıntısı olarak birkaç örnek verebilmektedir.” (Korkmaz, 2009, s. 340).

Türemiş sıfatlara örnek olarak inatçı (keçi), yaramaz (çocuk), akıllı (bebek), kızgın (hoca) sıfatları verilebilir.

1.1.2.2.3.3. Birleşik Sıfatlar

“Birleşik sıfatlar”, birden fazla kelimenin öz anlamlarını koruyarak veya değiştirerek tek bir anlam meydana getirecek biçimde kaynaşmasıyla oluşan sıfatlardır.

Korkmaz’a göre (2009) birleşik sıfatların başlıca oluşum şekilleri:

- İsim tamlaması şeklinde: baş belası, gülkurusu, külrengi vb.
- Sıfat tamlaması şeklinde: doludizgin, az buçuk, boş boğaz vb.
- İsnat gurubu şeklinde: başıboş, eli açık, elverişi vb.
- Bir sıfatla +II/+IU, +sIz/+sUz sıfat eki almış isimden oluşan: tatlı dilli, güler yüzlü, uzun boylu
- İsim + isim + +II/IU sıfat ekinden oluşan: aslan yürekli, altın kaplamalı, kumaş döşemeli
- Yönelme, bulunma, çıkma durumundaki isim +sıfatın birleşmesi şeklinde: cana yakın, eline ağır vb.
- İki sıfat kaynaşması şeklinde: az çok, belli başlı, biraz vb.
- Yabancı kökenli: rengârenk, vatanperver, yekpare vb.

1.1.2.2.3.4. Pekiştirme Sıfatları

Sıfatın cümleye kattığı anlamı güçlendirmek, sıfatın kattığı niteliğin en yüksek dereceye ulaştığını göstermek amacıyla “pekiştirme sıfatı” kullanılır. Niteleme sıfatının ilk hecesinin sonuna m,p,r,s harflerinden uygun olanının getirilmesiyle oluşturulur: sımsıkı, kupkuru, dupduru, tertemiz, yusuvarlak vb.

1.1.2.2.3.5. Kelime Gruplarından Oluşan Sıfatlar

Korkmaz’a göre (2009) sıfat oluşturan başlıca “kelime grupları” şunlardır:

- Sıfat tamlaması biçiminde: kırmızı düğme, yakın köy vb.
- İsim tamlaması biçiminde: içler acısı (durum), avuç dolusu (leblebi) vb.
- Sıfat-fiil grubu biçiminde: koşan çocuklar, tanıdık adam vb.
- Tekrar grubu biçiminde: cıvıl cıvıl sesler, türlü türlü meyveler vb.
- Edat grubu biçiminde: saray gibi ev, parmak kadar çocuk vb.
- Bağlaç grubu biçiminde: güzel ve tatlı günler, duygusuz ve sert adam vb.
- Sayı grubu biçiminde: doksan dokuz camlı ev, üç yüz altmış beş gün vb.

- İsnat grubu biçiminde: yüreği buruk insan, eli kanlı katil vb.
- İsim çekim ekleriyle kurulmuş kısaltma grupları biçiminde: cana yakın insan, elden ayaktan düşmüş kadın vb.

1.1.2.2.4. İşlevleri Bakımından Sıfatların Sınıflandırılması

“Sıfatlar”, cümledeki işlevleri bakımından ele alınırsa “nitelik sıfatları” ve “belirtme sıfatları” olmak üzere iki ana grupta toplanır.

1.1.2.2.4.1. Nitelik Sıfatları

“Nitelik sıfatları”, varlıkların özelliklerini belirten sıfatlardır: ak (sakal), yeşil (ördek), aç (kedi) vb.

“Sıfatların büyük kısmını bu ‘vasıflandırma sıfatları’ teşkil eder. Nesnelerin ne kadar vasfı varsa o kadar da ‘vasıflandırma sıfatı’ vardır. Bu sıfatların çeşitleri de renk, boy, biçim, boy, yapı, ağırlık v.s. gibi vasıf çeşitleri kadardır.” (Ergin, 2009, ss. 246-247).

Banguoğlu’na göre (2007) “vasıflandırma sıfatları” bir varlığa bilindiklerinde onun bir vasfını gösterirler.

“ ‘Nitelik sıfatları’, canlı cansız varlıkların renk, şekil, biçim, tat, koku, mesafe, huy, alışkanlık, yetenek, beceri gibi türlü dış ve iç özelliklerini bildiren sıfatlardır.” (Korkmaz, 2009, s. 361).

Mavi (gökyüzü), hızlı (araba), yiğit (asker), durgun (deniz) vb. nitelik sıfatlarına örnek olarak verilebilir.

1.1.2.2.4.1.1. Sıfatlarda Karşılaştırma ve Derecelendirme İşlevi

Sıfatlar varlıkların niteliklerini ya doğrudan doğruya ya da başka bir varlığa kıyaslama yoluyla bildirirler. Benzetme ve karşılaştırmaya dayanan böyle bir nitelendirme biçimi ne gibi?, ne kadar?, ne derece? sorularına cevap oluşturur; sıfattaki niteliğin miktar, ölçü ve derecesini ortaya koyar. Sıfatların bu işlevi kendinden önceye gibi, kadar, daha, fazla, çok, pek, en, ziyade, harikulâde gibi zarf veya zarf olarak kullanılan sözlerin getirilmesiyle karşılanır. Böylece, iki varlık veya nesne arasındaki benzerlik, eşitlik, tıpkılık, daha üstünlük, daha aşağı derecede olma veya başka nesnelere oranla en üstünlük, en aşırılık biçimindeki derece farkları ortaya konmuş olur (Korkmaz, 2009, s. 370).

Korkmaz (2009) sıfatlardaki derecelenmenin dört türlü olduğunu bildirmiştir:

- Eşitlik derecesi: Mahmut kadar asi, çocuklar gibi şen, bu denli sevimli, çocukça hareket vb.
- Üstünlük derecesi (karşılaştırma derecesi): daha sağlam, bundan iyisi, daha geniş vb.
- Aşırılık derecesi: çok kıymetli, pek zarif, son derece zararlı, o kadar mutlu, ne korkunç vb.
- En üstünlük derecesi: en gösterişli, en lazım, en mutlu vb.

1.1.2.2.4.1.2. Sıfatlarda Küçültme

“ ‘Nitelik sıfatları’, bazı ekler alarak kendilerinden sonra gelen adların anlamlarında bir “küçültme”, bir “azaltma” meydana getirirler. Sıfatlara yeni bir işlev yükleyen bu eklerle, “küçültme ekleri” denir. +CA, +CanA, +cAk /+cIk / +cUk, +sI / +sU, +msI / +msU, +mtırak ve +rAk’tır.” (Korkmaz, 2009, s. 377).

Keskince (bakış), büyücek (araba), küçücük (parmaklar), sarımsı (toprak), küçürek (oda) vb. sıfatlar, küçültme sıfatlarına örnektir.

1.1.2.2.4.1.3. Sıfatlarda Pekiştirme İşlevi

“Sıfatlarda pekiştirme” bir varlığın özelliğinin ne kadar üstün olduğunu ya da en üst düzeye ulaştığını gösterir. “Pekiştirme sıfatı”; m, p, r, s harflerinden uygun olanının sıfatın ilk hecesine getirilmesiyle elde edilen hecenin sıfatın başına eklenmesiyle oluşturulur.

Kupkuru (ağaç), masmavi (deniz), dupduru (su), simsiyah (kedi), tertemiz (sokak) vb. sıfatlar, pekiştirme sıfatlarına örnektir.

1.1.2.2.4.2. Belirtme Sıfatları

“Belirtme sıfatları” nesneleri işaret, soru, sayı vb. şekilde belirten sıfatlardır.

Korkmaz (2009) belirtme sıfatlarını dört alt başlıkta toplamıştır:

- İşaret (gösterme) sıfatları
- Sayı sıfatları
- Soru sıfatları
- Belirsizlik sıfatları

1.1.2.2.4.2.1. İşaret (Gösterme) Sıfatları

Varlıkları işaret yoluyla belirten sıfatlar, “işaret sıfatı” olarak tanımlanmaktadır.

“ ‘İşaret sıfatları’ nesneleri yerlerine işaret etmek suretiyle belirten kelimelerdir.” (Ergin, 2009, s. 247).

Bu (mahalle), şu (saray), o (arazi) vb. işaret sıfatlarına örnek olarak verilebilir.

1.1.2.2.4.2.2. Sayı Sıfatları

“ ‘Sayı sıfatları’, adları sayı gösterme yoluyla belirten sıfatlardır. Bu sıfatlar aslında birer sayı adı iseler de, adlar önünde artık tam bir sıfat görevi yüklenmişler, kalıcı birer sifata dönüşmüşlerdir.” (Korkmaz, 2009, s. 387).

Korkmaz (2009) sayı sıfatlarının beş alt türü olduğundan bahsetmiştir:

- Asıl sayı sıfatları
- Sıra sayı sıfatları
- Üleştirme sıfatları
- Kesirli sayı sıfatları
- Topluluk sayı sıfatları

1.1.2.2.4.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

“ ‘Asıl sayı sıfatları’, eklendikleri adla birer sıfat tamlaması oluşturan ve adın sayısını belirten sıfatlardır.” (Korkmaz, 2009, s. 388).

Dört (çubuk), bin (atlı), kırk (harami) vb. asıl sayı sıfatlarına örnek verilebilir.

1.1.2.2.4.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

“Bunlar nesnelerin derecelerinin sayısını gösteren ve birinci (gün), üçüncü (sınıf), beşinci (bölüm), on dördüncü (asır) gibi misallerde gördüğümüz birinci, ikinci, üçüncü, v.s. gibi sıfatlardır.” (Ergin, 2009, s. 250).

“Sıra sayı sıfatları”, sayı sıfatlarının sonuna +IncI/+UncU eklerinin getirilmesi ile oluşan sayı sıfatı türüdür.

1.1.2.2.4.2.3. Üleştirme Sıfatları

“Üleştirme sıfatları”, sayıları bölüştürme şeklinde belirten sıfatlardır. Bu sıfatlar ünsüz ile biten sayılara +Ar, ünlü ile biten sayılara +şAr ekinin getirilmesi ile oluşturulur: bir-er, beş-er, iki-şer, altı-şar gibi.

1.1.2.2.4.2.4. Kesirli Sayı Sıfatları

“Bunlar nesnelerin parçalarını belirten sayı sıfatlarıdır. ‘Kesir sayı sıfatları’ tek kelime halinde değil, bir kelime gurubu şeklinde bulunurlar: üçte bir (ekmek), dördte üç (elma) misallerinde olduğu gibi.” (Ergin, 2009, s. 252).

1.1.2.2.4.2.5. Topluluk Sayı Sıfatları

“ ‘Topluluk sayı sıfatları’, adın gösterdiği varlık ve nesneler arasında bir yakınlık, birliktelik ve topluluk bulunduğunu gösteren sıfatlardır. Bu sıfatlar asıl sayılara +(I)z / +(U)z ekinin getirilmesiyle kurulur ve o sayıya bir ‘topluluk’ anlatımı kazandırır: ikiz kardeş, üçüz kediler, dördüz bebekler gibi.” (Korkmaz, 2009, s. 393).

1.1.2.2.4.2.3. Soru Sıfatları

“Varlıkların durumlarını, yerlerini, sayılarını soru yoluyla belirten sıfatlardır. Belli başlı ‘soru sıfatları’ şunlardır: Kaç, nasıl, ne kadar, ne gibi, neredeki...” (Ediskun, 2004, s. 143).

“Soru sıfatları” nesneleri soru yoluyla belirten sıfatlardır.

“ ‘Soru sıfatları’, varlık ve nesneleri soru yoluyla belirten sıfatlardır. Sıfatın bu işlevi, adın önüne getirilen kaç, kaçar, kaçınıcı, hangi, ne, nasıl, neredeki, gibi soru sözleri ile karşılanır.” (Korkmaz, 2009, s. 393).

Kaç (lira), hangi (çılgın), nasıl (dünya) vb. kullanımlar soru sıfatlarına örnek olarak verilebilir.

1.1.2.2.4.2.4. Belirsizlik Sıfatları

“ ‘Belirsizlik sıfatları’, nesneleri belirsiz olarak bildiren sıfatlardır. Bu sıfatlar nesnelerin dış vasıflarını, bilhassa sayılarını, miktarlarını belirsiz olarak bildirir, belirsiz bir şekilde ifade ederler.” (Ergin, 2009, s. 254).

Belirsizlik sıfatları, varlık ve nesnelerin sayı ve miktarını açık ve kesin olarak değil kabataslak, belirsiz olarak bildiren sıfatlardır. Yalın ya da birleşik

sıfat yapısındaki başlıca belirsizlik sıfatları şunlardır: az, az buçuk, başka, bazı, belli başlı, bir, biraz, birçok, birkaç, bir hayli, birtakım, bir sürü, bir yığın, bunca, bütün, çok, çoğu, fazla, her, hiç, hiçbir, hudutsuz, kaç, kimi, nice, sınırsız, yığın yığın vb. (Korkmaz, 2009, s. 395).

“ ‘Belgisiz sıfatlar’, varlıkları belirsiz olarak belirten sıfatlardır: Bütün okullar, bazı kimseler, başka ülkeler, her ağaç, kimi insan, çok para, herhangi bir öğrenci, hiçbir öğretmen, fazla toz, birtakım kimseler vb.” (Ediskun, 2004, s. 137).

1.1.2.3. Zamir

“ ‘Zamirler’ nesneleri temsil veya işaret suretiyle karşılayan kelimelerdir. Şimdiye kadar gördüğümüz isim cinsinden kelimeler nesneleri doğrudan doğruya karşılayan, onların dildeki karşılıkları olan, onların adları durumunda bulunan kelimelerdir. ‘Zamirler’ ise nesnelerin dildeki gerçek karşılıkları olmayan, fakat gerekince onları ifade edebilen kelimelerdir.” (Ergin, 2009, ss. 262-263).

Korkmaz’a göre (2009) “zamir”, adların yerlerini tutan, kişileri ve nesneleri temsil veya işaret ederek karşılayan bir gramer kategorisidir.

“ ‘Zamir’ hangi ismin yerini tutuyorsa, anlamı o isimle olan ilgisi sırasında belirir, kavranır. Zamiri, sırasına göre, yerini tutar, onlara elçilik eder, hemen hemen bütün varlıkların ya da niteliklerinin adlarının yerini tutar, onlara elçilik eder.” (Ediskun, 2004, s. 156).

1.1.2.3.1. Yapıları Bakımından Zamirlerin Sınıflandırılması

1.1.2.3.1.1. Basit (Yalın) Zamirler

Herhangi bir türetme eki almayan kök halinde bulunan zamirlere “basit zamir” denmektedir. “Basit zamirler” çekim eklerini alabilirler.

Ben, sen, o, biz, siz, onlar vb. zamirler bu sınıfta yer almaktadır.

1.1.2.3.1.2. Türemiş Zamirler

“Bazı ad, sıfat ve zarflara iyelik, aitlik ekleri getirilerek kurulmuş olan zamirlerdir: başkası, bazısı, biri, birisi, büyüğü, çoğu, gerisi, hepsi, öbürü, öteki, topu; benimki, evdeki, önceki, öğlenki, uzaktaki, yakındaki, yanındaki vb.” (Korkmaz, 2009, s. 404).

1.1.2.3.1.3. Birleşik Zamirler

Birden fazla kelimenin bir araya gelmesiyle oluşturdukları zamirlere “birleşik zamir” denmektedir: birazı, birkaçı, birçoğu, hiçbir vb.

1.1.2.3.2. İşlevleri Bakımından Zamirlerin Sınıflandırılması

Korkmaz (2009) zamirleri işlevleri bakımından yedi alt başlıkta toplamıştır:

- Şahıs zamirleri
- Dönüşlülük zamirleri
- İşaret zamirleri
- Aitlik zamirleri
- Belirsizlik zamirleri
- Soru zamirleri
- Bağlama zamiri

1.1.2.3.2.1. Şahıs Zamirleri

“Bunlar varlıkları şahıslar halinde ve temsil suretiyle karşılayan kelimelerdir. Bütün varlıklar üç şahıs altında toplanır, üç şahıs teşkil ederler. Bunlardan birincisi konuşan, ikincisi dinleyen, üçüncüsü adı geçen’dir.” (Ergin, 2009, s. 265).

Korkmaz’a göre (2009) “şahıs zamirleri”, varlıkları kişi olarak temsil eden ve kişi isimlerinin yerine geçen zamirlerdir.

Teklilik

- 1.Şahıs: Ben
- 2.Şahıs: Sen
- 3.şahıs: O

Çokluk

- 1.Şahıs: Biz
- 2.Şahıs: Siz
- 3.Şahıs: Onlar

1.1.2.3.2.2. Dönüşlülük Zamirleri

“Bu zamirler asıl şahıs zamirlerinden daha kuvvetli bir ifadeye sahip bulunan, onların mânâ bakımından daha kuvvetlileri, katmerlileri olan şahıs zamirleridir. Bunlar <<asıl, öz>> mânâlarına gelen isimlerin iyelik eki almış şekillerinden ibarettir.” (Ergin, 2009, s. 272).

“Şahısların ‘aslını’, ‘özünü’ bildiren ve kendi sözüne iyelik eklerinin getirilmesiyle kurulan bu zamir; kendim, kendin, kendi, kendisi, kendimiz, kendiniz, kendileri, biçimleriyle bütün şahısları temsil eder.” (Korkmaz, 2009, s. 415).

1.1.2.3.2.3. İşaret Zamirleri

“İşaret zamirleri”, varlıkları işaret yoluyla göstererek karşılayan zamirlerdir: bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar gibi.

Teklik

1. Bu
2. Şu
3. O

Çokluk

1. Bunlar
2. Şunlar
3. Onlar

“Bunlar işaret etmek, göstermek suretiyle, nesneleri karşılayan kelimelerdir. ‘İşaret zamirleri’ nesneleri bir yer içinde gösterir, onlara yerlerine göre işaret ederler. Yani bu zamirlerle belirtilen varlıklar şu veya bu vasıfları ile değil yerleri ile ifade edilmiş olurlar.” (Ergin, 2009, s. 273).

1.1.2.3.2.4. Aitlik (İlgi) Zamirleri

“ ‘İlgi zamiri’, bir belirtili isim takımından, kaldırılmış olan belirtilenle ilgisini göstermek üzere belirtene ulanan +ki ekine denir.” (Ediskun, 2004, s.169).

“Şahıs ve işaret zamirleriyle kurulan ad tamlamalarında tamlanan ögesinin kaldırılarak yerine +ki aitlik ekinin getirilmesiyle oluşturulan zamirler aitlik zamirleridir. Bu zamirler +ki ekinin yardımıyla, bir varlığı “ilgili bulunma, ait olma” anlamı ve işlevi ile temsil etme görevi yüklenmişlerdir.” (Korkmaz, 2009, s. 430).

Benim kalemim → benimki

Sizin çocuklarınız → sizinkiler örnekleri aitlik zamirlerine örnek verilebilir.

1.1.2.3.2.5. Belirsizlik Zamirleri

Ergin (2009) belirsizlik zamirlerini, nesneleri belirsiz bir şekilde temsil eden zamirler olarak tanımlamaktadır.

Korkmaz (2009) belirsizlik zamirlerini, kişileri ve nesneleri belirsiz olarak temsil eden zamirler olarak tanımlamaktadır.

Ergin (2009) ve Korkmaz (2009) belirsizlik zamirlerinin birkaçı geçmeyecek kadar az olduğunu dile getirerek çoğu zaminin Arapça ya da Farsçadan dilimize geçtiğini belirtmişlerdir.

“Belirsizlik zamiri” olarak kullanılan zamirler: hepsi, birtakımı, başkası, bazıları/bazıları, herbiri, birçoğu vb.

1.1.2.3.2.6. Soru Zamirleri

“Bunlar nesneleri soru şeklinde temsil eden, onların soru şeklindeki karşılıkları olan, onları soru halinde ifade eden, onları sormak için kullanılan zamirlerdir.” (Ergin, 2009, s. 276).

“Soru zamirleri”, canlı ve cansız varlıkları soru yoluyla belirten zamirlerdir: kim, kimin, kime, ne, neden, nere, nereye, nereden, kaç, kaçınıcı, hani, hangisi, hangisine vb.

1.1.2.3.2.7. Bağlama Zamiri

Bağlama zamiri, bir kelimeyi bir kelime grubunu veya bir cümleyi başka bir kelimeye, kelime grubuna veya cümleye bağlayan ve aynı zamanda, içinde “zahir” anlam ve işlevini de bulunduran bir zahir türüdür. Türkiye Türkçesinde bu işlev için Farsçadan alınmış olan ki zamiri kullanılmaktadır (Korkmaz, 2009, s. 449).

“Bu zahir bir kelimeyi, bir kelime grubunu, bir cümleyi bir kelimeye, bir cümleye bir temsil ifadesi içinde bağlayan kelimedir. Türkçede bir tek bağlama zamiri vardır: kim.” (Ergin, 2009, s. 280).

O öyle bir insan **ki** kimse onu üzme istemez. Bu cümlede yer alan “ki” bağlama zamiridir.

1.1.2.4. Zarf

“Fiillerin ya da fiilimsilerin, sıfatların anlamlarını zaman, yer ve yön, durum, nicelik, soru kavramlarıyla belirleyen ya da kısır sınırlandıran kelimelere ‘zarf’ denir.” (Ediskun, 2004, s. 273).

“ ‘Zarflar’ fiillerden, sıfatlardan, sıfat-fiillerden ve zarf niteliğindeki sözlerden önce gelerek onları zaman, yer, yön, nitelik, durum azlık-çokluk bildirme, pekiştirme ve

sorma gibi çeşitli yönlerden etkileyip değiştirerek anlamlarını daha belirgin duruma getiren sözlerdir.” (Korkmaz, 2009, s. 451).

Ergin (2009) zarfların zaman, yer, hâl ve miktar isimleri olduğunu, tek başına sıfat olmadığı gibi tek başına zarfın da olmadığını belirtmiştir.

1.1.2.4.1. Kökenleri Bakımından Zarfların Sınıflandırılması

1.1.2.4.1.1. Yabancı Kökenli Zarflar

Korkmaz (2009) yabancı kökenli zarfları da 3 alt başlık altında toplamıştır:

- Arapça kökenli zarflar: aynen, bazen, daima, gayri, ilelebet, nihayet, rahat vb.
- Farsça kökenli zarflar: bari, beraber, beyhude, çabuk, hemen, henüz vb.
- Arapça-Farsça, Farsça-Arapça karışığı zarflar: geç vakit, her fırsatta, manidar vb.

1.1.2.4.1.2. Türkçe Kökenli Zarflar

Türkçe zarfların sayısı oldukça fazladır. Bu zarflara örnek olarak: sabahüstü, öldürürcesine, gürül gürül, şırıl şırıl, ağlaya ağlaya vb. verilebilir.

1.1.2.4.2. Yapıları Bakımından Zarfların Sınıflandırılması

Korkmaz (2009) yapıları bakımından zarfları “basit (yalın) zarflar”, “türemiş zarflar”, “kelime grubu biçimindeki zarflar”, “cümle yapısındaki zarflar” ve “birleşik kelime yapısındaki zarflar” olmak üzere beş başlık altında toplamıştır.

1.1.2.4.2.1. Basit (Yalın) Zarflar

Herhangi bir türetme eki almayan, kök halinde bulunan ve tek kelimedenden oluşmuş zarflardır.

Güzel, çabuk, daima, akşam, yarın, nihayet, galiba vb. kelimeler basit zarflara örnek olarak verilebilir.

1.1.2.4.2.2. Türemiş Zarflar

Bu zarflar, türetme eki alarak başka bir sözcükten türemiş olan zarflardır. Korkmaz (2009) bu zarfları iki ana başlık altında toplamıştır:

- İsimden türemiş zarflar: sonra, yukarı, ansızın, çoktan, böylesine vb.
- Fiilden türemiş zarflar: dalgın (yürüyordu.), koşarak (uzaklaştı), gelince (uğra) vb.

1.1.2.4.2.3. Kelime Grubu Yapısındaki Zarflar

“Bir kısım zarflar da yapıcı kelime gruplarına dayanır. Zarf oluşturan kelime grupları tekrar, ad tamlaması, sıfat tamlaması, edat grubu, bağlama grubu, yönelme grubu, bulunma grubu, ayrılma grubu, isnat grubu, zarf-fiil grubu biçimlerindedir.” (Korkmaz, 2009, s. 474).

- Tekrar grubu biçiminde: gürül gürül (ak-), açık seçik (konuş-) vb.
- İsim tamlaması biçiminde: birbiri ardına (iç-), burnunun dikine (git-) vb.
- Sıfat tamlaması biçiminde: bazı günler (konuş-), böyle zamanlarda (çık-), vb.
- Edat grubu biçiminde: 6 günden beri, akşama dek, ikindi namazından sonra vb.
- Bağlama grubu biçiminde: biçare ve parasız (geziyor.), soğukkanlı ve cesur (davranıyor.) vb.
- Kısaltma grubu biçiminde: boşu boşuna (uğraşılıyor), arada bir (ziyaret ediyor.) vb.
- Isnat grubu biçiminde: eli boş (geldi.), arkası dönük (çalışıyor.) vb.

1.1.2.4.2.4. Cümle Kuruluşundaki Zarflar

“Yer yer cümle kuruluşlarındaki bazı kısa anlatımların da yalnız başına yargı bildirme özelliklerini yitirerek zarflaştıkları görülüyor.” (Korkmaz, 2009, s. 490).

Nasıl olsa (gelmeyecek.), bakar bakar (duygulanırım.), gel zaman git zaman (samimi oldular.) vb.

1.1.2.4.2.5. Birleşik Kelime Yapısındaki Zarflar

Birleşik kelime yapısındaki zarflar; iki kelimenin anlamca kaynaşması, iki ayrı kelimenin birleşerek yeni bir kavramı karşılaması sonucu oluşan ve cümlede zarf görevinde kullanılan kelimelerdir.

Birdenbire, biraz, gelişigüzel, gitgide, her gün, yüzüstü vb. zarflar birleşik kelime yapısındaki zarflara örnektir.

1.1.2.4.3. İşlevleri Bakımından Zarfların Sınıflandırılması

1.1.2.4.3.1. Zaman Zarfları

“ ‘Zaman zarfları’ bir oluş ve kılışın zaman içindeki yerini bildiren, daha açık bir anlatımla fiillerin, sıfat-fiillerin ve zarf-fiillerin anlamlarını zaman açısından belirleyen, sınırlandıran veya kesinleştiren sözlerdir. Bu zarflar ne zaman?, ne vakit? sorularına karşılık oluşturur.” (Korkmaz, 2009, s. 495).

Banguoğlu (2007) zaman zarfını, bir oluş ve kılışın zaman içinde yerini göstermeye yarayan zarflar olarak tanımlamıştır.

Ergin (2009) zaman zarfını çeşitli zaman isimleri olarak belirterek başlıca zaman zarflarına örnek olarak dün, yarın, şimdi, şimdicek, gece, gündüz, demin, demincek, er, geç, erken, daha, gene, yine, akşam, sabah, sabahleyin, geceleyin, akşamleyin, şimdilik, artık, sonra, öğleleyin, öğleyin zaman zarflarını vermiştir.

1.1.2.4.3.2. Yer ve Yön Zarfları

Korkmaz (2009), bu gruba giren zarfların, fiildeki oluş ve kılışın yerini ve yönünü belirleyen zarflar olduğunu, nereye, nerede, nereden, nereye doğru ve nereye kadar sorularına cevap verdiklerini belirtmiştir.

Bu zarflara örnek olarak aşağı, yukarı, içeri, dışarı, öte, beri, ileri, geri zarfları verilebilir.

1.1.2.4.3.3. Tarz Zarfları

Muharrem Ergin (2009) bu zarfları nasıllık – incelik zarfları, hâl zarfları olarak adlandırarak bu zarfların hal ve tavır ifade eden zarflar olduğunu ve sayılamayacak kadar çok olduğunu belirtmiştir.

Zeynep Korkmaz (2009) tarz zarflarının; bir oluş ve kılışın niteliğini, nasıl yapıldığını, ne durumda olduğunu bildiren zarflar olduğunu belirterek bu zarfları, nitelik bildirme zarfları ve durum bildirme zarfları olarak iki ana başlık altında incelemiştir.

1.1.2.4.3.3.1. Nitelik Bildirme Zarfları

“Nitelik zarfları” bir hareketin oluş şeklini veya niteliğini bildiren zarf türüdür.

Çabucak (uzaklaştı.), cesur (davrandı.) vb. nitelik zarflarına örnek olarak verilebilir.

1.1.2.4.3.3.2. Durum Bildirme Zarfları

Durum zarfları, fiildeki oluş ve kılışın durumunu belirten zarflardır. Bir oluş ve kılışın durumu, kendisine eklenen zarfın anlamı ile bağlantılı olduğundan, bu grupta yer alan zarflar, işlev bakımından hayli çeşitlidir. Durumda benzerlik, beraberlik, dilek, hatırlatma, karşılaştırma, kesinlik, pekiştirme, tahmin, tekrarlama, sebep, sınırlama, süreklilik gösterme, şüphe bildirme, yanıt verme gibi türlü işlevler yüklenmiştir (Korkmaz, 2009, s. 502).

Rüzgâr gibi (geçti.), birlikte (gideriz.), güle güle (gidin.), senin kadar (üzüldüm.), hakikaten (sevindim.) vb. durum bildiren zarflara örnek olarak verilebilir.

1.1.2.4.3.3.4. Azlık – Çokluk (Miktar) Zarfları

Azlık çokluk bildiren, hareketin miktarını belirten zarflara “miktar zarfı” denir.

Azlık- çokluk zarfları “ne kadar?” sorusuna cevap veren zarflardır.

1.1.2.4.3.3.5. Soru Zarfları

Ediskun (2004) soru zarflarını; bir sıfatı, bir fiili, bir fiilimsiyi ya da bir zarfı soru ilgisiyle belirleyen zarflar olarak tanımlamıştır.

Soru zarflarına örnek olarak nasıl, niçin, neden, nerede, ne kadar vb. zarflar verilebilir.

1.1.2.5. Fiil

“Bir kılışı, bir oluşu veya bir durumu anlatan; olumlu ve olumsuz şekillere girebilen kelime: yazmak, yazmamak, koşmak, koşmamak (kılış), sararmak, büyümek, (oluş), susmak, susmamak, durmak (durum) vb.” (Korkmaz, 1992, s. 61).

Ediskun (2004) fiili, varlıkların yaptıkları işleri zamana, biçime ve kişiye bağlayarak anlatan kelime şeklinde tanımlamıştır.

“Nesneler varlıkları kendileri ile kaim olan unsurlardır. Hareketler ise varlıkları ancak nesnelerle kaim olan unsurlardır. Kâinatta bulunan iki unsur arasındaki bu fark onların dildeki karşılıkları olan isimler ve fiilleri de birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılan dil birlikleri hâline sokmuştur.” (Ergin, 2009, s. 281).

Korkmaz (2009), isimlerin bağımsız özellik taşıyan kavramları karşılayan sözler olduğunu buna karşın fiillerin bağımsız değil bağımlı söz türleri olduğunu dile getirmiştir. Çünkü fiillerin karşıladıkları iş ve hareketlerin ancak isimlerle olan ilişkileri ile ortaya çıktığını dile getirmiştir.

1.1.2.5.1. Yapıları Bakımından Fiillerin Sınıflandırılması

Korkmaz(2009) yapıları bakımından fiilleri üç başlık altında toplamıştır.

1.1.2.5.1.1. Basit Fiiller

Kök halinde bulunan herhangi bir türetme eki almayan fiiller “basit fiiller”dir. Bu fiillere örnek olarak aç-, böl-, piş-, yüz- vb.fiiller verilebilir.

1.1.2.5.1.2. Türemiş Fiiller

“Türemiş fiiller”; fiil kök ya da gövdelerinin, isimlerin türetme eki olarak oluşturdukları fiillerdir.

Bu fiillere örnek olarak yaz+dır-, oku+t-, geç+ik-, su+la-, vb. fiiller verilebilir.

1.1.2.5.1.3. Birleşik Fiiller

Birleşik fiiller, bir ad veya ad soylu Türkçe veya yabancı kökenli bir kelime ile etmek, edilmek, olmak, olunmak, eylemek, kılmak, kılınmak, yapmak yardımcı fiillerinin birleşmesinden ya da belirli kurallar içinde bir araya gelmiş iki ayrı fiilin anlamca kaynaşmasından oluşmuş birleşik yapıdaki fiil türleridir (Korkmaz, 2009, s. 530).

Birleşik fiillere örnek olarak yardım et-, geliver, yürüyedur-, yazabil-, kaybet-, öleyaz-, kırıp geçir-, vb. fiiller verilebilir.

1.1.2.5.2. İçerikleri Bakımından Fiillerin Sınıflandırılması

İçerikleri açısından fiiller incelendiğinde “oluş fiilleri, kılış fiilleri ve durum fiilleri” olmak üzere üç başlık altında toplandığı görülür.

1.1.2.5.2.1. Oluş Fiilleri

Korkmaz (2009) oluş bildiren fiilleri, cümlede yüklemün gösterdiği işin olma niteliği taşıdığını, oluşun yapana yöneldiğini belirten, yani herhangi bir nesneye ihtiyaç duymayan fiiller olarak tanımlamıştır.

Paslan-, yeşer-, don-, küflen-, sarar-, sol-, uza-, büyü-, vb. fiiller, oluş fiillerine örnek olarak verilebilecek fiillerdir.

1.1.2.5.2.2. Kılış Fiilleri

“ ‘Kılış ve kılınış fiilleri’, cümlede yüklemnin gösterdiği işi yapma niteliği taşıdığını, yapanın dışında bir nesneye yöneldiğini, bir varlık üzerinde etkisi bulunduğunu gösteren dolayısıyla nesne gerektiren fiillerdir. Bunlara da ‘geçişli fiiller’ diyoruz.” (Korkmaz, 2009, s. 532).

Büyüt-, düşün-, pişir-, tart-, sat-, at-, vb. kılış fiillerine örnek fiillerdir.

1.1.2.5.2.3. Durum Fiilleri

Korkmaz’a göre (2009) “durum fiilleri”, herhangi bir oluş ve kılışı değil, yalnızca hareket halinde olmayan bir durumu ya da takınılan bir tavrı gösteren fiillerdir. Bu fiiller genel olarak geçişsizdir.

Beğen-, sus-, dinlen-, şaşır-, uyu-, vb. fiiller, durum fiillerine örnek olarak verilebilir.

1.1.2.5.3. Anlamları Bakımından Fiillerin Sınıflandırılması

Korkmaz (2009) anlamları bakımından fiilleri “esas fiiller” ve “yardımcı fiiller” olmak üzere iki başlık altında sınıflandırmıştır.

1.1.2.5.3.1. Esas Fiiller

“Esas fiiller”; ağla-, bağla-, bin-, çık-, durul-, ez-, gel-, gör-, gizle-, görün-, hoşlaş-, küçül-, oyna-, patla-, sinirlen-, uyu-, yan-, örneklerinde de görüldüğü üzere tek başına bir anlama sahiptirler.

1.1.2.5.3.2. Yardımcı Fiiller

Kendinden önce gelen isimle birleşerek anlam kazanabilen fiillere “yardımcı fiil” denmektedir.

Et-, eyle-, ol-, kıl-, buyur-, vb. fiiller, yardımcı fiillere örnek olarak verilebilir.

1.1.2.5.4. Fiil Çekimi

“Fiiller, cümle ve söz içinde, diğer kelimeler ile çok yönlü ilişkiler kurdukları ve bu ilişkiler dolayısıyla farklı kalıplara girdikleri için, dilde yalın olarak değil çekimli olarak bulunurlar.” (Korkmaz, 2009, s. 567).

Korkmaz(2009) çekimli bir fiilde, fiil kök veya gövdesi dışında kip, şahıs, zaman, sayı kavramı ve ögelerinin bulunduğunu dile getirmiştir.

1.1.2.5.4.1. Fiilde Kip

Korkmaz’a göre (2009) kipin zamanla doğrudan doğruya bir ilişkisi yoktur. “ ‘Kip’, kök veya gövde durumundaki fiilin bildirdiği hareketin, oluş ve kılışın, konuşan, dinleyen ve kendisinden söz edilen açısından ne biçimde, ne tarzda yansıtıldığını gösteren bir gramer kalıbı, bir anlatım biçimidir.” (Korkmaz, 2009, s. 569).

Nesnelerin yaptıkları hareket iki çeşittir: ortaya çıkan veya çıkacak olan hareket, ortaya çıkması tasarlanan hareket (açtı ve açsa gibi). Bu iki hareket şeklini karşılamak için fiil kök veya gövdesi ayrı ayrı şekillere girer. Şu halde bir kısım şekilleri ortaya çıkan veya çıkacak olan bir hareketi bildirirler. Bu fiil şekillerine bildirme kipleri adını veriyoruz. Fiil şekillerinin diğer bir kısmı ise tasarlanan bir hareketi ifade ederler. Bunlara da tasarlama kipleri adını veriyoruz (Ergin, 2009, ss. 288- 289).

Aksan’a göre (2009) “kip”; eylemin bildirdiği devinimin, oluşun, kılışın konuşan açısından ne tarzda ve ne yolda yansıtılığını gösteren açıklamada beliren bir ruh durumudur.

Ediskun’a göre (2004) kip, fiil kök ya da gövdelerinin zaman ve biçemlere göre türlü eklerle girdikleri kalıplardır. Kipler iki ana başlık altında toplanmıştır: Bildirme kipleri ve tasarlama kipleri.

1.1.2.5.4.1.1. Bildirme Kipleri

1.1.2.5.4.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

Bu kip, fiildeki kılış veya oluşun söylendiği zamandan önce bittiğini ya da tamamlandığını gösteren kiplerdir. Söyleyen kişi bitişe veya tamamlanışa şahit olmuştur.

Bu kipin eki “-DI/-DU” ekidir.

Teklik

1.Şahıs	oku-du-m	gel-di-m
2.Şahıs	oku-du-n	gel-di-n
3.Şahıs	oku-du	gel-di

Çokluk

1.Şahıs	oku-du-k	gel-di-k
2.Şahıs	oku-du-nuz	gel-di-niz
3.Şahıs	oku-du-lar	gel-di-ler

1.1.2.5.4.1.1.2. Duyulan Geçmiş Zaman

Bu kip, görülen geçmiş zaman kipinde olduğu gibi, fiildeki kılış veya oluşun söylendiği zamandan önce bittiğini ya da tamamlandığını gösteren kiplerdir. Yalnız bu kipte söyleyen kişi bitişe tamamlanışa bizzat şahit olmamıştır, başkasından duyma/öğrenme ya da farkında olmadan yapma anlamı taşımaktadır.

Bu kipin eki “-mİş/-mUş” ekidir.

Teklik

1.Şahıs	oku-muş-um	gel-miş-im
2.Şahıs	oku-muş-sun	gel-miş-sin
3.Şahıs	oku-muş	gel-miş

Çokluk

1.Şahıs	oku-muş-uz	gel-miş-iz
2.Şahıs	oku-muş-sunuz	gel-miş-siniz
3.Şahıs	oku-muş-lar	gel-miş-ler

1.1.2.5.4.1.1.3. Şimdiki Zaman

Bu kip fiildeki kılış veya oluşun söylendiği zamanda devam ettiğini belirtir. Korkmaz (2009) Türkiye Türkçesinde üç adet şimdiki zaman ekinin olduğunu belirtir: “-(I)yor, -mAktA, -mAdA.”

Teklik

1.Şahıs	oku-yor-um	gel-(i)-yor-um
2.Şahıs	oku-yor-sun	gel-(i)-yor-sun
3.Şahıs	oku-yor	gel-(i)-yor

Çokluk

1.Şahıs	oku-yor-uz	gel-(i)-yor-uz
2.Şahıs	oku-yor-sunuz	gel-(i)-yor-sunuz
3.Şahıs	oku-yor-lar	gel-(i)-yor-lar

1.1.2.5.4.1.1.4. Gelecek Zaman

Bu kip, fiildeki kılış veya oluşun söylendiği zamandan sonra gerçekleşeceğini bildiren kiptir.

Bu kipin eki “-AcAk” ekidir.

Teklik

1.Şahıs	oku-y-acağ(k)-ım	gel-eceğ(k)-im
2.Şahıs	oku-y-acak-sın	gel-ecek-sin
3.Şahıs	oku-y-acak	gel-ecek

Çokluk

1.Şahıs	oku-y-acağ(k)-ız	gel-eceğ(k)-iz
2.Şahıs	oku-y-acak-sınız	gel-ecek-siniz
3.Şahıs	oku-y-acak-lar	gel-ecek-ler

1.1.2.5.4.1.1.5. Geniş Zaman

Adından da anlaşılacağı üzere, geniş zaman, kipi, geçmişten geleceğe uzanan geniş bir zaman kesimindeki oluş ve kılışları içine alır. Her üç zaman arasında gidip gelen bir esnekliğe sahiptir. Ekte esas itibarıyla “her zamanı” içine alan bir süreklilik işlevi vardır. Bu işlevi dolayısıyla, sık sık yapılan, alışkanlık ya da âdet hâline gelen veya her zamanı kapsayan ve genellik taşıyan oluş ve kılışlar hep bu kiple anlatılır (Korkmaz, 2009, s. 637).

Bu kipi ekleri “-r, -Ar, -(I)r/-(U)r” ekleridir.

Teklik

1.Şahıs	oku-r-um	gel-ir-im
2.Şahıs	oku-r-sun	gel-ir-sin
3.Şahıs	oku-r	gel-ir

Çokluk

1.Şahıs	okur-uz	oku-r-uz
2.Şahıs	okur-sunuz	oku-r-sunuz
3.Şahıs	okur-lar	oku-r-lar

1.1.2.5.4.1.2. Tasarlama Kipleri

“Gramerlerimizde ve fiil konusunu işleyen makalelerde dilemeli kip, isteme kipleri, dilek kipleri, uyarı kipleri gibi farklı terimlerle karşılanan tasarlama kipleri, fiilin olumlu veya olumsuz yöndeki gerçekleşmesini; tasarlanan istek, emir, şart ve gereklilik kavramları içinde veren kiplerdir.” (Korkmaz, 2009, s. 647).

1.1.2.5.4.1.2.1. İstek Kipi

“İstek kipi”, fiilde belirtilen isteği, niyeti bildiren kiptir. İstek kipi şahıslara göre çekimleri ile ilgili farklı görüşler vardır. Bunun sebebi ise Eski Türkçede hem istek hem emir kipi görevini üstlenmesidir. Ergin’e göre (2009) istek kipi birinci teklik ve birinci çokluk şahıs eki yok iken, Korkmaz(2009) istek kipi birinci teklik ve birinci çokluk şahıs ekinin “-A” eki olduğunu belirtir. Tezimizde Zeynep Korkmaz’ın Türkiye

Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi kitabı esas alındığından istek kipi ile ilgili çekimler bu kitaba göre yapılmıştır.

Teklik

1.Şahıs	oku-y-a-yım(oku-y-a-m)	gel-e-yim(gel-e-m)
2.Şahıs	oku-y-a-sın	gel-e-sin
3.Şahıs	oku-y-a(oku-sun)	gel-e(gel-sin)

Çokluk

1.Şahıs	oku-y-a-lım	gel-e-lim
2.Şahıs	oku-y-a-sınız	gel-e-siniz
3.Şahıs	oku-sunlar	gel-sinler

1.1.2.5.4.1.2.2. Emir Kipi

Bu kip fiilde belirtilen kılış veya oluşun kesin olarak yapılmasını belirten ya da başka bir deyişle emir anlamı katan kiptir. İstek kipi ve emir kipi konusundaki görüşler istek kipi başlığı altında incelenmiştir.

Korkmaz (2009) emir kipi şahıs çekimlerini şu şekilde belirtmiştir:

Teklik

- 1.Şahıs –(y)-AyIm: (al-ayım, başla-y-ayım, tut-ayım)
- 2.Şahıs –(eksiz): (al!, başla!, tut!)
- 3.Şahıs –sIn/-sUn (al-sın, başla-sın, tut-sun)

Çokluk

- 1.Şahıs –(y)AlIm (al-alım, başla-y-alım, tut-alım)
- 2.Şahıs –(y)-In/-(y)-Un (al-ın, başla-y-ın, tut-un)
- (y)-InIz/-(y)-UnUz (al-ınız, başla-y-ınız, tut-unuz)
- 3.Şahıs –sInlAr/-sUnlAr (al-sınlar, başla-sınlar, tut-sunlar)

1.1.2.5.4.1.2.3. Dilek/Şart Kipi

Bu kip fiilde belirtilen kılış veya oluşun şarta ya da isteğe bağlanmasını sağlayan kiptir.

Bu kipin eki “–Sa” ekidir.

Teklik

1.Şahıs	oku-sa-m	gel-se-m
2.Şahıs	oku-sa-n	gel-se-n
3.Şahıs	oku-sa	gel-se

Çokluk

1.Şahıs	oku-sa-k	gel-se-k
2.Şahıs	oku-sa-nız	gel-se-niz
3.Şahıs	oku-sa-lar	gel-se-ler

1.1.2.5.4.1.2.4. Gereklilik Kipi

Bu kip fiilde belirtilen kılış veya oluşun gerçekleşmesi gerektiği anlamını sağlayan kiptir.

Bu kipin eki “–malı” ekidir.

Teklik

1.Şahıs	oku-malı-yım	gel-meli-yim
2.Şahıs	oku-malı-sın	gel-meli-sin
3.Şahıs	oku-malı	gel-meli

Çokluk

1.Şahıs	oku-malı-yız	gel-meli-yiz
2.Şahıs	oku-malı-sınız	gel-meli-siniz
3.Şahıs	oku-malı-lar	gel-meli-ler

1.1.2.5.4.2. Fiilde Şahıs

Ergin(2009) Türkçede üç tip şahıs ekinin görüldüğünü belirtmiştir:

Birinci tip şahıs ekleri: Şimdiki zaman, geniş zaman, gelecek zaman, öğrenilen geçmiş zaman, istek kipi, gereklilik kipi şahıs çekimlerinde bu ekler kullanılır.

Teklik

1.Şahıs: -Im/-Um

2.Şahıs: -sIn/-sUn

3.Şahıs: Ek yok

Çokluk

1.Şahıs: -Iz/-Uz

2.Şahıs: -sInIz/-sUnUz

3.Şahıs: -lAr

İkinci tip şahıs ekleri: Görülen geçmiş zaman ve şart kipi şahıs çekimlerinde bu ekler kullanılır.

Teklik

1.Şahıs: -m

2.Şahıs: -n

3.Şahıs: Ek yok

Çokluk

1.Şahıs: -k

2.Şahıs: -nIz/-nUz

3.Şahıs: -lAr

Üçüncü tip şahıs ekleri: Bu şahıs ekleri emir eki şahıs eklerini karşılayan eklerdir.

1.1.2.5.4.3. Fiillerde Olumsuzluk

Fiilde belirtilen kılış veya oluşun gerçekleşmediğini, gerçekleşmeyeceğini, gerçekleşmesinin istenmediğini bildirmek için fiil kök ya da gövdelerine getirilen “-mA” eki ile olumsuzluk anlamı kazandırılmaktadır. Geniş zaman için ise “-mAz” olumsuzluk getirilmektedir.

Fiillerde olumsuzluk çekimi şahıslara göre şu şekilde yapılır.

Teklik

1.Şahıs	oku-ma-m	gel-me-di-m
2.Şahıs	oku-maz-sın	gel-me-di-n
3.Şahıs	oku-maz	gel-me-di

Çokluk

1.Şahıs	oku-ma-y-ız	gel-me-di-k
2.Şahıs	oku-maz-sınız	gel-me-di-niz
3.Şahıs	oku-maz-lar	gel-me-di-ler

1.1.2.5.4.4. Fiillerde Soru

Çekimli fiillerdeki şahıs eklerinden sonra “mI-/mU-“ soru ekinin getirilmesiyle fiil soru anlamı kazanır.

Ağlıyor musun?, gelecek misiniz?, konuşacak mıyız? vb. fiillerin soru çekimine örnek verilebilir.

1.1.2.5.5. Fiilimsi (Çekimsiz Fiiller)

“Bir eylem adı oldukları için isim; bir ismi niteledikleri için sıfat olan; özne, nesne, tümleç aldıkları için de cümlede yüklem görevinde bulunan kelimelere ‘fiilimsi’ denir.” (Ediskun, 2004, s. 246).

Çekimsiz fiiller ise, yine fiil kök ve gövdelerinden belirli eklerle türetilen; ancak, şahıs ekleri olarak çekime girmedikleri için, yargı bildirmeyen, dolayısıyla da bitmemiş fiil niteliğinde olan fiillerdir. Çekimsiz fiil diye adlandırılmaları da bu nedenledir.” (Korkmaz, 2009, s. 863).

1.1.2.5.5.1. İsim-Fiil

Korkmaz’a göre (2009) “isim fiiller”, fiil kök ve gövdelerinin karşıladıkları oluş, kılış ve durumları; şahıs ve zamana bağlı olmadan gösteren fiillerin isimleridir. İsim fiiller, fiil kök ve gövdelerine getirilen “-mA, -Iş/-Uş, -mAk” ekleri ile meydana gelir.

Çevir-mek, konuş-ma, haykır-ış vb. kelimelerin cümlede kılış ve oluş isimleri görevinde kullanılması isim fiil oluşumlarına örnek olarak verilebilir.

1.1.2.5.5.2. Sıfat-Fiil

“Sıfat-fiiller”, cümlede sıfat görevinde bulunan fiil kök veya gövdelerine getirilen “-An, -AsI, -mEz, -DIk, -AcAk, -Ar, -mIş” ekleriyle oluşturulan kelimelerdir.

Koş-an (çocuk),öpül-esi (el), bulun-maz (nimet), git-er (ayak), bilin-dik (mekân), konuşul-acak (konular), gezil-miş (alan) vb. sıfat fiil kullanımlarına örnek olarak verilebilir.

1.1.2.5.5.3. Zarf-Fiil

Zarf-fiiller, bir yanıla fiil, bir yanıla da zarf özelliği taşıyan gramer kategorileri oldukları için, fiil yönleriyle yalnızca hareket ve zaman kavramını karşılarlar; zarf yönleriyle de bir oluş ve kılışın durum ve tarzını bildirme niteliğine sahiptirler. Bu nedenle cümlede, şahsa ve zamana bağlı bir yargı bildirmeyen; ancak, yargı bildiren fiiller yanında, onlardaki oluş ve kılışın durum ve tarzını belirleyen zarf görevi yüklenirler (Korkmaz, 2009, s. 984).

Koş-arak(çıktı.), gel-diğinde (konuşuruz.), çık-ıp (bak.), uyu-muş-ken (izleyelim.) vb. kullanımlar zarf-fiile örnek olarak verilebilir.

1.1.2.6. Edat

Edatlar, yalnız başlarına anlamları olmayan, ad ve ad soylu kelime ve kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlarla sıkı sıkıya bağlı bulunan, gramer bakımından onlara hakim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlelerin öteki kelimeleri arasında anlam ilişkileri kuran görevli sözlerdir: için, ile, gibi, kadar, göre, doğru, başka, dolayı, beri, ötürü, öte, yana, itibaren, nazaran vb. (Korkmaz, 2009, s. 1052).

Ergin’e göre (2009) edatlar anlamları olmayan, sadece gramer görevleri bulunan kelimelerdir.

“Edatlar”, cümle içinde benzerlik, başkalık, beraberlik, miktar, sebep, zaman, mekân, vasıta gibi geçici anlam ilişkileri kurarlar.

Korkmaz (2009) edatları yapı ve kökenleri bakımından, kullanım biçimleri bakımından ve görevleri bakımından üç ayrı sınıflandırmaya tabi tutmuştur.

1.1.2.6.1. Yapıları Bakımından Edatların Sınıflandırılması

1.1.2.6.1.1. Türkçe Kökenli Edatlar

Türkçe kökenli edatlar “isim kökenli edatlar” ve “fiil kökenli edatlar” olmak üzere iki grupta incelenmiştir.

- İsim kökenli edatlara gibi, için, başka, beri, boyunca, dek, denli vb. edatlar örnek olarak verilebilir.
- Fiil kökenli edatlara ilişkin, göre, diye, doğru, dolayı vb. edatlar örnek olarak verilebilir.

1.1.2.6.1.2. Yabancı Kökenli Edatlar

Genellikle Arapça ve Farsça dillerinden geçen edatlardır.

Arapçadan dilimize geçen edatlara ait, dair, gayri, evvel, itibaren, rağmen vb. edatlar örnek verilebilir.

Farsçadan dilimize geçen edatlara Korkmaz (2009); âsâ (gibi), gûna (gibi, türlü, böyle), manend (gibi) edatlarını örnek vermiştir.

1.1.2.6.2. Kullanılış Biçimleri Bakımından Edatların Sınıflandırılması

Korkmaz’a göre (2009) “edatlar”, kullanılış biçimleri bakımından dört ayrı başlık altında toplanabilir.

- Yalın durum isteyen edatlar: gibi, için, ile, aşırı, dek, diye, kadar, üzre.
- İlgi durumu isteyen edatlar: gibi, için, ile, kadar, diye edatları.
- Yönelme durumu isteyen edatlar: ait, bakarak, dair, dek, değin, doğru, göre, ilişkin, kadar, karşılık, nazaran, rağmen, karşın vb.
- Çıkma durumu isteyen edatlar: aşağı, başka, beri, dışarı, dolayı, evvel, gayri, içeri, itibaren, önce, öte, ötürü, sonra, taraf, yana edatlarıdır.

1.1.2.6.3. Görevleri Bakımından Edatların Sınıflandırılması

Korkmaz (2009) edatları görevleri bakımından sınıflandırırken öteki kelimelerle kurdukları anlam ilişkilerini dikkate alarak sınıflandırmıştır.

- Aitlik, ilgili olma ilişkisi kuran edatlar: ait, dair, ilişkin, üzerine.
- Benzerlik, tıpkılık, denklik ilişkisi kuran edatlar: gibi, denli, misali, üzere, üze, cins, cinsten, çeşit, kabil.
- Belirtme yoluyla başkalık ilişkisi kuran edatlar: başka, gayri.
- Beraberlik veya vasıta ilişkisi kuran edatlar: ile, beraber, birlikte, yanı sıra.
- Miktar ve derece ilişkisi kuran edatlar: kadar, derece, denli, aşkın.
- Uygunluk, denklik ve nispet ilişkisi kuran edatlar: göre, nazaran, oranla, üzere.
- Sebep, maksat, gaye, hedef ilişkisi kuran edatlar: için, diye, dolayı, ötrü, üzere(üze), binaen, cihetle, dolayısıyla, hasebiyle vb.
- Karşılık, karşılaştırma, zıtlık ilişkisi kuran edatlar: karşı, karşılık, mukabil, rağmen, karşın.
- Yön gösterme ilişkisi kuran edatlar: aşağı, kadar, değin, doğru, karşı, taraf, sıra, yana.
- Öncelik, sonralık ve zaman ilişkisi kuran edatlar: önce, evvel, sonra, beri, itibaren, başlayarak.
- Şüphe, tatmin, aşırılık, pekiştirme bildiren ki edatı.

1.1.2.7. Bağlaç

“Türkçede çok geniş bir yer tutan ‘bağlaçlar’; kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri ve kimi zaman da paragrafları şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan ve yüklendikleri işlevleri ile, bağlandıkları sözler arasında türlü anlam ilişkileri kuran gramer öğeleridir.” (Korkmaz, 2009, s. 1092).

Ediskun’a göre (2004), tek başına anlamları olmayan, cümleleri ya da aynı görevli sözcükleri ya da sözcük gruplarını birbirine bağlayan kelimelere “bağlaç” denilmektedir.

Ergin ise (2009) bağlaçları edatlar başlığı altında incelemiş ve bu sözcük grubunu “bağlama edatı” olarak nitelendirmiştir.

Ergin'in bağlaçları edat grubu altında vermesine karşı görüş olarak; edatların ilk vazifesinin herhangi bir anlam ilgisi kazandırmak olduğu, edatın bağlayıcılık özelliğinin ikinci planda kaldığı, bağlaçların ise ilk görevinin kelime veya cümleleri bağlamak olduğu fikri öne sürülerek karşı çıkılmaktadır.

Korkmaz (2009) bağlaçları kökenlerine göre, şekil ve şekil bilgisi yapılarına göre, işlevlerine göre sınıflandırmıştır.

1.1.2.7.1. Kökenlerine Göre Bağlaçların Sınıflandırılması

Kökenlerine göre bağlaçlar; “yabancı kökenli”, “karışık kökenli” ve “Türk kökenli bağlaçlar” olmak üzere 3 başlık altında incelenebilir.

1.1.2.7.1.1. Yabancı Kökenli Bağlaçlar

Yabancı kökenli bağlaçlara dilimize Arapça ve Farsçadan geçen bağlaçları örnek olarak verebiliriz.

“ama, asıl, fakat, bilhassa, aksi halde, esasen, galiba, gayri, hakikaten, hususiyle, madem, nihayet, ve, velhasıl, yani, zaten vb.” bağlaçlar dilimize Arapçadan geçen bağlaçlara örnek verilebilir.

“bari, çünkü, eğer, gerçi, güya, hem...hem, hiç, meğer, ya...ya vb.” bağlaçları dilimize Farsçadan geçen bağlaçlara örnek verilebilir.

1.1.2.7.1.2. Karışık Kökenli Bağlaçlar

Bu bağlaçlar da Arapça, Farsça ve Türkçe bağlaçların birbiriyle kaynaşmasıyla oluşan bağlaçlardır.

Bu bağlaçlara örnek olarak “belki, demek ki, hiç olmazsa, ne var ki, ne yazık ki, sadece, sanki, şüphesiz vb.” verilebilir.

1.1.2.7.1.3. Türkçe Kökenli Bağlaçlar

Türkçe kökenli bağlaçlara “ ayrıca, besbelli, bile, böylece, dahi, doğrusu, dolayısıyla, hele, ile, ise, kısacası, nasılsa, nedense, nitekim, öncelikle, örneğin, özellikle, sonunda, üstelik, yalnız, yine, yoksa vb.” bağlaçlar örnek verilebilir.

1.1.2.7.2. Şekil ve Şekil Yapılarına Göre Bağlaçların Sınıflandırılması

Korkmaz (2009) bu tür bağlaçları dört başlık altında incelemiştir:

1.1.2.7.2.1. Tek Kelimededen Oluşan Bağlaçlar

“açıkçası, ayrıca, belki, çünkü, elbette, mutlaka, nedense, ile, kuşkusuz, öylesine, sonunda vb.” bağlaçlar tek kelimededen oluşan bağlaçlara örnek olarak verilebilir.

1.1.2.7.2.2. Tamlama ve Kelime Grubu Şeklindeki Bağlaçlar

Bu gruptaki bağlaçlar; isim tamlaması, edat grubu, sıfat-fiil grubu, zarf-fiil grubu, ünlem grubu gibi tamlama ya da kelime gruplarından oluşmaktadır.

“aksi halde, aynı şekilde, bu gidişle, böyle iken, bu durumda, ne ise, öte yandan vb.” bağlaçlar, bu gruptaki bağlaçlara örnek verilebilir.

1.1.2.7.2.3. Tekrar Şeklinde Oluşan Bağlaçlar

“da...da, hem...hem, ister...ister, ne...ne, ya...ya vb.” bağlaçlar bu şekildeki bağlaçlara örnek olarak verilebilir.

1.1.2.7.2.4. Cümle Yapısında Olan Bağlaçlar

“Bunlardan çoğu anlam kayması ve kalıplaşma yoluyla, kendilerinde var olan asıl anlamları ve yargı bildirme özelliklerini yitirerek bütünüyle birer bağlaça dönüşmüşlerdir.” (Korkmaz, 2009, s. 1097).

Cümle yapısında olan bağlaçlara “Allah bilir ya, bana kalırsa, bereket versin, bir bakarsın, senin anlayacağın, varsın olsun vb.” bağlaçlar örnek olarak verilebilir.

1.1.2.7.3. İşlevlerine ve Cümledeki Yerlerine Göre Bağlaçlar

Korkmaz (2009) bu gruptaki bağlaçları şu başlıklar altında incelemiştir:

1.1.2.7.3.1. Sıralama Bağlaçları

Birbiri ardınca gelen eş değer veya aynı görevdeki sözcükleri, sözcük gruplarını ve cümleleri bağlayan bağlaçlar “sıralama bağlaçları” olarak adlandırılır.

“ile, dahi, ve, da...da, gerek..., hem...hem, ister...ister, ne...ne, olsun...olsun” bağlaçları sıralama bağlaçlarıdır.

1.1.2.7.3.2. Denkleştirme – Karşılaştırma - Seçme Bağlaçları

Bu gruba giren bağlaçlar, cümlelerin iki ögesi arasında karşılaştırma, denkleştirme, oranlama, seçme ve yeğleme gibi işlevler görerek birbirine bağlayan bağlaçlardır.

Bu gruba giren bağlaçlara örnek olarak “ya, ya...ya, ya da, veya vb.” bağlaçlar verilebilir.

1.1.2.7.3.3. Pekiştirme Bağlaçları

Korkmaz’a göre (2009) bu gruba giren bağlaçlar, cümlede birbiriyle ilişkili iki ögeden birini diğerine anlamca güçlendirerek bağlayan bağlaçlardır.

Bu bağlaçlara “da, dahi, bile, hem, hem de, Mı/Mu, ise, ya vb.” bağlaçlar örnek olarak verilebilir.

1.1.2.7.3.4. Nöbetleşme Bağlaçları

Bu gruba girenler, cümledeki iki öge arasında, çeşitli yönlerden seçenekli bir bağlama işlevi yüklenmişlerdir. Başlıcaları bazen...bazen, bazı...bazı, bir...bir, biri...öbürü, kâh...kâh, kimi...kimi gibi tekrarlı bağlaçlardır. Ancak, bunların hepsi de başka kelime sınıflarından alınarak aynı zamanda bağlaç olarak da kullanılan şekillerdir (Korkmaz, 2009, s. 1118).

1.1.2.7.3.5. Cümle Bağlayıcısı Niteliğindeki Bağlaçlar

Bu bağlaçlar doğrudan cümle bağlayıcısı görevinde olan bağlaçlardır. “sözün kisası, şüphesiz, tut ki, sözüm ona, bundan böyle vb.” bağlaçlar, cümle bağlayıcısı niteliğindeki bağlaçlara örnek olarak verilebilir.

1.1.2.8. Ünlem

Ünlem, söz içinde konuşanın acıma, beğenme, sevinç, korku, çaresizlik, şaşkınlık, üzüntü, dua, hayret, pişmanlık, kıskançlık, özlem gibi çok çeşitli duygu ve heyecanlarını etkili ve kısa bir biçimde anlatmaya; karşısındakilere seslenmeye, çağırmaya, cevap vermeye, göstermeye, sormaya, onları onaylamaya, redde veya tabiatındaki sesleri taklit yolu ile kelimeler türetmeye yarayan bir söz türüdür (Korkmaz, 2009, s. 1140).

Ergin (2009) ünlemi tıpkı bağlaç da olduğu gibi bir edat olarak ele almış ve his ve heyecanları ifade eden içten koparak gelen ya da doğadaki sesleri taklit eden “edatlar” olarak tanımlamıştır.

Gencan(2001) ünlemi; bir coşkunun etkisiyle içten kopup gelen sevinç, korku, üzüntü, acıma, şaşma gibi duyguları canlı canlı anlatmaya yarayan sözcükler olarak tanımlamıştır.

Korkmaz (2009) ünlemleri; kökenleri bakımından ünlemler, ses ve kelime yapıları bakımından ünlemler, nitelik ve görevleri bakımından ünlemler olmak üzere üç başlık altında incelemiştir.

1.1.2.8.1. Kökenleri Bakımından Ünlemlerin Sınıflandırılması

“Kökenleri bakımından ünlemler” sınıflandırıldığında birçoğunun Türkçe kökenli olduğu görülmüştür. Bunun dışında Arapça, Farsça dillerinden de dilimize geçen ünlemler bulunmaktadır.

Bazı ünlemler de Türkçe kelimeler ile Arapça ya da Farsça kelimelerin kaynaşması şeklinde kullanılmaktadır. Korkmaz (2009) bu ünlemlere şu örnekleri vermiştir:

Beğenme veya sitem bildiren “aşk (Arapça) olsun (T.)”, hoşnutluk bildiren “bereket (Arapça) versin (T.)”, şaşırma veya öfke anlatan “Vay (T.) canına (Farsça)”.

1.1.2.8.2. Ses ve Kelime Yapısı Bakımından Ünlemlerin Sınıflandırılması

Ses yapısı bakımından ünlemler sınıflandırıldığında tek sestten oluşan (hay, ah, ey, hey vb.) iki sestten oluşan (yaşa, aman, hele vb.) şeklinde 6 sesli ünlemlere kadar sınıflandırılabilir.

Kelime yapısı bakımından ünlemler ise tek kelimededen oluşan (ayol, bravo, eyvah, haydi vb.), iki kelimededen oluşan (aman be, hay Allah, sakın ha vb.) üç kelimededen oluşan (peh peh peh, vay vay vay vb.) şeklinde sınıflandırılabilir.

1.1.2.8.3. Nitelik ve Görevleri Bakımından Ünlemlerin Sınıflandırılması

Korkmaz (2009) bu sınıftaki ünlemleri “içe dönük ünlemler”, “dışa dönük ünlemler”, “ses yansımali ünlemler” ve “ünlem gibi kullanılan kelimeler” başlıkları altında belirtmiştir.

1.1.2.8.3.1. İçe Dönük Ünlemler

Korkmaz (2009) bu gruptaki ünlemleri insanın iç dünyasındaki çeşitli duygu ve heyecanları dışa yansıtmaya yarayan ünlemler olarak tanımlamıştır.

Bu gruptaki ünlemlere “ah, hey, oh, vah vah, bravo, aferin, yaşasın, yazık, yuh, hele, keşke, hey gidi hey, aman aman, sakın ha, hay Allah, oh be, yallah, heyhat vb.” ünlemler örnek olarak verilebilir.

1.1.2.8.3.2. Dışa Dönük Ünlemler

“İnsanın, dış dünyada kendi dışındaki kimselerle hayvanlar ve nesnelerle olan iletişim ilişkisi seslenme (hitap), gösterme, sorma, onaylama, cevap verme yollarıyla ortaya koyan ünlem türleridir.” (Korkmaz, 2009, s. 1173).

Bu başlık altındaki ünlemlere “ ey, haydi, yahu, işte, acaba, elbette, evet, hayır, peki, elbette vb.” ünlemler örnek olarak verilebilir.

1.1.2.8.3.3. Ses Yansımali Ünlemler

Bu grupta yer alan ünlemler, doğada canlı cansız bütün varlıkların çıkardıkları seslerin taklidi yoluyla oluşmaktadır.

Bu başlıktaki ünlemlere “fıs, güm, pır, şar, tak, küt, rap vb.” seslerden oluşan ünlemler örnek olarak verilebilir.

1.1.2.8.3.4. Ünlem Gibi Kullanılan Kelimeler

Ünlem olmamasına rağmen isim, sıfat, zarf gibi kelime türleri cümle içerisinde ünlem görevinde kullanılabilmektedir.

Dikkat! Patlayabilir.

Yeter artık! Bağırmayı bıraksan iyi edersin.

Yukarıdaki cümlelerde yer alan “dikkat” ve “yeter artık” kelime ve kelime grupları cümle içerisinde ünlem görevinde kullanılmıştır.

1.2. İlgili Araştırmalar

Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarının sözcük türleri açısından incelenmesi ile ilgili yapılan çalışmalar şunlardır:

Oğuzhan Fil'in (2006) "İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Sözcük Türlerinin Öğretimi" adlı yüksek lisans tezinde ilköğretim ikinci kademedeki okutulan Türkçe ders kitapları incelenmiş; sözcük türlerinin öğretimi konusundaki eksiklikler, yetersizlikler ve yanlışlar tespit edilerek bunların giderilmesi hususunda bazı öneriler sunulmuştur.

Meliha Gül'ün (2008) "Türkiye Türkçesinde Sözcük Türlerinin Sınıflandırılması" adlı yüksek lisans tezinde eğitim kurumlarında okutulan Türkçe ders kitaplarındaki ve alanla ilgili diğer dil bilgisi kitaplarındaki farklılıkların bir bütün halinde ortaya konulması amaçlanmıştır. Gül çalışmasında sözcük ve sözcük türleriyle ilgili benzer ve farklı görüşleri, sözcük türlerinin sınıflandırılmasındaki sorunların tespitlerini yaparak Arapça ve Batı dillerinin etkisini ortaya koymaya çalışmıştır.

Nedim Yersüren'in (2009) "Türkiye Türkçesinde Kelime Türleri" adlı yüksek lisans tezinde Türkiye Türkçesinde kelime türleri üzerine yapılan tanımlamalar ve sınıflandırmalar incelenmiştir. İkili durumlar tespit edilerek, yapılan tanımlar ve içeriklerle verilen örnekler arasındaki ilişki sorgulanmıştır. Özellikle kelime kavramı ve kelime türü sınıflandırmalarının ilköğretim düzeyinde anadil öğretiminde ne gibi zorluklara yol açtığına dikkat çekilmiştir.

Sümeysra Demirbüken (2011), "İlköğretim 1. Kademe 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Sözcük Türleri Bakımından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde 2009-2010 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki sözcük türlerinin metin türlerine göre dağılımını tespit etmeye çalışmıştır. Toplam 8 temadan ve 16 metinden oluşan kitabın içeriğindeki sözcük türlerinin metin türlerine göre dağılımını ve oranlarını incelemiş, metinlerin içerik çözümlerini frekans analizi tekniği ile ortaya koymuştur. Demirbüken tez çalışmasında, kelime türlerinin temalara göre farklılaştığını fakat genel olarak kelime türlerinin sayı olarak sırasıyla isim, fiil, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç ve ünlem şeklinde sıralandığı sonucuna varmıştır.

Mahmut Arpağ (2016) "İlköğretim 2. Kademe 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Sözcük Türleri Bakımından Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinde MEB Yayınları'nın 2015-2016 eğitim-öğretim yılında okutulan İlköğretim 7. Sınıf Türkçe ders kitabını inceleyerek sözcük türlerinin metin türlerine göre dağılımını tespit etmeye çalışmıştır. Toplam 6 tema ve 30 metinden oluşan kitaptaki metinlerin

özümlemeleri frekans analizi tekniği ile yapılmıştır. Arpağ tez sonucunda kitaptaki metinlerin sözcük türlerini örneklendirecek yeterli sözcük sayısından olduğunu belirtmiştir. Metinlerin tamamında isim türünün en fazla, ünlem türünün en az olduğu belirtilmiştir.

Nihal Bora (2016) “İlköğretim 2. Kademe 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Sözcük Türlerinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde MEB Yayınları’nın okullarda kullanılan 6. Sınıf Türkçe ders kitabından seçilen farklı türdeki metinlerde yer alan sözcük türlerini incelemiş ve değerlendirmiştir. Tez sonucunda ders kitabındaki metinlerin programda yer alan sözcük türlerini örneklendirdiği, metinlerin hitap ettikleri yaş grubunun dil özelliklerine uygun olduğu belirtilmiştir. Metinlerde en çok kullanılan sözcük türü isim, en az kullanılan sözcük türü ünlem olarak saptanmıştır.

Osman Duran (2009) “İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerde Yer Alan Kelime Türlerinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans çalışmasında 2017-2018 eğitim – öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda okutulan 4. Sınıf Türkçe dersi kitaplarındaki metinlerde yer alan kelime sayılarını ve türlerini tespit etmiştir. Çalışma kapsamında 40 metin incelenmiştir. İncelenen metinlerde geçen kelimeler sayılarak isim, fiil, fiilimsi, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç, ünlem şeklinde tasnif edilmiştir. Ayrıca çalışmanın alt amaçları çerçevesinde kelime sayıları temalar arası ve metin türleri açısından karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda temalar arası ve metin türleri arasında kelime artışı görülmeyişti tespit edilmiş ve çoktan aza doğru kelime türleri isim, fiil, sıfat, fiilimsi, zarf, bağlaç, zamir, edat ve ünlem şeklinde sıralandığı sonucuna varılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli (Deseni)

Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programına (2024) göre hazırlanan 5. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerde geçen sözcük türlerini, çeşitliliği açısından incelemeyi amaçlayan bu çalışmamız, nitel araştırma yönteminin betimsel tarama modelindedir.

“Bu araştırma deseninde bir duruma ilişkin etkenlerin ilgili durumu nasıl etkiledikleri üzerinde durulur.” (Yıldırım&Şimşek, 2013, s. 73).

2.2. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada verilerin toplanması sürecinde doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır.

Yeni Türkçe Öğretim Programı (2024) kapsamında hazırlanan 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki 18 metinde yer alan sözcükler, sözcük türlerine göre taranmıştır. Tarama esnasında ana metinler esas alınmış; dinleme metinleri, etkinlikler ve serbest okuma metinleri taramanın dışında tutulmuştur.

Verilerin toplanması sürecinde metinlerdeki isim, sıfat, zamir, zarf, fiil, edat, bağlaç ve ünlem türlerinin her biri ayrı bir renkle fişlenmiştir. İsimler varlıkların oluşlarına göre somut ve soyut; varlıklara verilişlerine göre özel ve cins; yapıları bakımından basit, türemiş ve birleşik; varlıkların sayıları bakımından tekil, çoğul ve topluluk olarak sınıflandırılmış ve sayıları belirlenmiştir. Ayrıca belirtili, belirtisiz ve zincirleme isim tamlamaları da tespit edilerek sayıları belirlenmiştir. Sıfatlar da niteleme ve belirtme sıfatları olarak sınıflandırılmış, belirtme sıfatları da işaret, sayı,

belgisiz ve soru sıfatları olarak alt başlıklara ayrılmış ve sayıları belirlenmiştir. Zamir türü kişi, işaret, dönüşlülük, aitlik, belgisiz ve soru zamiri olarak sınıflandırılmış ve sayıları belirlenmiştir. Zarf türü zaman, yer-yön, tarz, miktar ve soru zarfı olarak sınıflandırılmış ve sayıları belirlenmiştir. Fiil türü de basit, türemiş ve birleşik fiil olarak sınıflandırılmış ve sayıları belirlenmiştir.

2.2.1. Çalışma Materyali

Araştırmadaki çalışma materyalini 2024-2025 Eğitim-Öğretim Döneminde okutulacak olan MEB Yayınları 5. Sınıf Türkçe ders kitabı (2024) oluşturmaktadır.

2 ciltten oluşan kitapta incelenen metinler şunlardır:

1. Tema

- Topsuz Basketbol Oyunu
- Bir İp Bul, Oyuna Başla!
- Öğretmenin Sevinci

2. Tema

- Oğlu Hüseyin'den Emine Ana'ya Mektuplar
- Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmacı Mustafa
- Atatürk ve Çiftlik

3. Tema

- Duygularımız
- Her Yüreğe Nakış Gerek
- Türkiye

4. Tema

- Nasreddin Hoca
- Misafir Odası
- Çömlekçilik

5. Tema

- Ev
- Tatlı Günler
- Gülü İncitme Gönül

6. Tema

- Haydi Doğa Yürüyüşüne!

- Ne Olacak Bu Yemek Sorunu?
- Obezite

2.2.2. Veri Toplama Süreci

Yeni Türkçe Öğretim Programı (2024) kapsamında 5. sınıflarda okutulmak üzere hazırlanan 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki (2 cilt) 18 metin (dinleme ve serbest okuma metinleri hariç) sözcük türleri açısından taranarak incelenmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Bu çalışmada veriler, doküman analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Verilerin analizi kapsamında sözcükler, analiz birimi olarak belirlenmiştir. Metinlerde yer alan kelimeler türlerine göre sınıflandırıldıktan sonra sayıları belirlenmiş ve her sözcük türüyle ilgili ve o sözcük türünün alt başlıklarıyla ilgili metinlerde geçen örnek cümlelere yer verilmiştir. Her sözcük türünün sonunda o türün sayısal verilerinin yer aldığı tablolar ve grafikler eklenmiştir. Sözcük türleri, sayılarına göre çoktan aza doğru sıralanmış ve sözcük türlerinin sayısal olarak karşılaştırılması yapılmıştır.

2.3.1. Doküman Analizi

“ ‘Doküman analizi’, hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.” (Yıldırım&Şimşek, 2013, s. 189).

Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir. Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi doküman analizi de anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin&Strauss, 2008).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

2024 – 2025 Eğitim – Öğretim yılından itibaren 5. sınıflarda okutulmaya başlanan ve iki cilt halinde hazırlanan Türkçe ders kitabı sözcük türleri açısından incelenmiş ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

3.1. İsim

Ders kitabındaki 18 metnin incelenmesi sonucunda isim türünde toplam 3159 sözcük/sözcük grubu tespit edilmiştir. İncelenen metinlerde en fazla tespit edilen sözcük türü isimdir. Çünkü kavramlar işaretlenmek isterler ve bu da isimler sayesinde gerçekleştiğinden metinlerde isimlerin en fazla karşılaşılan sözcük türü olması olağan bir durumdur.

3.1.1. Varlıkların Oluşlarına Göre İsimlerin Sınıflandırılması

3.1.1.1. Somut İsim

İncelenen metinlerde 1864 somut isim tespit edilmiştir ve somut isimlerin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“**Çocuklar** arasından bu sefer başka **fısıltılar** yükseldi.” (c1,27,18)

“Bir **rokete** binip **uzaya** gidebiliriz.” (c1,27,22)

“Bir **gemiye** atlayıp dev **dalgaları** aşabiliriz.” (c1,27,23)

“**Topu** sektirdiler.” (c1,27,31)

“**İnci** panikle bağırdı.” (c1,27,35)

“**Mete** topa bastı.” (c1,27,38)

“**Mete** ’nin **ayağına** **buz** tuttular.” (c1,27,47)

“**Mete** **gökyüzüne** baktı.” (c1,28,55)

“Sarı bir **köpek balığı** onun **doktoru** olabilirdi.” (c1,28,69)

“**Mahallenin çocuklarına** yeter mi?” (c1,52,8)

“Yattığım **yerden** fırlayıp **pencereye** koştum.” (c1,53,15)

“**Penceremin kanadını** ardına kadar açtım ve **kollarımı** iki yana açarak baharı kucakladım.” (c1,53,17)

“Minicik **öğrenciler** benden bir şey satın aldıklarında ellerindeki **paraya** değil sadece o küçük, aydınlık **yüzlere** bakardım.” (c1,53,30)

“Şu mor renkli **uçurtma** senin **Can**.” (c1,54,47)

“Küçük **Deniz**’in **elinden** tuttum, **kırlara** doğru koştuk.” (c1,54,54)

“Onlar da bağırtıyor, çağırıyor, neşeli **çığlıkları** **kırlarda** yankılanıyor.” (c1,54,61)

“**Dondurma** ısmarlayacaksın bana unutma haa!” (c1,55,83)

“Kendimi tekrar **uçurtmalara** ve **çocuklara** verdim.” (c1,55,86)

“Elindeki **yumağı** yere at **Deniz**!” (c1,55,87)

“Kimi elindeki **testiden ayran** dağıtıyor **askerlere**, kimi kendi pişirdiği **saç ekmeğini**.” (c1,91,30)

“Belki elindeki son **unla** yaptı o **ekmeği** ama olsun.” (c1,91,31)

“**Yemeklerini** bizimle yiyorlar.” (c1,92,44)

“**Sığırları** önde, kendisi arkada, mis kokulu **otların** yetiştiği **dağa** doğru ilerliyordu.” (c1,100,10)

“Fakat hiçbir **yol çiftliğe** götürmüyordu.” (c1,100,21)

“Birden uzaktaki **atlıları** fark etti.” (c1,100,25)

“**Atlılar**, **atlarını** ona doğru dörtnala sürüyorlardı.” (c1,100,26)

“Bu arada onun sararmış **benzi** ve şiş **karnı** dikkatini çekmişti.” (c1,101,38)

“**Gazi**, **çocuğa** sevgiyle gülümseyerek yaklaştı ve **cebinden** bir miktar **para** çıkarttı.” (c1,102,69)

“**Gazi** onu bekliyordu, **çocuğu** sevgiyle karşıladı.” (c1,103,103)

“Burayı bitirince **Gazi**, onu **Maçka**’daki **Fevziye Lisesi**’ne gönderdi.”
(c1,103,113)

“Çok büyük bir **ağaçtı**.” (c1,150,2)

“**Ihlamur çiçeğinin** güzel **kokusuna** doyum olmuyordu.” (c1,151,7)

“Böyle bir yaz günü küçük **Ayşenur**, **ihlamur ağacının** altındaki **sandalyelerden** birine oturmuştu.” (c1,151,8)

“**Ayşenur** beze **nakış** yapıyordu.” (c1,151,10)

“**Ayşenur** dalmış **nakış** işlerken **dedesi sokak kapısından** içeri girdi.”
(c1,151,13)

“Onu siyah **saçlarından** okşadı.” (c1,151,16)

“Bunu söylerken **sandalyelerden** birine de o oturdu.” (c1,151,19)

“**Ayşenur** da **dedesine** gülümsedi.” (c1,151,23)

“**Ablam** öğretti **dedeciğim**.” (c1,151,32)

“**Ayşenur** beze işlemekte olduğu **tomurcukları** gösterdi.” (c1,152,46)

“**Yanaklarından** da öptü onu.” (c1,152,52)

“Bu **tomurcuklar** büyüyüp açacaklar değil mi **çocuğum**?” (c1,152,53)

“**Tomurcuklar** büyüyüp **gonca** olacaklar.” (c1,152,55)

“**Dedesinin sesi** çok duygulu idi.” (c1,152,62)

“Elindeki **beze**, bu **tomurcukları**, **goncaları**, **gülleri**, işlerken, o küçük yüreğine de bazı güzel duygu ve hasletleri işle...” (c1,152,66)

“Her **çocuk** bunları yüreğine işlesin.” (c1,152,71)

“**Ayşenur**’un yüzüne daha bir yoğun baktı.” (c1,152,76)

“Hatta **hayvanları** bile sevmek gerekir **kızım**.” (c1,152,80)

“Onun için **bezine gül tomurcuğunu**, **gül goncasını** işlerken, yüreğine de bu duyguları işle.” (c1,152,93)

- “Âşık olmuşum **taşına toprağına**,” (c1,160,1)
- “**Ekin** biçtim **tarlalarında** demet demet,” (c1,160,8)
- “**Kaval** çaldım, **koyun** güttüm **yaylalarında**” (c1,160,9)
- “**Tuza** bandım **ekmeğimi**,” (c1,160,10)
- “Her **çocuk** ağlayarak doğarmış ya, bu benim için öyle olmamış.” (c2,12,12)
- “**Annem babam** buna çok şaşırılmışlar ama çok da sevinmişler.” (c2,12,15)
- “**Çaylar, kahveler** içilirdi.” (c2,30,3)
- “Bir **kanepe** en az üç **koltuk**,” (c2,30,5)
- “**Perdelerim** kadife **kumaştan**” (c2,30,6)
- “**Yemekler** dahi **topraktan** yapılmış **kaplarda** pişerdi.” (c2,44,11)
- “Bir **mile** takılmış iki yatay **tekerlekten** meydana gelir.” (c2,45,12)
- “Aynı **mile** bağlı olan üst **tekerlek** de dönmüş olur.” (c2,45,14)
- “Böylece **eşya** hem hafifler hem de sağlıklı bir hale gelir.” (c2,45,24)
- “**Çömlek hamurunda** kullanılan **kilin yağı** da **kum** kullanmak suretiyle alınır.” (c2,45,25)
- “**Çömlek hamuruna** üç şekilde biçim verilir.” (c2,45,28)
- “Kuruyan **çömlekler** **fırınlara** istiflenir, **odun, talaş** veya **çalı çırpı** yakılarak pişirilir.” (c2,46,35)
- “Cilalı **çömlekler** ise hem **ateşe** dayanıklı hem de **su** geçirmezler.” (c2,46,40)
- “Mesleğin günümüzde **ürün** verdiği **eşya** tiplerine örnek olarak **çömlekler, çanaklar, dolma kapakları, ibrikler, güveçler, toprak tencere** ve **kâseler, su testileri, saksılar** ve **vazolar** gösterilebilir.” (c2,46,51)
- “**Termosun** ve **buzdolabının** yaygınlaşması **testilerin** de **küplerin** de pabucunu dama attı.” (c2, 46, 53)
- “Peki, ne oldu da dört **duvara** dönüştü bu **evler**?” (c2,69,10)
- “Kıymet verdiğimiz şey **insan** değil **eşya** oldu.” (c2,69,20)

“Sandık ki güzellik orada, zenginlik masadaki **portakal** suyunda, mutluluk uzun ve görkemli **yemek masasında**...” (c2,69,25)

“Her pazar **kurabiye** yapıp koyuyorum **kurabiye** kutumuza, kalp şeklinde **kurabiyeler** yapıyorum.” (c2,69,29)

“Bir **kom sumuzu** hasta görmesin.” (c2,80,17)

“Bunu bakır **tasa** doldurarak sıcak sıcak hasta **kom sumuza** yollar.” (c2,80,19)

“Anam **inek**lerimizi saçar; **peynir**imizi, **yağ**ımızı ve **yoğurdumuzu** yapar.” (c2,80,21)

“Babamın **kerpiçten** yaptığı    göz odalı bir **evde** otururuz.” (c2,80,23)

“Baharda **civcivler** **bahçemize** başka bir hava getirir.”

“Ba  rt s n n **ucuyla** gizlice **gözyaşlarını** siler.” (c2,81,46)

“ rd ğ  **kazaktan** **ba ını** kaldırmaz.” (c2,81,47)

“Babam **kitabı** uzandığı **sedirde** dinler.” (c2,81,48)

“Anam çok güzel **bazlama** açar.” (c2,81,51)

“   eklerle hoş geçin.” (c2,86,1)

“Balı incitme gönül.” (c2,86,2)

“Bir k  k k **meyve** için **dalı** incitme gönül.” (c2,86,3)

“Peki hem spor yapıp hem de doğadaki **böcekleri**, **ku ları**, **ağaçları**, **   ekleri** ve pek çok **canlıyı** gözlemlemek daha eğlenceli olabilir mi?” (c2,114,2)

“Yürüyüş rotasını önceden belirlemekse **giysileri** ve alınması gereken **eşyaları** doğru seçmeyi kolaylaştırır.” (c2,115,13)

“**Bilekleri** kapatan, **ayaklara** **hava** aldıran, **su** geçirmez ve kalın tabanlı **ayakkabılar** yürüyüş boyunca **ayakları** hem korur hem de rahat ettirir.” (c2,115,15)

“Ayrıca yanınızda mevsime göre geniş kenarlı bir ** apka**, **güneş kremi**, **güneş gözlüğü**, **yağmurluk**, **eldiven** ve yedek **giysiler** bulundurmak **hava** koşullarına karşı sizi korur.” (c2,115,17)

“Annem **mutfaktan** bana sesleniyor.” (c2,128,2)

“Keşke bir **makarna** olsaydı dedim içimden, **makarnadan** hiç bıkmam, her gün yerim valla.” (c2,128,8)

“Bunları da **sebzelerden**, **et**, **balık**, **süt ürünlerinden** ve **meyvelerden** sağlarız.” (c2,129,42)

“Nasıl sadece **şeker** yiyerek doğru beslenemiyorsak sadece **et** yiyerek de doğru beslenemeyiz.” (c2,129,44)

“Hatta bugün gidip **öğretmenime** teşekkür edecekmiş.” (c2,130,83)

“Gün içerisinde yeterince **su** içmeye dikkat etmeliyiz.” (c2,141,28)

“Mümkün olduğunca ana ve ara öğünlerde lifli **sebze** ve **meyve** tüketimine özen göstermeliyiz.” (c2,141,29)

3.1.1.2. Soyut İsim

İncelenen metinlerde 1295 soyut isim tespit edilmiştir ve soyut isimlerin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Moni oyunlarda karşılaştığı **problemleri** çok seviyordu.” (c1,26,1)

“**Problemler** onu yıldıramazdı.” (c1,26,4)

“**Aklına** parlak bir **fikir** geldi.” (c1,26,13)

“Bu ilginç **fikri** duyan herkes şoke olmuştu.” (c1,27,20)

“**Hayalimizde** istediğimiz her şeye sahip olabiliriz.” (c1,27,21)

“Bu, altın **kuraldı**.” (c1,28,54)

“Böyle **durumlarda** size yardımcı olacak birkaç oyun **fikriyle** geldik.” (c2,38,3)

“Sadece birkaç iple bile güzel **zaman** geçirilebiliyor değil mi?” (c1,40,53)

“Mutluluk dolu **günlerdi** onlar.” (c1,53,29)

“Kendimi bu **düşüncelerden** kurtarıp uçurtmaların yanına gittim.” (c1,53,35)

“Çok **mutluyum** çocuklar gibi seviniyorum.” (c1,54,53)

“Yoksa çocuklardan daha mı **heyecanlıyım**?” (c1,54,59)

“Bu **heyecanım** çocuklara da yansdı.” (c1,54,60)

“Bu **canlılığı** ben de **içimde** duyuyorum.” (c1,55,93)

“Sanki **sevinçleri** de onunla uzaklaşıyor.” (c1,55,112)

“Doğduğun büyüdüğün topraklardan düşmanın **zulmü** sürmedi mi seni?”
(c1,91,9)

“Hepsinin gözleri ıslıl ıslıl, **imanı** tam.” (c1,91,27)

“Hür bir memlekette **yaşama özlemiyle** dolu, cepheye uğurluyorlar sevdiklerini.” (c1,91,29)

“**Allah** ordumuza zeval vermesin.” (c1,92,46)

“**Sığırmaçlık** yaparak ayda ne kadar para kazanıyorsun?” (c1,102,60)

“Çok **şaşkın** ve **mutluydu** ama hak etmediği parayı alamazdı.” (c1,102,74)

“Gazi çiftliğe gelmişti ama **aklı** Sığırmaç Mustafa’da kalmıştı.” (c1,103,93)

“Sığırmaç Mustafa için güzel **günler** başladı.” (c1,103,109)

“Orada başarılı ve mutlu bir **yaşam** sürdü.” (c1,103,115)

“Böyle bir noktada hazırlanmış ve uygun **koşullar** taşıyan yerler nasıl bulunabilir?” (c1,121,10)

“Atatürk, Atatürk, Orman Çiftliği’nin şimdiki yerini seçtiği zaman, arazinin **verimliliği** hakkında yabancı uzmanların da **görüşünü** alır.” (c1,121,19)

“**Duygularımızın** bazıları doğuştan gelir ve temel **duygular** olarak adlandırılır.” (c1,138,3)

“**Mutluluk, üzüntü, şaşkınlık, korku, öfke, iğrenme** ve **şaşıрма** gibi...”
(c1,138,4)

“Bunlar ikincil **duygular** olarak adlandırılır.” (c1,138,6)

“Bir **korkusundan** dolayı alay edilen kişinin aynı **durumu** tekrar yaşadığında **utanç duyması** gibi...” (c1,138,8)

“Büyüdükçe hissettiğimiz **duyguları** daha iyi anlar ve ifade edebiliriz.”
(c1,139,10)

“Böylece **duygularımız** hakkında konuşabilir ve **sorunları** daha iyi çözebiliriz.”
(c1,139,11)

“**Duygularımızı** güvendiğimiz bir kişiyle **paylaşmak** da iyi bir **fikir** olabilir.”
(c1,139,19)

“Hele bir de ıhlamur ağacının çiçek açtığı **günlere** denk gelirse bambaşka bir **güzellik** ortaya çıkıyordu.” (c1,151,6)

“Böyle bir **yaz günü** küçük Ayşenur ıhlamur ağacının altındaki sandalyelerden birine oturmuştu.” (c1,151,8)

“Elindeki beze, bu tomurcukları, goncaları, gülleri işlerken o küçücük **yüreğine** de bazı güzel **duygu** ve **hasletleri** işle...” (c1,152,66)

“İnsanın muhtaç olduğu, hasret kaldığı pek çok güzel **duygu** ve **haslet** var kızım.” (c1,152,69)

“İşlesin ki, sizlerin **yüreklere**, **kalpleri**, **gönülleri** bu güzel **duygu** ve **hasletlerle** bezenmiş olsun.” (c1,152,73)

“Yüzündeki gülümseme gitmiş yerini derin bir **düşünce** almıştı.” (c1,152,75)

“O güzel **duygu** ve **hasletlerin** bazılarını söyleyeyim sana kızım.” (c1,152,77)

“İnsanları **sevmek** çok büyük bir **meziyettir**.” (c1,152,79)

“Hatta hayvanları bile **sevmek** gerekir kızım.” (c1,152,80)

“Bundan başka daha bir çok (birçok) güzel **duygu** vardır.” (c1,152,81)

“**Saygı, vefa, merhamet, yardımseverlik, alçak gönüllülük, etrafına ikramda bulunmak, hediyeleşmek** bunlardan sadece bir kaçıdır.” (c1,152,82)

“Ayşenur’un yüzünde **imrenme duyguları** belirmişti.” (c1,152,85)

“Sıcak kucagında **saadetim**,” (c1,160,17)

“**Gençliğim, heyecanım, gayretim**.” (c1,160,22)

“Ardından Konya’da **eğitim** gördüm.” (c2,12,17)

“Orada da **hocalık** ve **kadılık** yaptım.” (c2,13,21)

“Yaşadığım **zaman** çok sıkıntılı bir **zamandı**.” (c2,13,26)

- “**Geleceğe** dair **umutları** kaybolmuştu.” (c2,13,29)
- “**Tembellik** ve **bilgisizlik** vardı mesela.” (c2,13,32)
- “Sizden **beklentim** şudur:” (c2,13,53)
- “Eksilmezdi yüzlerde **sevinç**.” (c2,30,4)
- “İnsanoğlunun en eski **mesleklerindendir**.” (c2,44,1)
- “Dördüncü **kuşağa** ulaşmadan **ömrünü** dolduran **çömlekçilik**...” (c2,46,54)
- “Bana göre o kurabiyeler **mutluluğun** **sembolüydü**.” (c2,68,5)
- “Gelecekteki mutlu evimin en önemli **detay**ıydı.” (c2,68,6)
- “Aslında hepimizin **hayalinde** bir ev vardı.” (c2,68,7)
- “Hepimizin **hayali** buna benzer şeylerdi.” (c2,68,9)
- “Sandık ki **güzellik** orada, **zenginlik** masadaki portakal suyunda, **mutluluk** uzun ve görkemli yemek masasında...” (c2,69,25)
- “**Kışlarımız** hep karlı geçer, kısa süren **yazımıza** da doyum olmaz.” (c2,80,3)
- “Off, yine yemek **zamanı**!” (c2,128,1)
- “Bu **haklılık** ne mi?” (c2,129,25)
- “Bir gün yine okulda sağlıklı **beslenme** konusunu işliyorduk.” (c2,129,29)
- “Biliyorsunuz ki yemezsek **yaşamımızı** sürdüremeyiz.” (c2,129,36)
- “Canlıların en önemli **ihtiyaçlarından** biridir **beslenme** **ihityacı**...” (c2,129,37)
- “Yani kabaca her üç kişiden biri bu **sorunla** karşı karşıyadır.” (c2,140,10)
- “**Obezite** birden bire oluşmaz.” (c2,141,21)
- “Mümkün olduğunca ana ve ara **öğünlerde** lifli sebze ve meyve tüketimine özen göstermeliyiz.” (c2,141,29)

3.1.2. Varlıklara Verilişlerine Göre İsimlerin Sınıflandırılması

3.1.2.1. Özel İsim

İncelenen metinlerde 267 özel isim tespit edilmiştir ve özel isimlerin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

*“**Moni**, oyunlarda karşılaştığı problemleri çok seviyordu.” (c1,26,1)*

*“**Moni** o esnada “Ne yapabilirim acaba?” diye düşünüyordu.” (c1,26,10)*

*“-Topsuz basketbol maçı yapabiliriz, dedi **Moni**.” (c1,27,14)*

*“**Moni**, sahanın ortasına geçip bağırdı.” (c1,27,28)*

*“Hatta **Mete** kendini o kadar oyuna kaptırdı ki bir anda acı içerisinde yerde kıvranmaya başladı.” (c1,27,34)*

*“**İnci**, panikle bağırdı.” (c1,27,35)*

*“**Mete** topa bastı.” (c1,27,38)*

*“**Mete**, yerde o kadar inandırıcı bir şekilde kıvranıyordu ki görenler gerçekten de topa basıp düştüğünü zannedebilirdi.” (c1,27,41)*

*“Bir ara **Moni**, “**Mete** gerçekten topa mı bastı acaba?” diye şüpheyeye düştü.” (c1,27,44)*

*“**Moni**, **İnci** ve **Taci** sağlık görevlisi olup ambulansla olay yerine geldi.” (c1,27,46)*

*“**Mete**’nin ayağına buz tuttular.” (c1,27,47)*

*“**Mete**’yi sedyeyle saha kenarına aldılar.” (c1,27,49)*

*“Siren sesini de **Moni** çıkarmıştı.” (c1,28,50)*

*“**Mete**, gökyüzüne baktı.” (c1,28,55)*

*“-İstersem şimdi **Satürn** gezegeninde bir hastaneye gidip orada da tedavi olabilirim, dedi.” (c1,28,56)*

*“**Mete**, saha kenarında keyifle gülümsüyordu.” (c1,28,59)*

*“**Mete** de eğlencenin tadını doyasıya çıkarıyordu.” (c1,28,62)*

*“Elbette **Satürn**’de bir hastanede tedavi olmayı tercih edebilirdi.” (c1,28,63)*

*“O gezegene giderken karşısına **Uzay Korsanları** çıkabilirdi.” (c1,28,65)*

*“**Uzay Korsanları**’yla heyecan dolu bir macera başlatabilirdi.” (c1,28,66)*

“Ya da Okyanusun derinliklerinde tam teşekküllü bir **Denizaltı Hastanesine** gidebilirdi.” (c1,28,68)

“**Mete, Satürn Devlet Hastanesi**’nde tedavi olmayı tercih etti.” (c1,28,70)

“**Satürn** gezegeninde tıp çok gelişmiş olacak ki hemencecik iyileşiverdi.” (c1,28,71)

“Şu mor renkli uçurtma senin **Can**.” (c1,54,47)

“Kuyruğu alacalı olan da **Gün**’ün.” (c1,54,48)

“Palyaço suratlı olanını **Deniz**’e yaptım.” (c1,54,49)

“Neredesin, küçük **Deniz**?” (c1,54,50)

“Küçük **Deniz**’in elinden tuttum, kırlara doğru koştuk.” (c1,54,54)

““Görüyor musun öğretmen dede?” diye bağırdı **Can** uzaktan.” (c1,54,66)

““Sanki gökyüzüne renkli bir tül çekilmiş.” diye ilave etti **Onur**.” (c1,54,67)

““Haydi **Ali**, koyuver uçurtmanın ipini!”” (c1,55,80)

““Elindeki yumağı yere at **Deniz**!” diye bağırdım.” (c1,55,87)

“Küçük **Deniz**’e bakıp, “Bu mevsim en az onun kadar taze onun kadar canlı” diye düşündüm.” (c1,55,92)

““**Öğretmen Dede**, uçurtmamı kaçırdım elimden, yakala onu, lütfen! Yakala!.. diye bağılıyor küçük **Deniz** ve bana doğru koşuyor.” (c1,55,104)

“Evvela selam eder, senin ve **Salih** ağabeyimin ellerinden, kız kardeşimin gözlerinden hasretle öperim.” (c1,90,2)

“Sizlerden ayrılalı bir aydan fazla oldu ama **Basmane İstasyonu**’ndaki anınız hep gözümün önünde.” (c1,90,3)

“Küçük **Nevreste**’nin bir bana, bir de kardeşim **Hasan**’a durup durup sarılması; **Salih** ağabeyimin hem gururlu, hem de buruk bakışları senin içine akıttığın gözyaşları hiç çıkmaz aklımdan anam.” (c1,90,4)

“Ananı, babanı, telli duvaklı gelin gittiğin kocanın mezarını bırakıp da gelmedin mi **Manastır**’dan?” (c1,91,10)

“Eteğinde dört küçük uşak; aç sefil, nasıl **Selanik**’e vardığımızı her anlatışında güzel gözlerin dolar.” (c1,91,11)

“Biz küçüktük **Hasan**’la her şey oyun gibi gelirdi bize korku nedir bilemezdik.” (c1,91,12)

“**Nevreste** daha bebekti bizim gözümüzde.” (c1,91,13)

“Ama **Salih** ağabeyim, o birkaç günlük yolculukta koca bir adam oldu çıktı sanki.” (c1,14)

“Sana, bana, kardeşlerime sahip çıkma telaşı büyüttü onu **Çanakkale**’de kaybettiği bacağından önce.” (c1,91,16)

“Hele bir çıksınlar karşımıza, bizi yurdumuzdan edenlere **Anadolu**’yu yar etmeyeceğimizi göstereceğiz.” (c1,91,19)

“**Basmane**’den ayrılıp **Uşak**’a yol almaya başladıkça kış yeniden geldi sanki.” (c1,91,21)

“Oysa **İzmir**’de bahar çoktan yüzünü göstermiş, bademler çiçek açmaya başlamıştı bile.” (c1,91,22)

“**Anadolu**’nun bu cömert analarının doğurduğu **Mehmetçiğin** bileğini kimse bükemez ana, korkmayasın.” (c1,92,33)

“**Afyon İstasyonu**’na geldiğimizde trenden indik hepimiz.” (c1,92,34)

“**Afyonlular** buraya “**İzmir İstasyonu**” derlermiş, duyunca çok hoşuma gitti.” (c1,92,35)

“Burada hepimizi bölük bölük ayırdılar, **Hasan** başka bir bölüğe düştü.” (c1,92,36)

“Onların birliği trenle yola devam edip **Doğu Cephesi**’ne gidecekmiş.” (c1,92,37)

“Bizim birliği şimdilik **İnönü**’deki birliğe dâhil ettiler.” (c1,92,38)

“Yine de boğazımızdan bir lokma sıcak aş geçiyor ya, **Allah** ordumuza zeval vermesin.” (c1,92,46)

“İçini ferah tut, oğlun yakında **Türk** askerleriyle beraber bayrağı **Sarıklı**’ya dikecek.” (c1,92,51)

“Hepinize selan eder, senin ve ağabeyimin ellerinden, **Nevreste**’nin gözlerinden öperim.” (c1,92,52)

“Bir zamanlar **Marmara Denizi**’nin kıyısında bulunan **Yalova** adlı küçük ve şirin bir ilçede **Mustafa** adlı bir çocuk yaşırdı.” (c1,100,1)

“**Mustafa**’nın en büyük dileği, arkadaşları gibi okula gitmek ve okumaktı.” (c1,100,2)

“Güzel bir eylül sabahında, **Mustafa** erkenden uyandı.” (c1,100,6)

“Ama **Mustafa**, bu güzellikleri fark edemeyecek kadar yorgundu.” (c1,100,13)

“Bu arada **Gazi Mustafa Kemal Yalova**’daydı.” (c1,100,18)

“Çalışmalarını bitirdikten sonra **Gazi**, yöreyi daha iyi tanımak için kurmaylarıyla birlikte gezintiye çıkmıştı.” (c1,100,19)

“**Gazi** ve yanındakiler bir süre sesli düşündükten sonra, farklı bir yolu denemeye karar verdiler ve atlarını oraya sürdüler...” (c1,100,23)

“Küçük **Mustafa** gün boyu yemyeşil çimenlerde sığırlarını otlattıktan sonra çiftliğe doğru yorgun adımlarla yürüyordu.” (c1,100,24)

“Derken atlılar kısa sürede **Mustafa**’nın yanına ulaştılar.” (c1,100,28)

“**Mustafa**, onların bu halini görünce, şüphesinin yersiz olduğunu anlayıp rahatladı.” (c1,100,30)

“En öndeki atlı **Mustafa Kemal**’di.” (c1,101,31)

“**Gazi** atından indi ve **Mustafa**’nın yanına yaklaşarak, “Çocuğum, çiftliğe nasıl gidilir?” diye sordu.” (c1,101,32)

“**Mustafa**, yolu elindeki sopayla göstererek “Yanlış yoldan gelmişsiniz. Çiftliğe şu gördüğünüz yoldan gidilir,” dedi.” (c1,101,33)

“**Gazi**, çocuğa teşekkür ettikten sonra sevgiyle; “Senin adın ne?” diye sordu.” (c1,101,34)

““**Mustafa!**” dedi çocuk.” (c1,101,35)

“Sonra “Ama burada bana **Sığirtmaç Mustafa** derler,” diye ekledi.”
(c1,101,36)

“**Gazi**, “**Mustafa**” ismini duyunca gülümsedi.” (c1,101,37)

““Öyle mi? Benim adım da **Mustafa**.”” (c1,101,41)

““Ama adımın yanında bir de **Kemal** var,” dedi.” (c1,101,43)

“Sonra çocuğun, omzuna sevgi ile dokunup, “**Gazi Mustafa Kemal**’i tanır mısın?” diye sordu.” (c1,101,44)

“**Sığirtmaç Mustafa**, gün boyu dağlarda sığırlarını otlatan gariban bir çocuktur.” (c1, 102,45)

“**Gazi**, ismini büyüklerinden ve okula giden arkadaşlarından duymuştu ama kendisini nereden bilebilirdi ki?” (c1,102,46)

“**Mustafa Kemal**’in kalbinde çocukların apayrı bir yeri vardı.” (c1,102,54)

“Çünkü onlar **Türkiye Cumhuriyeti**’nin geleceğiydi.” (c1,102,55)

“**Gazi**, **Sığirtmaç Mustafa**’yla sohbet ederken çocuğun her hareketini dikkatle inceliyordu.” (c1,102,57)

“Sekiz yaşındaki **Sığirtmaç Mustafa** bir an durakladı.” (c1,102,64)

“O anda **Mustafa Kemal**, çocuğun okuma yazma bilmediğini anladı.”
(c1,102,67)

“**Gazi**, çocuğa sevgiyle gülümseyerek yaklaştı ve cebinden bir miktar para çıkarttı.” (c1,102,70)

“**Sığirtmaç Mustafa** ilk kez böyle bir şeyle karşılaşılıyordu.” (c1,102,72)

“**Mustafa Kemal**’in, “Neden almıyorsun?” sorusu üzerine, “Bu para çok. Üstelik nereden aldın diye bana hesap sorarlar,” dedi.” (c1,102,76)

“**Gazi**, “Bu parayı ben sana bize yol gösterdiğin için veriyorum.”” (c1,102,77)

“Bunun üzerine **Mustafa Kemal**, cevizleri almak zorunda kaldı.” (c1,103,81)

“**Sığirtmaç Mustafa** ömründe ilk kez bu kadar parayı bir arada görmüştü.”
(c1,103,3)

“Üstelik ikinci adının “**Kemal**” olduğunu söyledi.” (c1,103,88)

““Yoksa bu kişi **Gazi Mustafa Kemal** mi?” diye düşündü.” (c1,103,89)

““**Gazi Mustafa Kemal**’in ta kendisi!”” (c1,103,92)

“**Gazi**, çiftliğe gelmişti ama akli **Sığırtmaç Mustafa**’da kalmıştı.” (c1,103,94)

“Kısa sürede onunla ilgili çok şey öğrendi ve ertesi gün **Sığırtmaç Mustafa**’yı yanına çağırtmaya karar verdi.” (c1,103,97)

“Bu arada **Sığırtmaç Mustafa**’nın içi içine sığmıyordu.” (c1,103,98)

“Hele bir de, **Gazi Mustafa Kemal** tarafından çağrıldığını öğrenince küçücük kalbi duracak gibi oldu.” (c1,103,100)

“**Gazi** onu bekliyordu, çocuğu sevgiyle karşıladı.” (c1,103,104)

“Daha sonra **Mustafa Kemal**, çocuğun hastalığının bir an önce tedavi edilmesi için onu, **Şişli**’deki **Himaye-i Etfal Hastanesi**’ne yolladı.” (c1,103,106)

“Uzun bir tedavi sonrasında sağlığına kavuşan **Sığırtmaç Mustafa** için güzel günler başladı.” (c1,103,110)

“Yıllardır özlemini çektiği okuma-yazma isteğini **Mustafa Kemal** yerine getirecekti.” (c1,103,111)

“Ailesinin de onayını aldıktan sonra **Beşiktaş**’taki **19. İlk Mektep**’e yolladı.” (c1,103,112)

“**Mustafa** oldukça başarılı bir öğrenciydi.” (c1,103,113)

“Burayı bitirince **Gazi**, onu **Maçka**’daki **Fevziye Lisesi**’ne gönderdi.” (c1, 103,114)

“**Kuleli Askeri Lisesi**’nde de eğitim aldıktan sonra **Kara Harp Okulu**’ndan Tankçı Teğmen rütbesiyle mezun olup, **Türk Silahlı Kuvvetleri**’ne katıldı.” (c1,103,115)

“**Atatürk**, yeşile olan tutkusunu ve özlemini, “Yeşili görmeyen gözler renk zevkinden yoksundur.” (c1,120,1)

“Bu sözler, **Atatürk**’ün, **Ankara**’da neden bir çiftlik aldığını hemen anlamamızı sağlıyor.” (c1,120,3)

“Atatürk, daha 1925 yılında tarımcılarına, bir çiftlik arazisi için yer araştırmaları emrini verdiğiğinde geleceği ve halkının mutluluğunu düşünüyordu.” (c1,120,4)

“Atatürk’ün Ankara’da modern bir çiftlik kurmak isteği konusunda bir tarımcımız o günkü anılarını şöyle anlatıyor.” (c1,121,5)

““Çiftlik yeri için öyle uzun boylu dolaşmaya ve Ankara’nın çevresinde başka doğal özellikler araştırmaya gerek görmemiştik.”” (c1,121,6)

“İncelemelerimiz bittiği zaman sonucu büyük Şef’e arz ettik.” (c1,121,11)

“Atatürk’ün bize cevabı şu oldu:” (c1,121,15)

“Ankara’nın kenarında, hem bataklık, hem çorak, hem de fena bir yer.” (c1,121,17)

“Atatürk, Atatürk Orman Çiftliği’nin şimdiki yerini seçtiği zaman, arazinin verimliliği hakkında yabancı uzmanların da görüşünü alır.” (c1,121,19)

“Tarım Bakanlığı’nda uzman olarak çalışan bir Alman, Orman Çiftliği arazisi için “Bu öyle bir girişimdir ki, elverişsiz toprak ve iklim koşulları altında burada ya sabır tükenir, yahut da para” demiştir.” (c1,121,21)

“Anlaşıyor ki Atatürk, tarım uzmanlarından en iyi toprak için değil, en kötü toprak raporunu alabilmek için yararlanmış.” (c1,121,22)

“Çiftlik kurmak için ağacın bile yetişmediği bir yeri yeğleyen Atatürk, kuruluş çalışmalarıyla yakından ilgilenir.” (c1,121,24)

“Ülke tarımına örnek olacak Gazi Orman Çiftliği’ni kurmak üzere, uzmanlarından hemen çalışmalara başlamalarını ister.” (c1,121,25)

“Böylece Etimesgut, Balgat, Çakırlar, Güvercinlik, Macun, Tahar ve Yağmur Baba çiftlikleri de satın alınır.” (c1,121,28)

“Bu şekilde büyük ve modern bir tarım işletmesi için yeterli genişliğe ulaşan bir arazi varlığı üzerinde Gazi Orman Çiftliği doğar.” (c1,121,29)

“Bu çalışma sonucunda Atatürk, halkına çocuklarıyla birlikte gezecekleri, eğlenecekleri ve bilgilenebilecekleri bir yeşil alan, Türk tarımına da modern tarım yöntemlerinin ilk örneklerinin uygulanabileceği bir çiftlik armağan eder.” (c1,121,30)

- “**Ayşenur**’ların evlerinin bahçesinde bir ıhlamur ağacı vardı.” (c1,150,1)
- “Böyle bir yaz günü küçük **Ayşenur** ıhlamur ağacının altındaki sandalyelerden birine oturmuştu.” (c1,151,8)
- “**Ayşenur** beze nakış yapıyordu.” (c1,151,10)
- “**Ayşenur** dalmış nakış işlerken dedesi, sokak kapısından içeri girdi.” (c1,151,13)
- “**Ayşenur**’u ağacın altında oturuyor görünce, ona doğru yöneldi.” (c1,151,14)
- “**Ayşenur**, bakışlarını elindeki bezden dedesinin yüzüne çevirdi.” (c1,151,20)
- “**Ayşenur** da dedesine gülümsedi.” (c1,151,23)
- “Dedesi de **Ayşenur**’a bakıyordu.” (c1,151,26)
- “**Ayşenur**, dedesinin yüzüne bakmaya devam ediyordu.” (c1,151,31)
- “**Ayşenur**, oturduğu sandalyeden ayağa kalktı.” (c1,151,36)
- “**Ayşenur**, işlemekte olduğu bezi dedesinin yanındaki sehpanın üzerine bıraktı.” (c1,152,42)
- “-Nedir bu yaptığın **Ayşenur**?” (c1,152,44)
- “**Ayşenur**, beze işlemekte olduğu tomurcukları gösterdi.” (c1,152,46)
- “Dedesi, **Ayşenur**’u saçlarından okşamaya devam ediyordu.” (c1,152,51)
- “**Ayşenur**, dedesinin anlattıklarını dinliyordu.” (c1,152,61)
- “**Ayşenur**, dedesinin anlattıklarından etkilenmişti.” (c1,152,67)
- “**Ayşenur**’un yüzüne daha bir yoğun baktı.” (c1,152,76)
- “**Ayşenur**’un yüzünde imrenme duyguları belirmişti.” (c1,152,85)
- “Merhaba arkadaşlar, ben **Nasreddin Hoca**.” (c2,12,1)
- “Siz bana **Nasreddin Dede** de diyebilirsiniz.” (c2,12,2)
- “1208 yılında **Eskişehir**’in **Sivrihisar** ilçesinin **Hortu** köyünde doğdum.” (c2,12,9)
- “Annemin adı **Sıdıka**, babamın adı **Abdullah**’tır.” (c2,12,11)

“İlk mektebi tamamladıktan sonra **Sivrihisar**’daki medreseye yazıldım.”
(c2,12,16)

“Ardından **Konya**’da eğitim gördüm.” (c2,12,17)

“Babamın ölümünden sonra ise köyümde imamlık, **Sivrihisar** medresesinde hocalık yaptım.” (c2,13,18)

“Ardından **Akşehir**’e yerleştim.” (c2,13,20)

“1284’te **Akşehir**’de vefat ettim.” (c2,13,20)

“Mesela **Akşehir Gölü**’ne yoğurt mayası dökerken beni görenler ne yaptığımı sorduklarında onlara “Göle maya çalıyorum.” demiştim.” (c2,13,41)

“Bütün bir dünyanın **Nasreddin Hoca**’sı oldum.” (c2,13,51)

“Arkeolojik çalışmalar çömlekçiliğin geçmişinin **Anadolu**’da M.Ö. 7000 yıllarına kadar uzandığını göstermektedir.” (c2,46,44)

“**Hititler**’den beri çarkla çanak-çömlek yapıldığı biliniyor.” (c2,46,45)

“Örneğin **Çatalhöyük** kazılarının alt katmanlarında dahi çeşitli çanak ve çömleğe rastlanmaktadır.” (c2,46,46)

“**Bodrum Müzesi**’nde sergilenen dünyanın en zengin amfora koleksiyonundaki çeşitlilik de toprak kap işçiliğinin ne kadar eski ve gelişmiş bir uğraş olduğuna kanıttır.” (c2,46,48)

“Günümüzde çömlekçilik mesleği **Kütahya, İzmir, Gaziantep, Diyarbakır, Erzurum, Nevşehir**, illerimiz ve bu illere bağlı ilçelerde dar bir kapsamda dahi olsa devam etmektedir.” (c2,46,49)

“Ben **Doğu Anadolu**’nun bir dağ köyünde doğdum.” (c2,80,1)

“Öteye beriye koşuşan sarı, beyaz ve kara civcivleri kardeşim **Hatice** ile pay ederiz:” (c2,81,28)

“Sahi söylemeyi unuttum, benim adım **Mehmet**.” (c2,81,35)

““Haydi bakalım **Mehmet!**”” (c2,81,39)

“Neşe içinde karnımızı doyururken yoksulları da aç bırakmaması için yüce **Allah**’a dua ederiz hep birlikte.” (c2,81,53)

“Benim adım **Tolga**, yemek yemeyi sevmeyenlere kocaman bir merhaba.”
(c2,128,12)

“Ben yemekten kaçarken yemeklerin içine düştüm, **Türkçe** kitabımızdan öğrendiğim gibi yağmurdan kaçarken doluya tutuldum yani...” (c2,130,72)

3.1.2.2. Cins İsim

İncelenen metinlerde 2892 cins isim tespit edilmiştir ve cins isimlerin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Moni **oyun**larda karşılaştığı **problemleri** çok seviyordu.” (c1,26,1)

“**Aklına** parlak bir **fikir** geldi” (c1,26,13)

“Topsuz **basketbol maçı** yapabiliriz, dedi Moni.” (c1,27,14)

“Bu ilginç **fikri** duyan herkes şoke olmuştu.” (c1,27,20)

“**Hayalimizde** istediğimiz her şeye sahip olabiliriz.” (c1,27,21)

“Bir **rokete** binip **uzaya** gidebiliriz.” (c1,27,22)

“Bir **gemiye** atlayıp dev **dalgaları** aşabiliriz.” (c1,27,23)

“Elbette **çantadan** çıkan bir **basketbol topu** da olabilir.” (c1,27,25)

“**Topu** sektirdiler.” (c1,27,31)

“Şık bir **sayı** yaptılar.” (c1,27,33)

“**Oyunu** çok iyi oynuyordu.” (c1,27,42)

“Bir **siren sesi** duyuldu.” (c1,27,45)

“**Mete'nin ayağına buz** tuttular.” (c1,27,47)

“İncinen **bileğini sargı beziyle** titizlikle sardılar.” (c1,27,48)

“**Mete saha kenarında** keyifle gülümsüyordu.” (c1,28,59)

“**Mete de eğlencenin tadını** doyasıya çıkarıyordu.” (c1,28,62)

“**Çantasından** bir **gezegen** çıkarabilirdi.” (c1,28,64)

“**Sarı bir köpek balığı** onun **doktoru** olabilirdi.” (c1,28,69)

“Satürn **gezegeninde tıp** çok gelişmiş olacak ki hemencecik iyileşiverdi.”
(c1,28,71)

“**Atlama ipi, halat, örgü ipi** ve daha nicesi...” (c1,38,5)

“Bu **iplerle** oynanan **oyunlardan** bir ya da birkaçını biliyorsunuzdur.” (c1,38,6)

“Öncelikle iki **takım** kurulur ve **takımlar ipin** iki **ucuna** ayrılır.” (c1,38,14)

“**Ortada** bir **sınır çizgisi** belirlenir.” (c1,38,15)

“Bu **oyunu** herhangi bir **atlama ipiyle** de oynayabilirsiniz.” (c1,39,18)

“**Ortada ipi** çevirecek bir **oyuncu** belirlenir.” (c1,39,20)

“Kim **ipe** değerse **ortaya** geçer ve **ip çevirici** olur.” (c1,39,24)

“Ardından **yarış alanının sınırları** belirlenir.” (c1,39,28)

“Burada **ipi**, sıradaki **takım arkadaşına** teslim edip **sıranın arkasına** geçerler.”
(c1, 39,31)

“**Lazer oyununda halat** ya da **atlama ipi** değil, **kalın örgü ipleri** kullanılır.”
(c1,39,35)

“**Bol ağaçlı bir bahçe** bunun için uygun olabilir.” (c1,39,37)

“**Mahallenin çocuklarına** yeter mi?” (c1,52,8)

“Yattığım **yerden** fırlayıp **pencereye** koştum.” (c1,53,15)

“Kendimi bu **düşüncelerden** kurtarıp, **uçurtmalarımın yanına** gittim.”
(c1,53,35)

“Nihayet **uçurtmalarım** afacan **sahiplerini** buldu.” (c1,54,52)

“**Küçük Deniz'in elinden** tuttum, **kırlara doğru** koştuk.” (c1,54,54)

“Bu **heyecanım çocuklara** da yansıdı.” (c1,54,60)

“Sevgili **küçüklerim** haykırıyorlar.” (c1,54,73)

“**Yüreğim** burkulur gibi oldu.” (c1,55,85)

“Kendimi tekrar **uçurtmalara** ve **çocuklara** verdim.” (c1,55,86)

“Bu **canlılığı** ben de **içimde duyuyorum.**” (c1,55,93)

“Sanki **sevinç**leri de onunla uzaklaşıyor.” (c1,55,112)

“Hem en iyi sen bilirsin **vatansızlığın acısını**.” (c1,91,8)

“Nevreste daha **bebek**ti bizim **gözümüzde**.” (c1,91,13)

“Afyon İstasyonu’na geldiğimizde **trenden** indik hepimiz.” (c1,92,34)

“**Talim**lerden kalan **zamanı** hep bizim **aramızda** dolaşarak, **halimizi**, **hatrımızı** sorarak geçiriyorlar.” (c1,92,43)

“**Yemek** dediğimiz de ya **tarhana çorbası** ya **mercimek**.” (c1,92,45)

“Yine de **boğazımızdan** bir **lokma** sıcak **aş** geçiyor ya Allah **ordumuza** zeval vermesin.” (c1,92,46)

“Ama ne yazık ki o çok fakir bir **ailenin çocuğuydu**.” (c1,100,3)

“Hemen **elini yüzünü** yıkayıp **iş kıyafetlerini** giydi.” (c1,100,8)

“**Sıtma** olmuştu.” (c1,100,15)

“**Atlılar**, **atlarını** ona doğru dörtnala sürüyorlardı.” (c1,100,26)

“Hepsi iyi giyimli ve önemli **insanlara** benziyordu.” (c1,100,29)

“Gazi, **çocuğa** sevgiyle gülümseyerek yaklaştı ve **cebinden** bir miktar **para** çıkarttı.” (c1,102,69)

“Gazi, **çiftliğe** gelmişti ama **aklı** Sığırtmacı Mustafa’da kalmıştı.” (c1,103,93)

“**Çocuğun hastalığı** baya ilerlemişti.” (c1,103,106)

“Hemen **tedaviye** alındı...” (c1,103,107)

“Mustafa oldukça başarılı bir **öğrenciydi**.” (c1,103,112)

“Orada başarılı ve mutlu bir **yaşam** sürdü...” (c1,103,115)

“Kıraç bir **bozkırın** ortasında bir **ortaçağ şehri**.” (c1,121,8)

“İşte istediğim **yer** böyle olmalıdır.” (c1,121,16)

“Ankara’nın **kenarında**, hem bataklık, hem çorak, hem de fena bir **yer**.” (c1,121,17)

“Bu şekilde büyük ve modern bir **tarım işletmesi** için yeterli genişliğe ulaşan bir **arazi varlığı** üzerinde Gazi Orman Çiftliği doğar.” (c1,121,29)

“Bazı **duyguları**ysa yaşadığımız **çevre** sayesinde öğreniriz.” (c1,138,5)

“Bunlar ikincil **duygular** olarak adlandırılır.” (c1,138,6)

“Büyüdükçe hissettiğimiz **duyguları** daha iyi anlar ve ifade edebiliriz.” (c1,139,10)

“Böylece **duygularımız** hakkında konuşabilir ve **sorunları** daha iyi çözebiliriz.” (c1,139,11)

“Bu **yetenekler** çevremizdekilerle daha iyi **ilişkiler** kurmamıza yardımcı olur.” (c1,139,12)

“**Duygularımızı** güvendiğimiz bir **kişiyle paylaşmak** da iyi bir **fikir** olabilir.” (c1,139,19)

“**İlkbaharın** ılık **günleri** yavaş yavaş geride kalıyor, **yerini yazın** sıcak **günlerine** bırakıyordu.” (c1,150,4)

“**İhlamur çiçeğinin** güzel **kokusuna** doyum olmuyordu.” (c1,151,7)

“Ayşenur **beze nakış** yapıyordu.” (c1,151,10)

“**Kırmızı, mavi, sarı** hepsi birbirinden güzel **renklerdi**.” (c1,151,12)

“Onu, siyah **saçlarından** okşadı.” (c1,151,16)

“Ayşenur, oturduğu **sandalyeden ayağa** kalktı.” (c1,151,36)

“**Dedesinin yanına** geldi.” (c1,151,37)

“Yaptığı **nakışı dedesine göstermek** istiyordu.” (c1,151,38)

“**Yüzünde** bir **iş yapmanın** verdiği **sevinç** ve **mutluluk** okunuyordu.” (c1,151,39)

“**Dedesi** merakla onun yaptığı **işlemeye** bakıyordu.” (c1,152,43)

“Ayşenur **dedesinin anlattıklarını** dinliyordu.” (c1,152,61)

“**Dedesi konuşmasını** yavaşlattı.” (c1,152,74)

“**Yüzündeki gülümseme** gitmiş **yerini** derin bir **düşünce** almıştı.” (c1,152,75)

“Ayşenur’un **yüzüne** daha bir yoğun baktı.” (c1,152,76)

“Ayşenur’un **yüzünde imrenme duyguları** belirmişti.” (c1,152,85)

“Âşık olmuşum **taşına, toprağına**” (c1,160,1)

“**Kaval** çaldım, **koyun** güttüm **yaylalarında**,” (c1,160,9)

“**Tuza** bandım **ekmeğimi**,” (c1,160,10)

“**Kolumu yastık** yaptım **düzünde bayırında**,” (c1,160,11)

“**Uzanır kolların nehirler boyu**,” (c1,160,16)

“**Nice türküler** yakıldı **senin için**,” (c1,160,18)

“Çünkü ben sizleri **torunum** olarak görüyorum.” (c2,12,3)

“Sonradan bu **köye** benim **adımı** verdiler.” (c2,12,10)

“**Annemin adı** Sıdika, **babamın adı** Abdullah’tır.” (c2,12,11)

“Orada da **hocalık** ve **kadılık** yaptım.” (c2,13,21)

“Yaşadığım **zaman** çok sıkıntılı bir **zamandı**.” (c2,13,26)

“**Geleceğe** dair **umutları** kaybolmuştu.” (c2,13,29)

“İşte bir **hoca** olarak bunları **değiştirmek** istedim.” (c2,13,30)

“**Hırsızlık, dilencilik, dedikodu** çok artmıştı.” (c2,13,33)

“Eğitici bir **yol** bulmalıydım.” (c2,13,35)

“**Fıkralar anlatmam** böyle başladı.” (c2,13,36)

“Bunlar, ilk **bakışta** komik **sözlerdi**.” (c2,13,38)

“Bu yüzden **dinleyenler** kahkahalarla **gülüyorlardı**.” (c2,13,39)

“Sonra **fıkralarım dünyanın dört bir yanına** yayıldı.” (c2,13,50)

“**Çaylar kahveler** içilirdi” (c2,30,3)

“Eksilmezdi **yüzlerde sevinç**.” (c2,30,4)

“Hoş geldiniz derdi, **misafir kolonyası**.” (c2,30,16)

“**İnsanoğlunun** en eski **mesleklerindendir**.” (c2,44,1)

- “Bu işi yapan **kişiye de çömlekçi** denir.” (c2,44,6)
- “**Yemekler** dahi **topraktan** yapılmış **kaplarda** pişerdi.” (c2,44,11)
- “Bir **mile** takılmış iki yatay **tekerlekten** meydana gelir.” (c2,45,12)
- “Alttaki **tekerlek çömlekçinin** düzenli **bacak hareketi** ile döndürülür.” (c2,45,13)
- “Böylece üst **tekerleğin** üzerindeki **çömlek hamuru** da döner.” (c2,45,15)
- “Bundan sonra bütün iş **çömlekçi ustasının** maharetli **ellerine** kalmıştır.” (c2,45,16)
- “**Çamur cinsi** yapılacak **kabın türünü** de belirler.” (c2,45,21)
- “**Çömlek hamurunda** kullanılan **kilin yağı** da **kum kullanmak** suretiyle alınır.” (c2,45,25)
- “**Kalıplama tekniğinin** uygulamasına en güzel ve en bilinen **örnek kiremittir.**” (c2,45,31)
- “Üçüncü **teknik “çekme”** tekniğidir.” (c2,45,32)
- “Kuruyan **çömlekler fırınlara** istiflenir, **odun, talaş** veya **çalı çırpı** yakılarak pişirilir.” (c2,46,35)
- “Bu **fırınlarda sıcaklık ayarı** da yapılamaz.” (c2,46,37)
- “**Çömlek üzerine** bir **tabaka** oluşturan bu **sır kurumaya** bırakılır.” (c2,46,42)
- “Bu işi yapan **ustalar, üzülme**yin...” (c2,46,55)
- “Bana göre o **kurabiyeler mutluluğun** **sembolüydü.**” (c2,68,5)
- “Gelecekteki mutlu **evimin** en önemli **detay**ıydı.” (c2,68,6)
- “Biz onu sadece **mekân** olarak algıladık.” (c2,69,18)
- “**Eşya, duygunun, ruhun önüne** geçti.” (c2,69,22)
- “**Televizyon dizileri** bize büyük, heybetli **evleri** gösterdi.” (c2,69,23)
- “Sandık ki **güzellik** orada, **zenginlik** masadaki **portakal suyunda, mutluluk** uzun ve görkemli **yemek masasında...**” (c2,69,25)

“Her pazar **kurabiye** yapıp koyuyorum **kurabiye** kutumuza, kalp şeklinde **kurabiyeler** yapıyorum.” (c2,69,29)

“**Kışlarımız** hep karlı geçer, kısa süren **yazımıza** da doyum olmaz.” (c2,80,3)

“**Toprak** ve **hayvancılık** işlerinde **ailelerimize** yardımcı olduğumuz **zamanların** dışında doyamadığımız **yaz günlerimiz** hep böyle geçer.” (c2,80,6)

“**Babam inşaat işçisidir.**” (c2,80,7)

“**İlçeden eve** gelirken bize **şekerler, helvalar, köyümüzde** olmayan **yiyecekler** getirir.” (c2,80,12)

“Hemen **eve** koşar, alelacele duvardaki **çividen** indirdiği **tavayı ocağın üzerine** yerleştirir, bol yağlı bir **çorba** hazırlar.” (c2,80,18)

“Bunu bakır **tasa** doldurarak sıcak sıcak hasta **komşumuza** yollar.” (c2,80,19)

“**Anamın elinden her iş** gelir.” (c2,80,20)

“**Anam ineklerimizi** sağlar; **peynirimizi, yağımızı** ve **yoğurdumuzu** yapar.” (c2,80,21)

“**Tavuklarımızı kuluçkaya** yatırır.” (c2,80,22)

“Dördüncü **sınıfa** gidiyorum.” (c2,81,37)

“Bazen **babam, kitaplardaki kötü kişilere** kızar, söylenir.” (c2,81,44)

“**Başörtüsünün** ucuyla gizlice **gözyaşlarını** siler.” (c2,81,46)

“**Babam kitabı** uzandığı **sedirde** dinler.” (c2,81,48)

“**Anam çok güzel bazlama** açar.” (c2,81,51)

“**Çiçeklerle hoş** geçin,” (c2,86,1)

“**Balı** incitme **gönül.**” (c2,86,2)

“**Vadi, orman, dağ yamaçları** gibi **yerlerde** ya da önceden belirlenmiş **rotalarda** yürünebilir.” (c2,114,7)

“Bu **sporu** yaparken hem fiziksel bir **etkinlik** yapılır hem de **aile** ya da **arkadaşlarla doğada güzel zaman** geçirilir.” (c2,114,8)

“**Annem mutfaktan bana** sesleniyor.” (c2,128,2)

“Bunları da **sebzelerden, et, balık, süt ürünlerinden ve meyvelerden** sağlarız.”
(c2,129,42)

““Anladım **öğretmenim** ama bilmiyorum.”” (c2,130,55)

“Bu **ünitemizin konularından biri** sağlıklı **beslenme**.” (c2,130,57)

“**Performans** ödevleriniz için bu **konuyu** araştırırsanız **cevabı** da öğrenebiliriz ne dersiniz?” (c2,130,58)

“**İnternette** araştırın mesela.” (c2,130,63)

“Sevdiğim ve sevmediğim **yemekleri** listeledim.” (c2,130,74)

“Sonra da listemdeki **yiyecekleri** sırasıyla **araştırmaya** başladım.” (c2,130,75)

“Bence çoğumuzun **listesi** birbirine benzeyecek.” (c2,130,78)

“Annem bu **çalışmayı** okuduğunda çok memnun oldu.” (c2,130,80)

“Büyüyüp **bilim adamı** olunca ben de **yiyeceklerin yararları ve zararlarıyla** ilgili **çalışmalar** yapacağım.” (c2,130,86)

“İşte bu **dengenin ileri derecede bozulduğu durum obezite** olarak tanımlanır.”
(c2,140,7)

“Fakat temel **sorun**, sağlıklı **beslenme** ve yetersiz **aktivite durumu**dur.”
(c2,140,14)

“**Vücudun** genç **yapısına** göre **yükünü artıran fazla kilolar, eklemleri ve kemikleri** zor **durumda** bırakır, **ağrı problemlerine** yol açabilir.” (c2,141,19)

“**Obezite** birden bire oluşmaz.” (c2,141,21)

3.1.3. Yapıları Bakımından İsimlerin Sınıflandırılması

3.1.3.1. Basit İsim

İncelenen metinlerde 1914 basit isim tespit edilmiştir ve basit isimlerin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“**Maçın** en heyecanlı **anında** **top** patladı diye **maçı** bitiremezlerdi.” (c1,26,11)

“**Aklına** parlak bir **fikir** geldi.” (c1,26,13)

- “**Çocuklar** **arasından** bu sefer başka fısıltılar yükseldi.” (c1,27,18)
- “Bir **rokete** binip uzaya gidebiliriz.” (c1,27,22)
- “Bir **gemiye** atlayıp dev dalgaları aşabiliriz.” (c1,27,23)
- “**Oyunda** neye **ihtiyacımız varsa çantamızdan onu çıkarabiliriz.**” (c1,27,24)
- “Bir **siren sesi** duyuldu.” (c1,27,45)
- “İncinen **bileğini** sargı **beziyle** sardılar.” (c1,27,48)
- “**Maceraya** istediği gibi yön verebilirdi.” (c1,28,67)
- “Sarı bir köpek balığı onun **doktoru** olabilirdi.” (c1,28,69)
- “**Tedavisini** olduktan sonra **maça** geri döndü.” (c1,28,73)
- “Üstelik bahsedeceğimiz **oyunların** tümü için gerekli tek bir malzeme **var: ip.**” (c1,38,4)
- “Atlama **ipi, halat, örgü ipi** ve daha nice...” (c1,38,5)
- “**İp** baskı yapabilir, örgü örebilir, sağlam bir **ağaç dalına** basit bir salıncak kurarak sallanabilirsiniz.” (c1,38,9)
- “**Ortada ipi** çevirecek bir oyuncu belirlenir.” (c1,39,20)
- “Diğer oyuncular **ip** çeviricinin çevresinde, **ipin** yetişebileceği uzaklıkta bir **çember** oluşturur ve çemberin üzerinde **yerleri** işaretlenir.” (c1,39,21)
- “Daha fazla hareket etmek, **rekabeti** biraz daha artırmak istiyorsanız ip atlamalı **bayrak** koşusunu deneyebilirsiniz.” (c1,39,25)
- “**Gözlerimi odanın içinde** dolandırırken çevreme serpiştirdiğim rengârenk uçurtmalara sevinçle baktım.” (c1,52,4)
- “Tüm **renklerin** gelip göz bebeklerime yerleştiğini duyumsadım.” (c1,52,5)
- “Bir gökkuşağını anımsatan upuzun ve rengârenk kuyruklarıyla **yerde, masanın** üzerinde duran uçurtmalarımı **parmağımı** uzatarak, tek tek saydım.” (c1,52,6)
- “Yattığım **yerden** fırlayıp **pencereye** koştum.” (c1,53,15)
- “**Sabah** olmuş, öyle güzel bir **gün** başlamıştı ki, **içim** sevinçle doldu.” (c1,53,16)

“**Penceremin kanadını** ardına kadar açtım ve **kollarımı** iki **yana** açarak **baharı** kucakladım.” (c1,53,17)

“**Baharın ılık nefesi** açık **yakamdan** içeri girip tüm **vücudumu** bir müjde gibi sardı.” (c1,53,18)

“Minicik öğrenciler benden bir şey satın aldıklarında, ellerindeki **paraya** değil, sadece o küçük, aydınlık **yüzlere** bakardım.” (c1,53,30)

“Biraz daha yaşlanınca, o **işi** de bırakıp bu **semte** taşındım.” (c1,53,32)

“Yalnız yaşıyorum, **çocuklarım** ve **torunlarım** yok ama bu **semtin** tüm **çocukları** benim **torunlarım**, kopamadığım öğrencilerim.” (c1,53,33)

“Kendimi bu düşüncelerden kurtarıp, uçurtmalarımın **yanına** gittim.” (c1,53,35)

“**Kulakları** dışarıda olan **çocuklar** bu **sesle**, kendilerini dışarı attılar.” (c1,53,41)

“Nihayet uçurtmalarım afacan **sahiplerini** buldu.” (c1,54,52)

“Bu **heyecanım** **çocuklara** da yansdı.” (c1,54,60)

“Papatyalı **tepelere** ulaştığımızda uçurtmalarımızı hep birlikte **baharın ılık rüzgârlarına** karşı bıraktık.” (c1,54,62)

“Benim ve **babamın** elinde birer uçurtma **var**.” (c1,55,78)

“**Yüreğim** burkulur gibi oldu.” (c1,55,85)

“Onlara bakarken **güneşten** kamaşan **gözlerimi** iyice ovuşturdum.” (c1,55,91)

“**Kadınlar**, **çocuklar** vatansız kalmasın diye gidiyoruz **cepheye**.” (c1,91,7)

“Geçtiğimiz her **köy**, her **kasaba** yokluk **içinde**.” (c1,91,23)

“**Üst baş perişan** hepsinde, ama hepsinin **yüreği vatan aşkıyla** çarpar.” (c1,91,26)

“Geceleri **çadırın içi** bile o kadar soğuk olur ki, cephedeki kardeşlerimiz şimdi ne yapıyordur diye düşünmekten uyku girmiyor **gözüme**.” (c1,92,41)

“**Talimlerden kalan zamanı** hep bizim **aramızda** dolaşarak, **halimizi hatrımızı** sorarak geçiriyorlar.” (c1,92,43)

- “Yemek dediğimizde ya **tarhana çorbası** ya **mercimek**. ” (c1,92,45)
- “Hemen **elini yüzünü** yıkayıp **iş kıyafetlerini** giydi. ” (c1,100,8)
- “**Sığırları önde**, kendisi **arkada**, mis kokulu **otların yetiştiği dağa doğru** ilerliyordu. ” (c1,100,10)
- “Tek isteği bir an önce **sığırlarını** otlatıp **evine dönmekti**. ” (c1,100,17)
- “Fakat hiçbir **yol** onları çiftliğe götürmüyordu. ” (c1,100,21)
- “Atlılar **atlarını** ona doğru dörtnala sürüyorlardı. ” (c1,100,26)
- “**Fakir** olduğu her **halinden** belli olan **çocuğa**, sevgi ve şefkatle bakıyordu. ” (c1,101,37)
- “Bu arada onun sararmış **benzi** ve şiş **karnı** dikkatini çekmişti. ” (c1,101,38)
- “Kim bilir belki de, **yılda 12 ayın** olduğunu bile bilmiyordu. ” (c1,102,65)
- “**Çocuğun** bir yıllık **ücreti** olan 36 **lirayı** hesaplayıp ona uzattı. ” (c1,102,70)
- “**Çocukla** vedalaşıp **atını** çiftliğe doğru sürerken, **çocuğun** bu onurlu davranışından etkilenmiş bir **hali vardı**. ” (c1,103,81)
- “Bir **avucunda** sımsıkı tuttuğu 36 **liraya**, bir giden atlılara bakıyordu. ” (c1,103,83)
- “Tüm bu duygularıyla bayramlık giysileri **içinde çiftliğin kapısını** çaldı. ” (c1,103,102)
- “**Ağaç yok, su yok, hiçbir şey yok**. ” (c1,121,9)
- “Böyle bir **noktada** hazırlanmış ve uygun koşullar taşıyan **yerler** nasıl bulunabilir? ” (c1,121,10)
- “Her zaman yaptığını yapmış ve en **kötünün** bile, çalışarak ve bilimsel yöntemleri kullanarak nasıl en **iyiye** dönüşebildiğini gözler önüne sermiş. ” (c1,121,23)
- “Sevdiğimiz bir arkadaşımızı görünce **yüzümüzün** gülmesi, bizi heyecanlandıran bir olay karşısında **kalbimizin** hızlı atması, sinirlendiğimizde **kaşlarımızın** çatılması gibi... ” (c1,138,2)

“**Bebekler** ve küçük **çocuklar** duygularını **yüz ifadeleriyle** ya da gülmek, sarılmak, ağlamak gibi tepkilerle gösterirler ancak duygularını adlandıramaz ya da nedenini anlatamazlar.” (c1,138,9)

“Duygularımızı güvendiğimiz bir **kişiyle** paylaşmak da iyi bir **fikir** olabilir.” (c1,139,19)

“Ayşenur’un **evlerinin bahçesinde** bir **ıhlamur ağacı vardı.**” (c1,150,1)

“Öylesine büyük bir **ağaçtı** ki, **babası** hatta **dedesi** bu **ağacın** ne zaman dikildiğini bilmediklerini söylerlerdi.” (c1,150,3)

“İlkbaharın ılık **günleri** yavaş yavaş geride kalıyor, **yerini yazın sıcak günlerine** bırakıyordu.” (c1,150,4)

“**İhlamur çiçeğinin** güzel kokusuna doyum olmuyordu.” (c1,151,7)

“**Kırmızı, mavi, sarı** hepsi birbirinden güzel **renklerdi.**” (c1,151,12)

“Ayşenur’u **ağacın altında** oturuyor görünce, ona doğru yöneldi.” (c1,151,14)

“**Yanına** kadar geldi.” (c1,151,15)

“Onu siyah **saçlarından okşadı.**” (c1,151,16)

“Bunu söylerken **sandalyelerden birine de o oturdu.**” (c1,151,19)

“Ayşenur, bakışlarını elindeki **bezden dedesinin yüzüne** çevirdi.” (c1,151,20)

“**Dedesinin yüzünde** o hiç eksilmeyen gülümsemesi **vardı.**” (c1,151,22)

“**Yaşına rağmen güçlü bakışları vardı.**” (c1,151,27)

“Siyah **gözleri yuvasında ısıt ısıldı.**” (c1,151,28)

“Ayşenur, oturduğu **sandalyeden ayağa kalktı.**” (c1,151,36)

“**Yüzünde** bir **iş** yapmanın verdiği sevinç ve mutluluk okunuyordu.” (c1,151,39)

“Tomurcuklar büyüüyüp **gonca** olacaklar.” (c1,152,55)

“Sonra da açıp **gül** olacaklar.” (c1,152,56)

“**Dedesinin sesi** çok duygulu idi.” (c1,152,62)

“Hatta **hayvanları** bile sevmek gerekir **kızım.**” (c1,152,80)

“Âşık olmuşum **taşına, toprağına,**” (c1,160,1)

“**Baharına, yazına** kara **kışına** âşık olmuşum.” (c1,160,4)

“**Kaval** açıldım, **koyun** güttüm yaylalarında,” (c1,160,9)

“**Kolumu** yastık yaptım **düzünde bayırında;**” (c1,160,11)

“**Uzanır kolların nehirler boyu,**” (c1,160,16)

“**Davullar** vuruldu, dize geldi **zeybeklerin;**” (c1,160,20)

“Çünkü ben sizleri **torunum** olarak görüyorum.” (c2,12,3)

“**Hayatta** olmasam da güzel **dersler** veren **fıkralarımla** sizlerle beraberim.” (c2,12,6)

“Şayet siz o **fıkraları** okur, **hayata** gülümseyerek bakar, çalışkan, başarılı, ahlaklı **çocuklar** olursanız ben de çok mutlu olacağım.” (c2,12,7)

“Sonradan bu **köye** benim **adımı** verdiler.” (c2,12,10)

“**Annem babam** buna çok şaşırmışlar ama çok da sevinmişler.” (c2,12,15)

“Yaşadığım **zaman** çok sıkıntılı bir **zamandı.**” (c2,13,26)

“İşte bir **hoca** olarak bunları değiştirmek istedim.” (c2,13,30)

“**Halkın** ve sosyal yaşamın **içinde** bulunduğum için sorunları biliyordum.” (c2,13,31)

“Eğitici bir **yol** bulmalıydım.” (c2,13,35)

“Nerede **içinde** yanlışlık olan bir olay görsem hemen bunu **fıkra haline** getirip anlatıyordum.” (c2,13,37)

“Bunlar, ilk bakışta komik **sözlerdi.**” (c2,13,38)

“Sonra **fıkralarım dünyanın** dört bir **yanına** yayıldı.” (c2,13,50)

“Bendim **evin gözbebeği**” (c2,30,1)

“**Canım** sıkılmazdı hiç” (c2,30,2)

“Çaylar **kahveler** içilirdi” (c2,30,3)

“**Misafirlerim** olurdu her **yaştan.**” (c2,30,8)

- “Bir **büfem vardı köşede**” (c2,30,9)
- “Doğanın yıpratıcı etkisine en iyi dayanan yine **topraktan** yapılan ve **ateşte** pişirilerek sağlamlaştırılan **kaplardır.**” (c2,44,3)
- “Bu **işi** yapan **kişiye** de **çömlekçi** denir.” (c2,44,6)
- “Yemekler dahi **topraktan** yapılmış **kaplarda** pişerdi.” (c2,44,11)
- “Bir **mile** takılmış iki yatay tekerlekten meydana gelir.” (c2,45,12)
- “Alttaki tekerlek **çömlekçinin** düzenli **bacak hareketi** ile döndürülür.” (c2,45,13)
- “Bundan sonra bütün **iş** **çömlekçi** **ustasının** maharetli **ellerine** kalmıştır.” (c2,45,16)
- “**Çamur cinsi** yapılacak **kabın türünü** de belirler.” (c2,45,21)
- “Böylece **eşya** hem hafifler hem de sağlıklı bir **hale** gelir.” (c2,45,24)
- “**Kadın akşam** yemeğini hazırlarken **baba mutfaka** girer, önce **karısını** öper, sonra **ağızına** bir bütün **kurabiye** atardı.” (c2,68,4)
- “Gelecekteki mutlu **evimin** en önemli **detay**ıydı.” (c2,68,6)
- “Aslında hepimizin **hayalinde** bir **ev** vardı.” (c2,68,7)
- “Peki, ne oldu da dört **duvara** dönüştü bu **evler**?” (c2,69,10)
- “Söylemek ağır ama **cevabı** şu: Biz...” (c2,69,13)
- “Latif **müzik** **sesleri** yükselmiyorsa eğer bir **odadan**, sen açmadığın için.” (c2,69,15)
- “**Kurabiye** kokmuyorsa eğer **mutfak**, sen yapmadığın için.” (c2,69,16)
- “**Eşya**, duygunun **ruhun önüne** geçti.” (c2,69,22)
- “Uzun yemek **masasının** bir **ucunda** bir **kişinin**, diğer **ucunda** bir **kişinin** oturduğu şaşıaalı **sofralara** özendik.” (c2,69,24)
- “Sandık ki güzellik orada, zenginlik masadaki **portakal** suyunda, mutluluk uzun ve görkemli yemek **masasında**...” (c2,69,25)
- “Bunda **kurabiyelerin** **payı** var mı?” (c2,69,32)

- “**Köyümüz başı** karlı ve dumanlı bir **dağın eteklerindedir.**” (c2,80,2)
- “**Kışlarımız** hep karlı geçer, kısa süren **yazımıza da doyum olmaz.**” (c2,80,3)
- “**Toprak** ve hayvancılık işlerinde **ailelerimize yardımcı olduğumuz zamanların dışında doyamadığımız yaz günlerimiz** hep böyle geçer.” (c2,80,6)
- “Herkesin **yardıma** koşan çok ama çok iyi bir **insandır.**” (c2,80,10)
- “**Köyümüzde** onu sevmeyen bir tek **kişi** bile **yoktur.**” (c2,80,11)
- “Hemen **eve** koşar, alalecele duvardaki **çividen indirdiği tavayı ocağın üzerine** yerleştirir, bol yağlı bir **çorba** hazırlar.” (c2,80,18)
- “**Anamın elinden her iş gelir.**” (c2,80,20)
- “**Anam ineklerimizi saçar; peynirimizi, yağımızı ve yoğurdumuzu** yapar.” (c2,80,21)
- “İki **ineğimiz** ve on beş yirmi **tavuğumuz var.**” (c2,80,24)
- “Baharda **civcivler** bahçemize başka bir **hava** getirir.” (c2,81,27)
- “Üç yaşındaki kardeşim henüz bazı **harfleri** söyleyemez.” (c2,81,32)
- “Bazen **babam** kitaplardaki kötü **kişilere kızar, söylenir.**” (c2,81,44)
- “**Anam da acıklı yerlerde ağlar** ama bize belli etmek istemez.” (c2,81,45)
- “Ördüğü **kazaktan başını kaldırmaz.**” (c2,81,47)
- “**Babam kitabı uzandığı sedirde dinler.**” (c2,81,48)
- “Bir küçük **meyve için dalı** incitme **gönül.**” (c2,86,4)
- “Sevene **diken olma,**” (c2,86,11)
- “**Gülü** incitme **gönül.**” (c2,86,12)
- “Yürüyüş **rotasını önceden belirlemekse** giysileri ve alınması gereken **eşyaları doğru seçmeyi kolaylaştırır.**” (c2,115,13)
- “Ayakkabı **içine uzun çoraplar** giymekse **böcek** ısırıklarına karşı alınan önlemlerdendir.” (c2,115,16)
- “**Annem mutfaktan bana sesleniyor.**” (c2,128,2)

“İyi tamam da **annem masaya ekmek** getirmek için **mutfağa** gittiğinde bir baktım, **sofrada hiçbir şey yok.**” (c2,128,4)

“**Makarna** bile **yok** mesela...” (c2,128,6)

“İyi de benim sevdiğim yemeklerden **yokmuş** ki bugün; **yoğurt çorbası varmış, ıspanak varmış.**” (c2,128,7)

“Bunları da **sebzelere, et, balık, süt ürünlerinden ve meyvelerden** sağlarız.” (c2,129,42)

“Nasıl sadece **şeker** yiyerek doğru beslenemiyorsak sadece **et** yiyerek de doğru beslenemeyiz.” (c2,129,44)

“Seçtiğiniz yiyeceklerle ilgili anılarınız, büyüklerinizin anlattığı bir **efsane, duyduğunuz bir fıkra** ya da okuduğunuz bir **masal varsa** onları da ekleyebilirsiniz.” (c2,130,64)

“En sonuna da bu çalışma sonucunda neler öğrendiğinizi belirten bir **liste** hazırlayın.” (c2,130,67)

“**İş derse** gelince hemen **işe** koyuldum.” (c2,130,73)

“Edindiğimiz **enerji** ile harcadığımız **enerji** arasında bir **denge vardır.**” (c2,140,5)

“Matematiksel olarak düşünecek olursak, aldığımız **enerji**, harcadığımızdan fazla olursa arta kalan **enerji**, vücudumuzda **yağ** olarak depolanır ve **kilo** almaya başlarız.” (c2,140,6)

3.1.3.2. Türemiş İsim

İncelenen metinlerde 1105 türemiş isim tespit edilmiştir ve türemiş isimlerin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Ona göre oyunda bir **sorun** varsa bir **öğrenme** fırsatı da vardı.” (c1,26,2)

“Bir problem varsa bir **çözüm** de vardı.” (c1,26,3)

“Çocuklar arasından bu sefer başka **fısıltılar** yükseldi.” (c1,27,18)

“Bir gemiye atlayıp dev **dalgaları** aşabiliriz.” (c1,27,23)

“Çocuklar arasında neşeli bir **koşturmaca** başladı.” (c1,27,30)

“Şık bir **sayı** yaptılar.” (c1,27,33)

“**Sağlık görevlileri** buraya lütfen!” (c1,27,40)

“İncinen bileğini **sargı** beziyle titizlikle sardılar.” (c1,27,48)

“Bu, altın **kuraldı**.” (c1,28,54)

“Mete de **eğlencenin** tadını doyasıya çıkarıyordu.” (c1,28,62)

“Belki de oyunlar **oynamak**, hoplayıp **zıplamak** istiyorsunuz.” (c1,38,2)

“**Atlama** ipi, halat, **örgü** ipi ve daha nicesi...” (c1,38,5)

“İp **baskı** yapabilir, **örgü** örebilir, sağlam bir ağaç dalına basit bir **salıncak** kurarak sallanabilirsiniz.” (c1,38,9)

“Halat **çekme** oyununu pek çoğunuz biliyordur.” (c1,38,10)

“Oyun için sağlam bir halata **gereksinim** var.” (c1,38,13)

“Oyunu en az 5 **oyuncu**yla **oynamanızı** öneririz.” (c1,39,15)

“Kim ipe değerse ortaya geçer ve ip **çevirici** olur.” (c1,39,24)

“Tabii bu oyunda birbirinize bayrak yerine **atlama** ipi teslim edeceksiniz.” (c1,39,26)

“İkinci **oyuncular** da karşıya gidip **başlangıca** döner ve oyun bu sırayla devam eder.” (c1,39,32)

“Lazer oyununda halat ya da **atlama** ipi değil, kalın **örgü** ipleri kullanılır.” (c1,39,35)

“Karşılıklı iki kişiyle oynanan bu oyunda amacınız ipi sırayla farklı **biçimlere sokmak**.” (c1,40,44)

“Beş gündür, bu **uçurtmalarla** uğraşıyor, onları çocukların hoşuna gidecek **biçimlere sokmaya** çalışıyorum.” (c1,52,12)

“**Öğretmen** emeklisiyim.” (c1,53,26)

“Bir de beni mutlu eden **uçurtmalarım** var.” (c1,53,34)

“Kendimi bu **düşüncelerden** kurtarıp, **uçurtmalarımın** yanına gittim.”
(c1,53,35)

“Kulakları **dışarıda** olan çocuklar, bu sesle kendilerini dışarı attılar.”
(c1,53,41)

“Bir anda **çevremi** sarıp bağırıp **çağırmaya**, **uçurtmalarına kavuşmak** için sabırsızca **tepinmeye** başladılar.” (c1,53,42)

“Bir an **çocukluğumu** anımsadım.” (c1,54,77)

“Bu **canlılığı** ben de içimde duyuyorum.” (c1,54,93)

“Daha sonra **uçurtmaların** içinden sıyrılıp, gökyüzünün masmavi **boşluğunda** kaybolup gittiler.” (c1,55,97)

“Sanki bu **uçurtmalarla** birlikte göğün **maviliğini** **kucaklamak** istiyorum.”
(c1,55,102)

“Sanki **sevinçleri** de onunla uzaklaşıyor.” (c155,118)

“Hem en iyi sen bilirsin **vatansızlığın** acısını.” (c1,91,8)

“Ama Salih ağabeyim, o birkaç günlük **yolculukta** koca bir adam oldu çıktı **sanki**.” (c1,91,14)

“Hür bir memlekette **yaşama özlemiyle** dolu, cepheye uğurluyorlar **sevdiklerini**.” (c1,91,29)

“**Afyonlular** buraya “İzmir İstasyonu” derlermiş, duyunca çok hoşuma gitti.”
(c1,92,35)

“Mustafa’nın en büyük **dileği** arkadaşları gibi okula **götmek** ve **okumaktı**.”
(c1,100,2)

“Onun okul yerine, dağlarda **sığırtmaçlık** yaparak ailesinin bütçesine **katkıda bulunması** gerekiyordu.” (c1,100,4)

“Her yer her şey eşsiz **güzellikteydi**.” (c1,100,12)

“Birden uzaktaki **atlıları** fark etti.” (c1,100,25)

“Demek ki seninle **adaşız**.” (c1,101,41)

“Gazi ismini **büyük**lerinden ve okula giden **arkadaş**larından duymuştu ama kendisini nereden bilebilirdi ki?” (c1,102,45)

“**Konuşmasını, davranışını ve samimiyetini çok beğenmişti.**” (c1,102,57)

“Ama öncesinde hakkında **bilgi toplaması gerekiyordu.**” (c1,103,95)

“Hatta içinde, hayatının birden değişeceği, eski yaşadığı **zorlukların** yerini mutlu günlerin alacağı hissi vardı.” (c1,103,101)

“Çocuğun **hastalığı** baya ilerlemişti.” (c1,103,106)

“Mustafa oldukça başarılı bir **öğrenciydi.**” (c1,103,112)

“Orada başarılı ve mutlu bir **yaşam** sürdü.” (c1,103,115)

“Sevdiğimiz bir **arkadaşımızı** görünce yüzümüzün **gülmesi**, bizi heyecanlandıran bir **olay** karşısında kalbimizin hızlı **atması**, sinirlendiğimizde kaşlarımızın **çatılması** gibi...” (c1,138,2)

“**Duygularımızın** bazıları doğuştan gelir ve temel **duygular** olarak adlandırılır.” (c1,138,3)

“**Mutluluk, üzüntü, şaşkınlık, korku, öfke, iğrenme ve şaşırma** gibi...” (c1,138,4)

“Böylece **duygularımız** hakkında konuşabilir ve **sorunları** daha iyi çözebiliriz.” (c1,139,11)

“**Duygularımızı** güvendiğimiz bir kişiyle **paylaşmak** da iyi bir fikir olabilir.” (c1,139,19)

“Ayşenur’ların evlerinin **bahçesinde** bir ıhlamur ağacı vardı.” (c1,150,1)

“Hele bir de ıhlamur ağacının çiçek açtığı günlere denk gelirse bambaşka bir **güzellik** ortaya çıkıyordu.” (c1,151,6)

“Ihlamur çiçeğinin güzel **kokusuna** doyum olmuyordu.” (c1,151,7)

“Ayşenur, **bakışlarını** elindeki bezden dedesinin yüzüne çevirdi.” (c1,151,20)

“Ona **bakmaya** başladı.” (c1,151,21)

“Dedesinin yüzünde o hiç eksilmeyen **gülümsemesi** vardı.” (c1,151,22)

“Yüzünde bir iş **yapmanın** verdiği **sevinç** ve **mutluluk** okunuyordu.” (c1,151,39)

“Dedesı merakla onun yaptığı **işlemeye** bakıyordu.” (c1,152,43)

“Dedesı **konusmasını** yavaşlattı.” (c1,152,74)

“Yüzündeki **gülümseme** gitmiş yerini derin bir **düşünce** almıştı.” (c1,152,75)

“Ayşenur’un yüzünde **imrenme duyguları** belirmişti.” (c1,152,85)

“Hem de ne **gülüş**...” (c2,12,14)

“Ardından Konya ’da **eğitim** gördüm.” (c2,12,17)

“Babamın **ölümünden** sonra ise köyümde **imamlık**, Sivrihisar medresesinde **hocalık** yaptım.” (c2,13,18)

“Orada da **hocalık** ve **kadılık** yaptım.” (c2,13,21)

“**Geleceğe** dair **umutları** kaybolmuştu.” (c2,13,29)

“İşte bir hoca olarak bunları **değiştirmek** istedim.” (c2,13,30)

“**Tembellik** ve **bilgisizlik** vardı mesela.” (c2,13,32)

“**Hırsızlık, dilencilik, dedikodu** çok artmıştı.” (c2,13,33)

“Fıkralar **anlatmam** böyle başladı.” (c2,13,36)

“Nerede içinde **yanlışlık** olan bir **olay** görsem hemen bunu fıkra haline getirip anlatıyordum.” (c2,13,37)

“Eksilmezdi yüzlerde **sevinç**.” (c2,30,4)

“**Kazılarda** çıkarılan eski eserler **içerisinde** çömllekler **çoğunluktadır**.” (c2,44,2)

“Bu işi yapan kişiye de **çömllekçi** denir.” (c2,44,6)

“Sanırım önce bu konuda kısa da olsa **bilgi vermek** gerekiyor.” (c2,45,18)

“Hamurun içine katılan organik **karışım** yandığı zaman çömlleklerdeki gözenekli **yapıyı** oluşturur.” (c2,45,23)

“Günümüzde ise bu **işlemler** için makineler kullanılır.” (c2,45,27)

“Çömllek hamuruna üç şekilde **biçim** verilir.” (c2,45,28)

“**Kalıplama** tekniğinin **uygulamasına** en güzel ve en bilinen örnek kiremittir.”
(c2,45,31)

“Bu fırınlarda **sıcaklık** ayarı da yapılamaz.” (c2,46,37)

“Tekrar fırınlandığında bu maddeler eriyerek ince cam gibi bir **yüzey** meydana getirir.” (c2,46,43)

“Günümüzde **çömlekçilik** mesleği Kütahya, İzmir, Gaziantep, Diyarbakır, Erzurum, Nevşehir illerimiz ve bu illere bağlı **ilçelerde** dar bir **kapsamda** dahi olsa devam etmektedir.” (c2,46,49)

“Bana göre o kurabiyeler **mutluluğun** sembolüydü.” (c2,68,5)

“Değerli biz vazonun **kırılması**, mesele haline gelirken, insanın **kırılmasını** sıradan görür olduk.” (c2,69,21)

“Eşya, **duygunun**, ruhun önüne geçti.” (c2,69,22)

“Toprak ve **hayvancılık** işlerinde ailelerimize yardımcı olduğumuz zamanların dışında doyamadığımız yaz günleri hep böyle geçer.” (c2,80,6)

“Üç yaşındaki **kardeşim** henüz bazı harfleri söyleyemez.” (c2,81,32)

“**Dışarıda** rüzgâr uğuldayarak ve küçük evimizi sarsarak eserken köpek **ulumaları** duyulur, ocağın üstündeki **çaydanlık** fokurdarken ben okurum.” (c2,81,42)

“Sanki **olay** kendi başlarından geçmiş gibi sevinirler.” (c2,81,50)

“Neşe içinde karnımızı doyururken **yoksulları** da aç **bırakmaması** için yüce Allah’a dua ederiz.” (c2,81,53)

“**Sevmekten** geri kalma,” (c2,86,9)

“Peki hem spor yapıp hem de doğadaki böcekleri, kuşları, ağaçları, çiçekleri ve pek çok **canlıyı gözlemlemek** daha eğlenceli olabilir mi, ne dersiniz?” (c2,114,2)

“**Doğa yürüyüşü** nerelerde yapılır, bu **yürüyüş** için ne giyilir, nasıl hazırlanılır, **yürüyüş** sırasında nelere dikkat edilir hepsi bu **yazımızda**.” (c2,114,4)

“**Doğa yürüyüşü yapmak** için kentten **uzaklaşmak** gerekir.” (c2,114,6)

“Bu sporu yaparken hem fiziksel bir **etkinlik** yapılır hem de aile ya da **arkadaşlarla doğada** güzel zaman geçirilir.” (c2,114,8)

“**Yürüyüş** rotasını önceden **belirlemekse** **giysileri** ve alınması gereken eşyaları doğru **seçmeyi** kolaylaştırır.” (c2,115,13)

“Yol boyunca geçirilecek güzel zamanların yanında bilek **burkulması**, **düşme**, küçük **sıyrıklar**, böcek **ısırmaları** ve alerji gibi bazı **olumsuzluklar** yaşanabilir.” (c2,115,20)

“Aslında annemi **üzmek** istemiyorum.” (c2,128,14)

“Ne kadar oflasam da bazen **açlıktan** bazen annemin **zorlamasından** sevmediğim şeyleri **yemek** zorunda kalıyorum.” (c2,128,19)

“Okulda da sürekli **beslenme**, **büyüme**, **gelişme** gibi konuları işleyip duruyoruz.” (c2,129,23)

“Dersler iyi güzel de bence bir **haksızlık** var.” (c2,129,24)

“Bir gün yine okulda **beslenme** konusunu işliyorduk.” (c2,129,29)

“Biliyorsunuz ki yemezsek **yaşamımızı** sürdüremeyiz.” (c2,129,36)

“**Canlıların** en önemli ihtiyaçlarından biridir **beslenme** ihtiyacı...” (c2,129,37)

“Eğer **yemek** yemezsek **gelişimimizi** sağlayıp sürdüremeyiz, güç kazanamayız.” (c2,129,38)

““Anladım **öğretmenim** ama bilmiyorum.”” (c2,130,55)

“Seçtiğiniz **yiyeceklerle** ilgili **anılarınız**, **büyüklerinizin** anlattığı bir efsane, duyduğunuz bir fıkra ya da okuduğunuz bir masal varsa onları da ekleyebilirsiniz.” (c2,130,64)

“Sonra da listemdeki **yiyecekleri** sırasıyla **araştırmaya** başladım.” (c2,130,75)

“Annem bu **çalışmayı** okuduğunda çok memnun oldu.” (c2,130,80)

“Hatta bugün gidip **öğretmenime** teşekkür edecekmiş.” (c2,130,83)

“Fakat temel **sorun**, **sağlıksız beslenme** ve yetersiz aktivite **durumudur**.” (c2,140,14)

“Fazla kilolu **olmak** günlük **yaşamımızı** nasıl etkiliyor olabilir?” (c2,141,17)

“Özellikle doymuş yağdan üretilen, **dışarıdan satın aldığımız hazır yiyeceklerden** mümkün olduğunca uzak durmalıyız.” (c2,141,27)

3.1.3.3. Birleşik İsim

İncelenen metinlerde 140 birleşik isim tespit edilmiştir ve birleşik isimlerin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“*Mete, **gökyüzüne** baktı.*” (c1,28,55)

“*İstersem şimdi Satürn gezegeninde bir **hastaneye** gidip orada da tedavi olabilirim, dedi*” (c1,28,56)

“*Elbette Satürn’de bir **hastanede** tedavi olmayı tercih edebilirdi.*” (c1,28,63)

“*Ya da okyanusun derinliklerinde tam teşekküllü bir **Denizaltı Hastanesine** gidebilirdi.*” (c1,28,68)

“*Sarı bir **köpek balığı** onun doktoru olabilirdi.*” (c1,28,69)

“*Mete, Satürn Devlet **Hastanesinde** tedavi olmayı seçti.*” (c1,28,70)

“*Tüm renklerin gelip **göz bebeklerime** yerleştiğini duyumsadım.*” (c1,52,5)

“*Bir **gökkuşağını** anımsatan upuzun rengârenk kuyruklarıyla yerde, masanın, sandalyenin üzerinde duran uçurtmalarımı parmağımı uzatarak, tek tek saydım.*” (c1,52,6)

“*Koltuğuma biraz daha gömülürken, “Yarın olsun, **gökyüzü** renklerle donanacak, bir yarın olsun,” diye mırıldandım ve **göz kapaklarımın** ağırlaştığını hissettim.*” (c1,53,14)

“***Gökyüzünde** martılar gibi süzülünler, göğün rengine karışsın, uçurtmalarınızın rengi!”* (c1,54,57)

“***Gökyüzü** onlarla doldu, sanki güneş yedi rengini salıvermiş de mora, turuncuya, kızıla boyamıştı bu sonsuz boşluğu.*” (c1,54,64)

“*Nasıl da süslendi **gökyüzü!**”*” (c1,54,65)

“*Sanki **gökyüzüne** renkli tül çekilmiş,*” diye ilave etti Onur.” (c1,54,67)

“*Evet,*” diye yanıtladım başımı **gökyüzünden** ayırmadan.” (c1,54,68)

“Sal **gökyüzüne**, bugün **gökyüzü** bizi olacak!” (c1,55,81)

“Daha sonra uçurtmaların içinden sıyrılıp, **gökyüzünün** masmavi boşluğunda kaybolup gittiler.” (c1,55,97)

“Leyleklere, mavi bir atlas gibi parlayan **gökyüzüne** ve papatyalı tepelere uzun uzun baktım.” (c1,55,98)

“Hem öyle kocaman, öyle güzel olacak ki, **gökyüzünde** süzülürken, tüm kuşlar onu kıskanacak.” (c1,55,108)

“Evvela selam eder, senin ve Salih **ağabeyimin** ellerinden, kız kardeşimin gözlerinden hasretle öperim.” (c1,90,2)

“Küçük Nevreste’nin bir bana bir de kardeşim Hasan’a durup durup sarılması; Salih **ağabeyimin** hem gururlu hem buruk bakışlar; senin içine akıttığın **gözyaşları** hiç çıkmaz aklımdan anam.” (c1,90,4)

“Ama Salih **ağabeyim**, o birkaç günlük yolculukta koca bir adam oldu çıktı sanki.” (c1,91,14)

“Birkaç günde on yıl büyüdü **ağabeyim**.” (c1,91,15)

“Sana, bana kardeşlerime sahip çıkma telaşı büyüttü onu **Çanakkale**’de kaybettiği bacağından önce.” (c1,91,16)

“Hele bir çıksınlar karşımıza, bizi yurdumuzdan edenlere **Anadolu**’yu yar etmeyeceğimizi göstereceğiz.” (c1,91,19)

“**Anadolu**’nun bu cömert analarının doğurduğu Mehmetçiğin bileğini kimse bükemez ana, korkmayasın.” (c1,92,33)

“İçini ferah tut, oğlun yakında Türk askerleriyle beraber bayrağı **Sarıklı**’ya dikecek.” (c1,92,51)

“Hepinize selam eder, senin ve **ağabeyimin** ellerinden, Nevreste’nin gözlerinden öperim.” (c1,92,52)

“**Gökyüzünde** pırıl pırıl bir güneş, **yeryüzünde** yemyeşil bir doğa vardı.” (c1,100,11)

“**Okuryazarlığı** olmadığı için nasıl hesaplayacağını şaşırmıştı.” (c1,102,64)

“Ailesinin de onayını aldıktan sonra **Beşiktaş**’taki 19. İlk Mektep’e yolladı.” (c1,103,111)

“**Atatürk**, yeşile olan tutkusunu ve özlemini, “Yeşili görmeyen gözler renk zevkinden yoksundur.”” (c1,120,1)

“Bu sözler **Atatürk**’ün, Ankara’da neden bir çiftlik aldığını hemen anlamamızı sağlıyor.” (c1,120,3)

“**Atatürk**, daha 1925 yılında tarımcılarına, bir çiftlik arazisi için yer araştırmaları emrini verdiğinde geleceği ve halkının mutluluğunu düşünüyordu.” (c1,120,4)

“**Atatürk**’ün Ankara’da modern bir çiftlik kurmak isteği konusunda bir tarımcımız o günkü anılarını şöyle anlatıyor.” (c1,121,5)

“Kıraç bir **bozkırın** ortasında bir **ortaçağ** şehri.” (c1,121,8)

“**Atatürk**’ün bize cevabı şu oldu:” (c1,121,15)

“**Atatürk**, **Atatürk** Orman Çiftliği’nin şimdiki yerini seçtiği zaman, arazinin verimliliği hakkında yabancı uzmanların da görüşünü alır.” (c1,121,19)

“Anlaşıyor ki **Atatürk**, tarım uzmanlarından en iyi toprak için değil, en kötü toprak raporunu alabilmek için yararlanmış.” (c1,121,22)

“Çiftlik kurmak için ağacın bile yetişmediği bir yeri yeğleyen **Atatürk**, kuruluş çalışmalarıyla yakından ilgilenir.” (c1,121,24)

“Bu çalışma sonucunda **Atatürk**, halkına çocuklarıyla birlikte gezecekleri, eğlenecekleri ve bilgilenebilecekleri bir yeşil alan, Türk tarımına da modern tarım yöntemlerinin ilk örneklerinin uygulanabileceği bir çiftlik armağan eder.” (c1,121,30)

“**Ayşenur**’ların evlerinin bahçesinde bir ıhlamur ağacı vardı.” (c1,150,1)

“**İlkbaharın** ılık günleri yavaş yavaş geride kalıyor, yerini yazın sıcak günlerine bırakıyordu.” (c1,150,4)

“Böyle bir yaz günü küçük **Ayşenur** ıhlamur ağacının altındaki sandalyelerden birine oturmuştu.” (c1,151,8)

“**Ayşenur** beze nakış yapıyordu.” (c1,151,10)

“**Ayşenur** dalmış nakış işlerken dedesi, sokak kapısından içeri girdi.”
(c1,151,13)

“**Ayşenur**’u ağacın altında oturuyor görünce, ona doğru yöneldi.” (c1,151,14)

“**Ayşenur**, bakışlarını elindeki bezden dedesinin yüzüne çevirdi.” (c1,151,20)

“**Ayşenur** da dedesine gülümsedi.” (c1,151,23)

“Dedesi de **Ayşenur**’a bakıyordu.” (c1,151,26)

“**Ayşenur**, dedesinin yüzüne bakmaya devam ediyordu.” (c1,151,31)

“**Ayşenur**, oturduğu sandalyeden ayağa kalktı.” (c1,151,36)

“**Ayşenur**, işlemekte olduğu bezi dedesinin yanındaki sehpanın üzerine bıraktı.”
(c1,152,42)

“-Nedir bu yaptığın **Ayşenur**?” (c1,152,44)

“**Ayşenur**, beze işlemekte olduğu tomurcukları gösterdi.” (c1,152,46)

“Dedesi, **Ayşenur**’u saçlarından okşamaya devam ediyordu.” (c1,152,51)

“**Ayşenur**, dedesinin anlattıklarını dinliyordu.” (c1,152,61)

“Bugün **insanoğlu** güzel duygulara muhtaç...” (c1,152,64)

“**Ayşenur**, dedesinin anlattıklarından etkilenmişti.” (c1,152,67)

“**Ayşenur**’un yüzüne daha bir yoğun baktı.” (c1,152,76)

“Saygı, vefa, merhamet, **yardımseverlik**, **alçak gönüllülük**, etrafına ikramda bulunmak hediyeleşmek bunlardan sadece birkaçıdır.” (c1,152,82)

“**Ayşenur**’un yüzünde imrenme duyguları belirmişti.” (c1,152,85)

“1208 yılında **Eskişehir**’in **Sivrihisar** ilçesinin Hortu köyünde doğdum.”
(c2,12,9)

“İlk mektebi tamamladıktan sonra **Sivrihisar**’daki medreseye yazıldım.”
(c2,12,16)

“Babamın ölümünden sonra ise köyümde imamlık, **Sivrihisar** medresesinde hocalık yaptım.” (c2,12,18)

- “Ardından **Akşehir**’e yerleştim.” (c2,13,20)
- “1284’te **Akşehir**’de vefat ettim.” (c2,13,22)
- “Hırsızlık, dilencilik, **dedikodu** çok artmıştı.” (c2,13,33)
- “Mesela **Akşehir** Gölü’ne yoğurt mayası dökerken beni görenler ne yaptığımı sorduklarında onlara “Göle maya çalıyorum.” demiştim.” (c2,13,41)
- “Bendim evin **gözbebeği**,” (c2,30,1)
- “**İnsanoğlunun** en eski mesleklerindendir.” (c2,44,1)
- “Bunun için kil, kireç, kurşun, **çakmaktaşı**, boraks, emaye tozu, reçine gibi maddeler karıştırılır, pişmiş bir çömleğin üzerine sulandırılmış karışım sürülür.” (c2,46,41)
- “Arkeolojik çalışmalar çömlekçiliğin geçmişinin **Anadolu**’da M.Ö. 7000 yıllarına kadar uzandığını göstermektedir.” (c2,46,44)
- “Örneğin **Çatalhöyük** kazılarınının alt katmanlarında dahi çeşitli çanak ve çömleğe rastlanmaktadır.” (c2,46,46)
- “Günümüzde çömlekçilik mesleği Kütahya, İzmir, **Gaziantep**, **Diyarbakır**, Erzurum, **Nevşehir**, illerimiz ve bu illere bağlı ilçelerde dar bir kapsamda dahi olsa devam etmektedir.” (c2,46,49)
- “Termosun ve **buzdolabının** yaygınlaşması testilerin de küplerin de pabucunu dama attı.” (c2,46,53)
- “Ben Doğu **Anadolu**’nun bir dağ köyünde doğdum.” (c2,80,1)
- “**Başörtüsünün** ucuyla gizlice **gözyaşlarını** siler.” (c2,81,46)
- “Uzun bir yürüyüş için en önemlisi doğru **ayakkabı** seçimi.” (c2,115,14)
- “Bilekleri kapatan, ayaklara hava aldırان, su geçirmez ve kalın tabanlı **ayakkabılar** yürüyüş boyunca ayakları hem korur hem de rahat ettirir.” (c2,115,15)
- “**Ayakkabı** içine uzun çoraplar giymekse böcek ısırıklarına karşı alınan önlemlerdendir.” (c2,115,16)

“Yürüyüş boyunca yetecek miktarda içme suyu, besin değeri yüksek, kolay taşınabilir ve az yer kaplayan **kuruyemiş, kuru meyve** ve sandviç gibi yiyecekler de unutulmamalı!” (c2,115,19)

“Bunun için **ilk yardım** çantasının yanınızda bulunması çok önemli!” (c2,115,21)

“Uzun süre **bilgisayar** ve televizyon karşısında veya masa başında zaman geçirmek vücudun enerji tüketimini azaltacağından obezite olasılığını artırır.” (c2,141,16)

3.1.4. İsim Tamlamaları

İncelenen metinlerde belirtili isim tamlaması, belirtisiz isim tamlaması ve zincirleme isim tamlaması türlerinden toplam 453 isim tamlaması tespit edilmiştir.

3.1.4.1. Belirtili İsim Tamlaması

İncelenen metinlerde belirtili isim tamlaması türünde toplam 189 belirtili isim tamlaması tespit edilmiştir ve belirtili isim tamlamalarının tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Bir gün, kasabada basketbol maçı yaparken **çocukların topları** patladı.” (c1,26,7)

“**Maçın** en heyecanlı **anında** top patladı diye maçı bitiremezlerdi.” (c1,26,11)

“Moni, **sahanın ortasına** geçip bağırды.” (c1,27,28)

“**Mete’nin ayağına** buz tuttular.” (c1,27,47)

“Mete de **eğlencenin tadını** doyastıya çıkarıyordu.” (c1,28,62)

“Ya da **okyanusun derinliklerinde** tam teşekküllü bir Denizaltı Hastanesine gidebilirdi.” (c1,28,68)

“Üstelik behsedeceğimiz **oyunların tümü** için gerekli tek bir malzeme var: ip.” (c1,38,4)

“Öncelikle iki takım kurulur ve takımlar **ipin** iki **ucuna** ayrılır.” (c1,38,14)

“Burada ipi, sıradaki takım arkadaşına teslim edip **sıranın arkasına** geçerler.” (c1,39,31)

“**İplerin sonuna** bir hedef konulur ve iplere değmeden aralarından geçerek hedefe ulaşmaya çalışılır.” (c1,39,39)

“Oyunculardan biri, ellerini bağlanan bu **ipin** arasından geçirir.” (c1,40,48)

“Sağ elini **ipin** sol **kenarından** ve ardından sol elini **ipin** sağ **kenarından** dıştan içe doğru geçirip geri çeker.” (c1,40,49)

“**Avuçlarının çevresini** saran **iplerin altından** karşı **elinin** orta **parmağını** geçirip ellerini tekrar geriye doğru çeker.” (c1,40,50)

“Böylece **oyunun başlangıcı** yapılmış olur.” (c1,40,51)

“Buradan sonrası **sizin hamlelerinize** bağlı!” (c1,40,52)

“Oturdüğüm **döşemenin üzerinden** kalkıp, kendimi yumuşak bir koltuğa attım.” (c1,52,3)

“Gözlerimi **odanın içinde** dolandırırken çevreme serpiştirdiğim uçurtmalara sevinçle baktım.” (c1,52,4)

“**Mahallenin çocuklarına** yeter mi?” (c1,52,8)

“**Penceremin kanadını** ardına kadar açtım ve kollarımı iki yana açarak baharı kucakladım.” (c1,53,17)

“**Baharın ılık nefesi** açık yakamdan içeri girip tüm vücudumu bir müjde gibi sardı.” (c1,53,18)

“Yalnız yaşıyorum, çocuklarım ve torunlarım yok ama bu **semtin tüm çocukları benim torunlarım**, kopamadığım öğrencilerim.” (c1,53,33)

“Kendimi bu düşüncelerden kurtarıp, **uçurtmalarımın yanına** gittim.” (c1,53,35)

“Onları iki **koltuğumun altına** sıkıştırıp hevesle dışarı fırladım.” (c1,53,36)

“Küçük **Deniz’in elinden** tuttum, kırlara doğru koştuk.” (c1,54,54)

“Gökyüzünde martılar gibi süzülünler, **göğün rengine** karışsın **uçurtmalarınızın rengi!**” (c1,54,57)

“Papatyalı tepelere ulaştığımızda, uçurtmalarımızı hep birlikte **baharın ılık rüzgârlarına** bıraktık.” (c1,54,62)

“**Benim uçurtmam** artık o kadar yüksekte ki, onu göremiyorum!” (c1,54,74)

“Benim ve **babamın elinde** birer uçurtma var.” (c1,55,78)

““Haydi, Ali, koyuver **uçurtmanın ipini!**”” (c1,55,80)

“**Baharın ılık rüzgârları** onu alıp nasıl da yücelere götürüyor!” (c1,55,90)

“Daha sonra **uçurtmaların içinden** sıyrılıp, **gökyüzünün** masmavi **boşluğunda** kaybolup gittiler.” (c1,55,97)

“Sanki bu uçurtmalarla birlikte **göğün maviliğini** kucaklamak istiyorum.” (c1,55,102)

“Kuyruğunu sallayarak gittikçe uzaklaşan **uçurtmanın arkasından** baktı küçüğüm.” (c1,55,111)

“Sizlerden ayrılalı bir aydan fazla oldu ama Basmane İstasyonu’ndaki anınız hep **gözümün önünde.**” (c1,90,3)

“Hem en iyi sen bilirsin **vatansızlığın acısını.**” (c1,91,8)

“Doğduğun büyüdüğün topraklardan **düşmanın zulmü** sürmedi mi seni?” (c1,91,9)

“Ananı, babanı, telli duvaklı gelin gittiğin **kocanın mezarını** bırakıp da gelmedin mi Manastır’dan?” (c1,91,10)

“Nevreste daha bebekti **bizim gözümüzde.**” (c1,91,13)

“Vatansız kalmayacak, garip kuşlar gibi ordan (oradan) oraya savrulmayacak **bizim evlatlarımız.**” (c1,91,20)

“Üst baş perişan hepsinde, ama **hepsinin yüreği** vatan aşkıyla çarpar.” (c1,91,26)

“**Hepsinin gözleri** ıslıl ıslıl, imanı tam.” (c1,91,27)

“Geceleri **çadırın içi** bile o kadar soğuk olur ki, cephedeki kardeşlerimiz şimdi ne yapıyordur diye düşünmekten uyku girmiyor gözüme.” (c1,92,41)

“Hepinize selam eder, **ağabeyimin ellerinden, Nevreste’nin gözlerinden** öperim.” (c1,92,52)

“**Mustafa’nın** en büyük **dileği**, arkadaşları gibi okula gitmek ve okumaktı.”
(c1,100,2)

“Ama ne yazık ki o çok fakir bir **ailenin çocuğuydu**.” (c1,100,3)

“Onun, okul yerine dağlarda sığirtmacılık yaparak **ailesinin bütçesine** katkıda bulunması gerekiyordu.” (c1,100,4)

“Derken atlılar kısa sürede **Mustafa’nın yanına** ulaştılar.” (c1,100,28)

“Gazi atından indi ve **Mustafa’nın yanına** yaklaşarak “Çocuğum, çiftliğe nasıl gidilir?” diye sordu.” (c1,101,31)

“Gazi, çocuğa teşekkür ettikten sonra sevgiyle; “**Senin adın** ne ?” diye sordu.”
(c1,101,33)

“Bu arada **onun** sararmış **benzi** ve şiş **karnı** dikkatini çekmişti.” (c1,101,38)

“Sonra **çocuğun omzuna** sevgi ile dokunup, “Gazi Mustafa Kemal’i tanır mısın?” diye sordu.” (c1,101,43)

“**Mustafa Kemal’in** kalbinde **çocukların** apayrı bir yeri vardı.” (c1,102,53)

“Çünkü onlar **Türkiye Cumhuriyeti’nin geleceği**ydi.” (c1,102,54)

“Gazi, Sığirtmacı Mustafa’yla sohbet ederken **çocuğun** her **hareketini** dikkatle inceliyordu.” (c1,102,56)

““Eğer siz onu alırsanız, ben de **cevizin karşılığı** olarak bu parayı almayı kabul ederim.” dedi.” (c1,103,79)

“Tüm bu duygularıyla bayramlık giysileri içinde **çiftliğin kapısını** çaldı.”
(c1,103,102)

“**Çocuğun hastalığı** baya ilerlemişti.” (c1,103,106)

“Atatürk, daha 1925 yılında tarımcılarına, bir çiftlik arazisi için yer araştırmaları emrini verdiğinde geleceği ve **halkının mutluluğunu** düşünüyordu.”
(c1,120,4)

“Çiftlik yeri için öyle uzun boylu dolaşmaya ve **Ankara’nın çevresinde** başka doğal özellikler araştırmaya gerek görmemiştik.” (c1,121,6)

“Kıraç bir **bozkırın ortasında** bir ortaçağ şehri.” (c1,121,8)

“**Ankara’nın kenarında** hem bataklık, hem çorak, hem de fena bir yer.”
(c1,121,17)

“Atatürk, Atatürk Orman Çiftliği’nin şimdiki yerini seçtiği zaman, **arazinin verimliliği** hakkında yabancı **uzmanların** da görüşünü alır.” (c1,121,19)

“Belirli bir durumla karşılaştığımızda aklımızda canlanan **düşüncelerin sonucu** olarak verdiğimiz psikolojik tepkiler duygularımızdır.” (c1,138,1)

“Sevdiğimiz bir arkadaşımızı görünce **yüzümüzün gülmesi**, bizi heyecanlandıran bir olay karşısında **kalbimizin hızlı çarpması**, sinirlendiğimizde **kaşlarımızın çatılması** gibi...” (c1,138,2)

“**Duygularımızın bazıları doğuştan gelir ve temel duygular olarak adlandırılır.**”
(c1,138,3)

“**İlkbaharın ılık günleri** yavaş yavaş geride kalıyor, yerini **yazın sıcak günlerine** bırakıyordu.” (c1,150,4)

“Ayşenur’u **ağacın altında** oturuyor görünce, ona doğru yöneldi.” (c1,151,14)

“Ayşenur, bakışlarını elindeki bezden **dedesinin yüzüne** çevirdi.” (c1,151,20)

“Ayşenur, **dedesinin yüzüne** bakmaya devam ediyordu.” (c1,151,31)

“**Dedesinin yanına** geldi.” (c1,151,37)

“Bu boş **bezin üstüne** tomurcuk işle!...” (c1,152,58)

“**Dedesinin sesi** çok duygulu idi.” (c1,152,62)

“**Geleceğin toplumunu** sizler oluşturacaksınız.” (c1,152,72)

“Ayşenur’un **yüzüne** daha bir yoğun baktı.” (c1,152,76)

“Ayşenur’un **yüzünde** imrenme duyguları belirmişti.” (c1,152,85)

“**Annemin adı** Sıdika, **babamın adı** Abdullah’tır.” (c2,12,11)

“**Babamın ölümünden sonra** ise köyümde imamlık, Sivrihisar medresesinde (Medresesinde) hocalık yaptım.” (c2,13,18)

“Halkın ve sosyal **yaşamın içinde** bulunduğum için sorunları biliyordum.”
(c2,13,31)

- “İşte her **fıkramın** böyle bir **mesajı** vardır.” (c2,13,49)
- “Sonra fıkralarım **dünyanın** dört bir **yanına** yayıldı.” (c2,13,50)
- “Bendim **evin gözbebeği**” (c2,30,1)
- “**İnsanoğlunun** en eski **mesleklerindendir**.” (c2,44,1)
- “**Doğanın** yıpratıcı **etkisine** en iyi dayanan yine topraktan yapılan ve ateşte pişirilerek sağlamlaştırılan kaplardır.” (c2,44,3)
- “Çamur cinsi yapılacak **kabın türünü** de belirler.” (c2,45,21)
- “**Hamurun** içine katılan organik karışım yandığı zaman çömleklerdeki gözenekli yapıyı oluşturur.” (c2,45,23)
- “Çömlek hamurunda kullanılan **kilin yağı** da kum kullanmak suretiyle alınır.” (c2,45,25)
- “Bu teknikte şekil verilecek olan çömlek hamuru dönen bir **çarkın üzerine** yerleştirilerek el ve çeşitli aletler yardımıyla şekillendirilir.” (c2,45,33)
- “Arkeolojik çalışmalar **çömlekçiliğin geçmişinin** M.Ö. 7000 yıllarına kadar uzandığını göstermektedir.” (c2,46,44)
- “**Termosun** ve **buzdolabının yaygınlaşması** testilerin de küplerin de pabucunu dama attı.” (c1,46,53)
- “Bana o göre o kurabiyeler **mutluluğun sembolüydü**.” (c2,68,5)
- “Gelecekteki **evimin** en önemli **detay**ıydı.” (c2,68,6)
- “Aslında **hepimizin hayalinde** bir ev vardı.” (c2,68,7)
- “Değerli bir **vazonun kırılması** mesele haline gelirken, **insanın kırılması** sıradan görür olduk.” (c2,69,21)
- “Eşya **duygunun, ruhun önüne** geçti.” (c2,69,22)
- “Acilen **eşyanın hâkimiyetinden** kurtulup insana dokunmak lazım.” (c2,69,26)
- “Bunda **kurabiyelerin payı** var mı?” (c2,69,32)
- “Köyümüz başı karlı ve dumanlı bir **dağın eteklerindedir**.” (c2,80,12)
- “**Herkesin yardımına** koşan çok ama çok iyi bir insandır.” (c2,80,10)

“**Onun gelmesini sabırsızlıkla beklerim.**” (c2,80,13)

“*Hemen eve koşar, alelacele duvardaki çividen indirdiği tavayı **ocağın üzerine** yerleştirir, bol yağlı bir çorba hazırlar.*” (c2,80,18)

“*Anamın elinden her iş gelir.*” (c2,80,20)

“*Tavuklar **evimizin bitişiğindeki ahırın etrafında** dolaşır, yem ararlar.*” (c2,80,25)

“***Bahçemizin ortasında** şirin kuyumuz, neşeli çıkrık sesleriyle çevresine hayat saçar.*” (c2,81,26)

“*Sahi söylemeyi unuttum, **benim adım** Mehmet.*” (c2,81,35)

“***Başörtüsünün ucuyla** gizlice gözyaşlarını siler.*” (c2,81,46)

“*Yanınızda fotoğraf makinesi, dürbün, büyüteç, gözlem defteri, bölgedeki bitki ve hayvanlarla ilgili kitapçık da olursa **gördüklerinizin fotoğrafını** çekebilir, onları inceleyebilir ya da onlarla ilgili bazı notlar alabilirsiniz.*” (c2,115,23)

“*Deneyimli bir **rehberin eşliğinde** grup olarak yürümek ve rotadan uzaklaşmamak güvenli bir yürüyüş yapmanızı sağlar.*” (c2,115,27)

“***Benim adım** Tolga, yemek yemeyi sevmeyenlere kocaman bir merhaba.*” (c2,128,12)

“*Eminim **sizin başınıza** da benzer şeyler gelmiştir.*” (c2,115,20)

“*Doğrusu ben de merak ettim bu **sorunun cevabını**.*” (c2,130,56)

“*‘**Senin iyiliğin** için söylüyorum.’ dedi.*” (c2,130,81)

“*Büyüyüp bilim adamı olunca ben de **yiyeceklerin yarar ve zararlarıyla** ilgili çalışmalar yapacağım.*” (c2,130,86)

“***Vücudumuzun devamlılığı ve işleyişi** metabolik bir denge üzerine kuruludur.*” (c2,140,3)

“*Arada sırada **yemeğin ölçüsünü** kaçırmak bizleri obez kılmaz.*” (c2,140,12)

“***Vücudun genç yapısına** göre yükünü artıran fazla kilolar, eklemleri ve kemikleri zor durumda bırakır, ağrı problemlerine yol açabilir.*” (c2,141,19)

“Azar azar kilo almaya başlamak, obezite ile sonuçlanabilecek bir **sürecin habercisi** olabilir.” (c2,141,22)

3.1.4.2. Belirtisiz İsim Tamlaması

İncelenen metinlerde belirtisiz isim tamlaması türünde toplam 218 belirtisiz isim tamlaması tespit edilmiştir ve belirtisiz isim tamlamalarının tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Ona göre oyunlarda bir sorun varsa bir **öğrenme fırsatı** da vardı.” (c1,26,2)

“Bir gün kasabada **basketbol maçı** yaparken çocukların topları patladı.” (c1,26,7)

“Elbette çantadan çıkan bir **basketbol topu** da olabilir.” (c1,27,26)

“**Sağlık görevlileri** buraya lütfen!” (c1,27,40)

“Bir **siren sesi** duyuldu.” (c1,27,45)

“Moni, İnci ve Taci **sağlık görevlisi** olup ambulansla **olay yerine** geldi.” (c1,27,46)

“İncinen bileğini **sargı bezi**yle titizlikle sardılar.” (c1,27,48)

“Mete’yi sedyeyle **saha kenarına** aldılar.” (c1,27,49)

“Mete, **saha kenarında** keyifle gülümsüyordu.” (c1,28,59)

“Böyle durumlarda size yardımcı olacak birkaç **oyun fikri**yle geldik.” (c1,38,3)

“**Atlama ipi**, halat, **örgü ipi** ve daha nicesi...” (c1,38,5)

“İp baskı yapabilir, örgü örebilir, sağlam bir **ağaç dalına** basit bir salıncak kurarak sallanabilirsiniz.” (c1,38,9)

“Ortada bir **sınır çizgisi** belirlenir.” (c1,38,15)

“Bu oyunu herhangi bir **atlama ipi**yle de oynayabilirsiniz.” (c1,39,18)

“Daha fazla hareket etmek, rekabeti biraz daha artırmak istiyorsanız, ip atlamalı **bayrak koşusunu** deneyebilirsiniz.” (c1,39,25)

“Oyuncular **başlangıç çizgisinde** takımlar halinde sıraya geçer.” (c1,39,29)

“Burada ipi, sıradaki **takım arkadaşı**na teslim edip sıranın arkasına geçerler.”
(c1,39,31)

“Şimdi biraz da engelleri aşarak hedefe ulaşmak isteyenler için **lazer oyunundan** bahsedelim.” (c1,39,34)

“**Lazer oyununda**, halat ya da **atlama ipleri** değil, **kalın örgü ipleri** kullanılır.”
(c1,39,35)

“**Kedi beşiği**, ayatori ya da **ip oyunu**...” (c1,40,41)

“**Öğretmen emeklisiyim.**” (c1,53,26)

“Sen de içini rahat tut ana, bizler de bu **peygamber ocağında**, vatanımızı zalimlerden kurtaracağımız günü iple çekmekteyiz.” (c1,91,18)

“Üst baş perişan hepsinde, ama hepsinin yüreği **vatan aşkıyla** çarpar.”
(c1,91,26)

“Hür bir memlekette **yaşama özlemiyle** dolu, cepheye uğurluyorlar sevdiklerini.” (c1,91,29)

“Kimi elindeki testiden ayran dağıtıyor askerlere, kimi kendi pişirdiği **saç ekmeğini.**” (c1,91,30)

“**Afyon İstasyonu**’na geldiğimizde trenden indik hepimiz.” (c1,92,34)

“Onların birliği trenle yola devam edip **Doğu Cephesi**’ne gidecekmiş.”
(c1,92,37)

“Her gün **sabah ezanıyla** birlikte talime başlıyor, yatsıya kadar çalışıyoruz.”
(c1,92,39)

“Yemek dediğimizde ya **tarhana çorbası** ya mercimek.” (c1,92,45)

“İçini ferah tut, oğlun yakında **Türk askerleriyle** beraber bayrağı Sarıkışla’ya dikecek.” (c1,92,51)

“Güzel bir **eylül sabahında** Mustafa erkenden uyandı.” (c1,100,6)

“Hemen elini yüzünü yıkayıp **iş kıyafetlerini** giydi.” (c1,100,8)

“Yeşili görmeyen gözler **renk zevkinden** yoksundur.” (c1,120,1)

“Atatürk, daha 1925 yılında tarımcılarına, bir **çiftlik arazisi** için yer araştırmaları emrini verdiğiğinde geleceği ve halkının mutluluğunu düşünüyordu.” (c1,120,4)

“**Çiftlik yeri** için öyle uzun boylu dolaşmaya ve Ankara’nın çevresinde başka doğal özellikler araştırmaya gerek görmemiştik.” (c1,121,6)

“Kıraç bir bozkırın ortasında bir **ortaçağ şehri**.” (c1,121,8)

“Anlaşıyor ki Atatürk, **tarım uzmanlarından** en iyi toprak için değil, en kötü **toprak raporunu** alabilmek için yararlanmış.” (c1,121,22)

“Çiftlik kurmak için ağacın bile yetişmediği bir yeri yeğleyen Atatürk, **kuruluş çalışmalarıyla** yakından ilgilenir.” (c1,121,24)

“Bu yüksek fiyatı duyan çevre **arazi sahipleri** de arazilerini satmak istediklerini söylerler.” (c1,121,27)

“Bu **çalışma sonucunda** Atatürk, halkına çocuklarıyla birlikte gezecekleri, eğlenecekleri ve bilgilenebilecekleri bir yeşil alan, **Türk tarımına** da modern tarım yöntemlerinin ilk örneklerinin uygulanabileceği bir çiftlik armağan eder.” (c1,121,30)

“Ayşenur’ların evinin bahçesinde bir **ıhlamur ağacı** vardı.” (c1,150,1)

“Hele bir de **ıhlamur ağacının** çiçek açtığı günlere denk gelirse bambaşka bir güzellik ortaya çıkıyordu.” (c1,151,6)

“Ayşenur dalmış nakış işlerken dedesi **sokak kapısından** içeri girdi.” (c1,151,13)

“-Bak bunlar **gül tomurcukları** dedeciğim!...” (c1,152,47)

“Ayşenur’un yüzünde **imrenme duyguları** belirmişti.” (c1,152,85)

“Onun için, bezine **gül tomurcuğunu, gül goncasını**, açılmış gülleri işlerken, yüreğine de bu duyguları işle.” (c1,152,93)

“Gözlerin ne güzel **deniz mavisi**,” (c1,160,14)

“Babamın ölümünden sonra ise köyümde imamlık, **Sivrihisar medresesinde** (Medresesinde) hocalık yaptım.” (c2,13,18)

“Nerede içine yanlışlık olan bir olay görsem hemen bunu **fıkra haline** getirip anlatıyordum.” (c2,13,37)

“Mesela **Akşehir Gölü**’ne **yoğurt mayası** dökerken beni görenler ne yaptığımı sorduklarında onlara “Göle maya çalıyorum.” demiştim.” (c2,13,41)

“Hoş geldiniz derdi, **misafir kolonyası**.” (c2,30,16)

“**Yemek kapları, su testileri**, kışlık yiyecek saklamak için küpler, **su küpleri** bilinen **çanak çömlek ürünleridir**.” (c2,44,4)

“Kil ve **toprak karışımından** yapılmış pişirilebilir her türlü kaba çömlek denmektedir.” (c1,44,6)

“Böylece tekerleğin üzerindeki **çömlek hamuru** da döner.” (c2,45,15)

“Pişirilecek olan karışımın çömleğe **dönüşme safhasına** gelmeden önce geçirdiği bir **hazırlık dönemi** vardır.” (c2,45,19)

“**Çömlek hamuru**, ait olduğu yatağa göre silisli, killi, yumuşak, yağlı, sert veya gevşek olabilir.” (c2,45,20)

“**Çamur cinsi** yapılacak kabın türünü de belirler.” (c2,45,21)

“İlkel fırınlarda **pişirme işlemi** yüksek sıcaklıklarda yapılamadığından bu fırınlarda pişen malzemeler yeterince sert ve dayanıklı olamazlar.” (c2,46,36)

“Bu fırınlarda **sıcaklık ayarı** da yapılamaz.” (c2,46,37)

“Bu bağlamda “yumuşak çömlekçilik” en eski **çömlekçilik türüdür** ve kullanılan malzeme yüksek sıcaklıkta pişirilmeye dayanaksızdır.” (c2,46,39)

“Günümüzde **çömlekçilik mesleği** Kütahya, İzmir, Gaziantep, Diyarbakır, Erzurum, Nevşehir illerimiz ve bu illere bağlı ilçelerde dar bir kapsamda dahi olsa devam etmektedir.” (c2,46,49)

“Bununla birlikte hayatımıza giren çelik, emaye vb. malzemelerden yapılan tencere, **saklama kabı** gibi eşyalar doğal olarak toprak kaplara olan talebi düşürmüştür.” (c2,46,50)

“Mesleğin günümüzde ürün verdiği **eşya tiplerine** örnek olarak çömlekler, çanaklar, **dolma kapakları**, ibrikler, güveçler, toprak tencere ve kâseler, **su testileri**, saksılar, vazolar gösterilebilir.” (c2,46,51)

“Kadın mutfakta arkadaşıyla sohbet eder, masanın üzerinde o **kurabiye kutusu** dururdu.” (c2,68,3)

“Kadın **akşam yemeğini** hazırlarken baba mutfığa girer, önce karısını öper, sonra ağzına bir bütün kurabiye atardı.” (c2,68,4)

“İçinde kahkahaların yükseldiği, masanın üzerinde kurabiyelerin ya da canlı çiçeklerin durduğu, bazılarımızda şömine, bazılarımızda soba, bazılarımızda kalorifer peteği önünde kahvelerin yudumlandığı, **pencere önünde** begonyaların sardunyalardan olduğu, **mum ışığında** sevgi dolu yemeklerin yendiği, ışıklı, ferah, tarçın kokulu bir ev...” (c2,68,8)

“Latif **müzik sesleri** yükselmiyorsa eğer bir odadan, sen açmadığın için.” (c2,69,15)

“**Televizyon dizileri** bize büyük, heybetli evleri gösterdi.” (c2,69,23)

“Sandık ki güzellik orada, zenginlik masadaki **portakal suyunda**, mutluluk uzun ve görkemli **yemek masasında**...” (c2,69,25)

“**Toprak ve hayvancılık işlerinde** ailelerimize yardımcı olduğumuz zamanların dışında, doyamadığımız **yaz günlerimiz** hep böyle geçer.” (c2,80,6)

“Babam **inşaat işçisidir**.” (c2,80,7)

“Bahçemizin ortasında şirin kuyumuz, neşeli **çıkırık sesleri**yle çevresine hayat saçar.” (c2,81,26)

“Dışarıda rüzgâr uğuldayarak ve küçük evimizi sarsarak eserken **köpek ulumaları** duyulur, ocağın üstündeki çaydanlık fokurdarken ben okurum.” (c2,81,42)

“İşte **doğa yürüyüşü** ya da hiking (hayking) adı verilen bu spor, uzun yürüyüşlerde sporla **doğa gözlemi**ni birleştirir.” (c2,114,3)

“**Doğa yürüyüşü** nerelerde yapılır, bu yürüyüş için ne giyilir, nasıl hazırlanılır, **yürüyüş sırasında** nelere dikkat edilir hepsi bu yazımızda.” (c2,114,4)

“Vadi, orman, **dağ yamaçları** gibi yerlerde ya da önceden belirlenmiş rotalarda yürünebilir.” (c2,114,7)

“**Doğa yürüyüşünü** aşırı yağmur, rüzgâr, sis, tipi ya da yoğun **kar yağışı** gibi hava koşullarının olduğu zamanlar dışında her mevsimde yapmak mümkün.” (c2,115,11)

“**Yürüyüş rotasının** önceden belirlemekse giysileri ve alınması gereken eşyaları doğru seçmeyi kolaylaştırır.” (c2,115,13)

“Uzun bir yürüyüş için en önemlisi doğru **ayakkabı seçimi**.” (c2,115,14)

“**Ayakkabı içine** uzun çoraplar giymekse **böcek ısırıklarına** karşı alınan önlemlerdendir.” (c2,115,16)

“Ayrıca yanınızda mevsime göre geniş kenarlı bir şapka, **güneş kremi**, **güneş gözlüğü**, yağmurluk eldiven ve yedek giysiler bulundurmak **hava koşullarına** karşı sizi korur.” (c2,115,17)

“Yol boyunca geçirilecek güzel zamanların yanında **bilek burkulması**, düşme, küçük sıyrıklar, **böcek ısırması** ve alerji gibi bazı olumsuzluklar yaşanabilir.” (c2,115,20)

“Yanınızda **fotoğraf makinesi**, dürbün, büyüteç, **gözlem defteri**, bölgedeki bitki ve hayvanlarla ilgili bir kitapçık olursa gördüklerinizin fotoğrafını çekebilir, onları inceleyebilir ya da onlarla ilgili bazı notlar alabilirsiniz.” (c2,115,23)

“Yürüyüşte daha rahat ve kontrollü bir biçimde ilerlemeye yardımcı olan **yürüyüş batonu** kullanılabilir.” (c2,115,24)

“Eğer doğa yürüyüşü konusunda çok deneyimli değilseniz ya da **yürüyüş yolunu** iyi bilmiyorsanız tek başınıza yürüyüşe çıkmak doğru değildir.” (c2,115,26)

“Off, yine **yemek zamanı!**” (c2,128,1)

“İyi de benim sevdiğim yemeklerden yokmuş ki bugün; **yoğurt çorbası** varmış, ıspanak varmış.” (c2,128,7)

“Bir gün yine okulda **beslenme konusunu** işliyorduk.” (c2,129,29)

“Canlıların en önemli ihtiyaçlarından biridir **beslenme ihtiyacı**...” (c2,129,37)

“Bunları da sebzelerden, et, balık, **süt ürünlerinden** ve meyvelerden sağlarız.”
(c2,129,42)

“Dengeli beslenme her bir **besin grubundan** yeteri kadar yemektir.” (c2,129,43)

“En sonuna da bu **çalışma sonucunda** neler öğrendiğinizi belirten bir liste hazırlayın.” (c2,130,67)

“Obezite, masum bir yağ depolanmasının çok ötesinde, hastalık olarak tanımlanabilecek düzeyde önemli bir **sağlık sorunudur**.” (c2,140,8)

“Fakat temel sorun, sağlıklı beslenme ve yetersiz **aktivite durumudur**.”
(c2,140,14)

“Uzun süre **bilgisayar** ve **televizyon karşısında** veya **masa başında** zaman geçirmek vücudun enerji tüketimini azaltacağından **obezite olasılığını** artırır.”
(c2,141,16)

“Astım gibi **solunum problemlerinin** obez çocuklarda daha sık görüldüğü ve günlük **yaşam kalitesini** önemli ölçüde azalttığı bilinmektedir.” (c2,141,20)

“Çünkü kilo aldıkça **vücut sağlığı** da adım adım bozulmaya başlar ve istemeyeceğimiz bir yapılanmaya girmiş olur.” (c2,141,23)

3.1.4.3. Zincirleme İsim Tamlaması

İncelenen metinlerde zincirleme isim tamlaması türünde toplam 46 zincirleme isim tamlaması tespit edilmiştir ve zincirleme isim tamlamalarının tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Ardından **yarış alanının sınırları** belirlenir.” (c1,39,28)

“Bir zamanlar, **Marmara Denizi’nin kıyısında** bulunan Yalova adlı küçük ve şirin bir ilçede Mustafa adlı bir çocuk yaşardı.” (c1,100,1)

“Atatürk, daha 1925 yılında tarımcılarına, bir çiftlik arazisi için **yer araştırmaları emrini** verdiğinde geleceği ve halkının mutluluğunu düşünüyordu.”
(c1,120,4)

“İlk olarak **çiftliğin yönetim merkeziyle** parkların ve **sebze bahçelerinin** üzerinde bulunduğu 20.000 dönüm arazi, o günün koşullarında oldukça iyi bir fiyat karşılığında satın alınır.” (c1,121,26)

“

“*Ayşenur’ların evlerinin bahçesinde bir ıhlamur ağacı vardı.*” (c1,150,1)

“*Böyle bir yaz günü küçük Ayşenur ıhlamur ağacının altındaki sandalyelerden birine oturmuştu.*” (c1,151,8)

“*1208 yılında Eskişehir’in Sivrihisar ilçesinin Hortu köyünde doğdum.*” (c2,12,9)

“*Birincisi, çömlek hamuru topağının oyularak el ve tokaçla istenilen biçimin verilmesidir.*” (c2,45,29)

“*Kalıplama tekniğinin uygulamasına en güzel ve en bilinen örnek kiremittir.*” (c2,45,31)

“*İçinde kahkahaların yükseldiği, masanın üzerinde kurabiyelerin ya da canlı çiçeklerin durduğu, bazılarımızda şömine, bazılarımızda soba, bazılarımızda **kalorifer peteği önünde** kahvelerin yudumlandığı, pencere önünde begonyaların, sardunyaların olduğu, mum ışığında sevgi dolu yemeklerin yendiği, ışıklı, ferah, tarçın kokulu bir ev...*” (c2,68,8)

“*Ben Doğu Anadolu’nun dağ köyünde doğdum.*” (c2,80,1)

“*Ancak elbette diğer sporlarda olduğu gibi **doğa yürüyüşü** öncesinde de dikkatli bir planlama ve bazı hazırlıklar yapmak gerekir.*” (c2,114,9)

“*Eğer **doğa yürüyüşü** konusunda çok deneyimli değilseniz ya da yürüyüş yolunu iyi bilmiyorsanız tek başınıza yürüyüşe çıkmak doğru değildir.*” (c2,115,26)

“*Uzun süre bilgisayar ve televizyon karşısında veya masa başında zaman geçirmek **vücudun enerji tüketimini** azaltacağından obezite olasılığını artırır.*” (c2,141,16)

3.1.5. Varlıkların Sayılarına Göre İsimlerin Sınıflandırılması

3.1.5.1. Tekil İsim

İncelenen metinlerde 2554 tekil isim tespit edilmiştir ve tekil isimlerin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“*Aklına parlak bir **fikir** geldi.*” (c1,26,13)

“–Topsuz **basketbol maçı** yapabiliriz, dedi **Moni**. ” (c1,27,14)

“Bir **rokete** binip **uzaya** gidebiliriz. ” (c1,27,22)

“**Topu** sektirdiler. ” (c1,27,31)

“**Oyunu** çok iyi oynuyordu. ” (c1,27,42)

“**Mete, gökyüzüne** baktı. ” (c1,28,55)

“**Çantasından bir gezegen** çıkarabilirdi. ” (c1,28,64)

“Sarı bir **köpek balığı** onun **doktoru** olabilirdi. ” (c1,28,69)

“Belki elindeki son **unla** yaptı o **ekmeği** ama olsun. ” (c1,91,31)

“Hemen **elini yüzünü** yıkayıp **iş** kıyafetlerini giydi. ” (c1,100,8)

“**Gazi, “Mustafa”** ismini duyunca gülümsedi. ” (c1,101,36)

“Bu arada onun sararmış **benzi** ve şiş **karnı** dikkatini çekmişti. ” (c1,101,38)

“**Gazi** onu bekliyordu, **çocuğu** sevgiyle karşıladı. ” (c1,103,103)

“**Çocuğun hastalığı** baya ilerlemişti. ” (c1,103,106)

“**İhlamur çiçeğinin** güzel **kokusuna** doyum olmuyordu. ” (c1,151,7)

“**Ayşenur beze nakış** yapıyordu. ” (c1,151,10)

“**Ayşenur**, bakışlarını elindeki **bezden dedesinin yüzüne** çevirdi. ” (c1,151,20)

“**Dedesi**, merakla onun yaptığı **işlemeye** bakıyordu. ” (c1,152,43)

“**Ayşenur**’un **yüzüne** daha bir yoğun baktı. ” (c1,152,76)

“Aşık olmuşum **taşına, toprağına** ” (c1,160,1)

“**Tuza** bandım **ekmeğimi**, ” (c1,160,10)

“**Kolumu yastık** yaptım **düzünde bayırında**, ” (c1,160,11)

“Siz bana **Nasreddin Dede** de diyebilirsiniz. ” (c2,12,2)

“Çünkü ben sizleri **torunum** olarak görüyorum. ” (c2,12,3)

“**Türbem** de oradadır. ” (c2,13,23)

“**Hırsızlık, dilencilik, dedikodu** çok artmıştı. ” (c2,13,33)

- “Eğitici bir **yol** bulmalıydım.” (c2,13,35)
- “Sizden **beklentim** şudur:” (c2,13,53)
- “Bu **işi** yapan **kişiye** de **çömlekçi** denir.” (c2,44,6)
- “Bir **mile** takılmış iki yatay **tekerlekten** meydana gelir.” (c2,45,12)
- “**Çamur** cinsi yapılacak **kabın türünü** de belirler.” (c2,45,21)
- “Böylece **eşya** hem hafifler hem de sağlıklı bir **hale** gelir.” (c2,45,24)
- “**Kadın akşam yemeğini** hazırlarken **baba mutfaka** girer, önce **karısını** öper, sonra **ağızına** bir bütün **kurabiye** atardı.” (c2,68,4)
- “Biz onu sadece **mekân** olarak algıladık.” (c2,69,18)
- “**Babam inşaat işçisidir.**” (c2,80,7)
- “**Anamın elinden her iş** gelir.” (c2,80,20)
- “Ördüğü **kazaktan başını** kaldırmaz.” (c2,81,47)
- “**Babam kitabı** uzandığı **sedirde** dinler.” (c2,81,48)
- “**Anam çok güzel bazlama** açar.” (c2,81,51)
- “**Balı** incitme **gönül.**” (c2,86,2)
- “Off, yine **yemek zamanı!**” (c2,128,1)
- “**Annem mutfaktan** bana sesleniyor.” (c2,128,2)
- “Nasıl sadece **şeker** yiyerek doğru beslenemiyorsak sadece **et** yiyerek de doğru beslenemeyiz.” (c2,129,44)
- “Anladım **öğretmenim** ama bilmiyorum.” (c2,130,55)
- “**İş derse** gelince hemen **işe** koyuldum.” (c2,130,73)
- “**Annem bu çalışmayı** okuduğunda çok memnun oldu.” (c2,130,80)
- “Hatta bugün gidip **öğretmenime** teşekkür edecekmiş.” (c2,130,80)
- “Fakat temel **sorun**, **sağlıksız beslenme** ve yetersiz **aktivite** durumudur.” (c2,140,14)
- “**Obezite** birden bire oluşmaz.” (c2,141,21)

3.1.5.2. Çoğul İsim

İncelenen metinlerde 563 çoğul isim tespit edilmiştir ve çoğul isimlerin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“*Moni **oyunlarda** karşılaştığı **problemleri** çok seviyordu.*” (c1,26,1)

“***Problemler** onu yıldırılmazdı.*” (c1,26,4)

“*Bir gün kasabada basketbol maçı yaparken **çocukların topları** patladı.*” (c1,26,7)

“***Çocuklar** arasından bu sefer başka **fısıltılar** yükseldi.*” (c1,27,18)

“*Bu **iplerle** oynanan **oyunlardan** bir ya da birkaçını biliyorsunuzdur.*” (c1,38,6)

“***Ağaçlara ipler** karmaşık bir biçimde bağlanır.*” (c1,39,38)

“*Buradan sonrası sizin **hamlelerinize** bağlı!*” (c1,40,52)

“***Gözlerimi** odanın içinde dolandırırken, çevreme serpiştirdiğim **uçurtmalara** sevinçle baktım.*” (c1,52,4)

“*Tüm **renklerin** gelip **göz bebeklerime** yerleştiğini duyumsadım.*” (c1,52,5)

“*Mutluluk dolu **günlerdi** onlar.*” (c1,53,29)

“*Kendimi bu **düşüncelerden** kurtarıp, **uçurtmalarımın** yanına gittim.*” (c1,53,35)

“*Nihayet **uçurtmalarım** afacan **sahiplerini** buldu.*” (c1,54,52)

“***Kadınlar, çocuklar** vatansız kalmasın diye gidiyoruz cepheye.*” (c1,91,7)

“*Hepsinin **gözleri** ıslıl ıslıl, imanı tam.*” (c1,91,27)

“***Yemeklerini** bizimle yiyorlar.*” (c1,92,44)

“***Atlılar, atlarını** ona doğru dörtnala sürüyorlardı.*” (c1,100,26)

“*Hepsi iyi giyimli ve önemli **insanlara** benziyordu.*” (c1,100,29)

“*Mustafa Kemal’in kalbinde **çocukların** apayrı bir yeri vardı.*” (c1,102,53)

“***Duygularımızın** bazıları doğuştan gelir ve temel **duygular** olarak adlandırılır.*” (c1,138,3)

“Böylece **duygularımız** hakkında konuşabilir ve **sorunları** daha iyi çözebiliriz.”
(c1,139,11)

“Hissettiğimiz şey hakkında konuşacak **sözcükleri** bulmak kimi zaman zor olabilir.” (c1,139,14)

“İlkbaharın ılık **günleri** yavaş yavaş geride kalıyor, yerini yazın sıcak **günlerine** bırakıyordu.” (c1,150,4)

“Nakışta kullandığı **iplikler** çok canlı **renklere** sahipti.” (c1,151,11)

“Ekin biçtim **tarlalarında** demet demet,” (c1,160,8)

“**Gözlerin** ne güzel deniz mavisi,” (c1,160,14)

“Nice **türküler** yakıldı senin için;” (c1,160,18)

“**Davullar** vuruldu, dize geldi **zeybeklerin**,” (c1,160,20)

“Şayet siz o **fıkraları** okur, hayata gülümseyerek bakar, çalışkan, başarılı, ahlaklı **çocuklar** olursanız ben de çok mutlu olacağım.” (c2,12,7)

“**Savaşlar, işgaller, ekonomik sıkıntılar** vardı.” (c2,13,27)

“Geleceğe dair **umutları** kaybolmuştu.” (c2,13,29)

“**Çaylar, kahveler** içilirdi” (c2,30,3)

“**Misafirlerim** olurdu her yaştan.” (c2,30,8)

“**Kazılarda** çıkarılan eski **eserler** içerisinde **çömlekler** çoğunluktadır.” (c2,44,2)

“**Yemekler** dahi topraktan yapılmış **kaplarda** pişerdi.” (c2,44,11)

“Günümüzde ise bu **işlemler** için **makinelere** kullanılmaktadır.” (c2,45,27)

“Bu işi yapan **ustalar** üzülmeysin...” (c2,46,55)

“Bana göre o **kurabiyeler** mutluluğun sembolüydü.” (c2,68,5)

“İlçeden eve gelirken bize **şekerler, helvalar, köyümüzde olmayan yiyecekler** getirir.” (c2,80,12)

“**Tavuklarımızı** kuluçkaya yatırır.” (c2,80,22)

“Baharda **civcivler** bahçemize başka bir hava getirir.” (c2,81,27)

“Üç yaşındaki kardeşim henüz bazı **harfleri** söyleyemez.” (c2,81,32)

“Vadi, orman, dağ **yamaçları** gibi **yerlerde** ya da önceden belirlenmiş **rotalarda** yürünebilir.” (c2,114,7)

“Gelin, şimdi bu **hazırlıkların** neler olabileceğine bakalım...” (c2,114,10)

“**Dersler** iyi güzel de, bence bir haksızlık var.” (c2,129,24)

“**Canlıların** en önemli **ihtiyaçlarından** biridir beslenme ihtiyacı...” (c2,129,37)

“Sonra da listemdeki **yiyecekleri** sırasıyla araştırmaya başladım.” (c2,130,75)

“Genetik olarak bazı **insanların** daha kolay kilo alması söz konusu olabilir.” (c2,140,13)

3.1.5.3. Topluluk İsmi

İncelenen metinlerde 42 topluluk ismi tespit edilmiştir ve topluluk isimlerinin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Öncelikle iki **takım** kurulur ve **takımlar** ipin iki ucuna ayrılır.” (c1,38,14)

“Amaç, **takımların** ipi kendi tarafına çekip rakip **takımın** tüm oyuncularının bu sınırı geçmesini sağlamak.” (c1,38,16)

“Önce eşit sayıda oyuncudan oluşan **takımlar** oluşturulur.” (c1,39,27)

“Oyuncular, başlangıç çizgisinde **takımlar** halinde sıraya geçer.” (c1,39,29)

“Burada ipi, sıradaki **takım** arkadaşına teslim edip sıranın arkasına geçerler.” (c1,39,31)

“İlk önce hangi **takım** koşuyu tamamlarsa o **takım** yarışı kazanır.” (c1,39,33)

“Kış bir yandan, düşman bir yandan **birlik** olup kast etmişler sanki memlekete.” (c1,91,24)

“Burada hepimizi bölük bölük ayırdılar, Hasan başka bir **bölüğe** düştü.” (c1,92,36)

“Onların **birliği** trenle yola devam edip Doğu Cephesi’ne gidecekmiş...” (c1,92,37)

“Bizim **birliği** şimdilik İnönü’deki **birliğe** dâhil ettiler.” (c1,92,38)

“Yine de boğazımızdan bir lokma sıcak aş geçiyor ya, Allah **ordumuza** zeval vermesin.” (c1,92,46)

“Ama ne yazık ki o çok fakir bir **ailenin** çocuğuydu.” (c1,100,3)

“Onun, okul yerine dağlarda sığırtaçlık yaparak **ailesinin** bütçesine katkıda bulunması gerekiyordu.” (c1,100,4)

“Ülkemizin geleceğinin parlak olması için tüm çocukların çok iyi yetiştirilip **topluma** kazandırılması gerektiğini düşünüyordu.” (c1,102,55)

“**Ailesinin** de onayını aldıktan sonra Beşiktaş’taki 19. İlk Mektep’e yolladı.” (c1,103,111)

“Atatürk, daha 1925 yılında tarımcılarına, bir çiftlik arazisi için yer araştırmaları emrini verdiğinde geleceği ve **halkının** mutluluğunu düşünüyordu.” (c1,120,4)

“Atatürk, Atatürk **Orman** Çiftliği’nin şimdiki yerini seçtiği zaman, arazinin verimliliği hakkında yabancı uzmanların da görüşünü alır.” (c1,121,19)

“Tarım Bakanlığı’nda uzman olarak çalışan bir Alman, **Orman** Çiftliği arazisi için “Bu öyle bir girişimdir ki, elverişsiz toprak ve iklim koşulları altında burada ya sabır tükenir, yahut da para” demiştir.” (c1,121,21)

“Ülke tarımına örnek olacak Gazi **Orman** Çiftliği’ni kurmak üzere, uzmanlarından hemen çalışmalara başlamalarını ister.” (c1,121,25)

“Bu şekilde büyük ve modern bir tarım işletmesi için yeterli genişliğe ulaşan bir arazi varlığı üzerinde Gazi **Orman** Çiftliği doğar.” (c1,121,29)

“Bu çalışma sonucunda Atatürk, **halkına** çocuklarıyla birlikte gezecekleri, eğlenecekleri ve bilgilenebilecekleri bir yeşil alan, Türk tarımına da modern tarım yöntemlerinin ilk örneklerinin uygulanabileceği bir çiftlik armağan eder.” (c1,121,30)

“Geleceğin **toplumunu** sizler oluşturacaksınız.” (c1,152,72)

“Bu duyularla bezenmiş yüreklere sahip bir **toplum** düşün çocuğum!...” (c1,152,84)

“Böyle bir **toplum** ne kadar güzel olur değil mi dedeciğim?” (c1,152,86)

- “Birbirini seven insanlardan meydana gelmiş bir **toplum** düşün. ” (c1,152,88)
- “Birbirlerine, bazılarını saydığım bu güzel duyguları besleyen insanlardan meydana gelmiş bir **toplum** hayal et. ” (c1,152,89)
- “Bunun nasıl bir **toplum** olabileceğini tasavvur et kızım. ” (c1,152,90)
- “**Ormanlar** urban olmuş yeşil yeşil; ” (c1,160,15)
- “**Halkın** ve sosyal yaşamın içinde bulunduğum için sorunları biliyordum.” (c2,13,31)
- “**Aile** bireylerinin mahzun bakışları ” (c2,30,11)
- “Daha çeyrek **asır** öncesine kadar mutfağında su küpü, turşu küpü, yağ küpü olmayan ev yoktu. ” (c2,44,10)
- “Toprak ve hayvancılık işlerinde **aile**lerimize yardımcı olduğumuz zamanların dışında doyamadığımız yaz günlerimiz hep böyle geçer. ” (c2,80,6)
- “Vadi, **orman**, dağ yamaçları, gibi yerlerde ya da önceden belirlenmiş rotalarda yürünebilir. ” (c2,114,7)
- “Bu sporu yaparken hem fiziksel bir etkinlik yapılır hem de **aile** ya da arkadaşlarla doğada güzel zaman geçirilir. ” (c2,114,8)
- “Deneyimli bir rehberin eşliğinde **grup** olarak yürümek ve rotadan uzaklaşmamak güvenli bir yürüyüş yapmanızı sağlar. ” (c2,115,27)
- “Dengeli beslenme her bir besin **grubundan** yeteri kadar yemektir. ” (c2,129,43)
- “Çoğu **toplumlarda** olduğu gibi ülkemizde de obezite oranı giderek artış göstermekte olup Türkiye’de obezite sıklığı %30,3 olarak bildirilmiştir. ” (c2,140,9)
- “Sağlıksız yiyecekleri (başta fast food diye tanımladığımız **grup**) tüketmenin yanı sıra sağlıklı bile olsa aşırı miktarda gıda tüketimi obeziteye giden yolu açar. ” (c2,140,15)
- Ders kitabındaki metinlerde yer alan isimler ile ilgili sayısal verilerin yer aldığı tablo şu şekildedir:

Tablo 3.1: İsim Tablosu

Tür	Sayı
İsim	3159
Somut İsim	1864
Soyut İsim	1295
Özel İsim	267
Cins İsim	2892
Basit İsim	1914
Türemiş İsim	1105
Birleşik İsim	140
Belirtili İsim Tamlaması	189
Belirtisiz İsim Tamlaması	218
Zincirleme İsim Tamlaması	46
Tekil İsim	2554
Çoğul İsim	563
Topluluk İsmi	42

3.2. Sıfat

Ders kitabındaki 18 metnin incelenmesi sonucunda sıfat türünde toplam 1227 kelime/kelime grubu tespit edilmiştir. İncelenen metinlerde en fazla karşılaşılan ikinci sözcük türü sıfattır. Çünkü varlıklar, kavramlar nitelikleriyle ifade edilmek istenmektedir. Metinlerde en fazla karşılaşılan sözcük türü isim olduğundan, bu isimler de özellikleriyle ifade edilmek istendiğinden sıfatların en fazla karşılan ikinci sözcük türü olması normaldir.

3.2.1. İşlevlerine Göre Sıfatların Sınıflandırılması

3.2.1.1. Niteleme Sıfatları

İncelenen metinlerde 699 niteleme sıfatı tespit edilmiştir ve niteleme sıfatlarının tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Aklına **parlak** bir fikir geldi.” (c1,26,13)

“**Topsuz** basketbol maçı yapabiliriz, dedi Moni.” (c1,27,14)

“Bir gemiye atlayıp **dev** dalgaları aşabiliriz.” (c1,27,23)

“Çocuklar arasında **neşeli** bir koşturmaca başladı.” (c1,27,30)

“**Şık** bir sayı yaptılar.” (c1,27,33)

“Bu, **altın** kuraldı.” (c1,28,54)

- “Oyun oynamak **muhteşem** bir şey yahu!” (c1,28,58)
- “Uzay Korsanları ’yla **heyecan dolu** bir macera başlatabilirdi.” (c1,28,66)
- “**Sarı** bir köpek balığı onun doktoru olabilirdi.” (c1,28,69)
- “İp baskı yapabilir, örgü örebilir, **sağlam** bir ağaç dalına **basit** bir salıncak kurarak sallanabillirsiniz.” (c1,38,9)
- “Bu oyunu **kalabalık** bir ortamda oynamak oldukça keyifli olabilir.” (c1,38,11)
- “Oyun için **sağlam** bir halata gereksinim var.” (c1,38,13)
- “Lazer oyununda halat ya da atlama ipi değil, **kalin** örgü ipler kullanılır.” (c1,39,35)
- “Bol **ağaçlı** bir bahçe bunun için uygun olabilir.” (c1,39,37)
- “Ancak ipiniz düğüm olduğunda yani artık **farklı** biçimler yapamadığınızda oyun biter.” (c1,40,45)
- “Sabah olmuş, öyle **güzel** bir gün başlamıştı ki, içim sevinçle doldu.” (c1,53,16)
- “Baharın **ılık** nefesi **açık** yakamdan içeri girip tüm vücudumu bir müjde gibi sardı.” (c1,53,18)
- “**Mutluluk dolu** günlerdi onlar.” (c1,53,29)
- “**Minicik** öğrenciler benden bir şey satın aldıklarında ellerindeki paraya değil, sadece o **küçük, aydınlık** yüzlere bakardım.” (c1,53,30)
- “Şu **mor renkli** uçurtma senin Can.” (c1,54,47)
- “Nihayet uçurtmalarım **afacan** sahiplerini buldu.” (c1,54,52)
- “**Küçük** Deniz’in elinden tuttum, kırlara doğru koştuk.” (c1,54,50)
- “Onlar da bağılıyor, çağırıyor, **neşeli** çığlıkları kırlarda yankılanıyor.” (c1,54,61)
- “**Papatyalı** tepelere ulaştığımızda, uçurtmalarımızı hep birlikte baharın **ılık** rüzgârlarına karşı bıraktık.” (c1,54,62)
- “Gökyüzü onlarla doldu, sanki güneş yedi rengini salıvermiş de mora, turuncuya, kızıla boyamıştı bu **sonsuz** boşluğu.” (c1,54,64)

““Sanki gökyüzüne **renkli** bir tül çekilmiş,” diye ilave etti Onur.” (c1,54,67)

“Ardından **neşeli** kahkahalar.” (c1,55,84)

“Daha sonra uçurtmaların içinden sıyrılıp, gökyüzünün **masmavi** boşluğunda kaybolup gittiler.” (c1,55,97)

“Vatansız kalmayacak, **garip** kuşlar gibi ordan oraya savrulmayacak bizim evlatlarımız.” (c1,91,20)

“Her istasyonda **yeni** erler ekleniyordu katarlarla bizim gibi.” (c1,91,25)

“Ve her istasyonda **gözü yaşlı** analar, babalar, evlatlar...” (c1,91,28)

“Yine de boğazımızdan bir lokma **sıcak** aş geçiyor ya, Allah ordumuza zeval vermesin.” (c1,92,46)

“Mustafa’nın en **büyük** dileği arkadaşları gibi okula gitmek ve okumaktı.” (c1,100,2)

“Ama ne yazık ki o çok **fakir** bir ailenin çocuğuydu.” (c1,100,3)

“**Güzel** bir eylül sabahında Mustafa erkenden uyandı.” (c1,100,6)

“Gökyüzünde **pırıl pırıl** bir güneş, yeryüzünde **yemyeşil** bir doğa vardı.” (c1,100,11)

“Her yer her şey **eşsiz** güzellikteydi.” (c1,100,12)

“Hepsi **iyi giyimli** ve **önemli** insanlara benziyordu.” (c1,100,29)

“Mustafa Kemal’in kalbinde çocukların **apayrı** bir yeri vardı.” (c1,102,53)

“Benimle konuşan kişi oldukça **önemli** birine benziyordu.” (c1,103,85)

““Çünkü böyle **mükemmel** bir insan, ondan başkası olamaz.” diye haykırdı.” (c1,103,92)

“Onun hakkında **güzel** şeyler düşünüyordu.” (c1,103,94)

“Hele bir de, Gazi Mustafa Kemal tarafından çağrıldığını öğrenince **küçük** kalbi duracak gibi oldu.” (c1,103,99)

“Çocukcağız, **güzel** bir düş gördüğünü düşünüyor, uyanmak istemiyordu.” (c1,103,100)

“Tüm bu duygularıyla, **bayramlık** giysileri içinde çiftliğin kapısını çaldı.”
(c1,103,102)

“Mustafa oldukça **başarılı** bir öğrenciydi.” (c1,103,112)

“Orada **başarılı** ve **mutlu** bir yaşam sürdü...” (c1,103, 115)

“**Kıraç** bir bozkırın ortasında bir ortaçağ şehri.” (c1,121,8)

“Ankara’nın kenarında hem **batak**, hem **çorak**, hem de **fena** bir yer.”
(c1,121,17)

“Atatürk, Atatürk Orman Çiftliği’nin şimdiki yerini seçtiği zaman, arazinin verimliliği hakkında **yabancı** uzmanların da görüşünü alır.” (c1,121,19)

““Bu öyle bir girişimdir ki, **elverişsiz** toprak ve iklim koşulları altında burada ya sabır tükenir, yahut da para” demiştir.” (c1,121,21)

“Anlaşıyor ki Atatürk, tarım uzmanlarından en **iyi** toprak için değil, en **kötü** toprak raporunu alabilmek yararlanmış.” (c1,121,22)

“Duygularımızın bazıları doğuştan gelir ve **temel** duygular olarak adlandırılır.” (c1,138,3)

“Bebekler ve **küçük** çocuklar duygularını yüz ifadeleriyle ya da gülmek, sarılmak, ağlamak gibi tepkilerle gösterirler ancak duygularını adlandıramaz ya da nedenini anlatamazlar.” (c1,138,9)

“Bu yetenekler çevremizdekilerle daha **iyi** ilişkiler kurmamıza yardımcı olur.”
(c1,139,12)

“Çok **büyük** bir ağaçtı.” (c1,150,2)

“İlkbaharın **ılık** günleri yavaş yavaş geride kalıyor, yerini yazın **sıcak** günlerine bırakıyordu.” (c1,150,4)

“İhlamur çiçeğinin **güzel** kokusuna doyum olmuyordu.” (c1,151,7)

“Kırmızı, mavi, sarı hepsi birbirinden **güzel** renklerde.” (c1,151,12)

“Onu, **siyah** saçlarından okşadı.” (c1,151,16)

“Yaşına rağmen **güçlü** bakışları vardı.” (c1,151,27)

- “Ben de **zor** bir şey olduğunu sanırdım.” (c1,151,35)
- “Bu **boş** bezin üstüne tomurcuk işle!...” (c1,152,58)
- “İnsanları sevmek çok **büyük** bir meziyettir.” (c1,152,79)
- “Baharına, yazına, **kara** kışına âşık olmuşum.” (c1,160,4)
- “Şayet siz o fıkraları okur, hayata gülümseyerek bakar, **çalışkan, başarılı, ahlaklı** çocuklar olursanız ben de çok mutlu olacağım.” (c2,12,7)
- “Savaşlar, işgaller, **ekonomik** sıkıntılar vardı.” (c2,13,27)
- “**Eğitici** bir yol bulmalıydım.” (c2,13,35)
- “Perdelerim **kadife** kumaştan” (c2,30,6)
- “İçinde **siyah beyaz** fotoğraflar,” (c2,30,10)
- “Aile bireylerinin **mahzun** bakışları” (c2,30,11)
- “İnsanoğlunun en **eski** mesleklerindendir.” (c2,44,1)
- “Bundan sonra bütün iş çömlekçinin **maharetli** ellerine kalmıştır.” (c2,45,16)
- “Böylece eşya hem hafifler hem de **sağlıklı** bir hale gelir.” (c2,45,24)
- “Kalıplama tekniğinin uygulamasına en **güzel** ve en **bilinen** örnek kiremittir.” (c2,45,31)
- “**Cilalı** çömlekler ise hem ateşe dayanıklı hem de su geçirmezler.” (c2,46,40)
- “İçinde kahkahaların yükseldiği, masanın üzerinde kurabiyelerin ya da **canlı** çiçeklerin durduğu, bazılarımızda şömine, bazılarımızda soba, bazılarımızda kalorifer peteği önünde kahvelerin yudumlandığı, pencere önünde begonyaların, sardunyaların olduğu, mum ışığında **sevgi dolu** yemeklerin yendiği, **ışıklı, ferah, tarçın kokulu** bir ev...” (c2,68,8)
- “**Latif** müzik sesleri yükselmiyorsa eğer bir odadan, sen açmadığın için.” (c2,69,15)
- “**Değerli** bir vazonun kırılması mesele haline gelirken, insanın kırılmasını sıradan görür olduk.” (c2,69,21)
- “Televizyon dizileri bize **büyük, heybetli** evleri gösterdi.” (c2,69,23)

“**Uzun** yemek masasının bir ucunda bir kişinin, diğer ucunda bir kişinin oturduğu, **şasaalı** sofralara özendik.” (c2,69,24)

“Sandık ki güzellik orada, zenginlik masadaki portakal suyunda, mutluluk **uzun** ve **görmeli** yemek masasında...” (c2,69,25)

“Her pazar kurabiye yapıp koyuyorum kurabiye kutumuza, **kalp şeklinde** kurabiyeler yapıyorum.” (c2,69,29)

“Bizler yaza, o **tatlı** sığağa, hasretiz.” (c2,80,4)

“O **iri yarı, bıyıklı, yiğit** bir adamdır.” (c2,80,9)

“Bahçemizin ortasında **şirin** kuyumuz, **neşeli** çkırık sesleriyle çevresine hayat saçar.” (c2,81,26)

“Dışarıda rüzgâr uğuldayarak ve **küçük** evimizi sarsarak eserken köpek ulumaları duyulur, ocağın üstündeki çaydanlık fokurdarken ben okurum.” (c2,81,42)

“Bazen babam kitaplardaki **kötü** kişilere kızar, söylenir.” (c2,81,44)

“Anam da **acıklı** yerlerde ağlar ama bize belli etmez.” (c2,81,45)

“Anam çok **güzel** bazlama açar.” (c2,81,51)

“Neşe içinde karnımızı doyururken yoksulları da aç bırakmaması için **yüce** Allah’a dua ederiz hep birlikte.” (c2,81,53)

“Bir **küçük** meyve için dalı incitme gönül.” (c2,86,3)

“Olsa da bir **güzel** süs” (c2,86,6)

“Bu sporu yaparken hem **fiziksel** bir etkinlik yapılır, hem de aile ya da arkadaşlarla doğada **güzel** zaman geçirilir.” (c2,114,8)

“**Uzun** bir yürüyüş için en önemlisi **doğru** ayakkabı seçimi.” (c2,115,14)

“Ayrıca yanınızda mevsime göre **geniş kenarlı** bir şapka, güneş kremi, güneş gözlüğü, yağmurluk, eldiven ve **yedek** giysiler bulundurmak hava koşullarına karşı sizi korur.” (c2,115,17)

“Tek ya da çift olarak batonları ellerinize alıp birer baston gibi yere koyarak yürümek hem denizenizi korumanıza yardım eder hem de **taşlı** ya da **çamurlu** yerlerde kaymanızı engeller.” (c2,115,25)

“**Deneyimli** bir rehberin eşliğinde grup olarak yürümek ve rotadan uzaklaşmamak **güvenli** bir yürüyüş yapmanızı sağlar.” (c2,115,27)

“Okulda da sürekli **sağlıklı** beslenme, büyüme, gelişme gibi konuları işleyip duruyoruz.” (c2,129,23)

“Canlıların en **önemli** ihtiyaçlarından biridir beslenme ihtiyacı...” (c2,129,37)

“Vücudumuzun **doğru** ve **düzenli** çalışabilmesi için protein, vitamin, karbonhidrat ve minerallere ihtiyacı vardır.” (c2,129,41)

“Vücudumuzun devamlılığı ve işleyişi, **metabolik** bir denge üzerine kuruludur.” (c2,140,3)

“Fakat **temel** sorun, **sağlıksız** beslenme ve **yetersiz** aktivite durumudur.” (c2,140,14)

“Obeziteyi engellemenin **genel** enerji dengemizi korumanın **başlıca** yollarını bilmeli ve dikkat etmeliyiz.” (c2,141,24)

“Bu konuda büyüklerimizden yardım alarak karbonhidrat(şeker), yağ ve protein açısından **dengeli içerikli** bir öğün düzenimiz olmalıdır.” (c2,141,26)

“Mümkün olduğunca **ana** ve **ara** öğünlerde **lifli** sebze ve meyve tüketimine özen göstermeliyiz.” (c2,141,29)

3.2.1.2. Belirtme Sıfatı

İncelenen metinlerde işaret sıfatlarından, sayı sıfatlarından, belgisiz sıfatlardan ve soru sıfatlarından oluşan 528 belirtme sıfatı tespit edilmiştir.

3.2.1.2.1. İşaret Sıfatı

İncelenen metinlerde 187 işaret sıfatı tespit edilmiştir ve işaret sıfatlarının tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“**Bu** oyunun devam etmesi için bir çözüm bulmaları gerekiyordu.” (c1,26,12)

“**Bu** ilginç fikri duyan herkes şoke olmuştu.” (c1,27,20)

“**O** gezegene giderken karşısına Uzey Korsanları çıkabilirdi.” (c1,28,65)

“**Bu** iplerle oynanan oyunlardan bir ya da birkaçını biliyorsunuzdur.” (c1,38,6)

“**Bu** oyunları oynayıp eğlenceli zaman geçirmenin de hoşunuza gittiğini düşünüyoruz.” (c1,38,7)

“**Bu** oyunu kalabalık bir ortamda oynamak oldukça keyifli olabilir.” (c1,38,11)

“Amaç, takımların ipi kendi tarafına çekip rakip takımın tüm oyuncularının **bu** sınırı geçmesini sağlamak.” (c1,38,16)

“**Bu** oyunu herhangi bir atlama ipiyle de oynayabilirsiniz.” (c1,39,18)

“Tabii **bu** oyunda birbirinize bayrak yerine atlama ipi teslim edeceksiniz.” (c1,39,26)

“İkinci oyuncular da karşıya gidip başlangıca döner ve oyun **bu** sırayla devam eder.” (c1,39,32)

“İlk önce hangi takım koşuyu tamamlarsa **o** takım yarışı kazanır.” (c1,39,33)

“**Bu** oyunu bir arkadaşınızla oynarken süre tutup hedefe kimin daha kısa sürede ulaştığını ölçebilirsiniz.” (c1,39,40)

“Ancak **bu** oyunda iplere dolanacağınız kesin.” (c1,40,43)

“Karşılıklı iki kişiyle oynanan **bu** oyunda amacınız ipi sırayla farklı biçimlere sokmak.” (c1,40,44)

“Oyunculardan biri, ellerini bağlanan **bu** ipin arasından geçirir.” (c1,40,48)

“Beş gündür **bu** uçurtmalarla uğraşıyor, onları çocukların hoşuna gidecek biçimlere sokmaya çalışıyorum.” (c1,52,12)

“**Bu** düşünceyle ve onlara yakın olma tutkusuyla bir okulun kantinini işlettim uzun süre.” (c1,53,28)

“Minicik öğrenciler benden bir şey satın aldıklarında, ellerindeki paraya değil, sadece **o** küçük, aydınlık yüzlere bakardım.” (c1,53,30)

“Biraz daha yaşlanınca, **o** işi de bırakıp **bu** semte taşındım.” (c1,53,32)

“Yalnız yaşıyorum, çocuklarım ve torunlarım yok ama, **bu** semtin tüm çocukları benim torunlarım, kopamadığım öğrencilerim.” (c1,53,33)

“Kendimi **bu** düşüncelerden kurtarıp, uçurtmalarımın yanına gittim.” (c1,53,35)

“Kulakları dışarıda olan çocuklar, **bu** sesle kendilerini dışarı attılar.” (c1,54,41)

“**Şu** mor renkli uçurtma senin Can.” (c1,54,47)

“**Bu** heyecanım çocuklara da yansıdı.” (c1,54,60)

“Gökyüzü onlarla doldu, sanki güneş yedi rengini salıvermiş de mora, turuncuya, kızıla boyamıştı **bu** sonsuz boşluğu.” (c1,54,64)

“Bana **bu** çocuksu heyecanı veren, papatyalı tepeler mi, yoksa içimde birer tomurcuk gibi açan çocuklar mı?” (c1,54,71)

“Küçük Deniz’e bakıp, “**Bu** mevsim en az onun kadar taze onun kadar canlı” diye düşündüm.” (c1,55,92)

“**Bu** canlılığı ben de içimde duyuyorum.” (c1,55,93)

“Yanlarında geçen bir uçurtma ile havalanan leylekler, **bu** rengârenk uçurtmaların içinde ahenkle kanat çırpıp bir kaybolup, bir çıkıyorlardı.” (c1,55,96)

““Keşke her mevsim **bu** tür güzelliklerle dolu olsa,” diye düşündüm.” (c1,55,99)

“Sanki **bu** uçurtmalarla birlikte göğün maviliğini kucaklamak istiyorum.” (c1,55,102)

“Ama Salih ağabeyim, **o** birkaç günlük yolculukta koca bir adam oldu çıktı sanki.” (c1,91,14)

“Sen de içini rahat tut ana, bizler de **bu** peygamber ocağında, vatanımızı zalimlerden kurtaracağımız günü iple çekmekteyiz.” (c1,91,18)

“Belki elindeki son unla yaptı **o** ekmeği ama olsun.” (c1,91,31)

“Anadolu’nun **bu** cömert analarının doğurduğu Mehmetçiğin bileğini kimse bükemez ana korkmayasın.” (c1,92,33)

“Ama Mustafa, **bu** güzellikleri fark edemeyecek kadar yorgundu.” (c1,100,13)

“Mustafa, onların **bu** halini görünce, şüphesinin yersiz olduğunu anlayıp rahatladı.” (c1,100,30)

““Çiftliğe **şu** gördüğünüz yoldan gidilir,” dedi.” (c1,101,32)

““ **Bu** para çok. Üstelik nereden aldın diye hesap sorarlar,” dedi.” (c1,102,75)

“Gazi, “**Bu** parayı ben sana bize yol gösterdiğin için veriyorum. Alacaksın!” deyince çocuk düşündü.” (c1,102,76)

““Eğer siz onu alırsanız, ben de cevizin karşılığı olarak **bu** parayı almayı kabul ederim,” dedi.” (c1,103,79)

“Çocukla vedalaşıp atını çiftliğe doğru sürerken, çocuğun **bu** onurlu davranışından etkilenmiş bir hali vardı.” (c1,103,81)

““Yoksa **bu** kişi Gazi Mustafa Kemal mi?” diye düşündü.” (c1,103,88)

“Tüm **bu** duygularıyla bayramlık giysileri içinde çiftliğin kapısını çaldı.” (c1,103,102)

““**Bu** çiftliği öyle ağaçlandırınız ki göremeyen bir insan dahi yeşillikler arasında olduğunu fark etsin.” sözcükleriyle dile getirmiş.” (c1,120,2)

“Atatürk’ün Ankara’da modern bir çiftlik kurmak isteği konusunda bir tarımcımız **o** günkü anılarını şöyle anlatıyor.” (c1,121,5)

“Uzmanların verdikleri raporlarda **bu** toprakların üzerinde herhangi bir tarımsal etkinliğin asla yapılamayacağını ileri sürenler bile olur.” (c1,121,20)

“İlk olarak çiftliğin yönetim merkeziyle, parkların ve sebze bahçelerinin üzerinde bulunduğu 20.000 dönüm arazi, **o** günün koşullarında oldukça iyi bir fiyat karşılığında satın alınır.” (c1,121,26)

“**Bu** yüksek fiyatı duyan, çevre arazi sahipleri de arazilerini satmak istediklerini söylerler.” (c1,121,27)

“**Bu** çalışma sonucunda Atatürk, halkına çocuklarıyla birlikte gezecekleri, eğlenecekleri ve bilgilenebilecekleri bir yeşil alan, Türk tarımına da modern tarım yöntemlerinin ilk örneklerinin uygulanabileceği bir çiftlik armağan eder.” (c1,121,30)

“**Bu** duygular temel duygularla ilişkilidir.” (c1,138,7)

“**Bu** yetenekler çevremizdekilerle daha iyi ilişkiler kurmamıza yardımcı olur.” (c1,139,12)

“Olumsuz duygulardan kaçmak ya da onları yok saymak yerine neden böyle hissettiğimizi anlamaya çalışırsak **bu** duyguların azalmasına yardımcı olabiliriz.” (c1,139,17)

“Öylesine büyük bir ağaçtı ki, babası ve hatta dedesi **bu** ağacın ne zaman dikildiğini bilmediklerini söylerlerdi.” (c1,150,3)

“Dedesinin yüzünde **o** hiç eksilmeyen gülümsemesi vardı.” (c1,151,22)

“**-Bu** tomurcuklar büyüyüp açacaklar değil mi çocuğum?” (c1,152,53)

“**Bu** boş bezin üstüne tomurcukları işle!...” (c1,152,58)

“Elindeki beze, **bu** tomurcukları, goncaları, gülleri işlerken **o** küçük yüreğine de bazı güzel duygu ve hasletleri işle...” (c1,152,6)

“İşlesin ki, sizlerin yürekleri, kalpleri, gönülleri **bu** güzel duygu ve hasletlerle bezenmiş olsun.” (c1,152,73)

“**-O** güzel duygu ve hasletlerin bazılarını söyleyeyim sana kızım.” (c1,152,77)

“**Bu** duygularla bezenmiş yüreklere sahip bir toplum düşün çocuğum!...” (c1,152,84)

“Birbirlerine, bazılarını saydığım **bu** güzel duyguları besleyen insanlardan meydana gelmiş bir toplum hayal et.” (c1,152,89)

“İnsan olarak **bu** duygu ve davranışlara ne kadar muhtaç olduğumuz ortadadır.” (c1,152,91)

“Onun için, bezine gül tomurcuğunu, gül goncasını, açılmış gülleri işlerken, yüreğine de **bu** duyguları işle.” (c1,152,93)

“Her çocuk yüreğine **bu** duyguları işlemeli.” (c1,152,94)

“Şayet siz **o** fıkraları okur, hayata gülümseyerek bakar, çalışkan, başarılı, ahlaklı çocuklar olursanız ben de çok mutlu olacağım.” (c2,12,7)

“Sonradan **bu** köye benim adımı verdiler.” (c2,12,10)

“Hala da **bu** fıkralarla yaşamaya devam ediyorum.” (c2,13,52)

“**Bu** fıkraları yaşatın.” (c2,13,54)

“**Bu** işi yapan kişiye de çömlekçi denir.” (c2,44,6)

“Sanırım önce **bu** konuda kısa da olsa bir bilgi vermek gerekir.” (c2,45,18)

“Günümüzde ise **bu** işlemler için makineler kullanılmaktadır.” (c2,45,27)

“**Bu** teknikte şekil verilecek olan çömlek hamuru dönen bir çarkın üzerine yerleştirilerek el ve çeşitli aletler yardımıyla şekillendirilir.” (c2,45,33)

“İlkel fırınlarda pişirme işlemi yüksek sıcaklıklarda yapılamadığından **bu** fırınlarda pişen malzemeler yeterince sert ve dayanıklı olamazlar.” (c2,46,36)

“**Bu** fırınlarda sıcaklık ayarı da yapılamaz.” (c2,46,37)

“**Bu** bağlamda “yumuşak çömlekçilik” en eski çömlekçilik türüdür ve kullanılan malzeme yüksek sıcaklıkta pişirilmeye dayanıksızdır.” (c2,46,39)

“Tekrar fırınlandığında **bu** maddeler eriyerek ince cam gibi bir yüzey meydana getirir.” (c2,46,43)

“**Bu** ürünler kullanımlarına göre sırlı ya da sırsız yapırlar ve üretildikleri yöreye göre farklı isimler alırlar.” (c2,46,52)

“**Bu** işi yapan ustalar, üzülmeysin...” (c2,46,55)

“**O** filmlerde çocuklar sokakta oynar, koşarak eve gelir, öylece mutfığa dalıp kutudan bir kurabiye alıp kaçarlar, anneleri arkalarından gülerek bakardı.” (c2,68,2)

“Kadın mutfakta arkadaşıyla sohbet eder, masanın üzerinde **o** kurabiye kutusu dururdu.” (c2,68,3)

“Bana göre **o** kurabiyeler mutluluğun sembolüydü.” (c2,68,5)

“Peki ne oldu da “dört duvara” dönüştü **bu** evler?” (c2,69,10)

“Emlak ilanlarında gördüğüm “ultra lüks, işçiliği sağlam, modern ev” olduğu için değil, **o** eve sahip olduğum, bana ait olduğu için değil; “benim yuvam” olduğu için seviyorum.” (c2,69,28)

“Yine de **o** kutu dolu olunca, içinde bana bakan kalp şeklinde kurabiyeler görünce, **o** koku mutfığa yayılınca, çocuklar koşup birer tane alıp kaçınca ben de **o** kadınlar gibi gülümsüyorum.” (c2,69,34)

“Bizler yazı sabırsızlıkla bekleriz çünkü hepimiz yaza, **o** tatlı sığağa, hasretiz.” (c2,80,4)

“İşte doğa yürüyüşü ya da hiking (hayking) adı verilen **bu** spor, uzun yürüyüşlerde sporla doğa gözlemini birleştirir.” (c2,114,3)

“Doğa yürüyüşü nerelerde yapılır, **bu** yürüyüş için ne giyilir, nasıl hazırlanılır, yürüyüş sırasında nelere dikkat edilir hepsi bu yazımızda.” (c2,114,4)

“**Bu** sporu yaparken hem fiziksel bir etkinlik yapılır hem de aile ya da arkadaşlarla doğada güzel zaman geçirilir.” (c2,114,8)

“Gelin, şimdi **bu** hazırlıkların neler olabileceğine bakalım...” (c2,114,10)

““Off ya, nereden çıkmış **bu** yemek?” diyorum.” (c2,128,18)

“**Bu** haksızlık ne mi?” (c2,129,25)

“Ama öğretmenim, ben **bu** saydığınız yiyecekleri hiç sevmiyorum, benim sevdiklerime de siz zararlı diyorsunuz.” (c2,129,31)

“Nereden çıkmış ki **bu** yemek, kimin aklına gelmiş bunu pişirmek? diye sorup duruyorum.” (c2,129,50)

“Doğrusu ben de merak ettim **bu** sorunun cevabını.” (c2,130,56)

“**Bu** ünitemizin konularından biri sağlıklı beslenme.” (c2,130,57)

“Performans ödevleriniz için **bu** konuyu araştırırsanız cevabı da öğrenebiliriz ne dersiniz?” (c2,130,58)

“En sonuna da **bu** çalışma sonucunda neler öğrendiğinizi belirten bir liste hazırlayın.” (c2,130,67)

“Annem **bu** çalışmayı okuduğunda çok memnun oldu.” (c2,130,80)

“Son zamanlarda üç katına çıktığı, kontrol altına alınması hatta önlenmesi gerektiği söylenen **bu** obezite de nedir?” (c2,140,2)

“İşte **bu** dengenin ileri derecede bozulduğu durum obezite olarak tanımlanır.” (c2,140,7)

“Yani kabaca her üç kişiden biri **bu** sorunla karşı karşıyadır.” (c2,140,10)

“**Bu** konuda büyüklerimizden yardım alarak karbonhidrat (şeker), yağ ve protein açısından dengeli içerikli bir öğün düzenimiz olmalıdır.” (c2,141,26)

3.2.1.2.2. Sayı Sıfatı

İncelenen metinlerde asıl sayı sıfatlarından, sıra sayı sıfatlarından, üleştirme sayı sıfatlarından ve kesir sayı sıfatlarından oluşan 72 sayı sıfatı tespit edilmiştir.

3.2.1.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatı

İncelenen metinlerde 57 asıl sayı sıfatı tespit edilmiştir ve asıl sayı sıfatlarının tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Üstelik bahsedeceğim oyunların tümü için tek **bir** malzeme var: ip.” (c1,38,4)

“Öncelikle **iki** takım kurulur ve takımlar ipin **iki** ucuna ayrılır.” (c1,38,14)

“Oyunu en az 5 oyuncuyla oynamanızı öneririz.” (c1,39,15)

“Karşılıklı **iki** kişiyle oynanan bu oyunda amacınız ipi sırayla farklı biçimlere sokmak.” (c1,40,44)

“Oyunu oynamak için **1** metre uzunluğundaki ip, uçlarından bağlanır.” (c1,40,47)

“Tam **on iki** uçurtma.” (c1,52,7)

“Geçen yıl **sekiz** tane yapmıştım da birkaç çocuk açıkta kalmıştı.” (c1,52,9)

“**Beş** gündür bu uçurtmalarla uğraşıyor, onları çocukların hoşuna gidecek biçimlere sokmaya çalışıyorum.” (c1,52,12)

“Penceremin kanadını ardına kadar açtım ve kollarımı **iki** yana açarak baharı kucakladım.” (c1,53,17)

“Çünkü **üç** bahardır böyle oluyor.” (c1,53,24)

“Onları **iki** koltuğumun altına sıkıştırıp hevesle dışarı fırladım.” (c1,53,36)

“Gökyüzü onlarla doldu, sanki güneş **yedi** rengini salıvermiş de mora, turuncuya, kızıla boyamıştı bu sonsuz boşluğu.” (c1,54,64)

“Yine de boğazımızdan **bir** lokma sıcak aş geçiyor ya, Allah ordumuza zeval vermesin.” (c1,92,46)

“**Tek** isteği bir an önce sığırlarını otlatıp evine dönmektir.” (c1,100,17)

““**Üç** lira.”” (c1,102,61)

- ““Aylık **üç** lira olunca, yıllık kazancın ne oluyor?”” (c1,102,62)
- “**Sekiz** yaşındaki Sığırtmaç Mustafa bir an durakladı.” (c1,102,63)
- “Kim bilir, belki de yılda **12** ayın olduğunu bile bilmiyordu.” (c1,102,65)
- “Çocuk onların yardımıyla yıllık kazancının **36** lira olduğunu hesaplayıp söyledi.” (c1,102,68)
- “Çocuğun **bir** yıllık ücreti olan **36** lirayı hesaplayıp ona uzattı.” (c1,102,70)
- “Bir avucunda sımsıkı tuttuğu **36** liraya, bir giden atlılara bakıyordu.” (c1,103,83)
- “İlk olarak çiftliğin yönetim merkeziyle, parkların ve sebze bahçelerinin üzerinde bulunduğu **20.000** dönüm arazi, o günün koşullarında oldukça iyi bir fiyat karşılığında satın alınır.” (c1,121,26)
- “**Bir** kanepede, en az **üç** koltuk” (c2,30,5)
- “**Bir** büfem vardı köşede” (c2,30,9)
- “İşlik denilen atölyelerde üretilen çömlekler önce güneşte, daha sonra da gölgede kurutulduktan sonra, saman ve talaşla yakılan fırınlarda **800** dereceden başlayıp **1200** derece sıcaklık arasında özenle pişirilir.” (c2,44,8)
- “**Bir** mile takılmış **iki** yatay tekerlekten meydana gelir.” (45,12)
- “Çömlek hamuruna **üç** şekilde biçim verilir.” (c2,45,28)
- “Kadın akşam yemeğini hazırlarken, baba mutfığa girer, önce karısını öper, sonra ağzına **bir** bütün kurabiye atardı.” (c2,68,4)
- “Peki ne oldu da “**dört** duvara” dönüştü bu evler?” (c2,69,10)
- “Uzun yemek masasının **bir** ucunda **bir** kişinin, diğer ucunda **bir** kişinin oturduğu, şaşıklı sofralara özendik.” (c2,69,24)
- “Köyümüzde onu sevmeyen **bir tek** kişi bile yoktur.” (c2,80,11)
- “Babamın kerpiçten yaptığı **üç** göz odalı bir evde otururuz.” (c2,80,23)
- “**İki** ineğimiz ve **on beş yirmi** tavuğumuz var.” (c2,80,24)
- “**Üç** yaşındaki kardeşim henüz bazı harfleri söyleyemez.” (c2,81,32)

“**On bir** yaşımdayım.” (c2,81,36)

“Sevmediğiniz yemekleri de en azından **bir** kere yiyip neler düşündüğünüzü yazın.” (c2,130,65)

“Size **üç** hafta süre veriyorum.” (c2,130,69)

“Son zamanlarda **üç** katına çıktığı, kontrol altına alınması hatta önlenmesi gerektiği söylenen bu obezite de nedir?” (c2,140,2)

“Yani kabaca her **3** kişiden biri bu sorunla karşı karşıyadır.” (c2,140,10)

3.2.1.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatı

İncelenen metinlerde 10 sıra sayı sıfatı tespit edilmiştir ve sıra sayı sıfatlarının tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“İşaretle birlikte **ilk** sıradaki oyuncular koşar adımlarla ip atlayarak yarış alanının diğer ucuna gidip başlangıca geri döner.” (c1,39,30)

“**İkinci** oyuncular da karşıya gidip başlangıca döner ve oyun bu sırayla devam eder.” (c1,39,32)

“Üstelik **ikinci** adının Kemal olduğunu söyledi.” (c1,103,87)

“Ailesinin de onayını aldıktan sonra Beşiktaş’taki **19. İlk** Mektep’e yolladı.” (c1,103,111)

“Bu çalışma sonucunda Atatürk, halkına çocuklarıyla birlikte gezecekleri, eğlenecekleri ve bilgilenebilecekleri bir yeşil alan, Türk tarımına da modern tarım yöntemlerinin **ilk** örneklerinin uygulanabileceği bir çiftlik armağan eder.” (c1,121,30)

“**İlk** mektebi tamamladıktan sonra Sivrihisar’daki medreseye yazıldım.” (c2,12,16)

“Bunlar, **ilk** bakışta komik sözlerdi.” (c2,13,38)

“**Üçüncü** teknik “çekme” tekniğidir.” (c2,45,32)

“**Dördüncü** kuşağa ulaşamadan ömrünü dolduran çömlekçilik...” (c2,46,54)

“**Dördüncü** sınıfa gidiyorum.” (c2,81,37)

3.2.1.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatı

İncelenen metinlerde 4 üleştirme sayı sıfatı tespit edilmiştir ve üleştirme sayı sıfatlarının tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Bana bu çocuksu heyecanı veren, papatyalı tepeler mi, yoksa içimde **birer** tomurcuk gibi açan çocuklar mı?” (c1,54,71)

“Benim ve babamın elinde **birer** uçurtma var.” (c1,55,78)

“Yine de o kutu dolu olunca, içinde bana bakan kalp şeklinde kurabiyeleri görünce, o koku mutfağa yayılınca, çocuklar koşup **birer** tane alıp kaçınca ben de o kadınlar gibi gülümsüyorum.” (c2,69,34)

“Tek ya da çift olarak batonları ellerinize alıp **birer** baston gibi yere koyarak yürümek hem denizenizi korumanıza yardım eder hem de taşlı ya da çamurlu yerlerde kaymanızı engeller.” (c2,115,25)

3.2.1.2.2.4. Kesir Sayı Sıfatı

İncelenen metinlerde 1 kesir sayı sıfatı tespit edilmiştir ve kesir sayı sıfatının tespit edildiği cümle örneğine yer verilmiştir.

“Daha **çeyrek** asır öncesine kadar mutfağında su küpü, turşu küpü, yağ küpü olmayan ev yoktu.” (c2,44,10)

3.2.1.2.3. Belirsizlik Sıfatları

İncelenen metinlerde 260 belirsizlik sıfatı tespit edilmiştir ve belirsizlik sıfatlarının tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Böyle durumlarda size yardımcı olacak **birkaç** oyun fikriyle geldik.” (c1,38,3)

“Üstelik sadece oyunlar değil, bir iple yapabileceğiniz **birçok** aktivite var.” (c1,38,8)

“Amaç, takımların ipi kendi tarafına çekip rakip takımın **tüm** oyuncularının bu sınırı geçmesini sağlamak.” (c1,38,16)

“Bu oyunu **herhangi bir** atlama ipiyle de oynayabilirsiniz.” (c1,39,18)

“Sadece **birkaç** iple güzel zaman geçirilebiliyor, değil mi?” (c1,40,53)

“Siz iple oynanan **başka** oyunlar biliyor musunuz?” (c1,40,54)

“**Tüm** renklerin gelip göz bebeklerime yerleştiğini duyumsadım.” (c1,52,5)

“Geçen yıl sekiz tane yapmıştım da, **birkaç** çocuk açıkta kalmıştı.” (c1,52,9)

“Yetmeyecek olursa, bir daha, bir daha yaparım, öyle **çok** malzemem var ki.” (c1,52,10)

“Yalnız yaşıyorum, çocuklarım ve torunlarım yok ama, bu semtin **tüm** çocukları benim torunlarım, kopamadığım öğrencilerim.” (c1,53,33)

““Keşke **her** mevsim bu tür güzelliklerle dolu olsa,” diye düşündüm.” (c1,55,99)

““Hem öyle kocaman, öyle güzel olacak ki, gökyüzünde süzülürken **tüm** kuşlar onu kıskanacak.”” (c1,55,108)

“**Birkaç** günde on yıl büyüdü ağabeyim.” (c1,91,15)

“Geçtiğimiz **her** köy, **her** kasaba yokluk içinde.” (c1,91,23)

“**Her** istasyondan yeni erler ekleniyordu katarlarla bizim gibi.” (c1,91,25)

“Ve **her** istasyonda gözü yaşlı analar, babalar, evlatlar...” (c1,91,28)

“Fakat **hiçbir** yol onları çiftliğe götürmüyordu.” (c1,100,21)

“Fakir olduğu **her** halinden belli olan çocuğa, sevgi ve şefkatle bakıyordu.” (c1,101,37)

“Ülkemizin geleceğinin parlak olması için **tüm** çocukların çok iyi yetiştirilip topluma kazandırılması gerektiğini düşünüyordu.” (c1,102,55)

“Gazi, Sığırtmaç Mustafa’yla sohbet ederken çocuğun **her** hareketini dikkatle inceliyordu.” (c1,102,56)

“Kısa sürede onunla ilgili **çok** şey öğrendi ve ertesi gün Sığırtmaç Mustafa’yı yanına çağdırmaya karar verdi.” (c1,103,96)

“**Tüm** bu duygularıyla bayramlık giysileri içinde çiftliğin kapısını çaldı.” (c1,103,102)

“Çiftlik yeri için öyle uzun boylu dolaşmaya ve Ankara’nın çevresinde **başka** doğal özellikler araştırmaya gerek görmemiştik.” (c1,121,6)

“Uzmanların verdikleri raporlarda bu toprakların üzerinde **herhangi bir** tarımsal etkinliğin asla yapılamayacağını ileri sürenler bile olur.” (c1,121,20)

“**Bazı** duygularıysa yaşadığımız çevre sayesinde öğreniriz.” (c1,138,5)

“-Ama, daha **başka** güzel şeyler de işle!...” (c1,152,63)

“Elindeki beze, bu tomurcukları, goncaları, gülleri işlerken o küçücük yüreğine de **bazı** güzel duygu ve hasletleri işle...” (c1,152,66)

“**Her** çocuk bunları yüreğine işlesin.” (c1,152,71)

“Yüzündeki gülümseme gitmiş yerini derin **bir** düşünce almıştı.” (c1,152,75)

“Bundan başka daha **birçok** güzel duygu vardır.” (c1,152,81)

“**Her** çocuk yüreğine bu duyguları işlemeli.” (c1,152,94)

“Çünkü **her** yüreğe nakış gerek.” (c1,152,95)

“**Nice** türküler yakıldı senin için;” (c1,160,18)

“**Her** çocuk ağlayarak doğarmış ya, bu benim için öyle olmamış.” (c2,12,12)

“Yaşadığım zaman çok sıkıntılı **bir** zamandı.” (c2,13,26)

“Başarmak için **her** yolu deneyin.” (c2,13,47)

“İşte **her** fikramın böyle **bir** mesajı vardır.” (c2,13,49)

“**Bütün bir** dünyanın Nasreddin Hoca’sı oldum.” (c2,13,51)

“Misafirlerim olurdu **her** yaştan.” (c2,30,8)

“Kil ve toprak karışımından yapılmış pişirilebilir **her** türlü kaba çömlek denmekedir.” (c2,44,5)

“Bundan sonra **bütün** iş çömlekçi ustasının maharetli ellerine kalmıştır.” (c2,45,16)

“Çamur teknelerinde içine **bazı** organik maddeler ilave edilmiş hamur kıvamını bulması için belli **bir** süre bekletildikten sonra ustalar çıkırık adı verilen tezgâhlarda hamuru şekillendirirler.” (c2,45,22)

“Sizinle birlikte kaybolan o kadar **çok** meslek var ki daha...” (c2,46,57)

“Çocukken izlediğim **bütün** mutlu filmlerde ortak **bir** detay vardı: mutfaktaki kurabiye kutusu...” (c2,68,1)

“Anamın elinden **her** iş gelir.” (c2,80,20)

“Üç yaşındaki kardeşim, henüz **bazı** harfleri söyleyemez.” (c2,81,32)

“Böyle durumlarda onun **her** söylediğini hemen anlayan annem yardımcı olur.” (c2,81,34)

“Yol boyunca geçirilecek güzel zamanların yanında bilek burkulması, düşme, küçük sıyrıklar, böcek ısırması gibi **bazı** olumsuzluklar yaşanabilir.” (c2,115,20)

“Yürüyüş yaparken doğada gözlemlenebilecek ne kadar **çok** şey olduğunu fark ettiğinizde belki de şaşıracaksınız.” (c2,115,22)

“Yanınızda fotoğraf makinesi, dürbün, büyüteç, gözlem defteri, bölgedeki bitki ve hayvanlarla ilgili **bir** kitapçık olursa gördüklerinizin fotoğrafını çekebilir, onları inceleyebilir ya da onlarla ilgili **bazı** notlar alabilirsiniz.” (c2,115,23)

“Yani siz de sevmeden, hatta hiç istemeden **bazı** şeyleri yemek zorunda kalmışsınızdır, öyle değil mi?” (c2,128,21)

“Tabii beni dinleyen **bazı** arkadaşlarım hemen destek verdi.” (c2,129,33)

“Dengeli beslenme **her bir** besin grubundan yeteri kadar yemektir.” (c2,129,43)

“**Bazı** yerlerinde çok güldü, **bazı** yerlerinde “Senin iyiliğin için öyle söylüyorum.” dedi.” (c2,130,81)

“Farkında olmadığımız **tüm** yaşamsal fonksiyonların yanı sıra günlük aktivitelerimiz için gerekli enerjiyi beslenme yoluyla elde ederiz.” (c2,140,4)

“**Çoğu** toplumlarda olduğu gibi ülkemizde de obezite oranı giderek artış göstermekte olup Türkiye’de obezite sıklığı %30,3 olarak bildirilmiştir.” (c2,140,9)

“Yani kabaca **her** üç kişiden biri bu sorunla karşı karşıyadır.” (c2,140,10)

“Genetik olarak **bazı** insanların daha kolay kilo alması söz konusu olabilir.” (c2,140,13)

“Çabuk yorulmak ya da yorgun ve huzursuz hissetmek **fazla** kilolardan kaynaklanabilir.” (c2,141,18)

“Vücudun genç yapısına göre yükünü artıran **fazla** kilolar, eklemleri ve kemikleri zor durumda bırakır, ağrı problemlerine yol açabilir.” (c2,141,19)

3.2.1.2.4. Soru Sıfatları

İncelenen metinlerde 9 soru sıfatı tespit edilmiştir ve soru sıfatlarının tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“İlk önce **hangi** takım koşuyu tamamlarsa o takım yarışı kazanır.” (c1,39,33)

“**Hangi** adı tercih edeceğiniz size kalmış.” (c1,40,42)

“Sığırtmaçlık yaparak ayda **ne kadar** para kazanıyorsun?” (c1,102,60)

“Bunun **nasıl** bir toplum olabileceğini tasavvur et kızım.” (c1,152,90)

“Acaba sınıftaki **kaç** arkadaşımın aynı şeyleri seviyoruz?” (c2,130,77)

Ders kitabındaki metinlerde yer alan sıfatlar ile ilgili sayısal verilerin yer aldığı tablo şu şekildedir:

Tablo 3.2: Sıfat Tablosu

Tür	Sayı
Sıfat	1227
Nitelik Sıfatı	699
Belirtme Sıfatı	528
İşaret Sıfatı	187
Sayı Sıfatı	72
Asıl Sayı Sıfatı	57
Sıra Sayı Sıfatı	10
Üleştirme Sayı Sıfatı	4
Kesir Sayı Sıfatı	1
Belgisiz Sıfat	260
Soru Sıfatı	9

3.3. Zamir

Ders kitabındaki 18 metnin incelenmesi sonucunda zamir türünde toplam 448 kelime tespit edilmiştir. Zamirlerin az sayıda olmasının sebebi insanlara ya da varlıklara kendi adlarıyla hitap etmek, bahsedilen varlığı daha belirleyici kılmakta ve vurgulanmak isteneni daha anlaşılır hale getirmektedir. Bu sebeple zamir türü metinlerde az sayıda yer almaktadır.

3.3.1. İşlevleri Bakımından Zamirlerin Sınıflandırılması

3.3.1.1. Kişi Zamiri

İncelenen metinlerde 187 kişi zamiri tespit edilmiştir ve kişi zamirlerinin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

*“**Ona** göre oyunda bir sorun varsa bir öğrenme fırsatı da vardı.” (c1,26,2)*

*“Problemler **onu** yıldıramazdı.” (c1,26,4)*

*“Pes etmek **ona** göre değildi.” (c1,26,5)*

*“Sarı bir köpek balığı **onun** doktoru olabilirdi.” (c1,28,69)*

*“Kimi zaman **sizin** de içiniz kıpır kıpır oluyor mu?” (c1,38,1)*

*“Böyle durumlarda **size** yardımcı olacak birkaç oyun fikriyle geldik.” (c1,38,3)*

*“Hangi adı tercih edeceğiniz **size** kalmış.” (c1,40,42)*

*“Buradan sonrası **sizin** hamlelerinize bağlı!” (c1,40,52)*

*“**Siz** iple oynanan başka oyunlar biliyor musunuz?” (c1,40,54)*

*“Artık giyinmeliyim, çocuklarımin **beni** bahçe kapılarında ya da pencere önlerinde beklediklerini biliyorum.” (c1,53,22)*

*“Ama emekli olmak **bana** göre değil, daha doğrusu öğrencilerimden uzakta kalmak.” (c1,53,27)*

*“Bu düşünceyle ve **onlara** yakın olma tutkusuyla, bir okulun kantinini işlettim uzun süre.” (c1,53,28)*

*“Minicik öğrenciler **benden** bir şey satın aldıklarında, ellerindeki paraya değil, sadece o küçük, aydınlık yüzlere bakardım.” (c1,53,30)*

*“Yalnız yaşıyorum, çocuklarım ve torunlarım yok ama, bu semtin bütün çocukları **benim** torunlarım, kopamadığım öğrencilerim.” (c1,53,33)*

*“Bir de **beni** mutlu eden uçurtmalarım var.” (c1,53,34)*

*“Şu mor renkli uçurtma **senin** Can.” (c1,54,47)*

*“**Onlar** da bağılıyor, çağırıyor, neşeli çığlıkları kırlarda yankılanıyor.” (c1,54,61)*

“**Bana** bu çocuksu heyecanı veren, papatyalı tepeler mi, içimde birer tomurcuk gibi açan çocuklar mı?” (c1,54,71)

““**Benim** uçurtmam artık o kadar yüksekte ki, onu göremiyorum!”” (c1,54,74)

“**Onlara** gülümseyerek baktım.” (c1,54,76)

“**Benim** ve babamın elinde birer uçurtma var.” (c1,55,78)

“Sal gökyüzüne, bugün gökyüzü **bizim** olacak!” (c1,55,81)

“Yarışacağız **seninle** ve kazanacağım yarışı.” (c1,55,82)

“Dondurma ısmarlayacaksın **bana** unutma haa!” (c1,55,83)

“Küçük Deniz’e bakıp “Bu mevsim en az **onun** kadar taze, **onun** kadar canlı” diye düşündüm” (c1,55,92)

“Bu canlılığı **ben** de içime duyuyorum.” (c1,55,93)

“Bir de **benim** gibi yaşlı olunca insan, baharı nasıl da özlemle bekliyor.” (c1,55,95)

““Öğretmen Dede, uçurtmamı kaçırdım elimden, yakala onu, lütfen! Yakala!...” diye bağıyor Küçük Deniz ve **bana** doğru koşuyor.” (c1,55,105)

““**Sana** yeniden yapacağım.”” (c1,55,107)

“Evvela selam eder, **senin** ve Salih ağabeyimin ellerinden, kız kardeşimin gözlerinden hasretle öperim.” (c1,90,2)

“**Sizlerden** ayrılalı bir aydan fazla oldu ama Basmane İstasyonu’ndaki anınız hep gözümün önünde.” (c1,90,3)

“Küçük Nevreste’nin bir **bana** bir de kardeşim Hasan’a durup durup sarılması; Salih ağabeyimin hem gururlu hem buruk bakışları; **senin** içine akıttığın gözyaşları hiç çıkmaz aklımdan anam.” (c1,90,4)

“Hem en iyi **sen** bilirsin vatansızlığın acısını.” (c1,91,8)

“Doğduğun büyüdüğün topraklardan düşmanın zulmü sürmedi mi **seni**?” (c1,91,9)

“**Biz** küçüktük Hasan 'la, her şey oyun gibi gelirdi **bize**, korku nedir bilemezdik.”
(c1,91,12)

“Nevreste daha bebekti **bizim** gözüümüzde.” (c1,91,13)

“**Sana, bana, kardeşlerime sahip çıkma telaşı büyüttü onu** Çanakkale'de kaybettiği bacağından önce.” (c1,91,16)

“Şimdi babamızın yerinde **o**, içim rahat geldim bu yüzden savaşa, **sen** ve kız kardeşim emin ellerdesiniz.” (c1,91,17)

“**Sen** de içini rahat tut ana, **bizler** de bu peygamber ocağında, vatanımızı zalimlerden kurtaracağımız günü iple çekmekteyiz.” (c1,91,18)

“Hele bir çıksınlar karşımıza, **bizi** yurdumuzdan edenlere Anadolu'yu yar etmeyeceğimizi göstereceğiz.” (c1,91,19)

“Vatansız kalmayacak, garip kuşlar gibi ordan oraya savrulmayacak **bizim** evlatlarımız.” (c1,91,20)

“Her istasyonda yeni erler ekleniyordu katarlarla **bizim** gibi.” (c1,91,25)

“**Onların** birliği trenle yola devam edip Doğu Cephesi'ne gidecekmiş.”
(c1,92,37)

“**Bizim** birliği şimdilik İnönü'deki birliğe dâhil ettiler.” (c1,92,38)

“Komutanlarımız **bize** evlatları gibi düşkünler.” (c1,92,42)

“Talimlerden kalan zamanı hep **bizim** aramızda dolaşarak, halimizi hatrımızı sorarak geçiriyorlar (geçiriyorlar).” (c1,92,43)

“Yemeklerini **bizimle** yiyorlar.” (c1,92,44)

“**Bizi** burdan daha içerilere sevk edeceklermiş ama ne zaman olacağı belli değil anacığım.” (c1,92,47)

“İnşallah yakında vatanımızı kurtarmak için **biz** de üzerimize düşeni yapacağız.” (c1,92,49)

“**Benim** için hiç kaygılanmayasın anacığım.” (c1,92,50)

“Hepinize selam eder, **senin** ve ağabeyimin ellerinden, Nevreste'nin gözlerinden öperim.” (c1,92,52)

“Ama ne yazık ki **o** çok fakir bir ailenin çocuğuydu.” (c1,100,3)

“**Onun**, okul yerine dağlarda sığırtaçlık yaparak ailesinin bütçesine katkıda bulunması gerekiyordu.” (c1,100,4)

“Çünkü **o** hastaydı.” (c1,100,14)

“Fakat hiçbir yol **onları** çifiliğe götürmüyordu.” (c1,100,21)

“Atlılar, atlarını **ona** doğru dörtnala sürüyorlardı.” (c1,100,26)

“Mustafa, **onların** bu halini görünce, şüphesinin yersiz olduğunu anlayıp rahatladı.” (c1,100,30)

“Gazi, çocuğa teşekkür ettikten sonra sevgiyle; “**Senin** adın ne?” diye sordu.” (c1,101,33)

“Sonra, “Ama burada **bana** Sığırtaç Mustafa derler,” diye ekledi.” (c1,101,35)

“Bu arada **onun** sararmış benzi ve şiş karnı dikkatini çekmişti.” (c1,101,38)

“**Benim** adım da Mustafa.” (c1,101,40)

“Demek ki **seninle** adaşız.” (c1,101,41)

““**Onu** sever misin?”” (c1,102,47)

““Peki, **onunla** tanışmak ister myidin?”” (c1,102,51)

“Çünkü **onlar**, Türkiye Cumhuriyeti’nin geleceğiydi.” (c1,101,54)

“Aslında amacı **onu** daha iyi tanıyarak yardımcı olmaktı.” (c1,102,59)

“**Onun** daha fazla zorlanmaması için yanındakilere işaret etti.” (c1,102,67)

“Çocuk **onların** yardımıyla yıllık kazancının 36 lira olduğunu hesaplayıp söyledi.” (c1,102,68)

“Çocuğun bir yıllık ücreti olan 36 lirayı hesaplayıp **ona** uzattı.” (c1,102,70)

“Hatta daha önce kimse **onunla** böyle içten ilgilenmemiştir.” (c1,102,72)

“Mustafa Kemal’in “Neden almıyorsun?” sorusu üzerine, “Bu para çok. Üstelik nereden aldın diye **bana** hesap sorarlar,” dedi.” (c1,102,75)

“Gazi, “Bu parayı **ben sana bize** yol gösterdiğin için veriyorum. Alacaksın!” deyince, çocuk düşündü.” (c1,102,76)

““Eğer **siz** onu alırsanız, **ben** de cevizin karşılığı olarak bu parayı almayı kabul ederim,” dedi.” (c1,103,79)

“Kendi kendine, “**Benimle** konuşan kişi oldukça önemli birine benziyordu.”” (c1,103,85)

“Çünkü böyle mükemmel bir insan, **ondan** başkası olamaz,” diye haykırdı.” (c1,103,92)

“**Onun** hakkında güzel şeyler düşünüyordu.” (c1,103,94)

“Kısa sürede **onunla** ilgili çok şey öğrendi ve ertesi gün Sığırtaç Mustafa’yı yanına çağdırmaya karar verdi.” (c1,103,96)

“Gazi **onu** bekliyordu, çocuğu sevgiyle karşıladı.” (c1,103,103)

“Daha sonra Mustafa Kemal, çocuğun hastalığının bir an önce tedavi edilmesi için **onu**, Şişli’deki Himaye-i Etfal Hastanesi’ne (Hastanesine) yolladı.” (c1,103,105)

“Burayı bitirince Gazi, **onu** Maçka’daki Fevziye Lisesi’ne (Lisesine) gönderdi.” (c1,103,113)

“Atatürk’ün **bize** cevabı şu oldu:” (c1,121,15)

“Burayı **biz** ıslah etmezsek kim gelip ıslah edecektir?” (c1,121,18)

“Sevdiğimiz bir arkadaşımızı görünce yüzümüzün gülmesi, **bizi** heyecanlandıran bir olay karşısında kalbimizin hızlı atması, sinirlendiğimizde kaşlarımızın çatılması gibi...” (c1,138,2)

“Karşımızdaki kişiye **bizi** anlaması için ne hissettiğimizi söylediğimizde sorunlar daha kolay çözülebilir.” (c1,139,20)

“Bunu **bana** sormadan aldığın için sinirleniyorum.” (c1,139,21)

“Ayşenur’u ağacın altında görünce **ona** doğru yöneldi.” (c1,151,14)

“**Onu**, siyah saçlarından okşadı.” (c1,151,16)

““**-Benim** küçücük kızım...”” (c1,151,17)

“Bunu söylerken sandalyelerden birine de **o** oturdu.” (c1,151,19)

“**Ona** bakmaya başladı.” (c1,151,21)

“**Senin** yapabileceğin bir iş değil ki bu!...” (c1,151,30)

“**Ben** de zor bir şey olduğunu sanırdım.” (c1,151,35)

“Dedesı, merakla **onun** yaptığı işlemeye bakıyordu.” (c1,152,43)

“**Bana** anlat bakalım.” (c1,152,45)

“Yanaklarından da öptü **onu**.” (c1,152,52)

“Geleceğin toplumunu **sizler** oluşturacaksınız.” (c1,152,72)

“İşlesin ki, **sizlerin** yürekleri, kalpleri, gönülleri bu güzel duygu ve hasletlerle bezenmiş olsun.” (c1,152,73)

“-O güzel duygu ve hasletlerin bazılarını söyleyeyim **sana** kızım.” (c1,152,77)

“**Benim** güzel kızım!...” (c1,152,92)

“Nice türküler yakıldı **senin** için” (c1,160,18)

“Merhaba arkadaşlar, **ben** Nasreddin Hoca.” (c2,12,1)

“**Siz bana** Nasreddin Dede de diyebilirsiniz.” (c2,12,2)

“Çünkü **ben sizleri** torunum olarak görüyorum.” (c2,12,3)

“**Beni** çok sevdiğinizi biliyorum.” (c2,12,4)

“**Ben** de **sizleri** çok seviyorum.” (c2,12,5)

“Hayatta olmasam da güzel dersler veren fıkralarımla **sizlerle** beraberim.” (c2,12,6)

“Şayet **siz** o fıkraları okur, hayata gülümseyerek bakar, çalışkan, başarılı, ahlaklı çocuklar olursanız **ben** de çok mutlu olacağım.” (c2,12,7)

“**Ben** gülerek doğmuşum!” (c2,12,8)

“Sonradan bu köye **benim** adımı verdiler.” (c2,12,10)

“Her çocuk ağlayarak doğarmış ya bu **benim** için öyle olmamış.” (c2,12,12)

“**Ben** ağlayarak değil gülerek doğmuşum.” (c2,12,13)

“Mesela Akşehir Gölü’ne yoğurt mayası dökerken **beni** görenler ne yaptığımı sorduklarında **onlara** “Göle maya çalıyorum.” demiştim.” (c2,13,41)

“**Sizden** beklentim şudur:” (c2,13,53)

“Hem okuyun hem de başkalarına anlatın ki hep **sizlerle** beraber olayım.” (c2,13,55)

“**Bendim** evin gözbebeği” (c2,30,1)

“**Sizinle** birlikte kaybolan o kadar çok meslek var ki daha...” (c2,46,57)

“**Bana** göre o kurabiyeler mutluluğun sembolüydü.” (c2,68,5)

“Söylemek ağır ama cevabı şu: **Biz**...” (c2,69,13)

“Hayalindeki begonyalar, sardunyalar yoksa eğer evinde, **sen** dikmediğin için.” (c2,69,14)

“Latif müzik sesleri yükselmiyorsa eğer bir odadan, **sen** açmadığın için.” (c2,69,15)

“Kurabiye kokmuyorsa eğer mutfak, **sen** yapmadığın için.” (c2,69,16)

“**Biz** onu sadece mekân olarak algıladık.” (c2,69,18)

“Televizyon dizileri **bize** büyük, heybetli evleri gösterdi.” (c2,69,23)

“Emlak ilanlarında gördüğüm “ultra lüks, işçiliği sağlam, modern ev” olduğu için değil, o eve sahip olduğum, **bana** ait olduğu için değil; “**benim** yuvam” olduğu için seviyorum.” (c2,69,28)

“Yine de o kutu dolu olunca, içinde **bana** bakan kalp şeklinde kurabiyeleri görünce, o koku mutfağa yayılınca, çocuklar koşup birer tane alıp kaçınca **ben** de o kadınlar gibi gülümsüyorum.” (c2,69,34)

“**Ben**, Doğu Anadolu’nun bir dağ köyünde doğdum.” (c2,80,1)

“**Bizler** yazı sabırsızlıkla bekleriz çünkü hepimiz yaza, o tatlı sığağa hasretiz.” (c2,80,4)

“Hele **biz** çocuklar!” (c2,80,5)

“Köyümüzde **onu** sevmeyen bir tek kişi bile yoktur.” (c2,80,11)

“İlçeden eve gelirken **bize** şekerler, helvalar, köyümüzde olmayan yiyecekler getirir.” (c2,80,12)

“**Onun** gelmesini sabırsızlıkla beklerim.” (c2,80,13)

“Tabii yalnız getirdiği yiyecekler için değil, **onu** çok sevip özlediğimden...” (c2,80,14)

“Yalnız **bize** karşı değil herkese karşı böyledir.” (c2,80,16)

““-Şu beyaz ile şu kınalı **benim!**”” (c2,81,29)

“Böyle durumlarda anlaşılmamıza **onun** her söylediğini hemen anlayan annem yardımcı olur.” (c2,81,34)

“Sahi söylemeyi unuttum, **benim** adım Mehmet.” (c2,81,35)

“Onlar da bütün dikkatleriyle **beni** dinlerler.” (c2,81,43)

“Anam da acıklı yerlerde ağlar ama **bize** belli etmek istemez.” (c2,81,45)

“Babam doyamaz **onun** yaptığı bazlamalara.” (c2,81,32)

“Konuşmak **bize** mahsus,” (c2,86,5)

“Ayrıca yanınızda mevsime göre geniş kenarlı bir şapka, güneş kremi, güneş gözlüğü, yağmurluk, eldiven ve yedek giysiler bulundurmak hava koşullarına karşı **sizi** korur.” (c2,115,17)

“Annem mutfaktan **bana** sesleniyor.” (c2,128,2)

“Yani hiçbir şey yok dediysem **benim** sevdiğim hiçbir şey yok.” (c2,128,5)

“İyi de **benim** sevdiğim hiçbir şey yokmuş ki bugün; yoğurt çorbası varmış, ıspanak varmış.” (c2,128,7)

“**Benim** ıspanağı beğenmediğimi hemen anlayan annem anlatmaya başladı.” (c2,128,9)

“**Benim** adım Tolga, yemek yemeyi sevmeyenlere kocaman bir merhaba.” (c2,128,12)

“**Benim** iyiliğim için böyle konuştuğunu, sağlıklı büyümemi istediğini biliyorum.” (c2,128,15)

“Emini **sizin** başınıza da benzer şeyler gelmiştir.” (c2,128,20)

“Yani **siz** de sevmeden, hatta hiç istemeden bazı şeyleri yemek zorunda kalmışsınızdır, öyle değil mi?” (c2,128,21)

“Yoksa bu bir tek **bana** mı oluyor?” (c2,128,12)

“Ama öğretmenim, **ben** bu saydığınız yiyecekleri hiç sevmiyorum, **benim** sevdiklerime de siz zararlı diyorsunuz.” (c2,129,31)

“Tabii **beni** dinleyen bazı arkadaşlarım hemen destek verdi.” (c2,129,33)

“Hem **sizlerin** sevdiği şeyler de faydalı aslında ama doğru miktarda yediğinizde.” (c2,129,45)

“**Ben** de annemi üzmemek istemediğim için bir iki kaşık yedikten sonra doyduğumu söyleyip sofradan kalkıyorum.” (c2,129,47)

“Doğrusu **ben** de merak ettim bu sorunun cevabını.” (c2,130,56)

“**Size** üç hafta süre veriyorum.” (c2,130,69)

“İşte **benim** gibi yemek yemeyi sevmeyen bir çocuğun başına gelenler bunlar.” (c2,130,71)

“Arada sırada yemeğin ölçüsünü kaçırmak **bizleri** obez kılmaz.” (c2,140,12)

3.3.1.2. İşaret Zamiri

İncelenen metinlerde 96 işaret zamiri tespit edilmiştir ve işaret zamirlerinin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Oyunda neye ihtiyacımız varsa çantamızdan **onu** çıkarabiliriz.” (c1,27,24)

“Hemen **ona** sahip olabiliriz.” (c1,27,25)

“**Bundan** daha kolay ne var ki?” (c1,27,27)

“Sağlık görevlileri, **buraya** lütfen!” (c1,27,40)

“**Bu** bir oyundu.” (c1,28,52)

“**Bu**, altın kuraldı.” (c1,28,54)

“İstersem şimdi Satürn gezegeninde bir hastaneye gidip **orada** da tedavi olabilirim, dedi.” (c1,28,56)

“Bu, çooooook eğlenceliydi.” (c1,28,61)

“Burada ipi, sıradaki takım arkadaşına teslim edip sıranın arkasına geçerler.” (c1,39,31)

“Bol ağaçlı bir bahçe bunun için uygun olabilir.” (c1,39,37)

“Buradan sonrası sizin hamlelerinize bağlı!” (c1,40,52)

“Beş gündür bu uçurtmalarla uğraşıyor, onları çocukların hoşuna gidecek biçimlere sokmaya çalışıyorum.” (c1,52,12)

“Bundan öyle büyük bir sevinç duyuyorum ki anlatması kolay değil.” (c1,52,13)

“Mutluluk dolu günlerdi onlar.” (c1,53,29)

“Onları iki koltuğumun altına sıkıştırıp hevesle dışarı fırladım.” (c1,53,36)

“Onlar gittikçe yükseliyor, renkli kuşlar gibi süzülüyorlar.” (c1,54,63)

“Gökyüzü onlarla doldu, sanki güneş yedi rengini salıvermiş de mora, turuncuya, kızıla boyamıştı bu sonsuz boşluğu.” (c1,54,64)

““Benim uçurtmam artık o kadar yüksekte ki, onu göremiyorum!”.” (c1,54,74)

““Benimkisi şu anda güneşle kucaklaşıyor, bunu görebiliyorum!”” (c1,54,75)

“Baharın ılık rüzgârları onu alıp nasıl da yücelere götürüyor!” (c1,55,90)

“Onlara bakarken, güneşten kamaşan gözlerimi iyice ovuşturdum.” (c1,55,91)

““Öğretmen Dede, uçurtmamı kaçırdım elimden, yakala onu, lütfen!”” (c1,55,103)

““Hem öyle kocaman, öyle güzel olacak ki, gökyüzünde süzülürken tüm kuşlar onu kıskanacak.”” (c1,55,108)

“Sanki sevinçleri de onunla uzaklaşıyor.” (c1,55,112)

“Vatansız kalmayacak, garip kuşlar gibi ordan(oradan) oraya savrulmayacak bizim evlatlarımız.” (c1,91,20)

“Afyonlular buraya “İzmir İstasyonu” derlermiş, duyunca çok koşuma gitti.” (c1,92,35)

“**Burda (Burada)** hepimizi bölük bölük ayırdılar, Hasan başka bir bölüğe düştü.” (c1,92,36)

“Bizi **burdan (buradan)** daha içerilere sevk edeceklermiş ama ne zaman olacağı belli değil anacığım.” (c1,92,47)

“Gazi ve yanındakiler, bir süre sesli düşündükten sonra, farklı bir yolu denemeye karar verdiler ve atlarını **oraya** sürdüler...” (c1,100,23)

“Sonra, “Ama **burada** bana Sığırtmaç Mustafa derler,” diye ekledi.” (c1,101,35)

““Eğer siz **onu** alırsanız, ben de cevizin karşılığı olarak bu parayı almayı kabul ederim,” dedi.” (c1,103,79)

“**Burayı** bitirince Gazi, onu Maçka’daki Fevziye Lisesi’ne (Lisesine) gönderdi.” (c1,103,113)

“**Orada** başarılı ve mutlu bir yaşam sürdü.” (c1,103,115)

“**Burayı** gezdiniz mi?” (c1,121,13)

“**Buranın** bir çiftlik kurulması için gerekli olan niteliklerin hiçbirini taşımadığını, bataklık, çorak, fakir bir yer olduğu hakkındaki ortak görüşümüzü söyledik.” (c1,121,14)

“Atatürk’ün bize cevabı **şu** oldu.” (c1,121,15)

“**Burayı** biz ıslah etmezsek kim gelip ıslah edecektir?” (c1,121,18)

“Tarım Bakanlığı’nda (Bakanlığında) uzman olarak çalışan bir Alman, Orman Çiftliği arazisi için, “**Bu** öyle bir girişimdir ki, elverişsiz toprak ve iklim koşulları altında **burada** ya sabır tükenir, yahut da para” demiştir.” (c1,121,21)

“**Bunlar** ikincil duygular olarak adlandırılır.” (c1,138,6)

“Olumsuz duygulardan kaçmak ya da **onları** yok saymak yerine neden böyle hissettiğimizi anlamaya çalışırsak bu duyguların azalmasına yardımcı olabiliriz.” (c1,139,17)

“İzinsiz alınan bir eşyamız için “**Bunu** bana sormadan aldığın için sinirleniyorum.”” (c1,139,21)

- “**Bunu** söylerken sandalyelerden birine de o oturdu.” (c1,151,19)
- “Senin yapabileceğin bir iş değil ki **bu**!..” (c1,151,30)
- “Yaptığım nakışlar **bunlar**.” (c1,152,41)
- “-Bak **bunlar** gül tomurcukları dedeciğim!..” (c1,152,47)
- “**Bunları** da yüreğine işle.” (c1,152,70)
- “Her çocuk **bunları** yüreğine işlesin.” (c1,152,71)
- “Sevgi **onların** en başta gelenidir.” (c1,152,78)
- “**Bundan** başka daha bir çok (birçok) güzel duygu vardır.” (c1,152,81)
- “Saygı, vefa, merhamet, yardımseverlik, alçakgönüllülük, etrafına ikramda bulunmak, hediyeleşmek **bunlardan** sadece bir kaçıdır. (birkaçıdır.)” (c1,152,82)
- “Temizliği sevmek ve temiz olmak, çevrenin güzelliğini korumak duygusu da **bunlar** arasındadır.” (c1,152,83)
- “**Bunun** nasıl bir toplum olabileceğini tasavvur et kızım.” (c1,152,90)
- “**Onun** için, bezine gül tomurcuğunu, gül goncasını, açılmış gülleri işlerken, yüreğine de bu duyguları işle.” (c1,152,93)
- “Her çocuk ağlayarak doğarmış ya, **bu** benim için öyle olmamış.” (c2,12,12)
- “Annem babam **buna** çok şaşırmışlar ama çok da sevinmişler.” (c2,12,15)
- “**Orada** da hocalık ve kadılık yaptım.” (c2,13,21)
- “Türbem de **oradadır**.” (c2,13,23)
- “İşte bir hoca olarak **bunları** değiştirmek istedim.” (c2,13,30)
- “Nerede içinde yanlışlık olan bir olay görsem hemen **bunu** fıkra haline getirip anlatıyordum.” (c2,13,37)
- “**Bunlar**, ilk bakışta komik sözlerdi.” (c2,13,38)
- “Ama çok geçmeden “Hocamız **bunu** niye anlattı?” diye düşünmeye başlıyorlar ve bir ders çıkarıyorlardı.” (c2,13,40)
- “Tabii **bu** olacak bir şey değildi.” (c2,13,42)

- “**Bunun** anlamı ”Hiçbir şartta umutsuz olmayın.”” (c2,13,46)
- “Sizden beklentim **şudur**:” (c2,13,53)
- “Hem de herkes **bunlardan** bir ders çıkarsın.” (c2,13,56)
- “**Bundan** sonra bütün iş çömlekçi ustasının maharetli ellerine kalmıştır.”
(c2,45,16)
- “**Bunun** için kil, kireç, kurşun, çakmaktaşı, boraks, emaye tozu, reçine gibi maddeler karıştırılır, pişmiş bir çömleğin üzerine sulandırılmış karışım sürülür.”
(c2,46,41)
- “Hepimizin hayali **buna** benzer şeylerdi.” (c2,68,9)
- “Kim yaptı **bunu**?” (c2,69,12)
- “Söylemek ağır ama cevabı **şu**: Biz...” (c2,69,13)
- “Biz **onu** sadece mekân olarak algıladık.” (c2,69,18)
- “Sandık ki güzellik **orada**, zenginlik masadaki portakal suyunda, mutluluk uzun ve görkemli yemek masasında...” (c2,69,25)
- “**Bunda** kurabiyelerin payı var mı?” (c2,69,32)
- “**Bunu** bakır tasa doldurarak sıcak sıcak hasta komşumuza yollar.” (c2,80,19)
- “Tabii ki **bunları** koymak için bir sırt çantası gerekli.” (c2,115,18)
- “**Bunun** için bir ilk yardım çantasının yanınızda bulunması çok önemli!”
(c2,115,21)
- “Yanınızda fotoğraf makinesi, dürbün, büyüteç, gözlem defteri, bölgedeki bitki ve hayvanlarla ilgili bir kitapçık da olursa gördüklerinizin fotoğrafını çekebilir, **onları** inceleyebilir ya da **onlarla** ilgili bazı notlar alabilirsiniz.” (c2,115,23)
- “Hayır, yani merak ettim de **ondan** soruyorum.” (c2,128,23)
- ““Ne yapayım şimdi ben, **onları** da mı yemeyim?” dedim.” (c2,129,32)
- “**Bunları** da sebzelerden, et, balık, süt ürünlerinden ve meyvelerden sağlarız.”
(c2,129,42)
- “İçimden yemek gelmiyor **onları**...” (c2,129,49)

“Hatta içimden “Nereden çıkmış ki bu yemek, kimin aklına gelmiş **bunu** pişirmek?” diye sorup duruyorum.” (c2,129,50)

““Yani nereden çıkmış, kimin aklına gelmiş?” diye soruyormuşsun ya kendine, işte **onu** diyorum biliyor musun diye.” (c2,129,54)

“İşte benim gibi yemek yemeyi sevmeyen bir çocuğun başına gelenler **bunlar**.” (c2,130,71)

“Evet var ama bu kadar kısa zamana ancak **bunları** sığdırabildim.” (c2,130,85)

3.3.1.3. Dönüştürme Zamiri

İncelenen metinlerde 19 dönüştürme zamiri tespit edilmiştir ve dönüştürme zamirlerinin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Hatta Mete **kendini** o kadar oyuna kaptırdı ki bir anda acı içerisinde yerde kıvrılmaya başladı.” (c1,27,34)

“Amaç, takımların ipi **kendi** tarafına çekip rakip takımın tüm oyuncularının bu sınırı geçmesini sağlamak.” (c1,38,16)

“Oturduğum döşemenin üzerinden kalkıp, **kendimi** yumuşak bir koltuğa attım.” (c1,52,3)

“Bugün **kendimi** çok canlı hissediyorum.” (c1,53,19)

“**Kendimi** bu düşüncelerden kurtarıp, uçurtmalarımın yanına gittim.” (c1,53,35)

“Kulakları dışarıda olan çocuklar, bu sesle **kendilerini** dışarı attılar.” (c1,53,41)

“**Kendimi** tekrar uçurtmalara ve çocuklara verdim.” (c1,55,86)

“Kimi elindeki testiden ayran dağıtıyor askerlere, kimi **kendi** pişirdiği saç ekmeğini.” (c1,91,30)

“Sığırları önde, **kendisi** arkada, mis kokulu otların yetiştiği dağa doğru ilerliyordu.” (c1,100,10)

“Üstelik bugün **kendini** her zamankinden daha halsiz hissediyordu.” (c1,100,16)

“Gazi, ismini büyüklerinden ve okula giden arkadaşlarından duymuştu ama **kendisini** nereden bilebilirdi ki?” (c1,102,45)

“**Kendi kendine** “Benimle konuşan kişi oldukça önemli birine benziyordu.”
(c1,103,85)

“Gazi Mustafa Kemal’in ta **kendisi!**” (c1,103,91)

“**Kendileri** elleriyle bugünkü çiftlik yerinin bulunduğu yeri işaret ettiler ve sordular.” (c1,121,12)

“-**Kendin** gibi gül tomurcuğu!...” (c1,152,50)

“Şekil verilen hamur **kendi** halinde güneşsiz ortamda kurumaya bırakılır.”
(c2,46,34)

“Sanki olay **kendi** başlarından geçmiş gibi sevinirler.” (c2,81,50)

“Yani “Nereden çıkmış, kimin aklına gelmiş?” diye soruyormuşsun ya **kendine**, işte onu diyorum biliyor musun diye.” (c2,129,54)

3.3.1.4. Aitlik Zamiri

İncelenen metinlerde 4 aitlik zamiri tespit edilmiştir ve aitlik zamirlerinin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“**Benimkisi** şu anda güneşle kucaklaşıyor, bunu görebiliyorum!” (c1,54,75)

“Üstelik bugün kendini, her **zamankinden** daha halsiz hissediyordu.”
(c1,100,16)

“Gazi ve **yanındakiler** bir süre sesli düşündükten sonra, farklı bir yolu denemeye karar verdiler ve atlarını oraya sürdüler...” (c1,100,23)

“Onun daha fazla zorlanmaması için **yanındakilere** işaret etti.” (c1,102,67)

3.3.1.5. Belirsizlik Zamiri

İncelenen metinlerde 86 belirsizlik zamiri tespit edilmiştir ve belirsizlik zamirlerinin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Oynayan **herkes** çok üzülmüştü.” (c1,26,8)

“Bu ilginç fikri duyan **herkes** şoke olmuştu.” (c1,27,20)

“Hayalimizde istediğimiz **her şeye** sahip olabiliriz.” (c1,27,21)

“**Birbirlerine** pas attılar.” (c1,27,32)

- “Elbette ortada bir buz, sargı bezi, sedye, ambulans **falan** yoktu.” (c1,28,50)
- “Oyun oynamak muhteşem **bir şey** yahu!” (c1,28,58)
- “Üstelik bahsedeceğimiz oyunların **tümü** için gerekli tek bir malzeme var: ip.”
(c1,38,4)
- “Atlama ipi, halat, örgü ipi ve daha **nicesi**...” (c1,38,5)
- “Bu iplerle oynanan oyunlardan **bir** ya da **birkaçını** biliyorsunuzdur.” (c1,38,6)
- “Halat çekme oyununu **pek çoğunuz** biliyordur.” (c1,38,10)
- “Tabii bu oyunda **birbirinize** bayrak yerine atlama ipi teslim edeceksiniz.”
(c1,39,26)
- “Oyunculardan **biri**, ellerini bağlanan bu ipin arasından geçirir.” (c1,40,48)
- “**Hepinize** yetecek kadar var, sabırsız olmayın.” (c1,54,46)
- “Biz küçüktük Hasan’la, **her şey** oyun gibi gelirdi bize, korku nedir bilemezdik.”
(c1,91,12)
- “Üst baş perişan **hepsinde**, ama **hepsinin** yüreği vatan aşkıyla çarpar.”
(c1,91,26)
- “**Hepsinin** gözleri ıslı ıslı, imanı tam.” (c1,91,27)
- “**Kimi** elindeki testiden ayran dağıtıyor askerlere, **kimi** kendi pişirdiği saç ekmeğini.” (c1,91,30)
- ““**VATAN SAĞ OLSUN**” diyor **hepsi**.” (c1,92,32)
- “Anadolu’nun bu cömert analarının doğurduğu Mehmetçiğin bileğini **kimse** bükemez ana, korkmayasın.” (c1,92,33)
- “Afyon İstasyonu’na geldiğimizde trenden indik **hepimiz**.” (c1,92,34)
- “Burda **hepimizi** bölük bölük ayırdılar, Hasan başka bir bölüğe düştü.”
(c1,92,36)
- “**Hepinize** selam eder, senin ve ağabeyimin ellerinden, Nevreste’nin gözlerinden öperim.” (c1,92,52)
- “**Hepsi** iyi giyimli ve önemli insanlara benziyordu.” (c1,100,29)

“Sığirtmaç Mustafa ilk kez böyle **bir** şeyle karşılaşılıyordu.” (c1,102,71)

“Hatta daha önce **kimse** onunla böyle içten ilgilenmemiştii.” (c1,102,72)

“Kendi kendine, “Benimle konuşan kişi oldukça önemli **birine** benziyordu.”” (c1,103,85)

““Çünkü böyle mükemmel bir insan, ondan **başkası** olamaz,” diye haykırdı.” (c1,103,92)

“Onun hakkında güzel **şeyler** düşünüyordu.” (c1,103,94)

“Kısa sürede onunla ilgili çok **şey** öğrendi ve ertesi gün Sığirtmaç Mustafa’yı yanına çağirtmaya karar verdi.” (c1,103,96)

“Buranın bir çiftlik kurulması için gerekli olan niteliklerin **hiçbirini** taşımadığını, bataklık, çorak, fakir bir yer olduğu hakkındaki ortak görüşümüzü söyledik.” (c1,121,14)

“Duygularımızın **bazıları** doğuştan gelir ve temel duygular olarak adlandırılır.” (c1,138,3)

“Ayşenur ıhlamur ağacının altındaki sandalyelerden **birine** oturmuştu.” (c1,151,8)

“Kırmızı, mavi, sarı **hepsi birbirinden** güzel renkleri.” (c1,151,12)

“Bunu söylerken sandalyelerden **birine** de o oturdu.” (c1,151,19)

“-Ama daha başka güzel **şeyler** de işle!...” (c1,152,63)

“-O güzel duygu ve hasletlerin **bazılarını** söyleyeyim sana kızım.” (c1,152,77)

“Bundan **başka**, daha bir çok (birçok) güzel duygu vardır.” (c1,152,81)

“Saygı, vefa, merhamet, yardımseverlik, alçakgönüllülük, etrafına ikramda bulunmak, hediyeleşmek bunlardan sadece **bir kaçıdır** (birkaçıdır).” (c1,152,82)

“**Birbirini** seven insanlardan meydana gelmiş bir toplum düşün.” (c1,152,88)

“**Birbirlerine**, **bazılarını** saydığım bu güzel duyguları besleyen insanlardan meydana gelmiş bir toplum hayal et.” (c1,152,89)

“**Hepinizi** ziyaretime bekliyorum.” (c2,13,24)

- “Tabii bu olacak **bir şey** değildi” (c2,13,42)
- “Hem okuyun hem de **başkalarına** anlatın ki hep sizlerle beraber olayım.” (c2,13,55)
- “Hem de **herkes** bunlardan bir ders çıkarsın.” (c2,13,56)
- “**Hepinizi** çok seviyorum, hoşça kalın.” (c2,13,58)
- “Çömlekçilik bir zamanlar ülkemizdeki en revaçta olan zanaatlardan (zanaatlardan) **biriydi.**” (c2,44,9)
- “Aslında **hepimizin** hayalinde bir ev vardı.” (c2,68,7)
- “İçinde kahkahaların yükseldiği, masanın üzerinde kurabiyelerin ya da canlı çiçeklerin durduğu, **bazılarımızda** şömine, **bazılarımızda** soba, **bazılarımızda** kalorifer peteği önünde kahvelerin yudumlandığı, pencere önünde begonyaların, sardunyaların olduğu, mum ışığında sevgi dolu yemeklerin yendiği, ışıklı, ferah, tarçın kokulu bir ev...” (c2,68,8)
- “**Hepimizin** hayali buna benzer **şeylerdi.**” (c2,68,9)
- “İçini sonradan **hepimize** yük olacak eşyalarla doldurduk.” (c2,69,19)
- “Kıymet verdiğimiz **şey**, insan değil eşya oldu.” (c2,69,20)
- “Bizler yazı sabırsızlıkla bekleriz çünkü **hepimiz** yaza, o tatlı sığağa, hasretiz.” (c2,80,4)
- “**Herkesin** yardımına koşan, çok ama çok iyi bir insandır.” (c2,80,10)
- “Yalnız bize karşı değil **herkese** karşı böyledir.” (c2,80,16)
- “Doğa yürüyüşü nerelerde yapılır, bu yürüyüş için ne giyilir, nasıl hazırlanılır, yürüyüş sırasında nelere dikkat edilir **hepsi** bu yazımızda.” (c2,114,4)
- “Yürüyüş yaparken doğada gözlemlenebilecek ne kadar çok **şey** olduğunu fark ettiğinizde belki de şaşıracaksınız.” (c2,115,22)
- “İyi tamam da annem masaya ekmek getirmek için mutfığa gittiğinde bir baktım, sofrada **hiçbir şey** yok.” (c2,128,4)
- “Yani **hiçbir şey** yok dediysem benim sevdiğim **hiçbir şey** yok.” (c2,128,5)

“Ne kadar oflasam da bazen açlıktan bezen annemin zorlamasından sevmediğim **şeyleri** yemek zorunda kalıyorum.” (c2,128,19)

“Eminim sizin de başınıza benzer **şeyler** gelmiştir.” (c2,128,20)

“Yani siz de sevmeden, hatta hiç istemeden bazı **şeyleri** yemek zorunda kalmışsınızdır, öyle değil mi?” (c2,128,21)

“Öğretmenimiz “Olur mu hiç öyle **şey**?” dedi hemen.” (c2,129,35)

“Canlıların en önemli ihtiyaçlarından **biridir** beslenme ihtiyacı...” (c2,129,37)

“Hem sizlerin sevdiği **şeyler** de faydalı aslında ama doğru miktarda yediğinizde.” (c2,129,45)

“Biliyorum öğretmenim, ama annem yemeğe çağırdığında “Bugün yemekte ne var?” diye soruyorum, o da bana “Patlıcan var, çorba var, türlü var.” **filan** diyor.” (c2,129,46)

“Bu ünitemizin konularından **biri** sağlıklı beslenme.” (c2,130,57)

“Üç hafta sonra hem **herkesin** sevdiği ve sevmediği yemekleri öğrenip nasıl beslendiğini anlayacağız hem de bu yemeklerin nereden çıktığını öğreneceğiz, tamam mı?” (c2,130,70)

“Acaba sınıfta kaç arkadaşımın aynı **şeyleri** seviyoruz?” (c2,130,77)

“Bence **çoğumuzun** listesi **birbirine** benzeyecek!” (c2,130,78)

3.3.1.6. Soru Zamiri

İncelenen metinlerde 56 soru zamiri tespit edilmiştir ve soru zamirlerinin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Moni o esnada “**Ne** yapabilirim acaba?” diye düşünüyordu.” (c1,26,10)

“Oyunda **neye** ihtiyacımız varsa çantamızdan onu çıkarabiliriz.” (c1,27,24)

“Bundan daha kolay **ne** var ki?” (c1,27,27)

“**Kim** ipe değerse ortaya geçer ve ip çevirici olur.” (c1,39,24)

“Bu oyunu bir arkadaşınızla oynarken süre tutup hedefe **kimin** daha kısa sürede ulaştığını ölçebilirsiniz.” (c1,39,40)

- “**Neredesin**, küçük Deniz?” (c1,54,50)
- “Biz küçüktük Hasan’la, her şey oyun gibi gelirdi bize, korku **nedir** bilemezdik.” (c1,91,12)
- “Geceleri çadırın içi bile o kadar soğuk olur ki, cephedeki kardeşlerimiz şimdi **ne** yapıyordur diye düşünmekten uyku girmiyor gözüme.” (c1,92,41)
- “Şüpheyle, “**Neler** oluyor?” diye mırıldandı.” (c1,100,27)
- “Gazi, çocuğa teşekkür ettikten sonra sevgiyle; “Senin adın **ne**?” diye sordu.” (c1,101,33)
- “Gazi, ismini büyüklerinden ve okula giden arkadaşlarından duymuştu ama kendisi **nereden** bilebilirdi ki?” (c1,102,45)
- ““Aylık 3 lira olunca, yıllık kazancın **ne** oluyor?”” (c1,102,62)
- “Mustafa Kemal’in, “Neden almıyorsun?” sorusu üzerine, “Bu para çok. Üstelik **nereden** aldın diye bana hesap sorarlar,” dedi.” (c1,102,75)
- “**Kim** olabilir ki?” (c1,103,86)
- “Sonra **ne** mi oldu?” (c1,103,108)
- “Burayı biz ıslah etmezsek **kim** gelip ıslah edecektir?” (c1,121,18)
- “Duygularımızın altında yatan düşünceleri sözcüklerle ifade etmeyi öğrenmek ve yönetebilmek, **ne** hissettiğimizi anlamamıza yardımcı olabilir.” (c1,139,15)
- “İçinde bulunduğumuz duruma göre olumlu ya da olumsuz duygular içinde olmak normaldir ve önemli olan **ne** hissettiğimizi fark edebilmektir.” (c1,139,16)
- “Karşımızdaki kişiye bizi anlaması için **ne** hissettiğimizi söylediğimizde sorunlar daha kolay çözülebilir.” (c1,139,20)
- “İzinsiz alınan bir eşyamız için “Bunu bana sormadan aldığın için sinirleniyorum. Bir dahaki sefere lütfen sor.” diyerek bağırmadan **ne** hissettiğimizi söylersek kavga etmeden bu olayı çözebiliriz.” (c1,139,22)
- “-**Ne** yapıyorsun bakayım?” (c1,151,18)
- “-Nakış işlemeyi **nereden** öğrendin?” (c1,151,29)

- “-**Nedir** bu yaptığın Ayşenur?” (c1,152,44)
- “-**Ne** gibi dedeciğim?” (c1,152,68)
- “**Neler** mi söyledim?” (c2,13,25)
- “Mesela Akşehir Gölü’ne yoğurt mayası dökerken beni görenler **ne** yaptığımı sorduklarında onlara “Göle maya çalıyorum.” demiştim.” (c2,13,41)
- “Peki, **ne** oldu da “dört duvara” dönüştü bu evler?” (c2,69,10)
- “Sığındığımız, sarıldığımız evler **ne** oldu da kaçtığımız, içine girmek istemediğimiz mekânlara dönüştü?” (c2,69,11)
- “**Kim** yaptı bunu?” (c2,69,12)
- “Bu yüzden bazen **ne** söylediğini anlayamayız.” (c2,81,33)
- “Peki hem spor yapıp hem de doğadaki böcekleri, kuşları, ağaçları, çiçekleri ve pek çok canlıyı gözlemlemek daha eğlenceli olabilir mi, **ne** dersiniz?” (c2,114,2)
- “Doğa yürüyüşü **nerelerde** yapılır, bu yürüyüş için **ne** giyilir, nasıl hazırlanılır, yürüyüş sırasında **nelere** dikkat edilir hepsi bu yazımızda.” (c2,114,4)
- “Gelin, şimdi bu hazırlıkların **neler** olabileceğine bakalım...” (c2,114,10)
- “Ama elimde değil **ne** yapayım?” (c2,128,16)
- ““Off ya, **nereden** çıkmış bu yemek?” diyorum.” (c2,128,18)
- “Bu haksızlık **ne** mi?” (c2,129,25)
- “Bakıyorum sevdiğim **ne** varsa ya zararlı yiyecekler kısmında ya da az tüketmemiz gereken yiyecekler arasında.” (c2,129,26)
- “Sevmediğim **ne** varsa sağlıklı yiyecekler arasında.” (c2,129,27)
- ““**Ne** yapayım şimdi ben, onları da mı yemeyeyim” dedim.” (c2,129,32)
- “Biliyorum öğretmenim, ama annem yemeğe çağırdığında “Bugün yemekte **ne** var?” diye sorduğumda o da bana “Patlıcan var, çorba var, türlü var.” filan diyor.” (c2,129,46)
- “**Ne** yapayım?” (c2,129,48)

“Hatta içimden “**Nereden** çıkmış ki bu yemek, **kimin** aklına gelmiş bunu pişirmek?” diye sorup duruyorum.” (c2,129,50)

““Peki, gerçekten biliyor musun **nerede**, ne zaman, nasıl yapıldıklarını?”” (c2,129,52)

“Yani “**Nereden** çıkmış, **kimin** aklına gelmiş?” diye soruyormuşsun ya kendine, işte onu diyorum biliyor musun diye.” (c2,129,54)

“Performans ödevleriniz için bu konuyu araştırırsanız cevabı da öğrenebiliriz **ne** dersiniz?” (c2,130,58)

“Bir liste yapıp **nereden**, nasıl, ne zaman çıktığını araştırın.” (c2,130,61)

“Sevmediğiniz yemekleri de en azından bir kere yiyip **neler** düşündüğünüzü yazın.” (c2,130,65)

“En sonuna da bu çalışma sonucunda **neler** öğrendiğinizi belirten bir liste hazırlayın.” (c2,130,67)

“Üç hafta sonra hem herkesin sevdiği ve sevmediği yemekleri öğrenip nasıl beslendiğini anlayacağız hem de bu yemeklerin **nereden** çıktığını öğreneceğiz, tamam mı?” (c2,130,70)

“Son zamanlarda üç katına çıktığı, kontrol altına alınması hatta önlenmesi gerektiği söylenen bu obezite de **nedir**?” (c2,140,2)

“Peki obeziteye yol açan **nedir**?” (c2,140,11)

Ders kitabındaki metinlerde yer alan zamirler ile ilgili sayısal verilerin yer aldığı tablo şu şekildedir:

Tablo 3.3: Zamir Tablosu

Tür	Sayı
Zamir	448
Şahıs Zamiri	187
İşaret Zamiri	96
Dönüşlülük Zamiri	19
Aitlik Zamiri	4
Belgisiz Zamir	86
Soru Zamiri	56

3.4. Zarf

Ders kitabındaki 18 metnin incelenmesi sonucunda zarf türünde toplam 967 kelime/kelime grubu tespit edilmiştir. Zarf türü metinlerde en fazla yer alan üçüncü sözcük türüdür. Bunun sebebi fiiller nitelikleriyle anlatılmak istenir. Türkçenin fiil yapısı çok işlektir, fiiller de özellikleriyle anlatılmak istendiğinden incelenen metinlerde zarf türünün de çok fazla olması olağan bir durumdur.

3.4.1. İşlevleri Bakımından Zarfların Sınıflandırılması

3.4.1.1. Zaman Zarfı

İncelenen metinlerde 280 zaman zarfı tespit edilmiştir ve zaman zarflarının tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“**Bir gün**, kasabada basketbol maçı **yaparken** çocukların topları patladı.” (c1,26,7)

“İstersem **şimdi** Satürn gezegeninde bir hastaneye gidip orada da tedavi olabilirim, dedi.” (c1,28,56)

“Oyun **oynarken** özgürdü çünkü.” (c1,28,60)

“O gezegene **giderken** karşısına Uzay Korsanları çıkabilirdi.” (c1,28,65)

“Maşallah **artık** turp gibi sapasağlamdı.” (c1,28,72)

“**Kimi zaman** sizin de içiniz kıpır kıpır oluyor mu?” (c1,38,1)

“**Önce** eşit sayıda oyuncudan oluşan takımlar kurulur.” (c1,39,27)

“**Ardından** yarış alanının sınırları belirlenir.” (c1,39,28)

“**İlk önce** hangi takım koşuyu tamamlarsa o takım yarışı kazanır.” (c1,39,33)

“Bu oyunu bir arkadaşınızla **oynarken** süre tutup hedefe kimin daha kısa sürede ulaştığını ölçebilirsiniz.” (c1,39,40)

“Ancak ipiniz düğüm **olduğunda** yani **artık** farklı biçimler **yapamadığınızda** oyun biter.” (c1,40,45)

“Bu nedenle hamlelerinizi **önceden** düşünmeniz ve devamlılığı sağlamanız gerekir.” (c1,40,46)

“Sağ elini ipin sol kenarından ve **ardından** sol elini ipin sağ kenarından dıştan içe doğru geçirip geri çeker.” (c1,40,49)

“**Geçen yıl** sekiz tane yapmıştım da, birkaç çocuk açıkta kalmıştı.” (c1,52,9)

“**Bugün** kendimi çok canlı hissediyorum.” (c1,53,19)

“**Artık** giyinmeliyim, çocuklarımın beni bahçe kapılarında ya da pencere önlerinde beklediklerini biliyorum.” (c1,53,22)

“Minicik öğrenciler benden bir şey **satın aldıklarında**, ellerindeki paraya değil, sadece o küçük, aydınlık yüzlere bakardım.” (c1,53,30)

“**O anda** yaşlı yüreğim bilinmedik sevinçlerle dolup taşardı.” (c1,53,31)

“**Nihayet** uçurtmalarım afacan sahiplerini buldu.” (c1,54,52)

“Papatyalı tepelere **ulaştığımızda**, uçurtmalarımızı hep birlikte baharın ılık rüzgârlarına karşı bıraktık.” (c1,54,62)

““Benimkisi **şu anda** güneşle kucaklaşıyor, bunu görebiliyorum!”” (c1,54,75)

“**Bir an** çocukluğumu anımsadım.” (c1,54,77)

““Sal gökyüzüne, **bugün** gökyüzü bizim olacak.”” (c1,55,81)

“**Ardından** neşeli kahkahalar.” (c1,55,84)

“Onlara **bakarken** güneşten kamaşan gözlerini iyice ovuşturdum.” (c1,55,91)

“**Daha sonra** uçurtmaların içinden sıyrılıp, gökyüzünün masmavi boşluğunda kaybolup gittiler.” (c1,55,97)

“**Evvla** selam eder, senin ve Salih ağabeyimin ellerinden, kız kardeşimin gözlerinden hasretle öperim.” (c1,90,2)

“Sana, bana, kardeşlerime sahip çıkma telaşı büyüüttü onu Çanakkale’de kaybettiği bacağından **önce**.” (c1,91,16)

“**Şimdi** babamızın yerinde o, içim rahat geldim bu yüzden savaşa, sen ve kız kardeşim emin ellerdesiniz.” (c1,91,17)

“Afyon İstasyonu’na **geldiğimizde** trenden indik hepimiz.” (c1,92,34)

“Afyonlular buraya “İzmir İstasyonu” derlermiş, **duyunca** çok hoşuma gitti.”
(c1,92,35)

“Bizim birliği **şimdilik** İnönü’deki birliğe dâhil ettiler.” (c1,92,38)

“**Her gün** sabah ezanıyla birlikte talime başlıyor, **yatsıya kadar** çalışıyoruz.”
(c1,92,39)

“**Geceleri** çadırın içi bile o kadar soğuk olur ki, cephedeki kardeşlerimiz **şimdi** ne yapıyordur diye düşünmekten uyku girmiyor gözüme.” (c1,92,41)

“İnşallah **yakında** vatanımızı kurtarmak için biz de üzerimize düşeni yapacağız.” (c1,92,49)

“İçini ferah tut, oğlun **yakında** Türk askerleriyle beraber bayrağı Sarıkışla’ya dikecek.” (c1,92,51)

“**Bir zamanlar**, Marmara Denizi’nin kıyısında bulunan Yalova adlı küçük ve şirin bir ilçede, Mustafa adlı bir çocuk yaşıyordu.” (c1,100,1)

“**Hemen** elini yüzünü yıkayıp iş kıyafetlerini giydi.” (c1,100,8)

“Bir parça kuru ekmekle **açlığını giderdikten sonra** yola koyuldu.” (c1,100,9)

“Tek isteği **bir an önce** sığırlarını otlatıp evine dönmekti.” (c1,100,17)

“**Çalışmalarını bitirdikten sonra** Gazi, yöreyi daha iyi tanımak için kurmaylarıyla birlikte gezintiye çıkmıştı.” (c1,100,19)

“**Hava kararmaya başlayınca** da çiftliğe dönmek üzere yola koyuldular.”
(c1,100,20)

“Mustafa onların bu halini **görünce**, şüphesinin yersiz olduğunu anlayıp rahatladı.” (c1,100,30)

“Gazi, çocuğa **teşekkür ettikten sonra** sevgiyle; “Senin adın ne?” diye sordu.”
(c1,101,33)

“**Sonra**, “Ama burada bana Sığırtmaç Mustafa derler,” diye ekledi.”
(c1,101,35)

“Gazi, “Mustafa” ismini **duyunca** gülümsedi.” (c1,101,36)

“Gazi, Sığırtmaç Mustafa’yla **sohbet ederken** çocuğun her hareketini dikkatle inceliyordu.” (c1,102,56)

“**O anda** Mustafa Kemal, çocuğun okuma yazma bilmediğini anladı.” (c1,102,66)

“Hatta daha **önce** kimse onunla böyle içten ilgilenmemişti.” (c1,102,72)

“Gazi, “Bu parayı ben sana bize yol gösterdiğin için veriyorum. Alacaksın!” **deyince**, çocuk düşündü.” (c1,102,76)

“Çocukla vedalaşıp atını çiftliğe doğru **sürerken**, çocuğun bu onurlu davranışından etkilenmiş bir hali vardı.” (c1,103,81)

“Ama **öncesinde** hakkında bilgi toplaması gerekiyordu.” (c1,103,95)

“Daha **sonra** Mustafa Kemal, çocuğun hastalığının **bir an önce** tedavi edilmesi için onu, Şişli’deki Himaye-i Etfal Hastanesi’ne (Hastanesine) yolladı.” (c1,103, 105)

“Burayı **bitirince** Gazi, onu Maçka’daki Fevziye Lisesi’ne (Lisesine) gönderdi.” (c1,103,113)

“Atatürk, daha **1925 yılında** tarımcılarına, bir çiftlik arazisi için yer araştırmaları emrini **verdiğinde** geleceği ve halkının mutluluğunu düşünüyordu.” (c1,120,4)

“**İncelemelerimiz bittiği zaman** sonucu büyük Şef’e arz ettik.” (c1,121,11)

“Atatürk, Atatürk Orman Çiftliği’nin şimdiki yerini **seçtiği zaman**, arazinin verimliliği hakkında yabancı uzmanların da görüşünü alır.” (c1,121,19)

“Uzmanların verdikleri raporlarda bu toprakların üzerinde herhangi bir tarımsal etkinliğin **asla** yapılamayacağını ileri sürenler bile olur.” (c1,121,20)

“Belirli bir durumla **karşılaştığımızda** aklımızda canlanan düşüncelerin sonucu olarak verdiğimiz psikolojik tepkiler duygularımızdır.” (c1,138,1)

“Sevdiğimiz bir arkadaşımızı **görünce** yüzümüzün gülmesi, bizi heyecanlandıran bir olay karşısında kalbimizin hızlı atması, **sinirlendiğimizde** kaşlarımızın çatılması gibi...” (c1,138,2)

“**Büyüdükçe** hissettiğimiz duyguları daha iyi anlar ve ifade edebiliriz.”
(c1,139,10)

“Duygularınızı **öfkelenince** bağırarak ya da **kıskanınca** küsüp konuşmamak gibi yollarla gösterdiniz mi **hiç**?” (c1,139,13)

“Hissettiğiniz şey hakkında konuşacak sözcükleri bulmak **kimi zaman** zor olabilir.” (c1,139,14)

“Karşımızdaki kişiye bizi anlaması için ne hissettiğimizi **söylediğimizde** sorunlar daha kolay çözülebilir.” (c1,139,20)

“**Sıcak günlerde** ıhlamur ağacının serin gölgesinde oturmak çok hoş oluyordu.”
(c1,151,5)

“Ayşenur dalmış **nakış işlerken** dedesi, sokak kapısından içeri girdi.”
(c1,151,13)

“Bunu **söylerken** sandalyelerden birine de o oturdu.” (c1,151,19)

“-**Henüz daha** açmamışlar!...” (c1,152,48)

“-**Sonra** da açıp gül olacaklar.” (c1,152,56)

“**Bugün** insanoğlu güzel duygulara muhtaç...” (c1,152,64)

“Elindeki beze, bu tomurcukları, goncaları, gülleri **işlerken** o küçük yüreğine de bazı güzel duygu ve hasletleri işle...” (c1,152,66)

“Onun için, bezine gül tomurcuğunu, gül goncasını, açılmış gülleri **işlerken**, yüreğine de bu duyguları işle.” (c1,152,93)

“**Sonradan** bu köye benim adımı verdiler.” (c2,12,10)

“İlk mektebi **tamamladıktan sonra** Sivrihisar’daki medreseye yazıldım.”
(c2,12,16)

“**Ardından** Konya’da eğitim gördüm.” (c2,12,17)

“Babamın ölümünden **sonra** ise köyümde imamlık, Sivrihisar medresesinde (Medresesinde) hocalık yaptım.” (c2,13,18)

“**Sonra** evlendim, çocuklarım oldu.” (c2,13,19)

- “**Ardından** Akşehir’e yerleştim.” (c2,13,20)
- “**1284’te** Akşehir’de vefat ettim.” (c2,13,22)
- “**Sonra** fikralarım dünyanın dört bir yanına yayıldı.” (c2,13,50)
- “Hem okuyun hem de başkalarına anlatın ki **hep** sizlerle beraber olayım.” (c2,13,55)
- “Bir vazo **daima** üstünde konsolun.” (c2,30,15)
- “İşlik denilen atölyelerde üretilen çömlekler **önce** güneşte, daha **sonra** da gölgede **kurutulduktan sonra**, saman ve talaşla yakılan fırınlarda 800 dereceden başlayıp 1200 derece sıcaklık arasında özenle pişirilir.” (c2,44,8)
- “Çömlekçilik **bir zamanlar** ülkemizdeki en revaçta olan zanaatlardan (zanaatlardan) biriydi.” (c2,44,9)
- “Sanırım **önce** bu konuda kısa da olsa bir bilgi vermek gerekir.” (c2,45,18)
- “Pişirilecek olan karışımın çömleğe dönüşme safhasına **gelmeden önce** geçirdiği bir hazırlık dönemi vardır.” (c2,45,19)
- “Çamur teknelerinde içine bazı organik maddeler ilave edilmiş hamur kıvamını bulması için belli bir süre **bekletildikten sonra** ustalar çırkık adı verilen tezgâhlarda hamuru şekillendirirler.” (c2,45,22)
- “Hamurun içine katılan organik karışım **yandığı zaman** çömleklerdeki gözenekli yapıyı oluşturur.” (c2,45,23)
- “**Günümüzde** ise bu işlemler için makineler kullanılmaktadır.” (c2,45,27)
- “**Çocukken** izlediğim bütün mutlu filmlerde ortak bir detay vardı: mutfaktaki kurabiye kutusu...” (c2,68,1)
- “Kadın akşam yemeğini **hazırlarken** baba mutfığa girer, **önce** karısını öper, **sonra** ağzına bir bütün kurabiye atardı.” (c2,68,4)
- “İçini **sonradan** hepimize yük olacak eşyalarla doldurduk.” (c2,69,19)
- “**Her pazar** kurabiye yapıp koyuyorum kurabiye kutumuza, kalp şeklinde kurabiyeler yapıyorum.” (c2,69,29)

“Yine de o kutu dolu **olunca**, içinde bana bakan kalp şeklinde kurabiyeleri **görünce**, o koku mutfığa **yayılınca**, çocuklar koşup birer tane alıp **kaçınca** ben de o kadınlar gibi gülümsüyorum.” (c2,69,34)

“İlçeden eve **gelirken** bize şekerler, helvalar, köyümüzde olmayan yiyecekler getirir.” (c2,80,13)

“**Baharda** civcivler bahçemize başka bir hava getirir.” (c2,81,27)

“Üç yaşındaki kardeşim **henüz** bazı harfleri söyleyemez.” (c2,81,32)

“Bu yüzden **bazen** ne söylediğini anlayamayız.” (c2,81,33)

“Böyle durumlarda anlaşılmamıza onun her söylediğini **hemen** anlayan annem yardımcı olur.” (c2,81,34)

“Dışarıda rüzgâr uğuldayarak ve küçük evimizi sarsarak **eserken** köpek ulumaları duyulur, ocağın üstündeki çaydanlık **fokurdarken** ben okurum.” (c2,81,42)

“**Bazen** babam kitaplardaki kötü kişilere kızar, söylenir.” (c2,81,44)

“Kitabımız güzel bir şekilde **bitince** rahat bir nefes alırlar.” (c2,81,49)

“Bu sporu **yaparken** hem fiziksel bir etkinlik yapılır hem de aile ya da arkadaşlarla doğada güzel zaman geçirilir.” (c2,114,8)

“Gelin, **şimdi** bu hazırlıkların neler olabileceğine bakalım...” (c2,114,10)

“Yürüyüş rotasını **önceden** belirlemekse giysileri ve alınması gereken eşyaları doğru seçmeyi kolaylaştırır.” (c2,115,13)

“Yürüyüş **yaparken** doğada gözlemlenebilecek ne kadar çok şey olduğunu **fark ettiğinizde** belki de şaşıracaksınız.” (c2,115,22)

“Haydi oğlum, yesene oğlum, yemezsen büyüyemezsin oğlum, çok zayıfsın **artık** neredeyse iskeletin görünüyor oğlum.” (c2,128,3)

“İyi de benim sevdiğim yemeklerden yokmuş ki **bugün**; yoğurt çorbası varmış, ıspanak varmış.” (c2,128,7)

“Keşke bir makarna olsaydı dedim içimden, makarnadan **hiç** bıkmam, **her gün** yerim valla...” (c2,128,8)

“İspanak çok faydalıymış, içinde vitaminler varmış, bolca demir varmış, **her gün** makarna yenir miymiş, **hep** aynı şeyleri yemek istiyormuşum, böyle sağlıklı beslenemezmişim, ama böyle olmazmış ki...” (c2,128,10)

“Ne kadar oflasam da **bazen** açlıktan **bazen** annemin zorlamasından sevmediğim şeyleri yemek zorunda kalıyorum.” (c2,128,19)

““Ne yapayım **şimdi** ben, onları da mı yemeyeyim?” dedim.” (c2,129,32)

“Tabii beni dinleyen bazı arkadaşlarım **hemen** destek verdi.” (c2,129,33)

“Biliyorum öğretmenim, ama annem yemeğe **çağırdığında** “**Bugün** yemekte ne var?” diye soruyorum, o da bana “Patlıcan var, çorba var, türlü var.” filan diyor.” (c2,129,46)

“Ben de annemi üzmemek istemediğim için bir iki kaşık **yedikten sonra** doyduğumu söyleyip sofradan kalkıyorum.” (c2,129,47)

“**Önce** sevdiğiniz ve sevmediğiniz yemekleri düşünün.” (c2,130,60)

“Yani neden sevmediğinizi, tadının size nasıl geldiğini, yemeğin hikâyesini **öğrendikten sonra** fikrinizin değişip değişmediğini yazabilirsiniz.” (c2,130,66)

“**Üç hafta sonra**, hem herkesin sevdiği ve sevmediği yemekleri öğrenip nasıl beslendiğini anlayacağız hem de bu yemeklerin nereden çıktığını öğreneceğiz, tamam mı?” (c2,130,70)

“**Sonra** da listemdeki yiyecekleri sırasıyla araştırmaya başladım.” (c2,130,75)

“Annem bu çalışmayı **okuduğunda** çok memnun oldu.” (c2,130,80)

“Sonuçta, sevmediğim yiyecekleri tattığım ve **artık** hiçbir yemeğe ön yargılı davranmadığım için çok mutlu.” (c2,130,82)

“Hatta **bu gün** (bugün) gidip öğretmenime teşekkür edecekmiş.” (c2,130,83)

““Obez”, “aşırı kilolu”, “fazla kilolu” gibi tanımlamalar **son zamanlarda** daha sık duymaya başladığımız sözcükler arasına girdiler.” (c2,140,1)

“**Arada sırada** yemeğin ölçüsünü kaçırmak bizleri obez kalmaz.” (c2,140,12)

“**TV izlerken** ya da **ders çalışırken** masamızda yiyecek bulundurmaktan ve atıştırmaktan kaçınmalıyız.” (c2,141,30)

3.4.1.2. Yer-Yön Zarfı

İncelenen metinlerde 8 yer-yön zarfı tespit edilmiştir ve yer-yön zarflarının tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Tedavisini olduktan sonra maça **geri** döndü.” (c1,28,73)

“İşaretele birlikte ilk sıradaki oyuncular koşar adımlarla ip atlayarak yarış alanının diğer ucuna gidip başlangıca **geri** döner.” (c1,38,30)

“Sağ elini ipin sol kenarından ve ardından sol elini ipin sağ kenarından dıştan içe doğru geçirip **geri** çeker.” (c1,40,49)

“Baharın ılık nefesi açık yakamdan **içeri** girip tüm vücudumu bir müjde gibi sardı.” (c1,53,18)

“Onları iki koltuğumun altına sıkıştırıp hevesle **dışarı** fırladım.” (c1,53,36)

“Kulakları dışarıda olan çocuklar, bu sesle kendilerini **dışarı** attılar.” (c1,53,41)

“Ayşenur dalmış nakış işlerken dedesi, sokak kapısından **içeri** girdi.” (c1,151,13)

“Sevmekten **geri** kalma,” (c2,86,9)

3.4.1.3. Tarz Zarfı

İncelenen metinlerde 480 tarz zarfı tespit edilmiştir ve tarz zarflarının tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Bir roketle **binip** uzaya gidebiliriz.” (c1,27,22)

“Bir gemiye **atlayıp** dev dalgaları aşabiliriz.” (c1,27,23)

“Moni sahanın ortasına **geçip** bağırdı.” (c1,27,28)

“İnci, **panikle** bağırdı.” (c1,27,35)

“Mete, yerde o kadar **inandırıcı bir şekilde** kıvranıyordu ki görenler **gerçekten** de topa **basıp** düştüğünü zannedebilirdi.” (c1,27,41)

“Oyunu çok **iyi** oynuyordu.” (c1,27,42)

“İncinen bileğini sargı beziyle **tütüzlükle** sardılar.” (c1,27,48)

- “*Mete, saha kenarında **keyifle** gülümsüyordu.*” (c1,28,59)
- “*Mete de eğlencenin tadını **doyasıya** çıkarıyordu.*” (c1,28,62)
- “*Belki de oyunlar oynamak, **hoplayıp** zıplamak istiyorsunuz.*” (c1,38,2)
- “*Bu oyunları **oynayıp** eğlenceli zaman geçirmenin de hoşunuza gittiğini düşünüyoruz.*” (c1,38,7)
- “*İp baskı yapabilir, örgü örebilir, sağlam bir ağaç dalına basit bir salıncak **kurarak** sallanabilirsiniz.*” (c1,38,9)
- “*Bu oyunu kalabalık bir ortamda oynamak oldukça **keyifli** olabilir.*” (c1,38,11)
- “*Amaç, takımların ipi kendi tarafına **çekip** rakip takımın tüm oyuncularının bu sınırı geçmesini sağlamak.*” (c1,38,16)
- “*İp çevirici, elinde ipi **tutarak** bulunduğu yerde dönmeye başlar.*” (c1,39,22)
- “*Burada ipi, sıradaki takım arkadaşına **teslim edip** sıranın arkasına geçerler.*” (c1,39,31)
- “*Şimdi biraz da **engelleri aşarak** hedefe ulaşmak isteyenler için lazer oyunundan bahsedelim.*” (c1,39,34)
- “*Bol ağaçlı bir bahçe bunun için **uygun** olabilir.*” (c1,39,37)
- “*Ağaçlara ipler **karmaşık bir biçimde** bağlanır.*” (c1,39,38)
- “*İplerin sonuna bir hedef konulur ve **iplere değmeden aralarından geçerek** hedefe ulaşmaya çalışılır.*” (c1,39,39)
- “*Karşılıklı iki kişiyle oynanan bu oyunda amacınız ipi **sırayla** farklı biçimlere sokmak.*” (c1,40,44)
- “*Oturduğum döşemenin üzerinden **kalkıp**, kendimi yumuşak bir koltuğa attım.*” (c1,52,3)
- “*Gözlerimi odanın içinde dolandırırken, çevreme serpiştirdiğim rengârenk uçurtmalara **sevinçle** baktım.*” (c1,52,4)
- “*Tüm renklerin **gelip** göz bebeklerime yerleştiğini duyumsadım.*” (c1,52,5)

“Bir gökkuşağını anımsatan upuzun ve rengârenk kuyruklarıyla yerde, masanın, sandalyelerin üzerinde duran uçurtmalarımı **parmağımı uzatarak, tek tek** saydım.” (c1,52,6)

“Yattığım yerden **koşup** pencereye fırladım.” (c1,53,15)

“Bugün kendimi çok **canlı** hissediyorum.” (c1,53,19)

“Çünkü üç bahardır **böyle** oluyor.” (c1,53,24)

“Biraz daha yaşlanınca, o işi de **bırakıp** bu semte taşındım.” (c1,53,32)

“**Yalnız** yaşıyorum, çocuklarım ve torunlarım yok ama, bu semtin tüm çocukları benim torunlarım, kopamadığım öğrencilerim.” (c1,53,33)

“Kendimi bu düşüncelerden **kurtarıp**, uçurtmalarımın yanına gittim.” (c1,53,35)

“Onları iki koltuğumun altına sıkıştırıp **hevesle** dışarı fırladım.” (c1,53,36)

“Bir anda çevremi **sarıp bağırıp** çağırmaya, uçurtmalarına kavuşmak için **sabırsızca** tepinmeye başladılar.” (c1,53,42)

“Çok mutluyum, **çocuklar gibi** seviniyorum.” (c1,54,53)

“Papatyalı tepelere ulaştığımızda, uçurtmalarımızı **hep birlikte** baharın ılık rüzgârlarına karşı bıraktık.” (c1,54,62)

““Evet,” diye yanıtladım **başımı gökyüzünden ayırmadan**.” (c1,54,68)

“Kuyruklarını nasıl da iki yana **ahenkle** sallıyorlar!” (c1,54,70)

“Onlara **gülümseyerek** baktım.” (c1,54,76)

“Onlara bakarken, güneşten kamaşan gözlerimi **iyice** ovuşturdum.” (c1,55,91)

“Küçük Deniz’e **bakıp**, “Bu mevsim en az onun kadar taze onun kadar canlı” diye düşündüm.” (c1,55,92)

“Bir de benim gibi yaşlı olunca insan, baharı nasıl da **özlemle** bekliyor.” (c1,55,95)

“Yanlarından geçen bir uçurtma ile havalanan leylekler bu rengârenk uçurtmaların içinde **ahenkle** kanat **çırpıp** bir **kaybolup**, bir çıkıyorlardı.” (c1,55,96)

“Daha sonra uçurtmaların içinden **siyrılıp**, gökyüzünün masmavi boşluğunda **kaybolup** gittiler.” (c1,55,97)

“Leyleklere, mavi bir atlas gibi parlayan gökyüzüne ve papatyalı tepelere **uzun uzun** baktım.” (c1,55,58)

“Hem öyle **kocaman**, öyle **güzel** olacak ki, gökyüzünde süzülürken tüm kuşlar onu kıskanacak.” (c1,55,108)

“**Kuyruğunu sallayarak gittikçe** uzaklaşan uçurtmanın arkasından **hüzünle** baktı küçüğüm.” (c1,55,111)

“Evvela selam eder, senin ve Salih ağabeyimin ellerinden, kız kardeşimin gözlerinden **hasretle** öperim.” (c1,90,2)

“Hem en **iyi** sen bilirsin vatansızlığın acısını.” (c1,91,8)

“Ananı, babanı, telli duvaklı gelin gittiğin kocanın mezarını **bırakıp** da gelmedin mi Manastır’dan?” (c1,91,10)

“Burda hepimizi **bölük bölük** ayırdılar, Hasan başka bir bölüğe düştü.” (c1,92,36)

“Talimlerden kalan zamanı hep bizim aramızda **dolaşarak**, halimizi hatrımızı **sorarak** geçiriyorlar. (geçiriyorlar.)”

“**Sağlıcakla** kalın.” (c1,92,53)

“Hemen elini yüzünü **yıkayıp** iş kıyafetlerini giydi.” (c1,100,8)

“Tek isteği bir an önce sığırlarını **otlatıp** evine dönmekti.” (c1,100,17)

“Çalışmalarını bitirdikten sonra Gazi, yöreyi daha **iyi** tanımak için kurmaylarıyla **birlikte** gezintiye çıkmıştı.” (c1,100,19)

“Atlılar, atlarını ona doğru **dörtnala** sürüyorlardı.” (c1,100,26)

“**Şüphyle**, “Neler oluyor?” diye mırıldandı.” (c1,100,27)

“Mustafa, onların bu halini görünce, şüphesinin yersiz olduğunu **anlayıp** rahatladı.” (c1,100,30)

“Gazi atından indi ve Mustafa’nın yanına **yaklaşarak**, “Çocuğum, çiftliğe nasıl gidilir?” diye sordu.” (c1,101,31)

“Mustafa, yolu elindeki sopayla **göstererek** “Yanlış yoldan gelmişsiniz. Çiftliğe şu gördüğünüz yoldan gidilir,” dedi.” (c1,101,32)

“Gazi, çocuğa teşekkür ettikten sonra **sevgiyle**; “Senin adın ne?” diye sordu.” (c1,101,33)

“Fakir olduğu her halinden belli olan çocuğa, **sevgi** ve **şefkatle** bakıyordu.” (c1,101,37)

“Sonra çocuğun omzuna **sevgi ile dokunup**, “Mustafa Kemal’i tanır mısın?” diye sordu.” (c1,101,43)

“**Ciddi bir şekilde**; “Hiç görmedim!” dedi.” (c1,102,46)

“Ülkemizin geleceğinin parlak olması için tüm çocukların çok **iyi yetiştirilip** topluma kazandırılması gerektiğini düşünüyordu.” (c1,102,55)

“Gazi, Sığırtmaç Mustafa’yla sohbet ederken çocuğun her hareketini **dikkatle** inceliyordu.” (c1,102,56)

““Sığırtmaçlık **yaparak** ayda ne kadar para kazanıyorsun?”” (c1,102,60)

“Çocuk onların **yardımıyla** yıllık kazancının 36 lira olduğunu **hesaplayıp** söyledi.” (c1,102,68)

“Gazi, çocuğa **sevgiyle gülümseyerek** yaklaştı ve cebinden bir miktar para çıkarttı.” (c1,102,69)

“Çocuğun bir yıllık ücreti olan 36 lirayı **hesaplayıp** ona uzattı.” (c1,102,70)

“Sonra da **büyük bir coşkuyla** “Evet!...”” (c1,103,89)

“Öyle ki o gece, **mutluluktan** sabaha kadar uyuyamamıştı.” (c1,103,98)

“Gazi onu bekliyordu, çocuğu **sevgiyle** karşıladı.” (c1,103,103)

“Bir süre **oturup karşılıklı** sohbet ettiler.” (c1,103,104)

“İşte istediğim yer **böyle** olmalıdır.” (c1,121,16)

“Burayı biz ıslah etmezsek kim **gelip** ıslah edecektir?” (c1,121,18)

“Bunlar ikincil duygular **olarak** adlandırılır.” (c1,138,6)

“Büyüdükçe hissettiğimiz duyguları daha **iyi** anlar ve ifade edebiliriz.”
(c1,139,10)

“Böylece duygularımız hakkında konuşabilir ve sorunları daha **iyi** çözebiliriz.”
(c1,139,11)

“Hissettiğiniz şey hakkında konuşacak sözcükleri bulmak kimi zaman **zor** olabilir.” (c1,139,14)

“Önemli olan hislerimize yol açan nedenleri **bularak** duygusal farkındalığa sahip olmak ve duygularımızı ifade edebilmektir.” (c1,139,18)

“Karşımızdaki kişiye bizi anlaması için ne hissettiğimizi söylediğimizde sorunlar daha **kolay** çözülebilir.” (c1,139,20)

““Bir dahaki sefere **lütfen** sor.” diyerek **bağırmadan** ne hissettiğimizi söylersek **kavga etmeden** bu olayı çözebiliriz.” (c1,139,22)

“İlkbaharın ılık günleri **yavaş yavaş** geride kalıyor, yerini yazın sıcak günlerine bırakıyordu.” (c1,150,4)

“Sıcak günlerde ıhlamur ağacının serin gölgesinde oturmak çok **hoş** oluyordu.”
(c1,151,5)

“Dedesi, **merakla** onun yaptığı işlemeye bakıyordu.” (c1,152,43)

“Ayşenur’un yüzüne daha bir **yoğun** baktı.” (c1,152,76)

“-Böyle bir toplum ne kadar **güzel** olur değil mi dedeciğim?” (c1,152,86)

“Çünkü ben sizleri torunum **olarak** görüyorum.” (c2,12,3)

“Şayet siz o fıkraları okur, hayata **gülümserek** bakar, çalışkan, başarılı, ahlaklı çocuklar olursanız ben de çok mutlu olacağım.” (c2,12,7)

“Ben **gülerek** doğmuşum!” (c2,12,8)

“Her çocuk **ağlayarak** doğarmış ya, bu benim için **öyle** olmamış.” (c2,12,12)

“Ben **ağlayarak** değil **gülerek** doğmuşum.” (c2,12,13)

“İşte bir hoca **olarak** bunları değiştirmek istedim.” (c2,13,30)

“İnsanlara **doğrudan** şöyle yapın, **böyle** yapmayın, demek olmazdı.” (c2,13,34)

“Fıkraları anlatmam **böyle** başladı.” (c2,13,36)

“Nerede içinde yanlışlık olan bir olay görsem hemen bunu fıkra haline **getirip** anlatıyordum.” (c2,13,37)

“**Bu yüzden** dinleyenler **kahkahalarla** gülüyorlardı.” (c2,13,39)

“Çömlek, **genellikle** çark adı verilen ve **ayakla** döndürülen tezgâh üzerindeki çamurun **maharetle şekillendirilmesiyle** yapılır.” (c2,44,7)

“İşlik denilen atölyelerde üretilen çömlekler önce güneşte, daha sonra da gölgede kurutulduktan sonra, saman ve talaşla yakılan fırınlarda 800 dereceden **başlayıp** 1200 derece sıcaklık arasında **özenle** pişirilir.” (c2,44,8)

“Çömlek hamurunda kullanılan kilin yağı da kum kullanmak **suretiyle** alınır.” (c2,45,25)

“İlkel çömlekçilikte hazırlanan hamur **elle** ya da **tokmakla** yoğrulurdu.” (c2,45,26)

“Bu teknikte şekil verilecek olan çömlek hamuru dönen bir çarkın üzerine **yerleştirilerek** el ve çeşitli aletler **yardımla** şekillendirilir.” (c2,45,33)

“Kuruyan çömlekler fırınlara istiflenir, odun, talaş veya çalı çırpı **yakılarak** pişirilir.” (c2,46,35)

“**Bu şekilde** fırınlanmış çömlekler gözenekli ve mat olmalarının yanı sıra **kolaylıkla** çizilebilirler.” (c2,46,38)

“O filmlerde çocuklar sokakta oynar, **koşarak** eve gelir, **öylece** mutfığa **dalıp** kutudan bir kurabiye **alıp** kaçarlar, anneleri arkalarından **gülerek** bakardı.” (c2,68,2)

“**Aslında** hepimizin hayalinde bir ev vardı.” (c2,68,7)

“Biz onu sadece mekân **olarak** algıladık.” (c2,69,18)

“Her pazar, kurabiye **yapıp** koyuyorum kurabiye kutumuza, kalp şeklinde kurabiyeler yapıyorum.” (c2,69,29)

“Kışlarımız hep **karlı** geçer, kısa süren yazımıza da doyum olmaz.” (c2,80,3)

“Bizler yazı **sabırsızlıkla** bekleriz çünkü hepimiz yaza, o tatlı sığağa hasretiz.” (c2,80,4)

“Onun gelmesini **sabırsızlıkla** beklerim.” (c2,80,13)

“Dışarıda rüzgâr **uğuldayarak** ve küçük evimizi **sarsarak** eserken köpek ulumaları duyulur, ocağın üstündeki çaydanlık fokurdarken ben okurum.” (c2,81,42)

“Onlar da **bütün dikkatleriyle** beni dinlerler.” (c2,81,43)

“Başörtüsünün ucuyla **gizlice** gözyaşlarını siler.” (c2,81,46)

“Kitabımız **güzel bir şekilde** bitince rahat bir nefes alırlar.” (c2,81,49)

“**Neşe içinde** karnımızı doyururken yoksulları da **aç** bırakmaması için yüce Allah’a dua ederiz **hep birlikte**.” (c2,81,33)

“Çiçeklerle **hoş** geçin.” (c2,86,1)

“**Kibirle yürüyerek** yolu incitme gönül.” (c2,86,16)

“Peki hem spor **yapıp** hem de doğadaki böcekleri, kuşları, ağaçları, çiçekleri ve pek çok canlıyı gözlemlemek daha eğlenceli olabilir mi, ne dersiniz?” (c2,114,2)

“Tek ya da çift **olarak** batonları ellerinize **alıp** birer baston gibi yere koyarak yürümek hem dengenizi korumanıza yardım eder hem de taşlı ya da çamurlu yerlerde kaymanızı engeller.” (c2,115,25)

“Eğer doğa yürüyüşü konusunda çok deneyimli değilseniz ya da yürüyüş yolunu **iyi** bilmiyorsanız tek başınıza yürüyüşe çıkmak doğru değildir.” (c2,115,26)

“Deneyimli bir rehber eşliğinde grup **olarak** yürümek ve rotadan uzaklaşmamak **güvenli** bir yürüyüş yapmanızı sağlar.” (c2,115,27)

“İspanak çok faydalıymış, içinde vitaminler varmış, bolca demir varmış, her gün makarna yenir miymiş, hep aynı şeyleri yemek istiyormuşum, **böyle sağlıklı** beslenemezmişim, ama **böyle** olmazmış ki...” (c2,128,10)

“**Aslında** annemi üzmem istemiyorum.” (c2,128,14)

“Yani siz de **sevmeden**, hiç **istemeden** bazı şeyleri yemek zorunda kalmışsınızdır, öyle değil mi?” (c2,128,21)

“**Dayanamayıp** söz aldım.” (c2,129,30)

“Eğer yemezsek gelişimimizi **sağlayıp** sürdüremeyiz, güç kazanamayız.” (c2,129,38)

“Nasıl **sadece** şeker **yiyerek doğru** beslenemiyorsak **sadece** et **yiyerek de doğru** beslenemeyiz.” (c2,129,44)

“Ben de annemi üzmemek **istemediğim için** bir iki kaşık yedikten sonra doyduğumu **söyleyip** sofradan kalkıyorum.” (c2,129,47)

“Hatta içimden “Nereden çıkmış ki bu yemek, kimin aklına gelmiş bunu pişirmek?” diye **sorup** duruyorum.” (c2,129,50)

““Peki, **gerçekten** biliyor musun nerede, ne zaman, nasıl yapıldıklarını?”” (c2,129,52)

““Bir liste **yapıp**, nereden, nasıl, ne zaman çıktığını araştırın.”” (c2,130,61)

““Sevmediğiniz yemekleri de en azından bir kere **yiyip** neler düşündüğünüzü yazın.”” (c2,130,65)

““Hep beraber **okuyup** görelim, anlaşıldı mı?”” (c2,130,68)

““Üç hafta sonra, hem herkesin sevdiği ve sevmediği yemekleri **öğrenip** nasıl beslendiğini anlayacağız hem de bu yemeklerin nereden çıktığını öğreneceğiz, tamam mı?”” (c2,130,70)

“Sonra da listemdeki yiyecekleri **sırasıyla** araştırmaya başladım.” (c2,130,75)

“**Bir yandan** da merak etmeye başladım.” (c2,130,76)

“Hatta bugün **gidip** öğretmenime teşekkür edecekmiş.” (c2,130,83)

“Obezite, masum bir yağ depolanmasının çok ötesinde, hastalık **olarak** tanımlanabilecek düzeyde önemli bir sağlık sorunudur.” (c2,140,8)

“Çünkü kilo aldıkça vücut sağlığı da **adım adım** bozulmaya başlar ve istemeyeceğimiz bir yapılanmaya girmiş olur.” (c2,141,23)

“Bu konuda büyüklerimizden **yardım** alarak karbonhidrat (şeker), yağ ve protein açısından dengeli içerikli bir öğün düzenimiz olmalıdır.” (c2,141,26)

3.4.1.4. Miktar Zarfı

İncelenen metinlerde 164 miktar zarfı tespit edilmiştir ve miktar zarflarının tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Moni, oyunlarda karşılaştığı problemleri **çok** seviyordu.” (c1,26,1)

“Oynayan herkes **çok** üzölmüştü. ” (c1,26,8)

“Oyunu **çok** iyi oynuyordu. ” (c1,27,42)

“Hatta **biraz** abartıyordu. ” (c1,27,43)

“Oyun oynamanın **en** keyifli yanı sanki gerçekten varmış gibi yapmaktan geçiyordu. ” (c1,28,53)

“Bu oyunu kalabalık bir ortamda oynamak **oldukça** keyifli olabilir. ” (c1,38,11)

“Oyunu **en** az 5 oyuncuyla oynamanızı öneririz. ” (c1,39,19)

“**Daha fazla** hareket etmek, rekabeti **biraz daha** artırmak istiyorsanız, ip atlamalı bayrak koşusunu deneyebilirsiniz. ” (c1,39,25)

“Şimdi **biraz** da engelleri aşarak hedefe ulaşmak isteyenler için lazer oyunundan bahsedelim. ” (c1,39,34)

“Bu oyunu bir arkadaşınızla oynarken süre tutup kimin **daha** kısa sürede ulaştığını ölçebilirsiniz. ” (c1,39,40)

“Yetmeyecek olursa **bir daha, bir daha** yaparım **öyle** çok malzemem var ki...” (c1,52,10)

“Yaşlı bedenim oturduğum koltuğa **biraz daha** gömölürken, **ilk kez** yorulduğumu hissettim. ” (c1,52,11)

“Bundan **öyle** büyük bir sevinç duyuyorum ki, anlatması kolay değil. ” (c1,52,13)

“Koltuğuma **biraz daha** gömölürken, “Yarın olsun, gökyüzü renklerle donanacak, bir yarın olsun,” diye mırıldandım ve göz kapaklarımın ağırlaştığını hissettim. ” (c1,53,14)

“Sabah olmuş, **öyle** güzel bir gün başlamıştı ki, içim sevinçle doldu. ” (c1,53,16)

“Bugün kendimi **çok** canlı hissediyorum. ” (c1,53,19)

“**Biraz daha** yaşlanınca, o işi de bırakıp, bu semte taşındım. ” (c1,53,32)

“Küçük Deniz’e bakıp, “Bu mevsim **en az** onun kadar taze onun kadar canlı” diye düşündüm. ” (c1,55,92)

“**Daha** sonra uçurtmaların içinden sıyrılıp, gökyüzünün masmavi boşluğunda kaybolup gittiler.” (c1,55,97)

“Sizlerden ayrılalı bir aydan **fazla** oldu ama Basmane İstasyonu’ndaki anınız hep gözümün önünde.” (c1,90,3)

“Kim bilir ne **çok** ağladın arkamızdan...” (c1,91,5)

“Hem **en** iyi sen bilirsin vatansızlığın acısını.” (c1,91,8)

“Afyonlular buraya “İzmir İstasyonu “ derlermiş, duyunca **çok** hoşuma gitti.” (c1,92,35)

“Ama ne yazık ki o **çok** fakir bir ailenin çocuğuydu.” (c1,100,3)

“Ülkemizin geleceğinin parlak olması için tüm çocukların **çok** iyi yetiştirilip topluma kazandırılması gerektiğini düşünüyordu.” (c1,102,55)

“Konuşmasını, davranışını ve samimiyetini **çok** beğenmişti.” (c1,102,57)

“Aslında amacı onu **daha** iyi tanıyarak, yardımcı olmaktı.” (c1,102,59)

“Onun **daha** fazla zorlanmaması için yanındakilere işaret etti.” (c1,102,67)

“Yol göstermenin bedeli **bu kadar çok** olamaz.” (c1,102,77)

“Kendi kendine, “Benimle konuşan kişi **oldukça** önemli birine benziyordu.”” (c1,103,85)

“Çocuğun hastalığı **bayağı** ilerlemişti.” (c1,103,106)

“Mustafa **oldukça** başarılı bir öğrenciydi.” (c1,103,112)

“Anlaşıyor ki Atatürk, tarım uzmanlarından **en** iyi toprak için değil, **en** kötü toprak raporunu alabilmek için yararlanmış.” (c1,121,22)

“Her zaman yaptığını yapmış ve **en** kötünün bile, çalışarak ve bilimsel yöntemleri kullanarak nasıl **en** iyiye dönüşebildiğini gözler önüne sermiş.” (c1,121,23)

“Büyüdükçe hissettiğimiz duyguları daha **iyi** anlar ve ifade edebiliriz.” (c1,139,10)

“Böylece duygularımız hakkında konuşabilir ve sorunları **daha** iyi çözebiliriz.” (c1,139,11)

“Karşımızdaki kişiye bizi anlaması için ne hissettiğimizi söylediğimizde sorunlar **daha** kolay çözülebilir.” (c1,139,20)

“**Öylesine** büyük bir ağaçtı ki, babası ve hatta dedesi bu ağacın ne zaman dikildiğini bilmediklerini söylerlerdi.” (c1,150,3)

“Sıcak günlerde ıhlamur ağacının serin gölgesinde oturmak **çok** hoş oluyordu.” (c1,151,5)

“Nakışta kullandığı iplikler **çok** canlı renklere sahipti.” (c1,151,11)

“-**Biraz daha** büyümüş goncaları işle!...” (c1,152,59)

“-Ama **daha** başka güzel şeyler de işle!...” (c1,152,63)

“-İnsanın muhtaç olduğu, hasret kaldığı **pek çok** güzel duygu ve haslet var kızım.” (c1,152,69)

“Ayşenur’un yüzüne **daha** bir yoğun baktı.” (c1,152,76)

“Sevgi onların **en** başta gelenidir.” (c1,152,78)

“İnsanları sevmek **çok** büyük bir meziyettir.” (c1,152,79)

“Bundan başka **daha** birçok güzel duygu vardır.” (c1,152,81)

“Şayet siz o fıkraları okur, hayata gülümseyerek bakar, çalışkan, başarılı, ahlaklı çocuklar olursanız ben de **çok** mutlu olacağım.” (c2,12,7)

“Annem babam buna **çok** şaşırmışlar ama **çok** da sevinmişler.” (c2,12,15)

“Yaşadığım zaman **çok** sıkıntılı bir zamandı.” (c2,13,26)

“Hırsızlık, dilencilik, dedikodu **çok** artmıştı.” (c2,13,33)

“Ama **çok** geçmeden “Hocamız bunu niye anlattı?” diye düşünmeye başlıyorlar ve bir ders çıkarıyorlardı.” (c2,13,40)

“Hepinizi **çok** seviyorum, hoşça kalın.” (c2,13,58)

“Bir kanepe **en az** üç koltuk” (c2,30,5)

“Doğanın yıpratıcı etkisine **en** iyi dayanan yine topraktan yapılan ve ateşte pişirilerek sağlamlaştırılan kaplardır.” (c2,44,3)

“Çömlekçilik bir zamanlar ülkemizdeki **en** revaçta olan zanaatlardan (zanaatlardan) biriydi.” (c2,44,9)

“Herkesin yardımına koşan, **çok** ama **çok** iyi bir insandır.” (c2,80,10)

“Tabii yalnız getirdiği yiyecekler için değil, onu **çok** sevip özlediğimden...” (c2,80,14)

“Anam da **çok** iyi kalpli, şefkatli, güler yüzlü ve tatlı sözlüdür.” (c2,80,15)

“Hemen eve koşar, alelacele duvardaki çividen indirdiği tavayı ocağın üzerine yerleştirir, **bol** yağlı bir çorba hazırlar.” (c2,80,18)

“Okumayı **çok** severim.” (c2,81,38)

“Anam **çok** güzel bazlama açar.” (c2,81,51)

“Annemin söylediklerinden anladığınız gibi yemek yemeyi **pek** sevmiyorum.” (c2,128,13)

““Ama öğretmenim, ben bu saydığınız yiyecekleri **hiç** sevmiyorum, benim sevdiklerime de siz zararlı diyorsunuz.” (c2,129,31)

“Canlıların **en** önemli ihtiyaçlarından biridir beslenme ihtiyacı...” (c2,129,37)

“Annem bu çalışmayı okuduğunda **çok** memnun oldu.” (c2,130,80)

““Obez”, “aşırı kilolu”, “**fazla** kilolu” gibi türlü tanımlamalar son zamanlarda **daha** sık duymaya başladığımız sözcükler arasına girdiler.” (c2,140,1)

“Matematiksel olarak düşünecek olursak, aldığımız enerji, harcadığımızdan **fazla** olursa arta kalan enerji, vücudumuzda yağ olarak depolanır ve kilo almaya başlarız.” (c2,140,6)

3.4.1.5. Soru Zarfı

İncelenen metinlerde 35 soru zarfı tespit edilmiştir ve soru zarflarının tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Topsuz basketbol maçı mı? **Nasıl** yani?” (c1,27,17)

““**Nasıl** da yorulmuşum.”” (c1,52,2)

““**Nasıl** da süslendi gökyüzü!”” (c1,54,65)

- ““Kuyruklarını **nasıl** da iki yana ahenkle sallıyorlar!”” (c1,54,70)
- ““Baharın ılık rüzgârları onu alıp **nasıl** da yücelere götürüyor!”” (c1,55,90)
- “Bir de benim gibi yaşlı olunca insan, baharı **nasıl** da özlemle bekliyor.” (c2,55,95)
- “Eteğinde dört küçük uşak, aç sefil **nasıl** Selanik’e vardığımızı her anlatışında güzel gözlerin dolar.” (c2,91,11)
- “Bizi burdan daha içerilere sevk edeceklermiş ama **ne zaman** olacağı belli değil anacığım.” (c1,92,47)
- “**Ne zaman** sorsak “Yakında.” diyor komutanlar.” (c1,92,48)
- “Gazi atından indi ve Mustafa’nın yanına yaklaşarak, “Çocuğum, çiftliğe **nasıl** gidilir?” diye sordu.” (c1,101,31)
- ““**Neden** seversin?”” (c1,102,49)
- “Mustafa Kemal’in, “**Neden** almıyorsun?” sorusu üzerine, “Bu para çok. Üstelik nereden aldın diye bana hesap sorarlar,” dedi.” (c1,102,75)
- “Bu sözler, Atatürk’ün, Ankara’da **neden** bir çiftlik aldığını hemen anlamamızı sağlıyor.” (c1,120,3)
- “Böyle bir noktada hazırlanmış ve uygun koşullar taşıyan yerler **nasıl** bulunabilir?” (c1,121,10)
- “Her zaman yaptığını yapmış ve en kötünün bile, çalışarak ve bilimsel yöntemleri kullanarak **nasıl** en iyiye dönüşebildiğini gözler önüne sermiş.” (c1,121,23)
- “Olumsuz duygulardan kaçmak ya da onları yok saymak yerine **neden** böyle hissettiğimizi anlamaya çalışırsak bu duyguların azalmasına yardımcı olabiliriz.” (c1,139,17)
- “Öylesine büyük bir ağaçtı ki, babası ve hatta dedesi bu ağacın **ne zaman** dikildiğini bilmediklerini söylerlerdi.” (c1,150,3)
- “-Böyle bir toplum **ne kadar** güzel olur değil mi dedeciğim?!...” (c1,152,86)
- “İnsan olarak bu duygu ve davranışlara **ne kadar** muhtaç olduğumuz ortadadır!...” (c1,152,91)

“Gözlerin **ne** güzel deniz mavisi,” (c1,160,14)

“Ama çok geçmeden “Hocamız bunu **niye** anlattı?” diye düşünmeye başlıyorlar ve bir ders çıkarıyorlardı.” (c2,13,40)

“Çömlek **nasıl** yapılıyor?” (c2,45,17)

“Bodrum müzesinde (Müzesi’nde) sergilenen dünyanın en zengin amfora koleksiyonundaki çeşitlilik de toprak kap işçiliğinin **ne kadar** eski ve gelişmiş bir uğraş olduğuna kanıttır.” (c2,46,48)

“Doğa yürüyüşü nerelerde yapılır, bu yürüyüş için ne giyilir, **nasıl** hazırlanılır, yürüyüş sırasında nelere dikkat edilir hepsi bu yazımızda.” (c2,114,4)

“Yürüyüş yaparken doğada gözlemlenebilecek **ne kadar** çok şey olduğunu fark ettiğinizde belki de şaşıracaksınız.” (c2,115,22)

“**Ne kadar** oflasam da bazen açlıktan bazen annemin zorlamasından sevmediğim şeyleri yemek zorunda kalıyorum.” (c2,128,19)

“**Nasıl** sadece şeker yiyerek doğru beslenemiyorsak sadece et yiyerek de doğru beslenemeyiz.” (c2,129,44)

““Peki, gerçekten biliyor musun nerede, **ne zaman, nasıl** yapıldıklarını?”” (c2,129,52)

“Bir liste yapıp nereden, **nasıl, ne zaman** çıktığını araştırın.” (c2,130,61)

“Fazla kilolu olmak günlük yaşamımızı **nasıl** etkiliyor olabilir?” (c2,141,17)

Ders kitabındaki metinlerde yer alan zarflar ile ilgili sayısal verilerin yer aldığı tablo şu şekildedir:

Tablo 3.4: Zarf Tablosu

Tür	Sayı
Zarf	967
Zaman Zarfı	280
Yer-Yön Zarfı	8
Tarz Zarfı	480
Miktar Zarfı	164
Soru Zarfı	35

3.5. Fiil

3.5.1. Yapısına Göre Fiillerin Sınıflandırılması

İncelenen metinlerde basit fiil, türemiş fiil ve birleşik fiil türlerinden toplam 943 fiil tespit edilmiştir. İncelenen metinlerde en fazla tespit edilen sözcük türlerinden biri de fiildir. Bunun sebebi Türkçe fiil açısından çok zen

3.5.1.1. Basit Fiil

İncelenen metinlerde 421 basit fiil tespit edilmiştir ve basit fiillerin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

*“Moni, oyunlarda karşılaştığı problemleri çok **seviyordu**.” (c1,26,1)*

*“Aklına parlak bir fikir **geldi**.” (c1,26,13)*

*“Birbirlerine pas **attılar**.” (c1,27,32)*

*“Şık bir sayı **yaptılar**.” (c1,27,33)*

*“Mete topa **bastı**.” (c1,27,38)*

*“Mete’nin ayağına buz **tuttular**.” (c1,27,47)*

*“İncinen bileğini sargı beziyle **sardılar**.” (c1,27,48)*

*“Mete’yi sedyeyle saha kenarına **aldılar**.” (c1,27,49)*

*“Mete, gökyüzüne **baktı**.” (c1,28,55)*

*“Mete, Satürn Devlet Hastanesi’nde (Hastanesinde) tedavi olmayı **seçti**.” (c1,28,70)*

*“Kimi zaman sizin de içiniz kıpır kıpır **oluyor mu?**” (c1,38,1)*

*“Böyle durumlarda size yardımcı olabilecek birkaç oyun fikriyle **geldik**.” (c1,38,3)*

*“Bu iplerle oynanan oyunlardan bir ya da birkaçını **biliyorsunuzdur**.” (c1,38,6)*

*“Kim ipe **değerse** ortaya **geçer** ve ip çevirici **olur**.” (c1,39,24)*

*“Oyuncular, başlangıç çizgisinde takımlar halinde sıraya **geçer**.” (c1,39,29)*

“Burada ipi, sıradaki takım arkadaşına teslim edip sıranın arkasına **geçerler.**”
(c1,39,31)

“İkinci oyuncular da karşıya gidip başlangıca **döner** ve oyun bu sırayla devam eder.” (c1,39,32)

“Hangi adı tercih edeceğiniz size **kalmış.**” (c1,40,42)

“Ancak ipiniz düğüm olduğunda yani artık farklı biçimler yapamadığınızda oyun **biter.**” (c1,40,45)

“Sağ elini ipin sol kenarından ve ardından sol elini ipin sağ kenarından dıştan içe doğru geçirip geri **çeker.**” (c1,40,49)

“Siz iple oynanan başka oyunlar **biliyor** musunuz?” (c1,40,54)

“Oturduğum döşemenin üzerinden kalkıp, kendimi yumuşak bir koltuğa **attım.**”
(c1,52,3)

“Gözlerimi odanın içinde dolandırırken, çevreme serpiştirdiğim rengârenk uçurtmalara sevinçle **baktım.**” (c1,52,4)

“Bir gökkuşağını anımsatan upuzun ve rengârenk kuyruklarıyla yerde, masanın, sandalyenin üzerinde duran uçurtmalarımı parmağımı uzatarak, tek tek **saydım.**”
(c1,52,6)

“Yetmeyecek olursa bir daha, bir daha **yaparım,** öyle çok malzemem var ki.”
(c1,52,10)

“Bundan öyle büyük bir sevinç **duyuyorum** ki, anlatması kolay değil.” (c1,52,13)

“Yattığım yerden fırlayıp pencereye **koştum.**” (c1,53,15)

“Sabah **olmuş,** öyle güzel bir gün başlamıştı ki, içim sevinçle **doldu.**” (c1,53,16)

“Baharın ılık nefesi açık yakamdan içeri girip tüm vücudumu bir müjde gibi **sardı.**” (c1,53,18)

“Çünkü üç bahardır böyle **oluyor.**” (c1,53,24)

“O anda yaşlı yüreğim bilinmedik sevinçlerle dolup **taşardı.**” (c1,53,31)

“Kendimi bu düşüncelerden kurtarıp uçurtmalarımın yanına **gittim.**” (c1,53,25)

“Kulakları dışarıda olan çocuklar, bu sesle kendilerini dışarı **attılar**.”
(c1,53,41)

“Palyaço suratlı olanını Deniz’e **yaptım**.” (c1,54,49)

“Nihayet uçurtmalarım afacan sahiplerini **buldu**.” (c1,54,52)

“Küçük Deniz’in elinden **tuttum**, kırlara doğru **koştuk**.” (c1,54,54)

“Onlara gülümseyerek **baktım**.” (c1,54,76)

““**Sal** gökyüzüne, bugün gökyüzü bizim **olacak!**”” (c1,55,81)

“Kendimi tekrar uçurtmalara ve çocuklara **verdim**.” (c1,55,86)

“Bu canlılığı ben de içimde **duyuyorum**.” (c1,55,93)

“Yanlarından geçen bir uçurtma ile havalanan leylekler, bu rengârenk uçurtmaların içinde ahenkle kanat çırpıp bir kaybolup, bir **çıkıyorlardı**.” (c1,55,96)

“Daha sonra uçurtmaların içinden sıyrılıp, gökyüzünün masmavi boşluğunda kaybolup **gittiler**.” (c1,55,97)

“Leyleklere, mavi bir atlas gibi parlayan gökyüzüne ve papatyalı tepelere uzun uzun **baktım**.” (c1,55,58)

“Evvela selam eder, senin ve Salih ağabeyimin ellerinden, kız kardeşimin gözlerinden hasretle **öperim**.” (c1,90,2)

“Kadınlar, çocuklar vatansız kalmasın diye **gidiyoruz cepheye**.” (c1,91,7)

“Eteğinde dört küçük uşak; aç, sefil nasıl Selanik’e vardığımızı her anlatışında güzel gözlerin **dolar**.” (c1,91,11)

“Ama Salih ağabeyim, o bir kaç (birkaç) günlük yolculukta koca bir adam **oldu çıktı** sanki.” (c1,91,14)

“Basmene’den ayrılıp Uşak’a yol almaya başladıkça kış yeniden **geldi** sanki.”
(c1,91,21)

“Belki elindeki son unla **yaptı** o ekmeği ama **olsun**.” (c1,91,31)

“Afyon İstasyonu’na geldiğimizde trenden **indik** hepimiz.” (c1,92,34)

“Yemeklerini bizimle **yiıyorlar**.” (c1,92,44)

- “Ne zaman **sorsak** “Yakında.” **diyor** komutanlar.” (c1,92,48)
- “Hemen elini yüzünü yıkayıp iş kıyafetlerini **giydi**.” (c1,100,8)
- “Gazi atından **indi** ve Mustafa’nın yanına yaklaşıarak, “Çocuğum, çiftliğe nasıl gidilir?” diye **sordu**.” (c1,101,31)
- “Sığırtmaç Mustafa, ömründe ilk kez bu kadar parayı bir arada **görmüştü**.” (c1,103,82)
- “Gazi, çiftliğe **gelmişti** ama akli Sığırtmaç Mustafa’da **kalmıştı**.” (c1,103,93)
- “Tüm bu duygularıyla bayramlık giysileri içinde çiftliğin kapısını **çaldı**.” (c1,103,102)
- “Orada başarılı ve mutlu bir yaşam **sürdü**.” (c1,103,115)
- ““Burayı **gezdiniz mi?**”” (c1,121,13)
- “İşte istediğim yer böyle **olmalıdır**.” (c1,121,16)
- “Atatürk, Atatürk Orman Çiftliği’nin şimdiki yerini seçtiği zaman, arazinin verimliliği hakkında yabancı uzmanların da görüşünü **alır**.” (c1,121,19)
- “Bu şekilde büyük ve modern bir tarım işletmesi için yeterli genişliğe ulaşan bir arazi varlığı üzerinde Gazi Orman Çiftliği **doğar**.” (c1,121,29)
- “Duygularımızın bazıları doğuştan **gelir** ve temel duygular olarak adlandırılır.” (c1,138,3)
- “Böyle bir yaz günü küçük Ayşenur ıhlamur ağacının altındaki sandalyelerden birine **oturmuştu**.” (c1,151,8)
- “Ayşenur beze nakış **yapıyordu**.” (c1,151,10)
- “Ayşenur dalmış nakış işlerken dedesi, sokak kapısından içeri **girdi**.” (c1,151,13)
- “Yanına kadar **geldi**.” (c1,151,15)
- “Ne **yapıyorsun bakayım?**” (c1,151,18)
- “Dedesi de Ayşenur’a **bakıyordu**.” (c1,151,26)
- “Ben de zor bir şey olduğunu **sanırdım**.” (c1,151,35)

- “Ayşenur, oturduğu sandalyeden ayağa **kalktı**. ” (c1,151,36)
- “Dedesinin yanına **geldi**. ” (c1,151,37)
- “Ayşenur, işlemekte olduğu bezi dedesinin yanındaki sehpanın üzerine **bıraktı**. ”
(c1,152,42)
- “Yanaklarından da **öptü** onu. ” (c1,152,52)
- “-Bu tomurcuklar büyüüyüp **açacaklar** değil mi çocuğum?” (c1,152,53)
- “Yüzündeki gülümseme **gitmiş** yerini derin bir düşünce **almıştı**. ” (c1,152,75)
- “Ayşenur’un yüzüne daha bir yoğun **baktı**. ” (c1,152,76)
- “Ekin **biçtim** tarlalarında demet demet, ” (c1,160,8)
- “Kaval **çaldım**, koyun **güttüm** yaylalarında, ” (c1,160,9)
- “Tuza **bandım** ekmeğimi, ” (c1,160,10)
- “Çünkü ben sizleri torunum olarak **görüyorum**. ” (c2,12,3)
- “Beni çok sevdiğinizi **biliyorum**. ” (c2,12,4)
- “Ben de sizleri **seviyorum**. ” (c2,12,5)
- “Şayet siz o fıkraları **okur**, hayata gülümseyerek **bakar**, çalışkan, başarılı, ahlaklı çocuklar **olursanız**, ben de çok mutlu olacağım. ” (c2,12,7)
- “Ben gülerek **doğmuşum**. ” (c2,12,8)
- “1208 yılında Eskişehir’in Sivrihisar ilçesinin Hortu köyünde **doğdum**. ”
(c2,12,9)
- “Ardından Konya’da eğitim **gördüm**. ” (c2,12,17)
- “Orada da hocalık ve kadılık **yaptım**. ” (c2,13,21)
- “Halkın ve sosyal yaşamın içinde bulunduğum için sorunları **biliyordum**. ”
(c2,13,31)
- “Bu yüzden dinleyenler kahkahalarla **gülüyorlardı**. ” (c2,13,39)
- “Mesela Akşehir Gölü’ne yoğurt mayası dökerken beni görenler ne yaptığımı sorduklarında onlara “Göle maya **çalıyorum**. ” **demiştim**. ” (c2,13,41)

- “Bu yüzden “Hocam, göl maya **tutar** mı?” diye **sormuşlardı.**” (c2,13,43)
- “Hem **okuyun** hem de başkalarına anlatın ki hep sizlerle beraber **olayım.**” (c2,13,55)
- “Yemekler dahi topraktan yapılmış kaplarda **pişerdi.**” (c2,44,11)
- “Aynı mile bağlı olan üst tekerlek de dönmüş **olur.**” (c2,45,14)
- “Böylece üst tekerleğin üzerindeki çömlek hamuru da **döner.**” (c2,45,15)
- “Bundan sonra bütün iş çömlekçi ustasının maharetli ellerine **kalmıştır.**” (c2,45,16)
- “Bu ürünler kullanımlarına göre sırlı ya da sırsız yapırlar ve üretildikleri yöreye göre farklı isimler **alırlar.**” (c2,46,52)
- “O filmlerde çocuklar sokakta oynar, koşarak eve **gelir,** öylece mutfağa dalıp kutudan bir kurabiye alıp **kaçarlar,** anneleri arkalarından gülerek **bakardı.**” (c2,68,2)
- “Kadın akşam yemeğini hazırlarken baba mutfağa **girer,** önce karısını **öper,** sonra ağzına bir bütün kurabiye **atardı.**” (c2,68,4)
- “Kıymet verdiğimiz şey insan değil eşya **oldu.**” (c2,69,20)
- “Eşya, duygunun, ruhun önüne **geçti.**” (c2,69,22)
- “**Sandık** ki güzellik orada, zenginlik masadaki portakal suyunda, mutluluk uzun ve görkemli yemek masasında...” (c2,69,25)
- “Evimi **seviyorum.**” (c2,69,28)
- “Her pazar kurabiye yapıp **koyuyorum** kurabiye kutumuza, kalp şeklinde kurabiyeler **yapıyorum.**” (c2,69,29)
- “Ben, Doğu Anadolu’nun bir dağ köyünde **doğdum.**” (c2,80,1)
- “Toprak ve hayvancılık işlerinde ailelerimize yardımcı olduğumuz zamanların dışında doyamadığımız yaz günlerimiz hep böyle **geçer.**” (c2,80,6)
- “Hemen eve **koşar,** alelacele duvardaki çividen indirdiği tavayı ocağın üzerine yerleştirir, bol yağlı bir çorba hazırlar.” (c2,80,18)
- “Anamın elinden her iş **gelir.**” (c2,80,20)

“Anam ineklerimizi **sağ**ar; peynirimizi, yağımızı ve yoğurdumuzu **yapar**.”
(c2,80,21)

“Dördüncü sınıfa **gidiyorum**.” (c2,81,37)

“Okumayı çok **severim**.” (c2,38)

“Bazen babam kitaplardaki kötü kişilere **kız**ar, söylenir.” (c2,81,44)

“Başörtüsünün ucuyla gizlice gözyaşlarını **siler**.” (c2,81,46)

“Anam çok güzel bazlama **aç**ar.” (c2,81,51)

“Ya hayır **de**, yahut **sus**.” (c2,86,7)

“**Gelin**, şimdi bu hazırlıkların neler olabileceğine **bak**alım...” (c2,114,10)

“İyi tamam da annem masaya ekmek getirmek için mutfığa gittiğinde bir **baktım**, sofrada hiçbir şey yok.” (c2,128,4)

“Yani hiçbir şey yok **dedi**ysen benim sevdiğim hiçbir şey yok.” (c2,128,5)

“Keşke bir makarna **olsaydı dedim** içimden, makarnadan hiç bıkmam her gün **yerim valla...**” (c2,128,8)

“Benim iyiliğim için böyle konuştuğunu, sağlıklı büyümemi istediğini **biliyorum**.” (c2,128,15)

“Ama elimde değil ne **yapayım?**” (c2,128,16)

“Sofrada sevmediğim yemekler olduğu zaman içimden, “Off ya, nereden **çık**mış bu yemek?” **di**yorum.” (c2,128,18)

“Eminim sizin de başınıza benzer şeyler **gel**miştir.” (c2,128,20)

“Yoksa bu bir tek bana mı **ol**uyor?” (c2,128,22)

“Okulda da sürekli sağlıklı beslenme, büyüme, gelişme gibi konuları işleyip **dur**uyoruz.” (c2,129,23)

“Öğretmenimiz “**Ol**ur mu hiç öyle şey?” **dedi** hemen.” (c2,129,35)

“**Biliyorum** öğretmenim, ama annem yemeğe çağırdığında “Bugün yemekte ne var?” diye **sor**uyorum, o da bana “Patlıcan var, çorba var, türlü var.” **fı**lan **di**yor.”
(c2,129,46)

“Ben de annemi üzme*k* istemediğim için bir iki kaşık yedikten sonra doydüğumu şöyleyip sofradan **kalk**ıyorum.” (c2,129,47)

“Hatta içimden “Nereden **çık**mış ki bu yemek, kimin aklına **gel**miş bunu pişirmek?” diye sorup **dur**uyorum.” (c2,129,50)

“Yani “Nereden **çık**mış, kimin aklına **gel**miş?” diye sorup **dur**uyormuşsun ya kendine, işte onu **di**yorum **bil**iyor musun diye.” (c2,129,54)

“Etrafınızdakilere **sor**un, konuyla ilgili kitaplar **ok**uyun.” (c2,130,62)

“Sevmediğiniz yemekleri de en azından bir kere yiyip neler düşündüğünüzü **yaz**ın.” (c2,130,65)

“Hep beraber okuyup **gö**relim, anlaşıldı mı?” (c2,130,68)

“Size üç hafta süre **ver**iyorum.” (c2,130,69)

“Bazı yerlerinde çok **gül**dü, bazı yerlerinde “Senin iyiliğin için öyle söylüyorum.” **ded**i.” (c2,130,81)

““Obez”, “aşırı kilolu”, “fazla kilolu” gibi türlü tanımlamalar son zamanlarda daha sık duymaya başladığımız sözcükler arasına **gird**iler.” (c2,140,1)

3.5.1.2. Türemiş Fiil

İncelenen metinlerde 336 türemiş fiil tespit edilmiştir ve türemiş fiillerin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Bir gün, kasabada basketbol maçı yaparken çocukların topları **pat**ladı.” (c1,26,7)

“Oynayan herkes çok **üz**ülmüştü.” (c1,26,8)

“Çocuklar arasında neşeli bir koşturmaca **baş**ladı.” (c1,27,30)

“Topu **sekt**irdiler.” (c1,27,31)

“Hatta Mete kendini o kadar oyuna **kapt**ırdı ki bir anda acı içerisinde yerde kıvranmaya **baş**ladı.” (c1,27,34)

“Bir siren sesi **duy**uldu.” (c1,27,45)

“Siren sesini de Moni **çık**armıştı.” (c1,28,51)

“*Mete, saha kenarında keyifle **gölümsüyordu.***” (c1,28,59)

“*Mete de eğlencenin tadını doyasıya **çıkartıyordu.***” (c1,28,62)

“*Oyunu bilmeyenler için nasıl oynandığını **anlatahım.***” (c1,38,12)

“*Öncelikle iki takım **kurulur** ve takımlar ipin iki ucuna **ayrılır.***” (c1,38,14)

“*Ortada bir sınır çizgisi **belirlenir.***” (c1,38,15)

“*Ortada ipi çevirecek bir oyuncu **belirlenir.***” (c1,39,20)

“*Diğer oyuncular ip çeviricinin çevresinde, ipin yetişebileceği uzaklıkta bir çember **oluşturur** ve çember üzerindeki yerleri **işaretlenir.***” (c1,39,22)

“*Önce eşit sayıda oyuncudan oluşan takımlar **oluşturulur.***” (c1,39,27)

“*Ardından yarış alanının sınırları **belirlenir.***” (c1,39,28)

“*Lazer oyununda halat ya da atlama ipi değil, kalın örgü ipleri **kullanılır.***” (c1,39,35)

“*Ağaçlara ipler karmaşık bir biçimde **bağlanır.***” (c1,39,38)

“*İplerin sonuna bir hedef **konulur** ve iplere değmeden aralarından geçerek hedefe ulaşmaya **çalışılır.***” (c1,39,39)

“*Oyunu oynamak için 1 metre uzunluğundaki ip, uçlarından **bağlanır.***” (c1,40,47)

“*Oyunculardan biri, ellerini bağlanan bu ipin arasından **geçirir.***” (c1,40,48)

“*“Nasıl da **yorulmuşum.**”*” (c1,52,2)

“*Tüm renklerin gelip göz bebeklerime yerleştiğini **duyumsadım.***” (c1,52,5)

“*Koltuğuma biraz daha gömülürken, “Yarın olsun, gökyüzü renklerle **donanacak**, bir yarın olsun,” diye **mırıldandım** ve göz kapaklarımın ağırlaştığını hissettim.*” (c1,53,14)

“*Penceremin kanadını ardına kadar açtım ve kollarımı iki yana açarak baharı **kucakladım.***” (c1,53,17)

“*Artık **giyinmeliyim**, çocuklarımın beni bahçe kapılarında ya da pencere önlerinde beklediklerini biliyorum.*” (c1,53,22)

“Bu düşünceyle ve onlara yakın olma tutkusuyla, bir okulun kantinini **işlettim** uzun süre.” (c1,53,28)

“Biraz daha yaşlanınca, o işi de bırakıp bu semte **taşındım**.” (c1,53,32)

“Çok mutluyum, çocuklar gibi **seviniyorum**.” (c1,54,53)

““Gökyüzünde martılar gibi **süzülsünler**, göğün rengine **karışsın** uçurtmalarınızın rengi!”” (c1,54,57)

““Nasıl da **süslendi** gökyüzü!”” (c1,54,65)

““Evet,” diye **yanıtladım** başımı gökyüzünden ayırmadan.” (c1,54,68)

“Bir an çocukluğumu **anımsadım**.” (c1,54,77)

“Onlara bakarken, güneşten kamaşan gözlerimi iyice **ovuşturdum**.” (c1,55,91)

“Sanki sevinçleri de onunla **uzaklaşıyor**.” (c1,55,112)

“Ama **üzülme** anam.” (c1,91,6)

“Sana, bana, kardeşlerime sahip çıkma telaşı **büyüttü** onu Çanakkale’de kaybettiği bacağından önce.” (c1,91,16)

“Her istasyondan yeni erler **ekleniyordu** katarlarla bizim gibi.” (c1,91,25)

“Hür bir memlekette yaşama özlemiyle dolu, cepheye **uğurluyorlar** sevdiklerini.” (c1,91,29)

“Sığırları önde, kendisi arkada, mis kokulu otların yetiştiği dağa doğru **ilerliyordu**.” (c1,100,10)

“Şüpheyle, “Neler oluyor?” diye **murıldandı**.” (c1,100,27)

“Mustafa, onların bu halini görünce, şüphesinin yersiz olduğunu anlayıp **rahatladı**.” (c1,100,30)

“Sonra “Ama burada bana Sığırtmaç Mustafa derler,” diye **ekledi**.” (c1,101,35)

“Gazi, “Mustafa” ismini duyunca **gülümsedi**.” (c1,101,36)

“Öyle ki, onunla karşılaştığı için, çifiliğe giden yolu kaybetmesine bile **seviniyordu**.” (c1,102,58)

“Sekiz yaşındaki Sığırtmaç Mustafa bir an **durakladı**.” (c1,102,63)

“Okur-yazarlığı olmadığı için nasıl hesaplayacağını **şaşırmıştı**.” (c1,102,64)

“Çocuk onların yardımıyla yıllık kazancının 36 lira olduğunu hesaplayıp **söyledi**.” (c1,102,68)

“Çocuğun bir yıllık ücreti olan 36 lirayı hesaplayıp ona **uzattı**.” (c1,102,70)

“Sığirtmaç Mustafa ilk kez böyle bir şeyle **karşılaşıyordu**.” (c1,102,71)

“Hatta daha önce kimse onunla böyle içten **ilgilenmemişti**.” (c1,102,72)

“Üstelik ikinci adının “Kemal” olduğunu **söyledi**.” (c1,103,87)

“Daha sonra Mustafa Kemal, çocuğun hastalığının bir an önce tedavi edilmesi için onu Şişli’deki Himaye-i Etfal Hastanesi’ne (Hastanesine) **yolladı**.” (c1,103,105)

“Çocuğun hastalığı baya **ilerlemişti**.” (c1,103,106)

“Hemen tedaviye **alındı**.” (c1,103,107)

“Kuleli Askeri Lisesi’nde (Lisesinde) de eğitim aldıktan sonra Kara Harp Okulu’ndan (Okulundan) Tankçı Teğmen (tankçı teğmen) rütbesiyle mezun olup, Türk Silahlı Kuvvetleri’ne (Kuvvetlerine) **katıldı**.” (c1,103,114)

““Bu çiftliği öyle **ağaçlandırınız** ki göremeyen bir insan dahi yeşillikler arasında olduğunu fark etsin.” sözcükleriyle dile getirmiş.” (c1,120,2)

“Atatürk’ün Ankara’da modern bir çiftlik kurmak isteği konusunda bir tarımcımız o günkü anılarını şöyle **anlatıyor**.” (c1,121,5)

“Buranın bir çiftlik kurulması için gerekli olan niteliklerin hiçbirini taşımadığını, bataklık, çorak, fakir bir yer olduğu hakkındaki ortak görüşümüzü **söyledik**.” (c1,121,14)

“**Anlaşıyor** ki Atatürk, tarım uzmanlarından en iyi toprak için değil, en kötü toprak raporunu alabilmek için **yararlanmış**.” (c1,121,22)

“Çiftlik kurmak için ağacın bile yetişmediği bir yeri yeğleyen Atatürk, kuruluş çalışmalarıyla yakından **ilgilenir**.” (c1,121,24)

“Bu yüksek fiyatı duyan, çevre arazi sahipleri de arazilerini satmak istediklerini **söylerler**.” (c1,121,27)

“Duygularımızın bazıları doğuştan gelir ve temel duygular olarak **adlandırılır.**”
(c1,138,3)

“Bunlar ikincil duygular olarak **adlandırılır.**” (c1,138,6)

“İzinsiz alınan bir eşyamız için “Bunu bana sormadan aldığın için **sinirleniyorum.**”” (c1,139,21)

“Ayşenur’u ağacın altında oturuyor görünce, ona doğru **yöneldi.**” (c1,151,14)

“-Ablam **öğretti** dedeciğim.” (c1,151,32)

“Yüzünde bir iş yapmanın verdiği sevinç ve mutluluk **okunuyordu.**” (c1,151,39)

“Bana **anlat** bakalım.” (c1,152,45)

“Ayşenur, dedesinin anlattıklarından **etkilenmişti.**” (c1,152,67)

“Geleceğin toplumunu sizler **oluşturacaksınız.**” (c1,152,72)

“Dedesi konuşmasını **yavaşlattı.**” (c1,152,74)

“**Uzanır** kolların nehirler boyu,” (c1,160,16)

“Nice türküler **yakıldı** senin için,” (c1,160,18)

“Destanlar **düzüldü** bayrak bayrak.” (c1,160,19)

“Davullar **vuruldu**, dize geldi zeybeklerin.” (c1,160,20)

“Kapıda nöbet **beklendi** yıllar yılı.” (c1,160,21)

“Annem babam buna çok **şaşırmışlar** ama çok da **sevinmişler.**” (c2,12,15)

“İlk mektebi tamamladıktan sonra Sivrihisar’daki medreseye **yazıldım.**”
(c2,12,16)

“Sonra **evlendim**, çocuklarım oldu.” (c2,13,19)

“Ardından Akşehir’e **yerleştim.**” (c2,13,20)

“Fıkra anlatmam böyle **başladı.**” (c2,13,36)

“Nerede içinde yanlışlık olan bir olay görsem hemen bunu fıkra haline getirip **anlatıyordum.**” (c2,13,37)

“Sonra fıkralarım dünyanın dört br yanına **yayıldı.**” (c2,13,30)

- “Bu fıkraları **yaşatın**. ” (c2,13,54)
- “Canım **sıkılmazdı** hiç ” (c2,30,2)
- “Çaylar kahveler **içilirdi** ” (c2,30,3)
- “**Eksilmezdi** yüzlerde **sevinç** ” (c2,30,4)
- “Kil ve toprak karışımından yapılmış pişirilebilir her türlü kaba çömlek **denmektedir**. ” (c2,44,5)
- “Bu işi yapan kişiye de çömlekçi **denir**. ” (c2,44,6)
- “Çömlek, genellikle çark adı verilen ve ayakla döndürülen tezgâh üzerindeki çamurun maharetle şekillendirilmesiyle **yapılır**. ” (c2,44,7)
- “İşlik denilen atölyelerde üretilen çömlekler önce güneşte, daha sonra da gölgede kurutulduktan sonra, saman ve talaşla yakılan fırınlarda 800 dereceden başlayıp 1200 derece sıcaklık arasında özenle **pişirilir**. ” (c2,44,8)
- “Alttaki tekerlek çömlekçinin düzenli bacak hareketi ile **döndürülür**. ” (c2,45,13)
- “Çömlek nasıl **yapılıyor**? ” (c2,45,17)
- “Çamur teknelerinde içine bazı organik maddeler ilave edilmiş hamur kıvamını bulması için belli bir süre bekletildikten sonra ustalar çıkırık adı verilen tezgâhlarda hamuru **şekillendirirler**. ” (c2,45,22)
- “Hamurun içine katılan organik karışım yandığı zaman çömleklerdeki gözenekli yapıyı **oluşturur**. ” (c2,45,23)
- “Böylece eşya hem **hafifler** hem de sağlıklı bir hale gelir. ” (c2,45,24)
- “Çömlek hamurunda kilin yağı da kum kullanmak suretiyle **alınır**. ” (c2,45,25)
- “İlkel çömlekçilikte hazırlanan hamur elle ya da tokmakla **yoğrulurdu**. ” (c2,45,26)
- “Günümüzde ise bu işlemler için makineler **kullanılmaktadır**. ” (c2,45,27)
- “Çömlek hamuruna üç şekilde biçim **verilir**. ” (c2,45,28)
- “Şekil verilen hamur kendi halinde güneşsiz ortamda kurumaya **bırakılır**. ” (c2,46,34)

“Kuruylan çömlekler fırınlara **istiflenir**, odun, talaş veya çalı çırpı yakılarak **pişirilir**.” (c2,46,35)

“Cilalı çömlekler ise hem ateşe dayanıklı hem de su **geçirmezler**.” (c2,46,40)

“Bunun için kil, kireç, kurşun, çakmaktaşı, boraks, emaye tozu, reçine gibi maddeler **karıştırılır**, pişmiş bir çömleğin üzerine sulandırılmış karışım **sürülür**.” (c2,46,41)

“Hititlerden beri çarkla çanak-çömlek yapıldığı **biliniyor**.” (c2,46,45)

“Örneğin Çatalhöyük kazılarının alt katmanlarında dahi çeşitli çanak ve çömleğe **rastlanmaktadır**.” (c2,46,46)

“Bununla birlikte hayatımıza giren çelik, emaye vb. malzemelerden yapılan tencere, saklama kabı gibi eşyalar doğal olarak toprak kaplara olan talebi **düşürmüştür**.” (c2,46,50)

“Bu işi yapan ustalar, **üzülmeyin**...” (c2,46,55)

“Peki, ne oldu da “dört duvara” **dönüştü** bu evler?” (c2,69,10)

“Biz onu sadece mekân olarak **algıladık**.” (c2,69,18)

“İçini sonradan hepimize yük olacak eşyalarla **doldurduk**.” (c2,69,19)

“Uzun yemek masasının bir ucunda bir kişinin, diğer ucunda bir kişinin oturduğu, şaşaalı sofralara **özendik**.” (c2,69,24)

“Yine de o kutu dolu olunca, içinde bana bakan kalp şeklinde kurabiyeleri görünce, o koku mutfığa yayılınca, çocuklar koşup birer tane alıp kaçınca ben de o kadınlar gibi **gülümsüyorum**.” (c2,69,34)

“Hemen eve koşar, alelacele duvardaki çividen indirdiği tavayı ocağın üzerine **yerleştirir**, bol yağlı bir çorba **hazırlar**.” (c2,80,18)

“Bunu bakır tasa doldurarak sıcak sıcak hasta komşumuza **yollar**.” (c2,80,19)

“Tavuklarımızı kuluçkaya **yatırır**.” (c2,80,22)

“Bazen babam kitaplardaki kötü kişilere kızar, **söylenir**.” (c2,81,44)

“Sanki olay kendi başlarından geçmiş gibi **sevinirler**.” (c2,81,50)

“Çiçeklerle hoş **geçin**,” (c2,86,1)

“Balı **incitme** gönül” (c2,86,2)

“İşte, doğa yürüyüşü ya da hiking (hayking) adı verilen bu spor, uzun yürüyüşlerde sporla doğa gözlemini **birleştirir**.” (c2,114,3)

“Doğa yürüyüşü nerelerde **yapılır**, bu yürüyüş için ne **giyilir**, nasıl **hazırlanılır**, yürüyüş sırasında nelere dikkat edilir hepsi bu yazımızda.” (c2,114,4)

“Bu sporu yaparken hem fiziksel bir etkinlik **yapılır** hem de aile ya da arkadaşlarla doğada güzel zaman **geçirilir**.” (c2,114,8)

“Yürüyüş boyunca giyilecek giysiler de dolayısıyla havaya uygun ve rahat **seçilmeli**.” (c2,115,12)

“Yürüyüş rotasını önceden belirlemekse giysileri ve alınması gereken eşyaları doğru seçmeyi **kolaylaştırır**.” (c2,115,13)

“Yürüyüş boyunca yetecek miktarda içme suyu, besin değeri yüksek, kolay taşınabilir ve az yer kaplayan kuruyemiş, kuru meyve ve sandviç gibi yiyecekler de **unutulmamalı!**” (c2,115,19)

“Yürüyüş yaparken doğada gözlemlenebilecek ne kadar çok şey olduğunu fark ettiğinizde belki de **şaşıracaksınız**.” (c2,115,22)

“Tek ya da çift olarak batonları ellerinize alıp birer baston gibi yere koyarak yürümek hem dengenizi korumanıza yardım eder hem de taşlı ya da çamurlu yerlerde kaymanızı **engeller**.” (c2,115,25)

“Annem mutfaktan bana **sesleniyor**.” (c2,128,2)

“Bir liste yapıp nereden, nasıl, ne zaman çıktığını **araştırın**.” (c2,130,61)

“En sonuna da bu çalışma sonucunda neler öğrendiğinizi belirten bir liste **hazırlayın**.” (c2,130,67)

“Hep beraber okuyup görelim, **anlaşıldı mı?**” (c2,130,68)

“Sevdiğim ve sevmediğim yemekleri **listeledim**.” (c2,130,74)

“İşte bu dengenin ileri derecede bozulduğu durum obezite olarak **tanımlanır**.” (c2,140,7)

“Çoğu toplumlarda olduğu gibi ülkemizde de obezite oranı giderek artış göstermekte olup Türkiye’de obezite sıklığı %30,3 olarak **bildirilmiştir**.” (c2,140,9)

“Uzun süre bilgisayar ve televizyon karşısında veya masa başında zaman geçirmek vücudun enerji tüketimini azaltacağından obezite olasılığını **artırır**.” (c2,141,16)

“Obezite birden bire **oluşmaz**.” (c2,141,21)

“TV izlerken ya da ders çalışırken masamızda yiyecek bulundurmaktan ve atıştırmaktan **kaçınmalıyız**.” (c2,141,30)

3.5.1.3. Birleşik Fiil

İncelenen metinlerde 186 birleşik fiil tespit edilmiştir ve birleşik fiillerin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Problemler onu **yıldıramazdı**.” (c1,26,4)

“Moni o esnada “Ne **yapabilirim** acaba?” diye düşünüyordu.” (c1,26,10)

“Maçın en heyecanlı anında top patladı diye maçı **bitiremezlerdi**.” (c1,26,11)

“-Topsuz basketbol maçı **yapabiliriz**, dedi Moni.” (c1,27,14)

“Bu ilginç fikri duyan herkes **şoke olmuştu**. (şok olmuştu)” (c1,27,20)

“Hayalimizde istediğimiz her şeye **sahip olabiliriz**.” (c1,27,21)

“Bir roketle binip uzaya **gidebiliriz**.” (c1,27,22)

“Bir gemiye atlayıp dev dalgaları **aşabiliriz**.” (c1,27,23)

“Oyunda neye ihtiyacımız varsa çantamızdan onu **çıkabiliriz**.” (c1,27,24)

“Hemen ona **sahip olabiliriz**.” (c1,27,25)

“Elbette çantadan çıkan bir basketbol topu da **olabilir**.” (c1,27,26)

“Mete, yerde o kadar inandırıcı bir şekilde kıvranıyordu ki görenler gerçekten de topa basıp düştüğünü **zannedebilirdi**.” (c1,27,41)

“Bir ara Moni, “Mete gerçekten topa mı bastı acaba?” diye **şüpheye düştü**.” (c1,27,44)

“-İstersem şimdi Satürn gezegeninde bir hastaneye gidip orada da tedavi **olabilirim**, dedi.” (c1,28,56)

“**Hayal** etsenize; gezegenler arası yolculuk...” (c1,28,57)

“Elbette Satürn’de bir hastanede tedavi olmayı **tercih edebilirdi**.” (c1,28,63)

“Çantasından bir gezegen **çıkabilirdi**.” (c1,28,64)

“O gezegene giderken karşısına Uzay Korsanları **çıkabilirdi**.” (c1,28,65)

“Uzay Korsanları’yla heyecan dolu bir macera **başlatabilirdi**.” (c2,28,66)

“Maceraya istediği gibi **yön verebilirdi**.” (c2,28,67)

“Ya da okyanusun derinliklerinde tam teşekküllü bir Denizaltı Hastanesine **gidebilirdi**.” (c1,28,68)

“Sarı bir köpek balığı onun doktoru **olabilirdi**.” (c1,28,69)

“Satürn gezegeninde tıp çok gelişmiş olacak ki hemenecik **iyileşiverdi**.” (c1,28,71)

“İp baskı **yapabilir**, örgü **örebilir**, sağlam bir ağaç dalına basit bir salıncak kurarak **sallanabilirsiniz**.” (c1,38,9)

“Bu oyunu kalabalık bir ortamda oynamak oldukça keyifli **olabilir**.” (c1,38,11)

“Bu oyunu herhangi bir atlama ipiyle de **oynayabilirsiniz**.” (c1,39,18)

“Daha fazla hareket etmek, rekabeti biraz daha artırmak istiyorsanız, ip atlamalı bayrak koşusunu **deneyebilirsiniz**.” (c1,39,25)

“Tabii bu oyunda birbirinize bayrak yerine atlama ipi **teslim edeceksiniz**.” (c1,39,26)

“İkinci oyuncular da karşıya gidip başlangıca döner ve oyun bu sırayla **devam eder**.” (c1,39,32)

“Şimdi biraz da engelleri aşarak hedefe ulaşmak isteyenler için lazer oyunundan **bahsedelim**.” (c1,39,34)

“Bol ağaçlı bir bahçe bunun için uygun **olabilir**.” (c1,39,37)

“Bu oyunu bir arkadaşınızla oynarken süre tutup hedefe kimin daha kısa sürede ulaştığını **ölçebilirsiniz.**” (c1,39,40)

“Geçen yıl sekiz tane yapmıştım da, birkaç çocuk **açıktaki kalmıştı.**” (c1,52,9)

“Yaşlı bedenim oturduğum koltuğa biraz daha gömülürken, ilk kez yorulduğumu **hissettim.**” (c1,52,11)

“Bugün kendimi çok canlı **hissediyorum.**” (c1,53,19)

““**Koyuverin** uçurtmalarınızı!”” (c1,54,55)

““**Koyuverin** rüzgara karşı!...”” (c1,54,56)

“Gökyüzü onlarla doldu, sanki güneş yedi rengini **salıvermiş** de mora turuncuya, kızıla boyamıştı bu sonsuz boşluğu.” (c1,54,64)

““Sanki gökyüzüne renkli bir tül çekilmiş,” diye **ilave etti** Onur.” (c1,54,67)

““Haydi Ali, **koyuver** uçurtmanın ipini!”” (c1,55,80)

“Evvela **selam eder**, senin ve Salih ağabeyimin ellerinden, kız kardeşimin gözlerinden hasretle öperim.” (c1,90,2)

“Biz küçüktük Hasan’la, her şey oyun gibi gelirdi bize, korku nedir **bilemezdik.**” (c1,91,12)

“Kış bir yandan, düşman bir yandan birlik olup **kast etmişler** (kastetmişler) sanki memlekete.” (c1,91,24)

“Anadolu’nun bu cömert analarının doğurduğu Mehmetçiğin bileğini kimse **bükemez** ana, korkmayasın.” (c1,92,33)

“Afyonlular buraya “İzmir İstasyonu” derlermiş, duyunca çok **hoşuma gitti.**” (c1,92,35)

“Bizim birliği şimdilik İnönü’deki birliğe **dâhil ettiler.**” (c1,92,38)

“Yine de boğazımızdan bir lokma sıcak aş geçiyor ya, Allah ordumuza **zeval vermesin.**” (c1,92,46)

“Bizi burdan daha içerilere **sevk edeceklermiş** ama ne zaman olacağı belli değil anacığım.” (c1,92,47)

“İçini **ferah tut**, oğlun yakında Türk askerleriyle beraber bayrağı Sarıkışla’ya dikecek.” (c1,92,51)

“Hepinize **selam eder**, senin ve ağabeyimin ellerinden, Nevreste’nin gözlerinden öperim.” (c1,92,52)

“Bir parça kuru ekmekle açlığını giderdikten sonra **yola koyuldu**.” (c1,100,9)

“Üstelik bugün kendini, her zamankinden daha halsiz **hissedi**yordu.” (c1,100,16)

“Hava kararmaya başlayınca da çiftliğe dönmek üzere **yola koyuldular**.” (c1,100,20)

“Açık söylemek gerekirse **kaybolmuşlardı**.” (c1,100,22)

“Gazi ve yanındakiler bir süre sesli düşündükten sonra, farklı bir yolu denemeye **karar verdiler** ve atlarını oraya sürdüler...” (c1,100,23)

“Birden uzaktaki atlıları **fark etti**.” (c1,100,25)

“Bu arada onun sararmış benzi ve şiş karnı **dikkatini çekmişti**.” (c1,101,38)

“Onun daha fazla zorlanmaması için yanındakilere **işaret etti**.” (c1,102,67)

“Mustafa Kemal’in, “Neden almıyorsun?” sorusu üzerine, “Bu para çok. Üstelik nereden aldın diye bana **hesap sorarlar**,” dedi.” (c1,102,75)

““Yol göstermenin bedeli bu kadar çok **olamaz**.”” (c1,102,77)

““Eğer siz onu alırsanız, ben de cevizin karşılığı olarak bu parayı almayı **kabul ederim**,” dedi.” (c1,103,79)

“Kısa sürede onunla ilgili çok şey öğrendi ve ertesi gün Sığırtmaç Mustafa’yı yanına çağırtmaya **karar verdi**.” (c1,103,96)

“Bu arada Sığırtmaç Mustafa’nın **içi içine sığmıyordu**.” (c1,97)

“Bir süre oturup karşılıklı **sohbet ettiler**.” (c1,103,104)

“Yıllardır özlemini çektiği okuma-yazma isteğini Mustafa Kemal **yerine getirecekti**.” (c1,103,110)

““Bu çiftliği öyle ağaçlandırınız ki göremeyen bir insan dahi yeşillikler arasında olduğunu fark etsin” sözcükleriyle **dile getirmiş.**” (c1,120,2)

“İncelemelerimiz bittiği zaman sonucu büyük Şef’e **arz ettik.**” (c1,121,11)

“Kendileri elleriyle bugünkü çiftlik yerinin bulunduğu yeri **işaret ettiler** ve sordular.” (c1,121,12)

“Burayı biz **ıslah etmezsek** kim gelip **ıslah edecektir?**” (c1,121,18)

“Her zaman yaptığını yapmış ve en kötünün bile, çalışarak ve bilimsel yöntemleri kullanarak nasıl en iyiye dönüşebildiğini **gözler önüne sermiş.**” (c1,121,23)

“İlk olarak çiftliğin yönetim merkeziyle, parkların ve sebze bahçelerinin üzerinde bulunduğu 20.000 dönüm arazi, o günün koşullarında oldukça iyi bir fiyat karşılığında **satın alınır.**” (c1,121,26)

“Böylece Etimesgut, Balgat, Çakırlar, Güvercinlik, Macun, Tahar ve Yağmur Baba çiftlikleri de **satın alınır.**” (c1,121,28)

“Bu çalışma sonucunda Atatürk, halkına çocuklarıyla birlikte gezecekleri, eğlenecekleri ve bilgilenebilecekleri bir yeşil alan, Türk tarımına da modern tarım yöntemlerinin ilk örneklerinin uygulanabileceği bir çiftlik **armağan eder.**” (c1,121,30)

“Bebekler ve küçük çocuklar duygularını yüz ifadeleriyle ya da gülmek, sarılmak, ağlamak gibi tepkilerle gösterirler ancak duygularını **adlandıramaz** ya da nedenini **anlatamazlar.**” (c1,138,9)

“Büyüdükçe hissettiğimiz duyguları daha iyi anlar ve **ifade edebiliriz.**” (c1,139,10)

“Böylece duygularımız hakkında **konusabilir** ve sorunları daha iyi **çözebiliriz.**” (c1,139,11)

“Bu yetenekler çevremizdekilerle daha iyi ilişkiler kurmamıza **yardımcı olur.**” (c1,139,12)

“Duygularımızın altında yatan düşünceleri sözcüklerle ifade etmeyi öğrenmek ve yönetebilmek, ne hissettiğimizi anlamamıza **yardımcı olabilir.**” (c1,139,15)

“Hele bir de ıhlamur ağacının çiçek açtığı günlere **denk gelirse** bambaşka bir güzellik **ortaya çıkıyordu.**” (c1,151,6)

- “İhlamur çiçeğinin güzel kokusuna **doyum olmuyordu.**” (c1,151,7)
- “Cıvıl cıvıl sesiyle dedesine **cevap verdi.**” (c1,151,24)
- “Ayşenur, dedesinin yüzüne bakmaya **devam ediyordu.**” (c1,151,31)
- “Birbirlerine, bazılarını saydığım bu güzel duyguları besleyen insanlardan meydana gelmiş bir toplum **hayal et.**” (c1,152,89)
- “Bunun nasıl bir toplum olabileceğini **tasavvur et** kızım.” (c1,152,90)
- “Siz bana Nasreddin Dede de **diyebilirsiniz.**” (c2,12,2)
- “Şayet siz o fıkraları okur, hayata gülümseyerek bakar, çalışkan, başarılı, ahlaklı çocuklar olursanız ben de çok **mutlu olacağım.**” (c2,12,7)
- “1284’te Akşehir’de **vefat ettim.**” (c2,13,22)
- “Geleceğe dair umutları **kaybolmuştu.**” (c2,13,29)
- “Ama çok geçmeden “Hocamız bunu niye anlattı?” diye düşünmeye başlıyorlar ve bir **ders çıkarıyorlardı.**” (c2,13,40)
- “Hâlâ da bu fıkralarla yaşamaya **devam ediyorum.**” (c2,13,52)
- “Hem de herkes bunlardan bir **ders çıkarsın.**” (c2,13,56)
- “Bir mile takılmış iki yatay tekerlekten **meydana gelir.**” (c2,45,12)
- “İlkel fırınlarda pişirme işlemi yüksek sıcaklıklarda yapılamadığından bu fırınlarda pişen malzemeler yeterince sert ve dayanıklı **olamazlar.**” (c2,46,36)
- “Bu fırınlarda sıcaklık ayarı da **yapılamaz.**” (c2,46,37)
- “Bu şekilde fırınlanmış çömlekler gözenekli ve mat olmalarının yanı sıra kolaylıkla **çizilebilirler.**” (c2,46,38)
- “Tekrar fırımlandığında bu maddeler eriyerek ince cam gibi bir yüzey **meydana getirir.**” (c2,46,43)
- “Mesleğin günümüzde ürün verdiği eşya tiplerine örnek olarak çömlekler, çanaklar, dolma kapakları, ibrikler, güveçler, toprak tencere ve kâseler, su testileri, saksılar ve vazolar **gösterilebilir.**” (c2,46,51)

“Termosun ve buzdolabının yaygınlaşması testilerin de küplerin de **pabucunu dama attı.**” (c2,46,53)

“Kadın mutfakta arkadaşıyla **sohbet eder**, masanın üzerinde o kurabiye kutusu dururdu.” (c2,68,3)

“Kışlarımız hep karlı geçer, kısa süren yazımıza da **doyum olmaz.**” (c2,80,3)

“Öteye beriye koşuşan sarı, beyaz ve kara civcivleri kardeşim Hatice ile **pay ederiz:**” (c2,81,28)

“Üç yaşındaki kardeşim, henüz bazı harfleri **söyleyemez.**” (c2,81,32)

“Bu yüzden bazen ne söylediğini **anlayamayız.**” (c2,81,33)

“Neşe içinde karnımızı doyururken yoksulları da aç bırakmaması için yüce Allah’a **dua ederiz** hep birlikte.” (c2,81,53)

“Doğa yürüyüşü nerelerde yapılır, bu yürüyüş için ne giyilir, nasıl hazırlanılır, yürüyüş sırasında nelere **dikkat edilir** hepsi bu yazımızda.” (c2,114,4)

“Vadi, orman, dağ yamaçları gibi yerlerde ya da önceden belirlenmiş rotalarda **yürünebilir.**” (c2,114,7)

“Bilekleri kapatan, ayaklara hava aldırın, su geçirmez ve kalın tabanlı ayakkabılar yürüyüş boyunca ayakları hem korur hem de **rahat ettirir.**” (c2,115,15)

“Yol boyunca geçirilecek güzel zamanların yanında bilek burkulması, düşme, küçük sıyrıklar, böcek ısırması ve alerji gibi bazı olumsuzluklar **yaşanabilir.**” (c2,115,20)

“Yanınızda fotoğraf makinesi, dürbün, büyüteç, gözlem defteri, bölgedeki bitki ve hayvanlarla ilgili bir kitapçık da olursa gördüklerinizin fotoğrafını **çekebilir**, onları **inceleyebilir** ya da onlarla ilgili bazı notlar **alabilirsiniz.**” (c2,115,23)

“Yürüyüşte daha rahat ve kontrollü bir biçimde ilerlemeye yardımcı olan yürüyüş batonu **kullanılabilir.**” (c2,115,24)

“Tek ya da çift olarak batonları ellerinize alıp birer baston gibi yere koyarak yürümek hem dengenizi korumanıza **yardım eder** hem de taşlı ya da çamurlu yerlerde kaymanızı engeller.” (c2,115,25)

- “Hayır, yani **merak** ettim de ondan soruyorum.” (c2,128,23)
- “Dayanamayıp **söz aldım**.” (c2,129,30)
- “Biliyorsunuz ki yemezsek yaşamımızı **sürdüremeyiz**.” (c2,129,36)
- “Eğer yemek yemezsek gelişimimizi sağlayıp **sürdüremeyiz**, güç **kazanamayız**.” (c2,129,38)
- “Nasıl sadece şeker yiyerek doğru **beslenemiyorsak** sadece et yiyerek de doğru **beslenemeyiz**.” (c2,129,44)
- “Doğrusu ben de **merak** ettim bu sorunun cevabını.” (c2,130,56)
- “Annem bu çalışmayı okuduğunda çok **memnun oldu**.” (c2,130,80)
- “Hatta bugün gidip öğretmenime **teşekkür edecekmiş**.” (c2,130,83)
- “Evet var ama bu kadar kısa zamana ancak bunları **sığdırabildim**.” (c2,130,85)
- “Farkında olmadığımız tüm yaşamsal fonksiyonların yanı sıra günlük aktivitelerimiz için gerekli enerjiyi beslenme yoluyla **elde ederiz**.” (c2,140,4)
- “Çabuk yorulmak ya da yorgun ve huzursuz hissetmek fazla kilolardan **kaynaklanabilir**.” (c2,141,18)
- “Vücudun genç yapısına göre yükünü artıran fazla kilolar, eklemleri ve kemikleri zor durumda bırakır, ağrı problemlerine **yol açabilir**.” (c2,141,19)
- “Azar azar kilo almaya başlamak, obezite ile sonuçlanabilecek bir sürecin habercisi **olabilir**.” (c2,141,22)
- “Obeziteyi engellemenin genel enerji dengemizi korumanın başlıca yollarını bilmeli ve **dikkat etmeliyiz**.” (c2,141,24)
- “Özellikle doymuş yağdan üretilen, dışarıdan satın aldığımız hazır yiyeceklerden mümkün olduğunca **uzak durmalıyız**.” (c2,141,27)
- “Gün içerisinde yeterince su içmeye **dikkat etmeliyiz**.” (c2,141,28)
- “Mümkün olduğunca ana ve ara öğünlerde lifli sebze ve meyve tüketimine **özen göstermeliyiz**.” (c2,141,29)

Ders kitabındaki metinlerde yer alan fiiller ile ilgili sayısal verilerin yer aldığı tablo şu şekildedir:

Tablo 3.5: Fiil Tablosu

Tür	Sayı
Fiil	943
Basit Fiil	421
Türemiş Fiil	336
Birleşik Fiil	186

3.6. Edat

İncelenen metinlerde 307 edat tespit edilmiştir ve edatların tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Ona **göre** oyunda bir sorun varsa bir öğrenme fırsatı da vardı.” (c1,26,2)

“Pes etmek ona **göre değil**di.” (c1,26,5)

“Bu oyunun devam etmesi **için** bir çözüm bulmaları gerekiyordu.” (c1,26,12)

“-Basketbol oynamak **için** bir topa ihtiyacımız yok.” (c1,27,15)

“Maceraya istediği **gibi** yön verebilirdi.” (c1,28,67)

“Maşallah artık turp **gibi** sapasağlamdı.” (c1,28,72)

“Üstelik bahsedeceğimiz oyunların tümü **için** gerekli tek bir malzeme var: ip.”
(c1,38,4)

“Bu ipler**le** oynanan oyunlardan bir ya da birkaçını biliyorsunuzdur.” (c1,38,6)

“Oyunu bilmeyenler **için** nasıl oynandığını anlatalım.” (c1,38,12)

“Oyun **için** sağlam bir halata gereksinim var.” (c1,38,13)

“Oyuncular, çevrilen ipe değmemek **için** olduğu yerde zıplar.” (c1,39,23)

“Şimdi biraz da engelleri aşarak hedefe ulaşmak isteyenler **için** lazer oyunundan bahsedelim.” (c1,39,34)

“Lazer oyununda halat ya da atlama ipi **değil**, kalın örgü ipleri kullanılır.”
(c1,39,35)

“Bol ağaçlı bir bahçe bunun **için** uygun olabilir.” (c1,39,37)

“Oyunu oynamak **için** 1 metre uzunluğundaki ip, uçlarından bağlanır.”
(c1,40,47)

“Sağ elini ipin sol kenarından ve ardından sol elini ipin sağ kenarından dıştan **içe doğru** geçirip geri çeker.” (c1,40,49)

“Avuçlarının çevresini saran iplerin altından karşı elinin orta parmağını geçirip ellerini tekrar geriye **doğru** çeker.” (c1,40,50)

“Bundan öyle büyük bir sevinç duyuyorum ki, anlatması kolay **değil**.”
(c1,52,13)

“Penceremin kanadını ardına **kadar** açtım ve kollarımı iki yana açarak baharı kucakladım.” (c1,53,17)

“Baharın ılık nefesi açık yakamdan içeri girip tüm vücudumu bir müjde **gibi** sardı.” (c1,53,18)

“İçi içine sığmaz bir çocuk **gibiyim**.” (c1,53,20)

“Ama emekli olmak bana **göre değil**, daha doğrusu öğrencilerimden uzak kalmak.” (c1,53,27)

“Bir anda çevremi sarıp bağırıp çağırmaya, uçurtmalarına kavuşmak **için** sabırsızca tepinmeye başladılar.” (c1,53,42)

““Hepinize yetecek **kadar** var, sabırsız olmayın.” (c1,54,46)

“Çok mutluyum, çocuklar **gibi** seviniyorum.” (c1,54,53)

“Küçük Deniz’in elinden tuttum, kırlara **doğru** koştuk.” (c1,54,54)

““Koyuverin rüzgara **karşı!**...”” (c1,54,56)

“Papatyalı tepelere ulaştığımızda uçurtmalarımızı hep birlikte baharın ılık rüzgârlarına **karşı** bıraktık.” (c1,54,62)

““Evet,” **diye** yanıtladım başımı gökyüzünden ayırmadan.” (c1,54,68)

““Elindeki yumağı yere at Deniz!” **diye** bağırdım.” (c1,55,87)

““Sal salabildiğin **kadar** ipi.”” (c1,55,88)

“Küçük Deniz’e bakıp, “Bu mevsim en az onun **kadar** taze onun **kadar** canlı” **diye** düşündüm.” (c1,55,92)

““Yakala!” **diye** bağılıyor küçük Deniz ve bana **doğru** koşuyor.” (c1,55,104)

“Kadınlar, çocuklar vatansız kalmasın **diye** gidiyoruz cepheye.” (c1,91,7)

“Biz küçüktük Hasan’la, her şey oyun **gibi** gelirdi bize, korku nedir bilmezdik.” (c1,91,12)

“Vatansız kalmayacak, garip kuşlar **gibi** ordan oraya savrulmayacak bizim evlatlarımız.” (c1,91,20)

“Komutanlarımız bize evlatları **gibi** düşünler.” (c1,92,42)

“Bizi burdan daha içerilere sevk edeceklermiş ama ne zaman olacağı belli **değil** anacığım.” (c1,92,47)

“İnşallah yakında vatanımızı kurtarmak **için** biz de üzerimize düşeni yapacağız.” (c1,92,49)

“Benim **için** hiç kaygılanmayasın anacığım.” (c1,92,50)

“Mustafa’nın en büyük dileği, arkadaşları **gibi** okula gitmek ve okumaktı.” (c1,100,2)

“Sığırları önde, kendisi arkada, mis kokulu otların yetiştiği dağa **doğru** ilerliyordu.” (c1,100,10)

“Ama Mustafa, bu güzellikleri fark edemeyecek **kadar** yorgundu.” (c1,100,13)

“Hava kararmaya başlayınca da çiftliğe dönmek **üzere** yola koyuldular.” (c1,100,20)

“Atlılar, atlarını ona **doğru** dörtlüye sürüyorlardı.” (c1,100,26)

“Şüphyle, “Neler oluyor?” **diye** mırıldandı.” (c1,100,27)

“Gazi atından indi ve Mustafa’nın yanına yaklaşarak, “Çocuğum, çiftliğe nasıl gidilir?” **diye** sordu.” (c1,101,31)

““Paşa olduğu **için** severim.”” (c1,102,50)

“Ülkemizin geleceğinin parlak olması **için** tüm çocukların çok iyi yetiştirilip topluma kazandırılması gerektiğini düşünüyordu.” (c1,102,55)

“Öyle ki, onunla karşılaştığı **için**, çiftliğe giden yolu kaybetmesine bile seviniyordu.” (c1,102,58)

“Okur-yazarlığı (Okuryazarlığı) olmadığı **için** nasıl hesaplayacağını şaşırmıştı.” (c1,102,64)

“Onun daha fazla zorlanmaması **için** yanındakilere işaret etti.” (c1,102,67)

“Mustafa Kemal’in “Neden almıyorsun?” sorusu **üzerine**, “Bu para çok. Üstelik nereden aldın **diye** bana hesap sorarlar,” dedi.” (c1,102,75)

“Onun **hakkında** güzel şeyler düşünüyordu.” (c1,103,94)

“Ama öncesinde **hakkında** bilgi toplaması gerekiyordu.” (c1,103,95)

“Hele bir de, Gazi Mustafa Kemal **tarafından** çağrıldığını öğrenince küçücük kalbi duracak **gibi** oldu.” (c1,103,99)

“Uzun bir tedavi sonrasında sağlığına kavuşan Sığırtmaç Mustafa **için** güzel günler başladı.” (c1,103,109)

“Atatürk, daha 1925 yılında tarımcılarına, bir çiftlik arazisi **için** yer araştırmaları emrini verdiğinde geleceği ve halkının mutluluğunu düşünüyordu.” (c1,120,4)

“Buranın bir çiftlik yeri kurulması **için** gerekli olan niteliklerin hiçbirini taşımadığını, bataklık, çorak, fakir bir yer olduğu hakkındaki ortak görüşümüzü söyledik.” (c1,121,14)

“Atatürk, Atatürk Orman Çiftliği’nin şimdiki yerini seçtiği zaman, arazinin verimliliği **hakkında** yabancı uzmanların da görüşünü alır.” (c1,121,19)

“Anlaşıyor ki Atatürk, tarım uzmanlarından en iyi toprak **için değil**, en kötü toprak raporunu alabilmek **için** yararlanmış.” (c1,121,22)

“Ülke tarımına örnek olacak Gazi Orman Çiftliği’ni kurmak **üzere**, uzmanlarından hemen çalışmalara başlamalarını ister.” (c1,121,25)

“Mutluluk, üzüntü, şaşkınlık, korku, öfke, iğrenme ve şaşırma **gibi**...” (c1,138,4)

“Bir korkusundan **dolayı** alay edilen kişinin, aynı durumu tekrar yaşadığında utanç duyması **gibi**...” (c1,138,8)

“Böylece duygularımız **hakkında** konuşabilir ve sorunları daha iyi çözebiliriz.” (c1,139,11)

“Hissettiğiniz şey **hakkında** konuşacak sözcükleri bulmak kimi zaman zor olabilir.” (c1,139,14)

“İçinde bulunduğumuz duruma **göre** olumlu ya da olumsuz duygular içinde olmak normaldir ve önemli olan ne hissettiğimizi fark edebilmektir.” (c1,139,16)

“Karşımızdaki kişiye bizi anlaması **için** ne hissettiğimizi söylediğimizde sorunlar daha kolay çözülebilir.” (c1,139,20)

“Ayşenur’u ağacın altında oturuyor görünce, ona **doğru** yöneldi.” (c1,151,14)

“Yanına **kadar** geldi.” (c1,151,15)

“Yaşına **rağmen** güçlü bakışları vardı.” (c1,151,27)

“Senin yapabileceğin bir iş **değil** ki bu!...” (c1,151,30)

“-Kendin **gibi** gül tomurcuğu!...” (c1,152,50)

“Onun **için**, bezine gül tomurcuğunu, gül goncasını, açılmış gülleri işlerken, yüreğine de bu duyguları işle.” (c1,152,93)

“Nice türküler yakıldı senin **için**,” (c1,160,18)

“Her çocuk ağlayarak doğarmış ya, bu benim **için** öyle olmamış.” (c2,12,12)

“Ben ağlayarak **değil** gülerek doğmuşum.” (c2,12,13)

“İnsanlar hayata küsmüş **gibi**diler.” (c2,13,28)

“Geleceğe **dair** umutları kaybolmuştu.” (c2,13,29)

“Halkın ve sosyal yaşamın içinde bulunduğum **için** sorunları biliyordum.” (c2,13,31)

“Tabii bu olacak bir şey **değildi**.” (c2,13,42)

“Yemek kapları, su testileri, kışlık yiyecek saklamak **için** küpler, su küpleri bilinen çanak çömlek ürünleridir.” (c2,44,4)

“Daha eyrek asır öncesine **kadar** mutfağında su küpü, turşu küpü, yağ küpü olmayan ev yoktu.” (c2,44,10)

“Alttaki tekerlek çömlekçinin düzenli bacak hareketi **ile** döndürülür.” (c2,45,13)

“mlek hamuru, ait olduğu yatağa **göre** silisli, killi, yumuşak, yağlı, sert veya gevşek olabilir.” (c2,45,20)

“amur teknelerinde içine bazı organik maddeler ilave edilmiş hamur kıvamını bulması **için** belli bir süre bekletildikten sonra ustalar çıkırık adı verilen tezgâhlarda hamuru şekillendirirler.” (c2,45,22)

“Günümüzde ise bu işlemler **için** makineler kullanılmaktadır.” (c2,45,27)

“Bu şekilde fırınlanmış çömlekler gözenekli ve mat olmalarının **yanı sıra** kolaylıkla çizilebilirler.” (c2,46,38)

“Bunun **için** kil, kireç, kurşun, çakmaktaşı, boraks, emaye tozu, reçine **gibi** maddeler karıştırılır, pişmiş bir çömleğin üzerine sulandırılmış karışım sürülür.” (c2,46,41)

“Tekrar fırınlandığında bu maddeler eriyerek ince cam **gibi** bir yüzey meydana getirir.” (c2,46,43)

“Arkeolojik alışmalar mlekiliğin geçmişinin M.. 7000 yıllarına **kadar** uzandığını göstermektedir.” (c2,46,44)

“Hititler’den **beri** arkla çanak-çömlek yapıldığı biliniyor.” (c2,46,45)

“Bununla birlikte hayatımıza giren elik, emaye vb. malzemelerden yapılan tencere, saklama kabı **gibi** eşyalar doğal olarak toprak kaplara olan talebi düşürmüştür.” (c2,46,50)

“Bu rnler kullanımlarına **göre** sırlı ya da sırsız yapırlar ve üretildikleri yöreye **göre** farklı isimler alırlar.” (c2,46,52)

“Yalnız **değilsiniz**.” (c2,46,56)

“Bana **göre** o kurabiyeler mutluluğun sembolüydü.” (c2,68,5)

“İçini sonradan hepimize yk olacak eşyalar**la** doldurduk.” (c2,69,19)

“Kıymet verdiğimiz şey, insan **değil** eşya oldu.” (c2,69,20)

“Emlak ilanlarında gördüğüm “ultra lüks, işçiliği sağlam, modern ev” olduğu **için değil**, o eve sahip olduğum, bana ait olduğu **için değil**; “benim yuvam” olduğu **için** seviyorum.” (c2,69,28)

“Yine de o kutu dolu olunca, içinde bana bakan kalp şeklinde kurabiyeleri görünce, o koku mutfığa yayılınca, çocuklar koşup birer tane alıp kaçınca ben de o kadınlar **gibi** gülümsüyorum.” (c2,69,34)

“Yazları ilçeye giderek çalışır, kışın iş olmadığı **için** evde oturur, genellikle yazın kazandığı para **ile** geçiniriz.” (c2,80,8)

“Tabii yalnız getirdiği yiyecekler **için değil**, onu çok sevip özlediğimden...” (c2,80,14)

“Yalnız bize **karşı değil**, herkese **karşı** böyledir.” (c2,80,16)

“Bahçemizin ortasında şirin kuyumuz, neşeli çıkırık sesleriyle çevresine hayat saçar.” (c2,81,26)

“Sanki olay kendi başlarından geçmiş **gibi** sevinirler.” (c2,81,50)

“Doğa yürüyüşü yapmak **için** kentten biraz uzaklaşmak gerekir.” (c2,114,6)

“Vadi, orman, dağ yamaçları **gibi** yerlerde ya da önceden belirlenmiş rotalarda yürünebilir.” (c2,114,7)

“Ancak elbette diğer sporlarda olduğu **gibi** doğa yürüyüşü öncesinde de dikkatli bir planlama ve bazı hazırlıklar yapmak gerekir.” (c2,114,9)

“Doğa yürüyüşünü aşırı yağmur, rüzgâr, sis, tipi ya da yoğun kar yağışı **gibi** hava koşullarının olduğu zamanlar dışında her mevsimde yapmak mümkün.” (c2,115,11)

“Ayakkabı içine uzun çoraplar giymekse böcek ısırıklarına **karşı** alınan önlemlerdendir.” (c2,115,16)

“Ayrıca yanınızda mevsime **göre** geniş kenarlı bir şapka, güneş kremi, güneş gözlüğü, yağmurluk, eldiven ve yedek giysiler bulundurmak hava koşullarına **karşı** sizi korur.” (c2,115,17)

“Tabii ki bunları koymak **için** bir sırt çantası gerekli.” (c2,115,18)

“Yürüyüş boyunca yetecek miktarda içme suyu, besin değeri yüksek, kolay taşınabilir ve az yer kaplayan kuruyemiş, kuru meyve ve sandviç **gibi** yiyecekler de unutulmamalı!” (c2,115,19)

“Yol boyunca geçirilecek güzel zamanların yanında bilek burkulması, düşme, küçük sıyrıklar, böcek ısırması ve alerji **gibi** bazı olumsuzluklar yaşanabilir.” (c2,115,20)

“Bunun **için** bir ilk yardım çantasının yanınızda bulunması çok önemli!” (c2,115,21)

“Tek ya da çift olarak batonları ellerinize alıp birer baston **gibi** yere koyarak yürümek hem dengenizi korumanıza yardım eder hem de taşlı ya da çamurlu yerlerde kaymanızı engeller.” (c2,115,25)

“Eğer doğa yürüyüşü konusunda çok deneyimli **değilseniz** ya da yürüyüş yolunu iyi bilmiyorsanız tek başınıza yürüyüşe çıkmak doğru **değildir**.” (c2,115,26)

“İyi tamam da, annem masaya ekmek getirmek **için** mutfığa gittiğinde bir baktım, sofrada hiçbir şey yok.” (c2,128,4)

“Annemin söylediklerinden anladığınız **gibi** yemek yemeyi pek sevmiyorum.” (c2,128,13)

“Benim iyiliğim **için** böyle konuştuğunu, sağlıklı büyümemi istediğini biliyorum.” (c2,128,15)

“Ama elimde **değil** ne yapayım?” (c2,128,16)

“Okulda da sürekli sağlıklı beslenme, büyüme, gelişme **gibi** konuları işleyip duruyoruz.” (c2,129,23)

“Vücudumuz hayatımızı devam ettirmemiz için gerekli olan enerjiyi sağlayamaz ve benzini biten bir arabanın yolda kalması **gibi** çalışmasını durdurur.” (c2,129,40)

“Vücudumuzun doğru ve düzenli çalışabilmesi **için** protein, vitamin, karbonhidrat ve minerallere ihtiyacı vardır.” (c2,129,41)

“Dengeli beslenme her bir besin grubundan yeteri **kadar** yemektir.” (c2,129,43)

““Yani nereden çıkmış, kimin aklına gelmiş?” **diye** soruyormuşsun ya kendine, işte onu diyorum biliyor musun **diye**.” (c2,129,54)

“İşte, benim **gibi** yemek yemeyi sevmeyen bir çocuğun başına gelenler bunlar.”
(c2,130,71)

“Sonuçta, sevmediğim yiyecekleri tattığım ve artık hiçbir yemeğe ön yargılı davranmadığım **için** çok mutlu.” (c2,130,82)

““Obez”, “aşırı kilolu”, “fazla kilolu” **gibi** türlü tanımlamalar son zamanlarda daha sık duymaya başladığımız sözcükler arasına girdiler.”

“Farkında olmadığımız tüm yaşamsal fonksiyonların **yanı sıra** günlük aktivitelerimiz **için** gerekli enerjiyi beslenme yoluyla elde ederiz.” (c2,140,4)

“**Çoğu** toplumlarda olduğu **gibi** ülkemizde de obezite oranı giderek artış göstermekte olup Türkiye’de obezite sıklığı %30,3 olarak bildirilmiştir.” (c2,140,9)

“Sağlıksız yiyecekleri (başta fast food **diye** tanımladığımız grup) tüketmenin **yanı sıra** sağlıklı bile olsa aşırı miktarda gıda tüketimi obeziteye giden yolu açar.”
(c2,140,15)

“Vücudun genç yapısına **göre** yükünü artıran fazla kilolar, eklemleri ve kemikleri zor durumda bırakır, ağrı problemlerine yol açabilir.” (c2,141,19)

“Astım **gibi** solunum problemlerinin obez çocuklarda daha sık görüldüğü ve günlük yaşam kalitesini önemli ölçüde azalttığı bilinmektedir.” (c2,141,20)

“Azar azar kilo almaya başlamak, obezite **ile** sonuçlanabilecek bir sürecin habercisi olabilir.” (c2,141,22)

3.7. Bağlaç

İncelenen metinlerde 445 bağlaç tespit edilmiştir ve bağlaçların tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“Ona göre oyunda bir sorun varsa bir öğrenme fırsatı **da** vardı.” (c1,26,2)

“Bir problem varsa bir çözüm **de** vardı.” (c1,26,3)

“Bundan daha kolay ne var **ki**?” (c1,27,27)

“**Hatta** Mete kendini o kadar oyuna kaptırdı **ki** bir anda acı içerisinde yerde kıvrılmaya başladı.” (c1,27,34)

“*Mete yerde o kadar inandırıcı bir şekilde kıvranıyordu **ki** görenler gerçekten **de** topa basıp düştüğünü zannedebilirdi.*” (c1,27,41)

“***Hatta** biraz abartıyordu.*” (c1,27,43)

“*Moni, İnci **ve** Taci sağlık görevlisi olup ambulansla olay yerine geldi.*” (c1,27,46)

“*Siren sesini **de** Moni çıkarmıştı.*” (c1,28,51)

“*Oyun oynarken özgürdü **çünkü.***” (c1,28,60)

“*Mete **de** eğlencenin tadını doyasıya çıkarıyordu.*” (c1,28,62)

“***Ya da** okyanusun derinliklerinde tam teşekküllü bir Denizaltı Hastanesine gidebilirdi.*” (c1,28,68)

“*Satürn gezegeninde tıp çok gelişmiş olacak **ki** hemencecik iyileşiverdi.*” (c1,28,71)

“*Kimi zaman sizin **de** içiniz kıpır kıpır oluyor mu?*” (c1,38,1)

“***Belki de** oyunlar oynamak, hoplayıp zıplamak istiyorsunuz.*” (c1,38,2)

“*Atlama ipi, halat, örgü ipi **ve** daha nice...*” (c1,38,5)

“*Bu iplerle oynanan oyunlardan bir **ya da** birkaçını biliyorsunuzdur.*” (c1,38,6)

“*Öncelikle iki takım kurulur **ve** takımlar ipin iki ucuna ayrılır.*” (c1,38,14)

“*Bu oyunu herhangi bir atlama ipiyle **de** oynayabilirsiniz.*” (c1,39,18)

“*Kim ipe değerse ortaya geçer **ve** ip çevirici olur.*” (c1,39,24)

“*İkinci oyuncular **da** karşıya gidip başlangıca döner **ve** oyun bu sırayla devam eder.*” (c1,39,32)

“*Şimdi biraz **da** engelleri aşarak hedefe ulaşmak isteyenler için lazer oyunundan bahsedelim.*” (c1,39,34)

“*Lazer oyununda halat **ya da** atlama ipi değil, kalın örgü ipleri kullanılır.*” (c1,39,35)

“*Kedi beşiği, ayatori **ya da** ip oyunu...*” (c1,40,41)

“***Ancak** bu oyunda iplere dolanacağınız kesin!*” (c1,40,43)

“**Ancak** ipiniz düğüm olduğunda **yani** artık farklı biçimler yapamadığınızda oyun biter.” (c1,40,45)

“Nasıl **da** yorulmuşum.” (c1,52,2)

“Bir gökkuşağını anımsatan upuzun **ve** rengârenk kuyruklarıyla yerde, masanın, sandalyenin üzerinde duran uçurtmalarımı parmağımı uzatarak, tek tek saydım.” (c1,52,6)

“Geçen yıl sekiz tane yapmıştım **da**, birkaç çocuk açıkta kalmıştı.” (c1,52,9)

“Bundan öyle büyük bir sevinç duyuyorum **ki**, anlatması kolay değil.” (c1,52,13)

“Sabah olmuş, öyle güzel bir gün başlamıştı **ki**, içim sevinçle doldu.” (c1,53,16)

“Penceremin kanadını ardına kadar açtım **ve** kollarımı iki yana açarak baharı kucakladım.” (c1,53,17)

“Artık giyinmeliyim, çocuklarımın beni bahçe kapılarında **ya da** pencere önlerinde beklediklerini biliyorum.” (c1,53,22)

“Heyecanlı **ve** sabırsız olduklarını **da**.” (c1,53,23)

“**Çünkü** üç bahardır böyle oluyor.” (c1,53,24)

“Giyinirken bir yandan **da** düşünüyorum.” (c1,53,25)

“**Ama** emekli olmak bana göre değil, daha doğrusu öğrencilerimden uzak kalmak.” (c1,53,27)

“Biraz daha yaşlanınca, o işi **de** bırakıp bu semte taşındım.” (c1,53,32)

“Yalnız yaşıyorum, çocuklarım **ve** torunlarım yok **ama**, bu semtin tüm çocukları benim torunlarım, kopamadığım öğrencilerim.” (c1,53,33)

“Kuyruğu alacalı olan **da** Gün’ün.” (c1,54,48)

“Bu heyecanım çocuklara **da** yansdı.” (c1,54,60)

“Onlar **da** bağılıyor, çağırıyor, neşeli çığlıkları kırlarda yankılanıyor.” (c1,54,61)

“Bana bu çocuksu heyecanı veren, papatyalı tepeler mi, **yoksa** içimde birer tomurcuk gibi açan çocuklar mı?” (c1,54,71)

- “Benim **ve** babamın elinde birer uçurtma var.” (c1,55,78)
- “Kendimi tekrar uçurtmalara **ve** çocuklara verdim.” (c1,55,86)
- “Bu canlılığı ben **de** içimde duyuyorum.” (c1,55,93)
- “Bir **de** benim gibi yaşlı olunca insan, baharı nasıl **da** özlemle bekliyor.” (c1,55,95)
- “Leyleklere, mavi bir atlas gibi parlayan gökyüzüne **ve** papatyalı tepelere uzun uzun baktım.” (c1,55,98)
- ““**Hem** öyle kocaman, öyle güzel olacak **ki**, gökyüzünde süzülürken tüm kuşlar onu kıskanacak.”” (c1,55,108)
- “Sanki sevinçleri **de** onunla uzaklaşıyor.” (c1,55,118)
- “Evvela selam eder, senin **ve** Salih ağabeyimin ellerinden, kız kardeşimin gözlerinden hasretle öperim.” (c1,90,2)
- “Sizlerden ayrılalı bir aydan fazla oldu **ama** Basmane İstasyonu’ndaki anınız hep gözümün önünde.” (c1,90,3)
- “**Ama** üzülme anam.” (c1,90,6)
- “**Hem** en iyi sen bilirsin vatansızlığın acısını.” (c1,91,8)
- “**Ama** Salih ağabeyim, o birkaç günlük yolculukta koca bir adam oldu çıktı sanki.” (c1,91,14)
- “Sen **de** içini rahat tut ana, bizler **de** bu peygamber ocağında, vatanımızı zalimlerden kurtaracağımız günü iple çekmekteyiz.” (c1,91,18)
- “**Hele** bir çıksınlar karşımıza, bizi yurdumuzdan edenlere Anadolu’yu yar etmeyeceğimizi göstereceğiz.” (c1,91,19)
- “**Oysa** İzmir’de bahar çoktan yüzünü göstermiş, bademler çiçek açmaya başlamıştı bile.” (c1,91,22)
- “Üst baş perişan hepsinde, **ama** hepsinin yüreği vatan aşkıyla çarpar.” (c1,91,26)
- “**Belki** elindeki son unla yaptı o ekmeği **ama** olsun.” (c1,91,31)

- “Yemek dediğimiz **de ya** tarhana çorbası **ya** mercimek.” (c1,92,45)
- “Yine **de** boğazımızdan bir lokma sıcak aş geçiyor **ya**, Allah ordumuza zeval vermesin.” (c1,92,46)
- “Bizi burdan daha içerilere sevk edeceklermiş **ama** ne zaman olacağı belli değil anacığım.” (c1,92,47)
- “Hepinize selam eder, senin **ve** ağabeyimin ellerinden, Nevreste’nin gözlerinden öperim.” (c1,92,52)
- “Bir zamanlar, Marmara Denizi’nin kıyısında bulunan Yalova adlı küçük **ve** şirin bir ilçede Mustafa adlı bir çocuk yaşırdı.” (c1,100,1)
- “**Ama** Mustafa, bu güzellikleri fark edemeyecek kadar yorgundu.” (c1,100,13)
- “**Çünkü** o hastaydı.” (c1,100,14)
- “Hava kararmaya başlayınca **da** çiftliğe dönmek üzere yola koyuldular.” (c1,100,20)
- “**Fakat** hiçbir yol onları çiftliğe götürmüyordu.” (c1,100,21)
- “Gazi **ve** yanındakiler bir süre sesli düşündükten sonra, farklı bir yolu denemeye karar verdiler **ve** atlarını oraya sürdüler...” (c1,100,23)
- “Hepsi iyi giyimli **ve** önemli insanlara benziyordu.” (c1,100,29)
- “Sonra, “**Ama** bana burada Sığırtmaç Mustafa derler,” diye ekledi.” (c1,101,35)
- “Fakir olduğu her halinden belli olan çocuğa, sevgi **ve** şefkatle bakıyordu.” (c1,101,37)
- “Bu arada onun sararmış benzi **ve** şiş karnı dikkatini çekmişti.” (c1,101,38)
- ““Öyle mi? Benim adım **da** Mustafa.”” (c1,101,40)
- ““**Demek ki** seninle adaşız.”” (c1,101,41)
- ““**Ama** adımın yanında bir **de** Kemal var,” dedi.” (c1,101,42)
- “Gazi, ismini büyüklerinden **ve** okula giden arkadaşlarından duymuştu **ama** kendisini nereden bilebilirdi **ki**?” (c1,102,45)

“**Hem de** çooook!” (c1,102,52)

“**Çünkü** onlar, Türkiye Cumhuriyeti’nin geleceğiydi.” (c1,102,54)

“Konuşmasını, davranışını **ve** samimiyetini çok beğenmişti.” (c1,102,57)

“**Hatta** daha önce kimse onunla böyle içten ilgilenmemişti.” (c1,102,72)

“Çok şaşkın **ve** mutluydu **ama** hak etmediği parayı alamazdı.” (c1,102,73)

“**Fakat** yanımda bir miktar cevizim var.” (c1,102,78)

“**Eğer** siz onu alırsanız, ben **de** cevizin karşılığı olarak bu parayı almayı kabul ederim,” dedi.” (c1,103,79)

“**Yoksa** bu kişi Gazi Mustafa Kemal mi?” diye düşündü.” (c1,103,88)

“**Çünkü** böyle mükemmel bir insan, ondan başkası olamaz,” diye haykırdı.” (c1,103,92)

“Gazi, çiftliğe gelmişti **ama** akli Sığırtmacı Mustafa’da kalmıştı.” (c1,103,93)

“**Ama** öncesinde hakkında bilgi toplaması gerekiyordu.” (c1,103,95)

“**Hele** bir **de**, Gazi Mustafa Kemal tarafından çağrıldığını öğrenince küçücük kalbi duracak gibi oldu.” (c1,103,99)

“**Hatta** içinde, hayatının birden değişeceği, eski yaşadığı zorlukların yerini mutlu günlerin alacağı hissi vardı.” (c1,103,101)

“Orada başarılı **ve** mutlu bir yaşam sürdü.” (c1,103,115)

“Atatürk yeşile olan tutkusunu **ve** özlemini, “Yeşili görmeyen gözler renk zevkinden yoksundur.” (c1,120,1)

““Bu çiftliği öyle ağaçlandırınız **ki** göremeyen bir insan dahi yeşillikler arasında olduğunu fark etsin” sözcükleriyle dile getirmiş.” (c1,120,2)

“Nedeni **de** basitti.” (c1,121,7)

“Kendileri elleriyle bugünkü çiftlik yerinin bulunduğu yeri işaret ettiler **ve** sordular.” (c1,121,12)

“Ankara’nın kenarında **hem** bataklık, **hem** çorak, **hem de** fena bir yer.” (c1,121,17)

“Tarım Bakanlığı’nda (Bakanlığında) uzman olarak çalışan bir Alman, Orman Çiftliği arazisi için, “Bu öyle bir girişimdir **ki**, elverişsiz toprak **ve** iklim koşulları altında burada **ya** sabır tükenir, **yahut da** para” demiştir.” (c1,121,21)

“Her zaman yaptığını yapmış **ve** en kötünün bile, çalışarak **ve** bilimsel yöntemleri kullanarak nasıl en iyiye dönüşebildiğini gözler önüne sermiş.” (c1,121,23)

“Bu yüksek fiyatı duyan, çevre arazi sahipleri **de** arazilerini satmak istediklerini söylerler.” (c1,121,27)

“Bu şekilde büyük **ve** modern bir tarım işletmesi için yeterli genişliğe ulaşan bir arazi varlığı üzerinde Gazi Orman Çiftliği doğar.” (c1,121,29)

“Bu çalışma sonucunda Atatürk, halkına çocuklarıyla birlikte gezecekleri, eğlenecekleri **ve** bilgilenebilecekleri bir yeşil alan, Türk tarımına **da** modern tarım yöntemlerinin ilk örneklerinin uygulanabileceği bir çiftlik armağan eder.” (c1,121,30)

“Duygularımızın bazıları doğuştan gelir **ve** temel duygular olarak adlandırılır.” (c1,138,3)

“Mutluluk, üzüntü, şaşkınlık, korku, öfke, iğrenme **ve** şaşırma gibi...” (c1,138,4)

“Bebekler **ve** küçük çocuklar duygularını yüz ifadeleriyle **ya da** gülmek, sarılmak, ağlamak gibi tepkilerle gösterirler **ancak** duygularını adlandıramaz **ya da** nedenini anlatamazlar.” (c1,138,9)

“Büyüdükçe hissettiğimiz duyguları daha iyi anlar **ve** ifade edebiliriz.” (c1,139,10)

“Duygularınızı öfkelenince bağırarak **ya da** kıskanınca küsüp konuşmamak gibi yollarla gösterdiniz mi hiç?” (c1,139,13)

“İçinde bulunduğumuz duruma göre olumlu **ya da** olumsuz duygular içinde olmak normaldir **ve** önemli olan ne hissettiğimizi fark edebilmektir.” (c1,139,16)

“Olumsuz duygulardan kaçmak **ya da** onları yok saymak yerine neden böyle hissettiğimizi anlamaya çalışırsak bu duyguların azalmasına yardımcı olabiliriz.” (c1,139,17)

“Önemli olan hislerimize yol açan nedenleri bularak duygusal farkındalığa sahip olmak **ve** duygularımızı ifade edebilmektir.” (c1,139,18)

“Duygularımızı güvendiğimiz bir kişiyle paylaşmak **da** iyi bir fikir olabilir.”
(c1,139,19)

“Öylesine büyük bir ağaçtı **ki**, babası **ve hatta** dedesi bu ağacı ne zaman dikildiğini bilmediklerini söylerlerdi.” (c1,150,3)

“**Hele** bir **de** ıhlamur ağacının çiçek açtığı günlere denk gelirse bambaşka bir güzellik ortaya çıkıyordu.” (c1,151,6)

“Bunu söylerken sandalyenin birine **de** o oturdu.” (c1,151,19)

“Ayşenur **da** dedesine gülümsedi.” (c1,151,23)

“Dedesi **de** Ayşenur’a bakıyordu.” (c1,151,26)

“-Senin yapabileceğin bir iş değil **ki** bu!...” (c1,151,30)

“Yüzünde bir iş yapmanın verdiği sevinç **ve** mutluluk okunuyordu.” (c1,151,39)

“-**Ama**, daha başka güzel şeyler de işle!...” (c1,152,63)

“-Elindeki beze, bu tomurcukları, goncaları, gülleri işlerken o küçücük yüreğine **de** bazı güzel duygu **ve** hasletleri işle...” (c1,152,66)

“-İşlesin **ki**, sizlerin yürekleri, kalpleri, gönülleri bu güzel duygu **ve** hasletlerle bezenmiş olsun.” (c1,152,73)

“-**Hatta** hayvanları bile sevmek gerekir kızım.” (c1,152,80)

“**Çünkü** her yüreğe nakış gerek.” (c1,152,95)

“Siz bana Nasreddin Dede **de** diyebilirsiniz.” (c2,12,2)

“**Çünkü** ben sizleri torunum olarak görüyorum.” (c2,12,3)

“Ben **de** sizleri seviyorum.” (c2,12,5)

“Hayatta olmasam **da** güzel dersler veren fıkralarımla sizlerle beraberim.”
(c2,12,6)

“**Şayet** siz o fıkraları okur, hayata gülümseyerek bakar, çalışkan, başarılı, ahlaklı çocuklar olursanız ben **de** çok mutlu olacağım.” (c2,12,7)

“Her çocuk ağlayarak doğarmış **ya** bu benim için böyle olmamış.” (c2,12,12)

“**Hem de** ne gülüş...” (c2,12,14)

- “Annem babam buna çok şaşırmışlar **ama** çok **da** sevinmişler.” (c2,12,15)
- “Babamın ölümünden sonra **ise** köyümde imamlık, Sivrihisar medresesinde (Medresesinde) hocalık yaptım.” (c2,13,18)
- “Orada **da** hocalık **ve** kadılık yaptım.” (c2,13,21)
- “Türbem **de** oradadır.” (c2,13,23)
- “Halkın **ve** sosyal yaşamın içinde bulunduğum için sorunları biliyordum.” (c2,13,31)
- “Tembellik **ve** bilgisizlik vardı mesela.” (c2,13,32)
- “**Ama** çok geçmeden “Hocamız bunu niye anlattı?” diye düşünmeye başlıyorlar **ve** bir ders çıkarıyorlardı.” (c2,13,40)
- “**Hem** okuyun **hem de** başkalarına anlatın **ki** hep sizlerle beraber olayım.” (c2,13,55)
- “**Hem de** herkes bunlardan bir ders çıkarsın.” (c2,13,56)
- “Anlayacağınız, gülererek düşünelim **ve** öğrenelim.” (c2,13,57)
- “Doğanın yıpratıcı etkisine en iyi dayanan yine topraktan yapılan **ve** ateşte pişirilerek sağlamlaştırılan kaplardır.” (c2,44,3)
- “Kil **ve** toprak karışımından yapılmış pişirilebilir her türlü kaba çömlek denmektedir.” (c2,44,5)
- “Bu işi yapan kişiye **de** çömlekçi denir.” (c2,44,6)
- “Çömlek, genellikle çark adı verilen **ve** ayakla döndürülen tezgâh üzerindeki çamurun maharetle şekillendirilmesiyle yapılır.” (c2,44,7)
- “İşlik denilen atölyelerde üretilen çömlekler önce güneşte, daha sonra **da** gölgede kurutulduktan sonra, saman **ve** talaşla yakılan fırınlarda 800 dereceden başlayıp 1200 derece sıcaklık arasında özenle pişirilir.” (c2,44,8)
- “Aynı mile bağlı olan üst tekerlek **de** dönmüş olur.” (c2,45,14)
- “Çömlek çamuru, ait olduğu yatağa göre silisli, killi, yumuşak, yağlı, sert **veya** gevşek olabilir.” (c2,45,20)

- “Çamur cinsi yapılacak kabın türünü **de** belirler.” (c2,45,21)
- “İlkel çömlekçilikte hazırlanan hamur elle **ya da** tokmakla yoğrulurdu.” (c2,45,26)
- “Günümüzde **ise** bu işlemler için makineler kullanılmaktadır.” (c2,45,27)
- “Birincisi, çömlek hamurunun topağının oyularak el **veya** tokaçla istenilen biçimin verilmesidir.” (c2,45,29)
- “İkincisi **ise** “kalıplama” tekniğidir.” (c2,45,30)
- “Kalıplama tekniğinin uygulanmasına en güzel **ve** en bilinen örnek kiremittir.” (c2,45,31)
- “Kuruhan çömlekler fırınlara istiflenir, odun, talaş **veya** çalı çırpı yakılarak pişirilir.” (c2,46,35)
- “Bu fırınlarda sıcaklık ayarı **da** yapılamaz.” (c2,46,37)
- “Bu şekilde fırınlanmış çömlekler gözenekli **ve** mat olmalarının yanı sıra kolaylıkla çizilebilirler.” (c2,46,38)
- “Cilalı çömlekler **ise hem** ateşe dayanıklı **hem de** su geçirmezler.” (c2,46,40)
- “Örneğin Çatalhöyük kazılarının alt katmanlarında dahi çeşitli çanak **ve** çömleğe rastlanmaktadır.” (c2,46,46)
- “Bodrum müzesinde (Müzesi’nde) sergilenen dünyanın en zengin amfora koleksiyonundaki çeşitlilik **de** toprak kap işçiliğinin ne kadar eski **ve** gelişmiş bir uğraş olduğuna kanıttır.” (c2,46,48)
- “Bu ürünler kullanımlarına göre sırlı **ya da** sırsız yapırlar **ve** üretildikleri yöreye göre farklı isimler alırlar.” (c2,46,52)
- “Termosun **ve** buzdolabının yaygınlaşması testilerin **de** küplerin **de** pabucunu dama attı.” (c2,46,53)
- “Sizinle birlikte kaybolan o kadar çok meslek var **ki** daha...” (c2,46,57)
- “Peki, ne oldu **da** “dört duvara” dönüştü bu evler?” (c2,69,10)
- “Söylemek ağır **ama** cevabı şu: Biz...” (c2,69,13)

“Hayalindeki begonyalar, sardunyalılar yoksa **eğer** evinde, sen dikmediğin için.”
(c2,69,14)

“Latif müzik sesleri yükselmiyorsa **eğer** bir odadan, sen açmadığın için.”
(c2,69,15)

“Kurabiye kokmuyorsa **eğer** mutfak, sen yapmadığın için.” (c2,69,16)

“Sandık **ki** güzellik orada, zenginlik masadaki portakal suyunda, mutluluk uzun **ve** görkemli yemek masasında...” (c2,69,25)

“Köyümüz başı karlı **ve** dumanlı bir dağın eteklerindedir.” (c2,80,2)

“Kışlarımız hep karlı geçer, kısa süren yazımıza **da** doyum olmaz.” (c2,80,3)

“Bizler yazı sabırsızlıkla bekleriz **çünkü** hepimiz yaza, o tatlı sıcağa, hasretiz.”
(c2,80,4)

“**Hele** biz çocuklar!” (c2,80,5)

“Herkesin yardımına koşan, çok **ama** çok iyi bir insandır.” (c2,80,10)

“Anam **da** çok iyi kalpli, şefkatli, güler yüzlü **ve** tatlı sözlüdür.” (c2,80,15)

“İki ineğimiz **ve** on beş yirmi tavuğumuz var.” (c2,80,24)

“Anam **da** acıklı yerlerde ağlar **ama** bize belli etmek istemez.” (c2,81,45)

“Olsa **da** bir güzel süs,” (c2,86,6)

“**Ya** hayır de, **yahut** sus.” (c2,86,7)

“Peki **hem** spor yapıp **hem de** doğadaki böcekleri, kuşları, ağaçları, çiçekleri **ve** pek çok canlıyı gözlemlemek daha eğlenceli olabilir mi, ne dersiniz?” (c2,114,2)

“İşte, doğa yürüyüşü **ya da** hiking (hayking) adı verilen bu spor, uzun yürüyüşlerde sporla doğa gözlemini birleştirir.” (c2,114,3)

“Vadi, orman, dağ yamaçları gibi yerlerde **ya da** önceden belirlenmiş rotalarda yürünebilir.” (c2,114,7)

“Bu sporu yaparken **hem** fiziksel bir etkinlik yapılır **hem de** aile **ya da** arkadaşlarla doğada güzel zaman geçirilir.” (c2,114,8)

“**Ancak** elbette diğ er sporlarda olduğu gibi doğa y r y     öncesinde **de** dikkatli bir planlama **ve** bazı hazırlıklar yapmak gerekir.” (c2,114,9)

“Doğa y r y    n  aşırı yağmur, rüzgâr, sis, tipi **ya da** yoğun kar yağı ı gibi hava koşullarının olduğu zamanlar dışında her mevsimde yapmak mümkün.” (c2,115,11)

“Yürüyüş boyunca giyilecek giysiler **de** dolayısıyla havaya uygun **ve** rahat seçilmeli.” (c2,115,12)

“Bilekleri kapatan, ayaklara hava aldıran, su geçirmez **ve** kalın tabanlı ayakkabılar yürüyüş boyunca ayakları **hem** korur **hem de** rahat ettirir.” (c2,115,15)

“Yürüyüş yaparken doğada gözlemlenebilecek ne kadar çok şey olduğunu fark ettiğinizde **belki de**  a ıracaksınız.” (c2,115,22)

“Yanınızda fotoğraf makinesi, dürbün, büyüteç, gözlem defteri, bölgedeki bitki **ve** hayvanlarla ilgili bir kitapçık olursa gördüklerinizin fotoğrafını çekebilir, onları inceleyebilir **ya da** onlarla ilgili bazı notlar alabilirsiniz.” (c2,115,23)

“Tek **ya da**  ift olarak batonları ellerinize alıp birer baston gibi yere koyarak yürümek **hem** dengenizi korumanıza yardım eder **hem de** ta lı **ya da**  amurlu yerlerde kaymanızı engeller.” (c2,115,25)

“**Eğer** doğa y r y     konusunda çok deneyimli değilseniz **ya da** yürüyüş yolunu iyi bilmiyorsanız tek başınıza y r y     çıkmak doğru değildir.” (c2,115,26)

“**Yani** hiçbir şey yok dediysem benim sevdiğim hiçbir şey yok.” (c2,128,5)

“İspanak çok faydalıymı , içinde vitaminler varmış, bolca demir varmış, her gün makarna yenir miymi , hep aynı şeyleri yemek istiyormu um, böyle sağlıklı beslenemezmi im, **ama** böyle olmazmı  **ki...**” (c2,128,10)

“**Ama** elimde değil ne yapayım?” (c2,128,16)

“Yani siz **de** sevmeden, **hatta** hiç istemeden bazı şeyleri yemek zorunda kalmı sınızdır, öyle değil mi?” (c2,128,21)

“**Yoksa** bu bir tek bana mı oluyor?” (c2,128,22)

“Hayır, **yani** merak ettim **de** ondan soruyorum.” (c2,128,23)

“Bakıyorum sevdiğim ne varsa **ya** zararlı yiyecekler arasında **ya da** az tüketmemiz gereken yiyecekler arasında.” (c2,129,26)

“**Ama** öğretmenim, ben bu saydığınız yiyecekleri hiç sevmiyorum, benim sevdiklerime **de** siz zararlı diyorsunuz.” (c2,129,31)

“Biliyorsunuz **ki** yemezsek yaşamımızı sürdüremeyiz.” (c2,129,36)

“**Eğer** yemek yemezsek gelişimimizi sağlayıp sürdüremeyiz, güç kazanamayız.” (c2,129,38)

“**Hem** sizlerin sevdiği şeyler **de** faydalı aslında **ama** doğru miktarda yediğinizde.” (c2,129,45)

“**Hatta** içimden “Nereden çıkmış **ki** bu yemek, kimin aklına gelmiş bunu pişirmek?” diye sorup duruyorum.” (c2,129,50)

“Anladım öğretmenim **ama** bilmiyorum.” (c2,130,55)

“Doğrusu ben **de** merak ettim bu sorunun cevabını.” (c2,130,56)

“Önce sevdiğiniz **ve** sevmediğiniz yemekleri düşünün.” (c2,130,60)

“Seçtiğiniz yiyeceklerle ilgili anılarınız, büyüklerinizin anlattığı bir efsane, duyduğunuz bir fıkra **ya da** okuduğunuz bir masal varsa onları **da** ekleyebilirsiniz.” (c2,130,64)

“Sevmediğiniz yemekleri **de** en azından bir kere yiyip neler düşündüğünüzü yazabilirsiniz.” (c2,130,65)

“**Yani** neden sevmediğinizi, tadının size nasıl geldiğini, yemeğin hikâyesini öğrendikten sonra fikrinizin değişip değişmediğini yazabilirsiniz.” (c2,130,66)

“Üç hafta sonra **hem** herkesin sevdiği **ve** sevmediği yemekleri öğrenip nasıl beslendiğini anlayacağız **hem de** bu yemeklerin nereden çıktığını öğreneceğiz, tamam mı?” (c2,130,70)

“Sevdiğim **ve** sevmediğim yemekleri listeledim.” (c2,130,74)

“Sonra **da** listemdeki yiyecekleri sırasıyla araştırmaya başladım.” (c2,130,75)

“**Fakat** “Daha bir sürü sevmediğin yemek var, onları **da** bir araştır bakalım.” diyor.”

“Evet var **ama** bu kadar kısa zamana ancak bunları sığdırabildim.” (c2,130,85)

“Büyüyüp bilim adamı olunca ben **de** yiyeceklerin yarar **ve** zararlarıyla ilgili çalışmalar yapacağım.” (c2,130,86)

“Son zamanlarda üç katına çıktığı, kontrol altına alınması **hatta** önlenmesi gerektiği söylenen bu obezite **de** nedir?” (c2,140,2)

“**Yani** kabaca her üç kişiden biri bu sorunla karşı karşıyadır.” (c2,140,10)

“**Fakat** temel sorun, sağlıklı beslenme ve yetersiz aktivite durumudur.” (c2,140,14)

“Uzun süre bilgisayar **ve** televizyon karşısında **veya** masa başında zaman geçirmek vücudun enerji tüketimini azaltacağından obezite olasılığını artırır.” (c2,141,16)

“Çabuk yorulmak **ya da** yorgun **ve** husursuz hissetmek fazla kilolardan kaynaklanabilir.” (c2,141,18)

“**Çünkü** kilo aldıkça vücut sağlığı **da** adım adım bozulmaya başlar **ve** istemeyeceğimiz bir yapılanmaya girmiş olur.” (c2,141,23)

“Mümkün olduğunca ana **ve** ara öğünlerde lifli sebze **ve** meyve tüketimine özen göstermeliyiz.” (c2,141,29)

“TV izlerken **ya da** ders çalışırken masamızda yiyecek bulundurmaktan **ve** atıştırmaktan kaçınmalıyız.” (c2,141,30)

3.8. Ünlem

İncelenen metinlerde 105 ünlem ya da ünlem cümlesi tespit edilmiştir ve ünlemlerin ya da ünlem cümlelerinin tespit edildiği cümle örneklerine yer verilmiştir.

“-**Ahh! Hayır! Mete topa bastı. Acil durum! Sağlık görevlileri, buraya lütfen!**” (c1,27,36-40)

“-Oyun oynamak muhteşem bir şey **yahu!**” (c1,28,58)

“**Maşallah** artık turp gibi sapasağlamdı.” (c1,28,72)

““**Öff!**” dedim belimi doğrulturken.” (c1,52,1)

““**Haydi** çocuklar!”” (c1,53,38)

““**Durun!.. Durun!**” diye bağırdım.” (c1,54,45)

“**Ohh... Nihayet uçurtmalarım afacan sahiplerini buldu.**” (c1,54,51)

““**Koyuverin uçurtmalarınızı!**”” (c1,54,55)

““**Evet,**” diye yanıtladım başımı gökyüzünden ayırmadan.” (c1,54,68)

““**Bakın, bakın!**”” (c1,54,69)

““**Haydi Ali, koyuver uçurtmanın ipini!**”” (c1,55,80)

““**Dondurma ısmarlayacaksın bana unutma haa!**”” (c1,55,83)

““**Öğretmen Dede uçurtmamı kaçırdım elimden, yakala onu, lütfen! Yakala!..**”
diye bağılıyor küçük Deniz ve bana doğru koşuyor.” (c1,55,103-104)

““**VATAN SAĞ OLSUN!**” diyor hepsi.” (c1,92,32)

“**İnşallah** yakında vatanımızı kurtarmak için biz de üzerimize düşeni yapacağız.” (c1,92,49)

““**Mustafa!**” dedi çocuk.” (c1,101,34)

““**Evet!.. Evet o!.. Gazi Mustafa Kemal’in ta kendisi!** Çünkü böyle mükemmel bir insan, ondan başkası olamaz,” diye haykırdı.” (c1,103,89-92)

“**-Evet dedeciğim.**” (c1,152,54)

“**Merhaba** arkadaşlar, ben Nasreddin Hoca.” (c2,12,1)

“**İşte** bir hoca olarak bunları değiştirmek istedim.” (c2,13,30)

“**Peki, ne oldu da “dört duvara” dönüştü bu evler?**” (c2,69,10)

““**Haydi bakalım Mehmet!**”” (c2,81,39)

“**Peki** hem spor yapıp hem de doğadaki böcekleri, kuşları, ağaçları, çiçekleri ve pek çok canlıyı gözlemlemek daha eğlenceli olabilir mi, ne dersiniz?” (c2,114,2)

“**İşte**, doğa yürüyüşü ya da hiking (hayking) adı verilen bu spor, uzun yürüyüşlerde sporla doğa gözlemini birleştirir.” (c2,114,3)

“İlginizi çektiyse **haydi** başlayın okumaya...” (c2,114,5)

“**Off**, yine yemek zamanı!” (c2,128,1)

“**Haydi** oğlum, yesene oğlum, yemezsen büyüyemezsin oğlum, çok zayıfsın artık neredeyse iskeletin görünüyor oğlum.” (c2,128,3)

“**İyi tamam** da, annem masaya ekmek getirmek için mutfığa gittiğinde bir baktım, sofrada hiçbir şey yok.” (c2,128,4)

“**Haa**, bu arada adımı söylemeyi unuttum değil mi?” (c2,128,11)

“Sofrada sevmediğim yemekler olduğu zaman içimden “**Off ya**, nereden çıkmış bu yemek?” diyorum.” (c2,128,18)

“**Hayır**, yani merak ettim de ondan soruyorum.” (c2,128,23)

“**Of, Allah’ım of!**” (c2,129,28)

““**Efendim?**”” (c2,129,53)

“Yani “Nereden çıkmış, kimin aklına gelmiş?” diye soruyormuşsun ya kendine, **işte** onu diyorum biliyor musun diye.” (c2,129,54)

“**İşte**, benim gibi yemek yemeyi sevmeyen bir çocuğun başına gelenler bunlar.” (c2,130,71)

“**Evet** var ama bu kadar kısa zamana ancak bunları sığdırabildim.” (c2,130,85)

“**İşte** bu dengenin ileri derecede bozulduğu durum obezite olarak tanımlanır.” (c2,140,7)

“**Peki** Obeziteye (obeziteye) yol açan nedir?” (c2,140,11)

Ders kitabındaki metinlerde yer alan edat, bağlaç ve ünlem türleri ile ilgili sayısal verilerin yer aldığı tablo şu şekildedir:

Tablo 3.6: Edat Bağlaç Ünlem Tablosu

Tür	Sayı
Edat	307
Bağlaç	459
Ünlem	105

Ders kitabındaki metinlerde yer alan sözcük türleri ile ilgili sayısal verilerin yer aldığı genel tablo şu şekildedir:

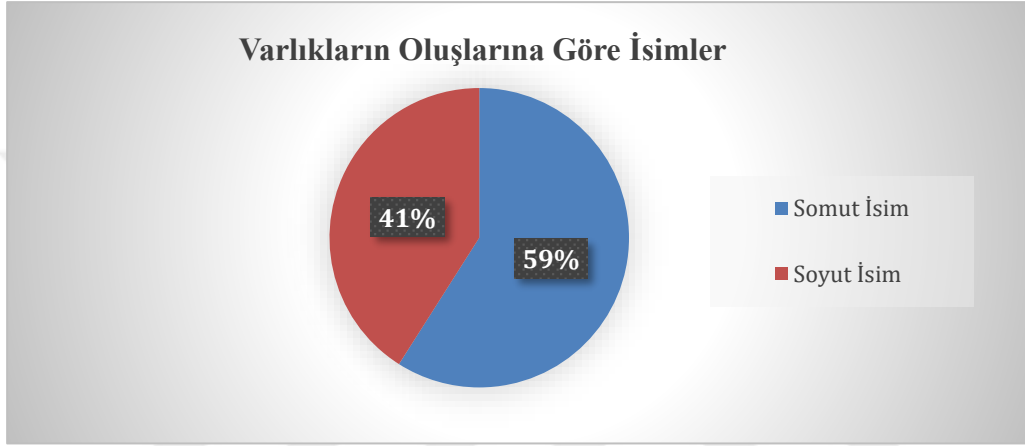
Tablo 3.7: Genel Tablo

Tür	Sayı
İsim	3159
Somut İsim	1864
Soyut İsim	1295
Özel İsim	267
Cins İsim	2892
Basit İsim	1914
Türemiş İsim	1105
Birleşik İsim	140
Belirtili İsim Tamlaması	189
Belirtisiz İsim Tamlaması	218
Zincirleme İsim Tamlaması	46
Tekil İsim	2554
Çoğul İsim	563
Topluluk İsmi	42
Sıfat	1227
Nitelik Sıfatı	699
Belirtme Sıfatı	528
İşaret Sıfatı	187
Sayı Sıfatı	72
Asıl Sayı Sıfatı	57
Sıra Sayı Sıfatı	10
Üleştirme Sayı Sıfatı	4
Kesir Sayı Sıfatı	1
Belgisiz Sıfat	260
Soru Sıfatı	9
Zamir	448
Şahıs Zamiri	187
İşaret Zamiri	96
Dönüşlülük Zamiri	19
Aitlik Zamiri	4
Belgisiz Zamir	86
Soru Zamiri	56
Zarf	967
Zaman Zarfı	280
Yer-Yön Zarfı	8
Tarz Zarfı	480
Miktar Zarfı	164
Soru Zarfı	35
Fiil	943
Basit Fiil	421
Türemiş Fiil	336
Birleşik Fiil	186
Edat	307
Bağlaç	459
Ünlem	105

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

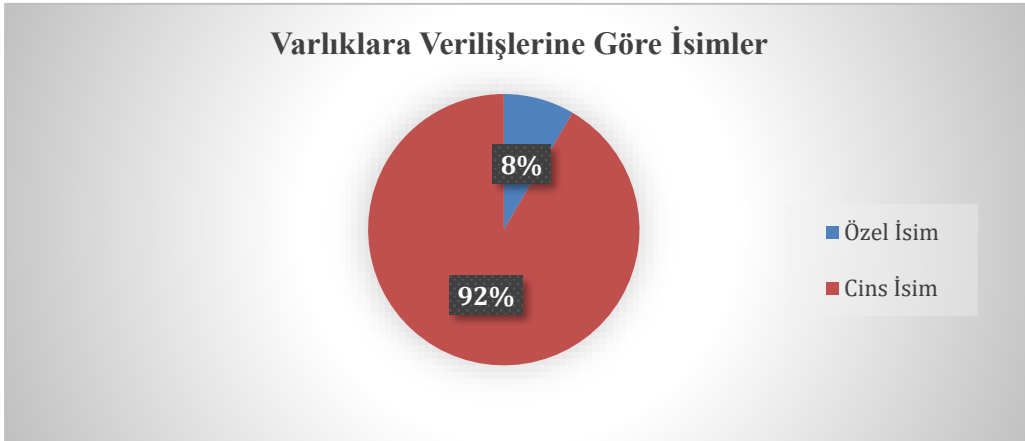
Yeni Öğretim Programı (2024) çerçevesinde hazırlanan 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki iki ciltte yer alan toplam 18 metnin sözcük türleri bakımından incelenmesi sonucu en fazla sözcük türünün isim olduğu belirlenmiştir. Metinlerin incelenmesi sonucu 3159 isim tespit edilmiştir. İsimler, varlıkların oluşlarına göre somut ve soyut olarak sınıflandırılmış; 1864 somut, 1295 soyut isim tespit edilmiştir.

Şekil 1. Varlıkların Oluşlarına Göre İsimlerin Dağılım Grafiği

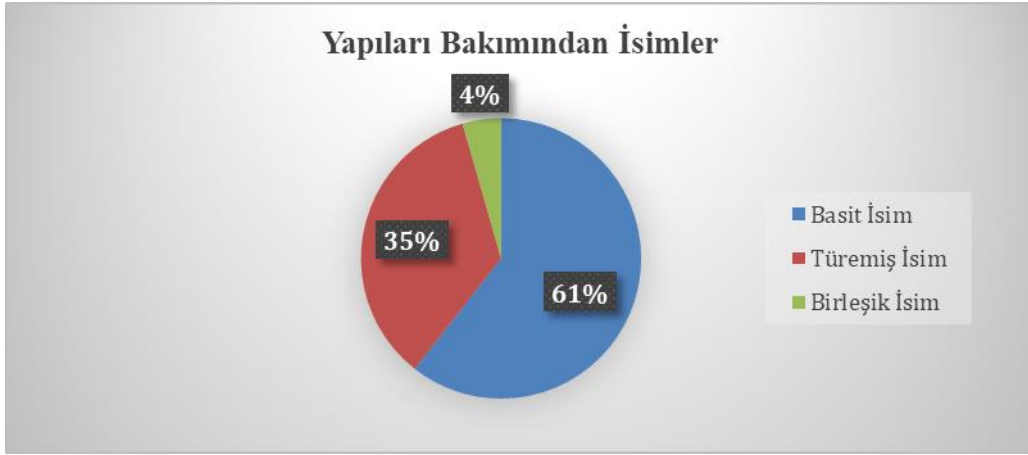
İsimlerin özel ve cins isim olarak ayrılması sonucunda ise 267 özel isim, 2892 cins isim belirlenmiştir.

Şekil 2. Varlıklara Verilişlerine Göre İsimlerin Dağılım Grafiği

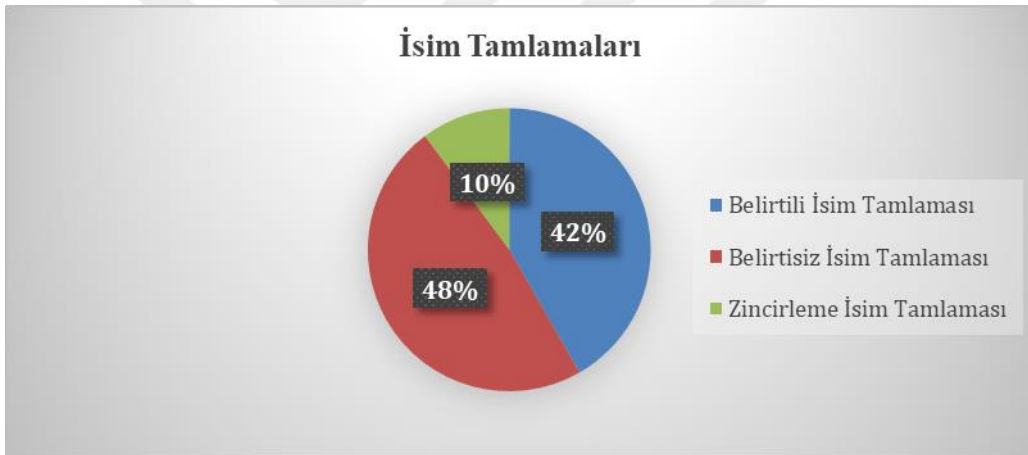
Yapılarına göre isimler ise basit, türemiş ve birleşik isim olarak sınıflandırılmış; 1914 basit isim, 1105 türemiş isim ve 140 birleşik isim tespit edilmiştir.

Şekil 3. Yapıları Bakımından İsimlerin Dağılım Grafiği

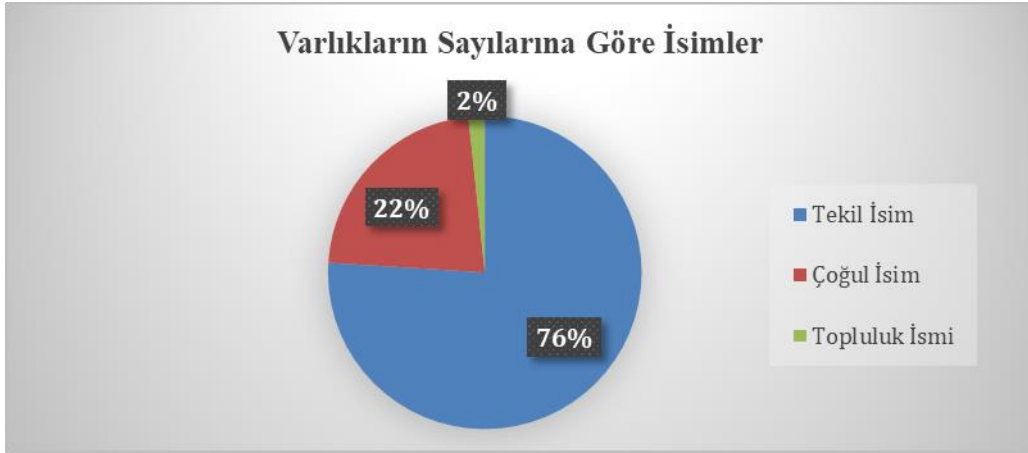
Ayrıca metinlerde 189 belirtili isim tamlaması, 218 belirtisiz isim tamlaması ve 46 zincirleme isim tamlaması olmak üzere toplam 453 isim tamlaması belirlenmiştir.

Şekil 4. İsim Tamlamaları Dağılım Grafiği

Varlıkların sayılarına göre isimler sınıflandırıldığında 2554 tekil isim, 563 çoğul isim ve 42 topluluk ismi tespit edilmiştir.

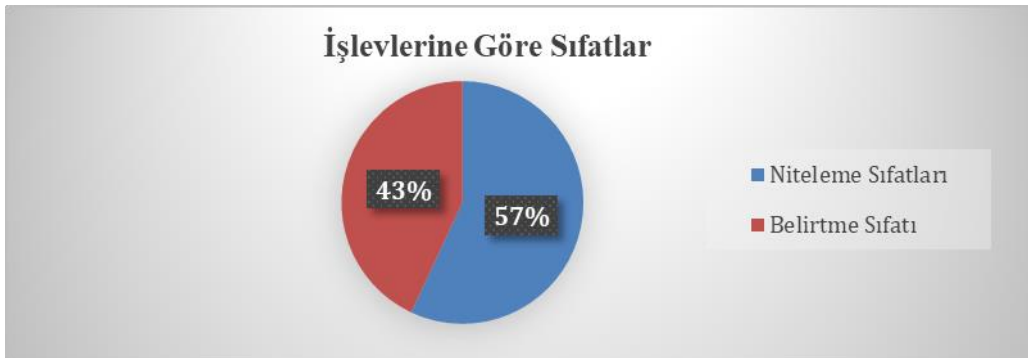
Şekil 5. Varlıkların Sayılarına Göre İsimlerin Dağılım Grafiği

Önceki 5. sınıf müfredatında isim konusu bulunmamakta, bu konu 6. sınıf konuları arasında yer almaktaydı. Yeni eğitim programı çerçevesinde isim konusu 5. sınıf müfredatı içerisine dâhil edilmiştir. Bu sayısal veriler göz önünde bulundurulduğunda metinlerin isim türünde yeterince zengin olduğu söylenebilir. Böylece ders kitabının, öğrencilerin metinlerdeki isim türünde olan kelimeleri sezdirme yöntemi ile öğrenmesine yardımcı olacağı kanısına varılabilir. İsim türünün metinlerde en fazla geçen sözcük türü olması öğrencilere nesne farkındalığı kazandırması açısından önemlidir.

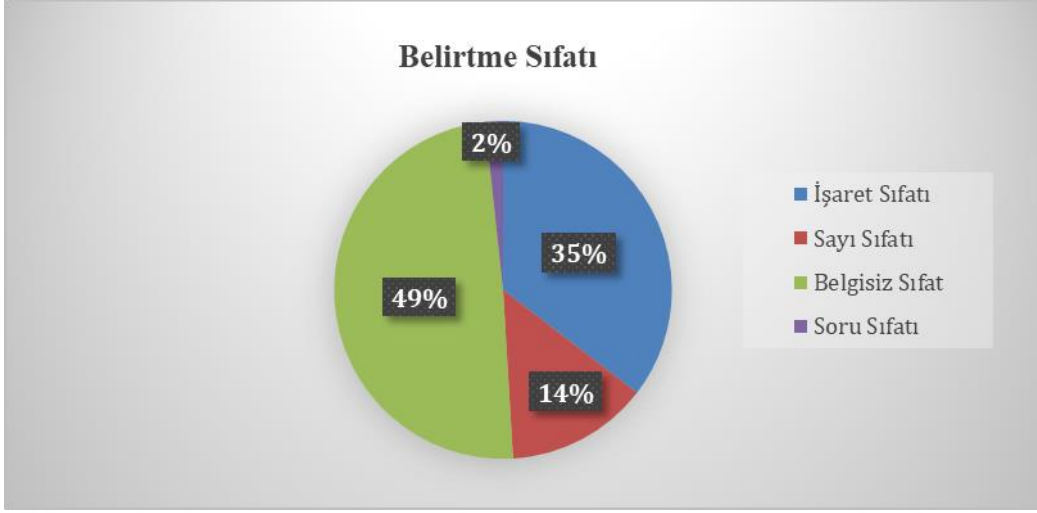
İncelenen metinlerde sıfat türü en fazla belirlenen ikinci sözcük türüdür. Metinlerde 1227 sıfat tespit edilmiştir. İşlevlerine göre sıfatlar sınıflandırıldığında 699 nitelik sıfatı, 528 belirtme sıfatı tespit edilmiştir.

Şekil 6. İşlevlerine Göre Sıfatların Dağılım Grafiği

Belirtme sıfatlarının alt başlıklarında ise 187 işaret sıfatı, 72 sayı sıfatı, 260 belgisiz sıfat ve 9 soru sıfatı belirlenmiştir.

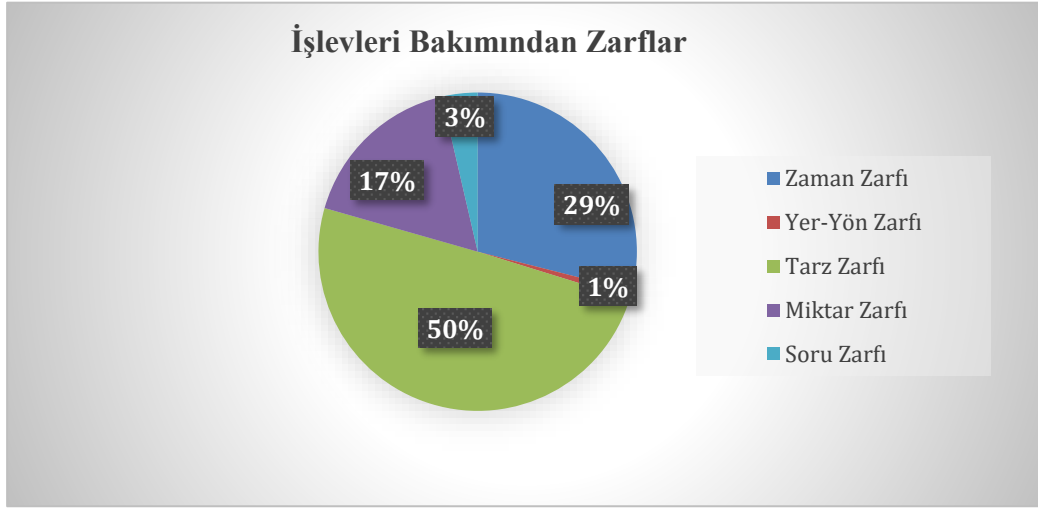
Şekil 7. Belirtme Sıfatlarının Dağılım Grafiği

Sayı sıfatlarının alt başlıklarına inildiğinde 57 asıl sayı sıfatı, 10 sıra sayı sıfatı, 4 üleştirme sayı sıfatı, 1 kesir sayı sıfatı belirlenmiştir. Yine önceki müfredatta 6. sınıf konuları içinde yer alan sıfat konusu yeni eğitim programı ile birlikte 5. sınıf konuları içerisinde yer almıştır. Bu açıdan kitabın sıfat açısından zengin olması gerektiğinden sıfatların en fazla ikinci sözcük türü olması olumlu görülmektedir. Ancak öğrencilerin en fazla öğrenme zorluğu çektiği soru sıfatlarının ve bazı sayı sıfatı türlerinin (üleştirme, sıra, kesir) az sayıda yer alması kitaptaki bir eksiklik olarak düşünülmektedir. Sıra sayı sıfatı, üleştirme sayı sıfatı, kesir sayı sıfatı ve soru sıfatı türlerinin daha fazla yer aldığı metinlerin sonraki ders kitaplarında seçilmesi öğrencilerin sıfat konusunda yaşadığı öğrenme güçlüklerini giderebilir.

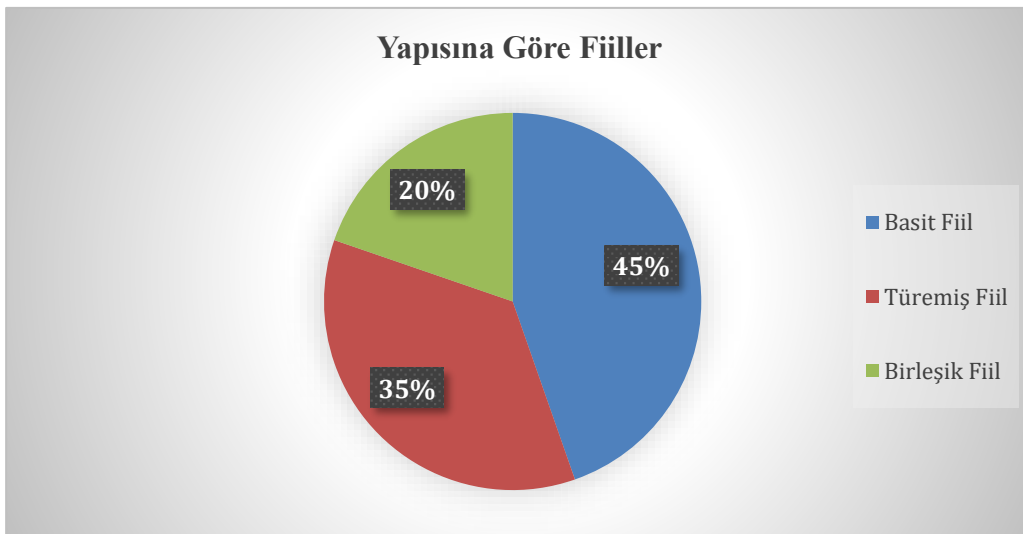
İncelenen metinlerde en fazla tespit edilen üçüncü sözcük türü zarftır. İşlevlerine göre zarf türü sayıları incelenmiş; 280 zaman zarfı, 8 yer yön zarfı, 480 tarz zarfı, 164 miktar zarfı ve 35 soru zarfı olmak üzere toplam 967 zarf türünde sözcük belirlenmiştir.

Şekil 8. İşlevleri Bakımından Zarfların Dağılım Grafiği

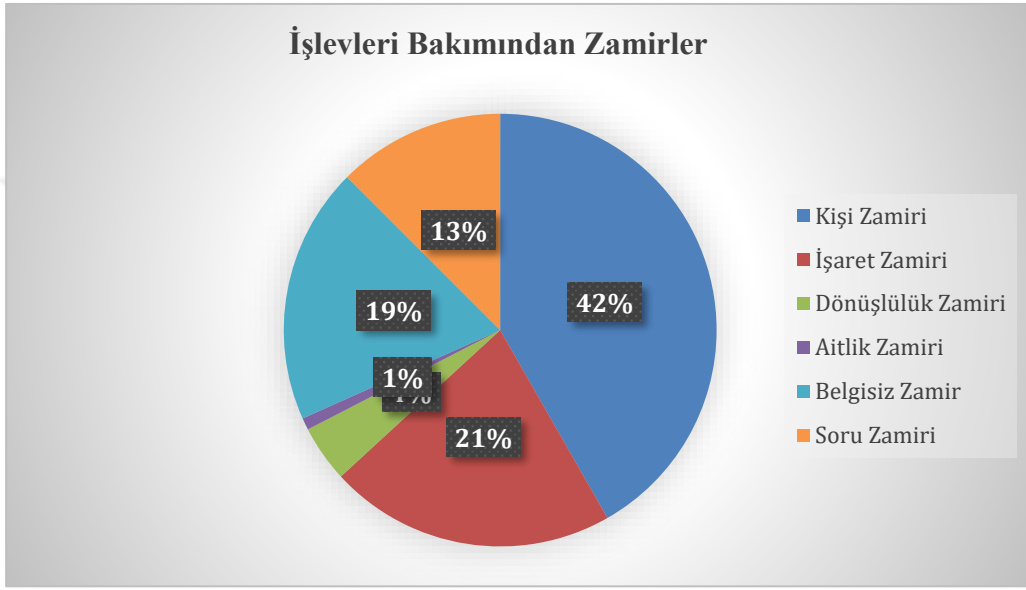
Yeni öğretim programı ile birlikte 5. sınıf müfredatına eklenen bir diğer sözcük türü fiildir. Fiiller önceki müfredatta 7. sınıf konuları arasında yer almaktaydı. Fiil metinlerde en fazla tespit edilen dördüncü sözcük türüdür. 18 metinde toplam 943 fiil tespit edilmiştir. Yapılarına göre fiiller sınıflandırılmış ve 421 basit fiil, 336 türemiş fiil, 186 birleşik fiil tespit edilmiştir. 5. sınıf konularına yeni eklenen fiil türünün de kitaplardaki metinlerde yeterince yer aldığı düşünülmektedir. Bu durum, öğrencilerin metinler üzerinde fiillerle karşılaşmasıyla konuyu daha iyi anlamalarını sağlayabilir. Fiil türündeki sözcüklerin fazla olması ders kitabının öğrencilerin eylem merkezli düşünmesine katkı sağlayacağını işaret etmektedir.

Şekil 9. Yapısına Göre Fiillerin Dağılım Grafiği

Önceki müfredatta 6. sınıf konuları içerisinde yer alan zamir, yeni öğretim programı ile 5. sınıftan itibaren görülmeye başlanan diğer bir sözcük türüdür. Bu sebeple metinlerin zamir açısından zengin olması tıpkı isim, sıfat ve fiil gibi önem arz etmektedir. İncelenen metinlerde 448 zamir türünde sözcük tespit edilmiştir. İşlevlerine göre ise 187 şahıs zamiri, 96 işaret zamiri, 19 dönüşlülük zamiri, 4 aitlik zamiri, 86 belgisiz zamir ve 56 soru zamiri belirlenmiştir.

Şekil 10. İşlevleri Bakımından Zamirlerin Dağılım Grafiği

Bu sözcük türlerinin dışında edat türünde 307, bağlaç türünde 459 sözcük tespit edilmiştir. Metinlerde en az bulunan sözcük türü ise ünlemdir. 105 ünlem türünde sözcük belirlenmiştir.

Yeni öğretim programı çerçevesinde hazırlanan 5. Sınıf Türkçe ders kitabı ile ilgili belirlenen bir diğer durum ise yazım ve noktalama kuralları konusunda belirgin hataların olmasıdır. Yeni öğretim programı kapsamında özellikle büyük harflerin yazımı ve noktalama işaretleri konusu metin etkinliklerinde açıkça yer almaktadır. Ancak metinlerdeki cümlelerde yazım ve noktalama kurallarına uymada yeterli hassasiyetin gösterilmediği belirlenmiştir. Bu durum, öğrenciye aktarılan yazım ve noktalama kuralları ile metinlerdeki yazım ve noktalama hatalarının öğrencide çelişki yaratmasına ve öğrenme sürecine zarar vermesine sebep olabilir. Bu nedenle metinlerde yazım ve noktalama kurallarına çok dikkat edilmelidir.

Bu çalışma ile metinlerin sözcük türleri açısından analiz edilmesi öğretmenlere hem dil bilgisi öğretiminde hem de anlam kurma çalışmalarında zengin fırsatlar sunabilir. Bundan dolayı bu tür çalışmaların devam etmesi önerilmektedir. Ayrıca sözcük türleri üzerinden anlam katmanlarını keşfetmeye yönelik sınıf içi uygulamalar, öğrencilerin eleştirel okuma becerilerini artıracaktır.

Ders kitaplarında sözcük türlerinin dengeli ve çeşitli bir şekilde sunulması öğrencilerin dilsel farkındalıklarını geliştirme açısından önemlidir. Bu sebeple sözcük türlerinin dengeli ve çeşitli bir şekilde dağıtılması önerilmektedir.

Ders kitaplarındaki metinler seçilirken o derste işlenecek olan sözcük türü açısından metnin zengin olmasına dikkat edilmesi önerilmektedir. Örneğin derste işlenecek sözcük türü zamir ise işlenen metnin zamir açısından zengin olması öğrencinin zamir türünü sezgisel olarak öğrenmesine büyük katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2009). *Her Yönüyle, Ana Çizgileriyle Dilbilim*. TDK Yayınları.
- Arpağ, M. (2016). *İlköğretim İkinci Kademe 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Sözcük Türleri Bakımından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Banguoğlu, T. (2007). *Türkçenin Grameri*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bora, N. (2016). *İlköğretim İkinci Kademe 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Sözcük Türlerinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of Qualitative Research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage.
- Demirbüken, S. (2011). *İlköğretim I. Kademe 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Sözcük Türleri Bakımından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Duran, O. (2019). *İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerde Yer Alan Kelime Türlerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ediskun, H. (2004). *Türk Dilbilgisi*. Remzi Kitabevi.
- Ergin, M. (2009). *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Basım Yayım Tanıtım.
- Fil, O. (2006). *İlköğretim İkinci Kademe Ders Kitaplarında Sözcük Türlerinin Öğretimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gencan, T. N. (2001). *Dilbilgisi*. Ayraç Yayınları.
- Gül, M. (2008). *Türkiye Türkçesinde Sözcük Türlerinin Sınıflandırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karahan, L. (2010). *Türkçede Söz Dizimi*. Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- MEB (2024). *Türkçe 5. Sınıf*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özbay, M. (2003). *Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. Gölge Ofset Matbaacılık.
- TDK (2005). *Türkçe Sözlük*. Atatürk, Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yersüren, N. (2009). *Türk Dil Bilgisinde Kelime Türleri (Ad ve Ad Soylu Kelimeler)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Ersin BAŞARAN	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	İnönü Üniversitesi
Fakülte	Eğitim Fakültesi
Bölümü	Türkçe Öğretmenliği Bölümü
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	
1.	
2.	